

Gemeente Assen

Programmabegroting

2017

Hoofdpijnen

1.	Inleiding	5
2.	Samenstelling college van burgemeester en wethouders	7
3.	Hoofdpijnen beleid en financiële vooruitzichten	8

Beleidsbegroting

Programmaplan

1.	Wonen in Assen	14
2.	Werken in Assen	22
3.	Meedoen in Assen	30
4.	Aantrekkelijk Assen	42
5.	Samen werken aan Assen	48
6.	Bedrijfsvoering.....	55
7.	Vastgoed en grondbedrijf.....	61
8.	Algemene dekkingsmiddelen	66

Paragrafen

1.	Lokale heffingen	77
2.	Weerstandsvormogen en risicobeheersing.....	82
3.	Onderhoud kapitaalgoederen	87
4.	Financiering	93
5.	Bedrijfsvoering.....	97
6.	Verbonden partijen	103
7.	Grondbeleid.....	109

Financiële begroting

Samenvatting resultaten

1.	Programmaplan	115
2.	Lasten en baten per programma	116
3.	Lasten en baten per programma en beleidsthema	117
4.	Lasten en baten per taakveld	120

Toelichting financiële begroting

1.	Hoofdpijnen financieel beleid.....	125
2.	Wijziging besluit begroting en verantwoording (BBV)	126
3.	Kaders, richtlijnen ambities en bezuinigingen	128
4.	Analyse begrotingsresultaat 2017 en prognoses 2018 -2020	140
5.	Incidentele lasten en baten 2017 – 2020	145
6.	Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 2017-2020	147
7.	Geprognosticeerde balans.....	148
8.	Overzicht EMU-saldo 2016-2020.....	149
9.	Gemeentelijke reservepositie	150
10.	Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	152
11.	Gemeentefonds	154
12.	Overzicht investeringen.....	157

Bijlagen

1.	Productramingen 2017	160
2.	Analyse beloop begroting.....	167
3.	Overzicht subsidies tot en met € 50.000	172

Ondertekening.....	178
---------------------------	------------

Hoofdpijnen

1. Inleiding
2. Samenstelling college van burgemeester en wethouders
3. Hoofdpijnen beleid en financiële vooruitzichten

1. Inleiding

Algemeen

Met deze begroting voor 2017 geven we invulling aan onze ambities voor de tweede helft van deze bestuursperiode. Voor een groot deel betekent dit afmaken waar we twee jaar geleden voortvarend mee begonnen zijn. Op onderdelen intensiveren we het ingezette beleid. Het gaat daarbij onder andere om het versterken van onze inspanningen op het gebied van duurzaamheid, het verbeteren van het economisch klimaat en de transformatie in het sociaal domein. Dat doen we in nauwe samenspraak met inwoners en maatschappelijke partners. Als gemeente willen we namelijk zo goed mogelijk aansluiten bij de initiatieven uit de samenleving. We slagen er steeds beter in dit onderdeel te laten zijn van de werkwijze van onze organisatie. De aantrekkende economie biedt de stad nieuwe mogelijkheden. Die groei vertaalt zich echter nog niet in meer financiële ruimte voor onze begroting. Wel zien we dat door de bezuinigingen en financiële spelregels er sprake is van een gezonde financiële huishouding.

Duurzaamheid

We zien dat Nederland nog steeds moeite heeft met het nakomen van de internationale klimaatafspraken die in Parijs zijn gemaakt. Dat is voor ons een van de redenen om als Assen een extra inspanning te leveren voor het terugdringen van CO₂-uitstoot en energiegebruik. Dat doen we in de vorm van een zonnepark in Assen Zuid, zonneleningen voor inwoners, onderzoek naar vormen van duurzame energieopwekking en een proef met circulair bouwen. Ook gaan we door met het verduurzamen van onze gebouwen en straatverlichting.

Werk

Voor ons is werk nog steeds een van de meest effectieve vormen van maatschappelijke deelname. Door de aantrekkende economie rekenen we op een toename van het aantal arbeidsplaatsen in de stad. Ons economisch beleid blijft er op gericht om waar mogelijk nieuwe werkgevers aan ons te binden. Met uitstekend geoutilleerde bedrijventerreinen, moderne kantoorgebouwen, een goed opgeleide beroepsbevolking en de nieuwe infrastructuur door de FlorijnAs biedt Assen hun optimale condities zich hier te vestigen of uit te breiden. Verder spannen we ons in om mensen die nu nog op afstand van de arbeidsmarkt staan aan werk te helpen. Daarbij zorgen we er uiteraard ook voor dat wij als gemeente voldoen aan de norm voor afspraakbanen.

Hulp en ondersteuning

Na een periode van transitie op het gebied van jeugd, Wmo en participatie gaan we de komende twee jaar aan de slag met de transformatie. Daarvoor willen we meer inzetten op preventie en het zo vroeg mogelijk signaleren van problemen. We zien hierbij een belangrijke rol weggelegd voor diverse partners in het sociale domein. Uiteindelijk moet hierdoor het aandeel intensieve hulp en ondersteuning verminderen.

Door het per 2017 koppelen van de inkoop van Jeugdhulp en Wmo bieden we onze inwoners een meer geïntegreerd pakket aan hulp en ondersteuning. Op deze manier kunnen we hulp en ondersteuning gericht en daarmee effectiever inzetten.

Wonen

Er wordt weer volop gebouwd in Assen. Dat is het resultaat van het toegenomen vertrouwen in de economie en het actief inspelen op de woonwensen van nieuwe en bestaande Assenaren. In 2017 streven we naar de oplevering van 400 nieuwe woningen. Volgend jaar starten we met de bouw van woningen op het Veemarktterrein. Het ontwikkelen van nieuwe gebieden is maatwerk. Hierdoor kunnen we snel en flexibel inspelen op veranderende marktomstandigheden. Samen met onze partners zorgen we ervoor dat ook meer kwetsbare groepen en statushouders adequate huisvesting kunnen vinden in onze wijken.

Overheidsparticipatie

Er is inmiddels de nodige ervaring opgedaan met overheidsparticipatie. Dat geeft voldoende basis om deze werkwijze frequenter in te zetten bij nieuwe ontwikkelingen. Zo gaan we met inwoners en belanghebbenden aan de slag om een nieuw bestemmingsplan voor de binnenstad te maken. Dit plan biedt ruimte voor een verdere vitalisering van ons stadshart. Met onze Cultureel Hart partners werken we aan een verrassend en aantrekkelijk aanbod aan tentoonstellingen en activiteiten in de binnenstad.

In het gebiedsgericht werken zien we dat steeds meer inwoners verantwoordelijkheid nemen voor hun buurt en wijk. Het is nu zaak deze energie de komende jaren vast te houden en zo goed mogelijk aan te sluiten bij initiatieven.

Financieel beleid

Bezuinigingen door het rijk en financiële tegenvallers hebben ons de afgelopen jaren genoopt tot een behoudend financieel beleid. We worden ook nu nog geconfronteerd met onzekerheden. Daarom blijven we ook verder deze bestuursperiode financieel behoedzaam manoeuvreren.

Voor het realiseren van onze ambities blijven we een beroep doen op de creativiteit van onze ambtelijke organisatie en maatschappelijke partners om budgetten te combineren en effectiever in te zetten. De afgelopen twee jaar hebben laten zien dat zij daar uitstekend toe in staat zijn.

2. College

Burgemeester Marco Out

Portefeuille: Bestuurlijke coördinatie, Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Brandweer, Veiligheidsregio, Politie, Wettelijke taken en burgerzaken, Ambassadeursfunctie, Dagelijks bestuur SNN, Communicatie, Lobby, 5 mei en Sinterklaas.

Wethouder Albert Smit - Partij van de Arbeid

Portefeuille: Financiën en belastingen, Gebiedsgericht werken, Wijkbeleid, Grondzaken en Grondbedrijf, Internationale betrekkingen, Minimabeleid, Participatiewet en WSW, Werk en inkomen, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, Schuldhulpverlening, Sport, Werkgelegenheid, Wonen.

Wethouder Maurice Hoogeveen - D66

Portefeuille: Coördinerend wethouder bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing, en Regionale samenwerking, Cultuur, De Nieuwe Kolk, Deregulering, Economische zaken, Industrie, MKB/innovatie, ICT, Digitale overheid, Onderwijs, inclusief kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, Personeel en organisatie/ook ambtelijke huisvesting, Promotie algemeen/citymarketing, Publieke dienstverlening, Stuurgroep Binnenstad (voorzitter).

Wethouder Harmke Vlieg-Kempe - ChristenUnie

Portefeuille: Coördinerend wethouder en voorzitter stuurgroep FlorijnAs, Jeugd en gezin, Maatschappelijke opvang, Milieubeleid/afvalbeheer-duurzaamheid, Regiovisie, Verkeer en vervoer, Verslavingszorg, Volksgezondheid.

Wethouder Ruud Wiersema - Stadspartij Plop

Portefeuille: Antidiscriminatie, Coördinatie WMO/individuele verstrekkingen, Evenementen, Groen en grijs/openbare werken, Markten/kermessen, Monumentenzorg, Recreatie en Toerisme, Stadsvernieuwing, Vastgoed, Welzijn, Sociaal en maatschappelijk werk.

Gemeentesecretaris Theo Dijkstra

Gemeentesecretaris: eerste strategisch adviseur college van burgemeester en wethouders en algemeen directeur gemeentelijke organisatie.

3. Hoofdlijnen beleid en financiële vooruitzichten

Hoofdlijnen beleid

Midterm review

Wij hebben bij de voorbereiding van de begroting 2017 de tijd genomen om halverwege de zittingstermijn van ons college te kijken naar de stand ten aanzien van het collegeprogramma; de zogenaamde midterm review. Hoe staan we in de uitvoering van de voorgenomen richting en welke accenten zouden we als college willen voorstellen voor de komende jaren?

Kijkend naar het geheel zijn we tevreden over de voortgang van de afgelopen twee jaar; de decentralisatie in het sociaal domein is opgevangen binnen de kaders zoals die met de raad zijn afgesproken, de uitvoering van de FlorijnAs is stevig ter hand genomen en een nieuw thema als participatie klinkt steeds meer door in ons handelen. Bijvoorbeeld bij de opzet van het nieuwe cultuurbeleid. Dit neemt niet weg dat we voor de komende jaren graag nog een aantal accenten zou willen aanbrengen. Zo zijn wij van mening dat we op duurzaamheid een versnelling kunnen doorvoeren. Een voorbeeld daarvan is de vervanging van reguliere straatverlichting door ledverlichting.

Op het gebied van veiligheid willen we incidentele voordelen gebruiken om een sterk fundament te leggen onder de opvang van verwarde personen. Bij het thema economie spelen de REP gelden uiteraard een belangrijke rol. Onze focus ligt bij de binnenstad, het TT-circuit en de ijsbaan. Het laatste onderwerp heeft natuurlijk ook allerlei verbanden met het domein sport. De komende twee jaren gaan we door met het gebiedsgericht werken. In participatie met bewoners en Actium investeren we extra in de openbare ruimte in onze meest kwetsbare wijken.

Om het langzaam ontwakken van de economische ontwikkeling aan te kunnen wakkeren, reserveren we binnen dit domein een aantal stevige budgetten. Deze budgetten worden beschikbaar gesteld op het moment dat de uitwerkingsplannen van voldoende kwaliteit zijn en van besluitvorming zijn voorzien. De reservering van middelen is met name gericht op een aantal specifieke economische speerpunten; binnenstad, TT-circuit en omgeving en sensor. Inzet hierbij is om bestaande activiteiten te versterken en uit te bouwen (TT, sensor), maar ook om nieuwe initiatieven die goed zijn voor de versterking van de economische structuur, zoals de ijsbaan, mogelijk te maken.

Binnen het thema duurzaamheid hebben we ervoor gekozen om de lat hoger te leggen, vooral ten aanzien van de eigen bijdrage van de gemeente. Met de extra middelen wordt het eigen vastgoed versneld op een duurzamer niveau gebracht. Datzelfde gaan we ook doen met onze straatverlichting, reguliere verlichting wordt vervangen door energiezuinige ledverlichting. Deze versnelling kost ten opzichte van het reguliere schema van onderhoud en vervangen extra middelen.

De extra inzet op het gebied van veiligheid wordt zichtbaar ten aanzien van de opvang van verwarde personen en het versterken van de huidige nevenpost van de brandweer. De problematiek ten aanzien van de opvang van verwarde personen staat landelijk in de belangstelling en speelt ook in Assen. Door het investeren in daadwerkelijke opvang en de begeleiding van verwarde personen, willen we aan de ene kant de overlast beperken maar ook de kwaliteit van opvang verhogen. De investering in de nevenpost van de brandweer is ingegeven door kwaliteit. Kwaliteit die we noodzakelijk vinden in een goede brandbestrijding en de inzet van de vrijwilligers daarbij.

Sociaal domein

Per 1 januari 2015 voert de gemeente verschillende nieuwe taken in het sociaal domein uit als gevolg van de drie decentralisaties (de drie D's). Het eerste jaar stond in het teken van zorgcontinuïteit en het op orde brengen van de administratie en de gegevensuitwisseling met zorgaanbieders.

Al is dit laatste nog steeds een punt van aandacht, in Assen is de basis inmiddels op orde. Dit maakt dat we de aandacht kunnen richten op de bedoeling van de decentralisaties: de transformatie in het sociale domein. Uitgangspunten daarbij zijn zaken als: verantwoordelijkheid van de inwoner, preventie en faciliteren gaan voor professionele ondersteuning, samenhang en samenwerking, keuzevrijheid en zeggenschap, ontzorgen en normaliseren. In 2016 zijn hierin de eerste stappen gezet. Denk aan de resultaatgerichte inkoop van ondersteuning vanaf 2017, de intensivering van de samenwerking met huisartsen, de verbinding die we met het programma GIDS (Gezond In De Stad) beogen.

De transformatie in het sociaal domein komt het beste tot stand door de organisatiekracht van partners in de stad te gebruiken en door het sociale domein als één geheel te zien: de sociale basis, de eerste lijn van algemene en vrij toegankelijke voorzieningen en de tweede lijn van individueel en geïndiceerd maatwerk.

Vanuit dit perspectief stellen we eind 2016, met input van de adviesraden en partners in de stad, een nieuw Uitvoeringsprogramma sociaal domein 2017-2018 vast. De Visie op zorg en welzijn 2012-2016 blijft ook de komende jaren de basis voor onze inzet in het sociaal domein.

Financiële vooruitzichten

Financiële vooruitzichten 2017-2020

Op basis van de huidige inzichten treden er deze bestuursperiode geen grote veranderingen op in de financiële positie van onze gemeente. Die blijft zoals we die in de Voorjaarsnota hebben omschreven 'gezond maar kwetsbaar'. We blijven in deze bestuursperiode in het financiële beleid dan ook behoedzaam manoeuvreren. Parallel daaraan geven we invulling aan de nieuwe begrotings- en verantwoordingsvoorschriften en bereiden we ons voor op de aangescherpte en veranderende accountantscontroles.

De nieuwe financiële vooruitzichten voor de periode 2017-2020 geven aan dat we deze bestuursperiode uitvoering kunnen blijven geven aan het aanvaarde beleid. Dit kan zonder extra financiële ingrepen en met sluitend blijvende jaarbegrotingen. Dat geldt zowel voor 2017 en 2018, als voor de eerste jaren van de komende bestuursperiode.

Voorwaarde is wel dat we ook in 2017 en 2018 verder uitvoering geven aan de bezuinigingsopgave uit de nota 'Minderen met Maat'; die zetten we voort. We willen blijven vasthouden aan de opgave zoals die in oorsprong voor de huidige bestuursperiode door de raad is vastgesteld. Dat houdt in dat, zodra dat noodzakelijk wordt, we de maatregelen uit dat basispakket, die om uiteenlopende redenen niet haalbaar zijn gebleken, alsnog door middel van vervangende maatregelen zullen compenseren.

Daarnaast blijven we ons bezinnen op nieuwe bezuinigingskansen, die we als dat nodig zou zijn kunnen inzetten voor realisatie van nieuwe ambities.

De aantrekkende economie kan in dat verband overigens ook voor nieuwe impulsen zorgen. De onlangs door het kabinet gepresenteerde Miljoenennota 2017 en de daarop geënte septembercirculaire bevatten daarvoor de eerste signalen.

Financiële aanpak beleidsinvulling 2017-2020

Zoals in de Voorjaarsnota aangekondigd zetten we het aanvaarde beleid voort en lossen we daarin nog bestaande knelpunten op. Daarnaast richten we de focus op nieuwe ontwikkelingen en nieuwe beleidsinitiatieven.

Uitgangspunt is dat we dat doen binnen de bestaande financiële kaders en met in achtname van de financiële spelregels. Vanuit die optiek hebben we ook de beleidsvoorstellen voor de begroting 2017 voorbereid en afgewogen. Daarbij houden we rekening met de op grond van het nieuwe BBV noodzakelijke stelselwijzigingen en de onontkoombare budgettaire effecten daarvan.

Financiële gevolgen op te lossen knelpunten

In de aanloop naar de begroting 2017 zijn we nagegaan of en waar in het beleid en de bedrijfsvoering sprake is van knelpunten die in 2017 met oog op borging van kwaliteit en continuïteit opgelost moeten worden. Dat heeft geleid tot de volgende uitkomsten

Actuele knelpunten

(bedragen *€ 1.000)

Omschrijving	Bedrag	I/S*	Achtergrond
In de beleidsuitvoering			
Invulling taakstelling afvalinzameling	500	S	Opgave niet realiseerbaar
Ondersteuning evenementen	190	S	Borging continuïteit
Combinatie functionarissen	80	S	Borging continuïteit
Brandveiligheid panden	32	S	Noodzakelijke brandveiligheidsmaatregelen
Risicobuffer	300	S	Buffer actuele risico's
In de bedrijfsvoering			
Informatiebeveiliging	180	S	Kwaliteitsverbetering
Verbeterplan financieel beheer	300	tijdelijk	Kwaliteitsverbetering
Totale lasten	1.582		

* I = incidenteel, S = structureel

De voor het oplossen van deze knelpunten benodigde middeleninzet loopt af van € 1,6 miljoen in 2017 en 2018 naar € 1,3 miljoen structureel vanaf 2019. Met dit beloop is in het dekkingsplan 2017-2020 rekening gehouden.

Financiële opgave ambities 2017/2018

Hiervoor hebben wij de ambities en plannen waar we de komende jaren mee aan de slag willen gepresenteerd en toegelicht. Voor de uitvoering daarvan is additionele budgettaire ruimte noodzakelijk. Het zwaartepunt ligt daarbij op de inzet van incidentele middelen; de omvang van benodigde structurele ruimte is beperkt. Dat is een bewuste financiële keuze.

Wij zijn in staat om voor deze extra financiële opgave binnen een sluitend blijvend financieel perspectief voldoende ruimte vrij te maken. Dat doen we kort samengevat door gericht gebruik te maken van vrije ruimte in

beschikbare eigen reserves, door het inzetten van de nog beschikbare REP-gelden, door in te zetten op en het regelen van financiële inbreng van externe partners en door vast te blijven houden aan en gebruik te maken van bestaande kaders en financiële afspraken. Het vasthouden aan de realisatie van de oorspronkelijke bezuinigingsopgave is daar onderdeel van.

Het totaalbeeld van de ambities en plannen waar we in 2017 en 2018 mee aan de slag willen c.q. die we willen realiseren, ziet er financieel vertaald, als volgt uit:

Middelen en dekking							(bedragen *€ 1.000)	
Omschrijving	Investering/ kosten	REP- middelen	Incidentele dekkingsbronnen			Algemene reserve	Structurele ruimte	
			Grondbe- drijf	Derden	Beheer- fondsen			
Economie, sport c.a.	9.800	6.000	1.000	600	-	2.200	-	
Duurzaamheid	1.000	-	-	500	150	-	50	
Veiligheid	800	-	-	800	0	200	60	
Gebiedsgericht Werken	4.000	-	500	-	1.550	-	150	
Totaal ambities 2017-2018	15.600	6.000	1.500	1.900	1.700	2.400	260	

Van de totaal in te zetten middelen ad € 15,6 miljoen heeft € 13,5 miljoen een eenmalig karakter. Hiervoor kunnen incidentele dekkingsmiddelen worden ingezet. Voor het restende deel ad € 2,1 miljoen is extra structurele begrotingsruimte benodigd van € 0,26 miljoen.

De voor uitvoering van de plannen benodigde incidentele dekking kan in onze visie plaats vinden uit de nog niet bestede REP-middelen (€ 6,0 miljoen), vanuit de grondexploitatie (€ 1,5 miljoen), door middel van cofinanciering van derden (€ 1,9 miljoen) en uit de inzet van eigen beheerfondsen (€ 1,7 miljoen).

Dekking van het nog resterende deel van € 2,4 miljoen kan plaats vinden door gebruik te maken van vrije ruimte in de algemene en zo nodig van de Essent-reserve.

De benodigde structurele dekkingsmiddelen van € 0,26 miljoen maken onderdeel uit van het hiernavolgende dekkingsplan voor de periode 2017-2020.

Verdere invulling en uitwerking

De ambities en plannen voor de komende jaren behoeven in veel gevallen verdere voorbereiding en uitwerking. We zijn daarbij mede afhankelijk van externe partijen. Om die reden vragen we de raad in dit stadium dan ook enkel om in te stemmen met de financiële kaders en de dekkingsrichtingen die we daarvoor op dit moment in beeld hebben. De verdere invulling en uitwerking van de plannen leggen we samen met de benodigde middeleninzet en de feitelijke dekkingsmaatregelen in separate voorstellen ter afweging en besluitvorming aan de raad voor.

Financieel dekkingsplan 2017-2020

Hierna geven we in totaalverband aan welke middelen in de periode 2017 -2020 voor het oplossen van de financiële gevolgen van externe ontwikkelingen, knelpunten in het eigen beleid en voor de invulling van onze nieuwe ambities benodigd zijn. In combinatie daarmee maken we zichtbaar hoe we die de komende jaren van dekking willen gaan voorzien.

Dekkingsmaatregelen en eindresultaat		(bedragen *€ 1.000)			
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	
Resultaten aanvaard beleid	-2.318	-604	-379	218	
Stelselwijzigingen nieuw BBV	- 166	- 287	- 413	- 510	
Beleidsknelpunten	-1.582	-1.582	-1.282	-1.282	
Structurele ruimte ambities 2017/2018	-260	-260	-260	-260	
Totale opgave	-4.326	-2.733	-2.334	- 1.834	
Dekkingsmaatregelen					
Vrijval middelen cumulatierегeling	2.500	1.700	700	-	
Ontwikkeling accessen gemeentefonds	450	1.200	1.700	1.900	
Te compenseren bezuinigingen 2014-2016	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Scherp budgetteren investeringen	500	-	-	-	
Opschuiven buffer actuele risico's	300	-	-	-	
Opschuiven beheerseffecten FlorijnAs	480	p.m.	-	-	
Inzet incidentele ruimte	100	-	-	-	
Eindresultaten 2017-2020	4	167	66	66	

Ter toelichting op de belangrijkste dekkingsmaatregelen kort het volgende:

Cumulatieregeling nadeelgemeenten

Assen is zowel in het kader van de herijking van het gemeentefonds als bij de verdeelmodellen in het sociaal domein als een (forse) nadeelgemeente uit de bus gekomen. Om die reden ontvangt Assen ter verzachting van de financiële pijn, via het gemeentefonds, een tijdelijke financiële tegemoetkoming. Het gaat hier om een gewenningsbijdrage bedoeld om de nadeelgemeenten tijd en ruimte te geven om op het blijvende verlies aan rijksmiddelen in te spelen. De middelen zijn niet gelabeld en dus vrij inzetbaar voor eigen beleids- en begrotingsdoelinden.

De regeling beslaat de periode 2016-2019 en eindigt met ingang van 2020. Bij de besprekingen over de vaststelling van de begroting 2016 is besloten deze middelen voorlopig en volledig te reserveren voor gemeentebrede risico-afdekking waaronder die in het sociaal domein. Daarvoor hoeven ze tot nu toe echter niet te worden ingezet.

Gezien het actuele begrotingsbeloop en het feit dat zich bij de uitvoering van de nieuwe taken in het sociale domein geen financiële tegenvallers lijken te gaan voordoen, stellen we voor om de bestaande reservering te laten vervallen en de middelen in totaalverband als algemeen dekkingsmiddel voor beleidsdoelinden in te zetten.

Te compenseren bezuinigingen 2014-2018

We houden vast aan het principe om, als de situatie daarom vraagt, de niet gerealiseerde bezuinigingen uit het aan het begin van de bestuursperiode vastgestelde basispakket, geheel of gedeeltelijk door middel van vervangende maatregelen te compenseren. Omdat de directe noodzaak daartoe in dit stadium ontbreekt ramen het mogelijk financieel effect hiervan in het dekkingsplan voorlopig 'pro memorie'.

Ontwikkeling gemeentefondsaccessen

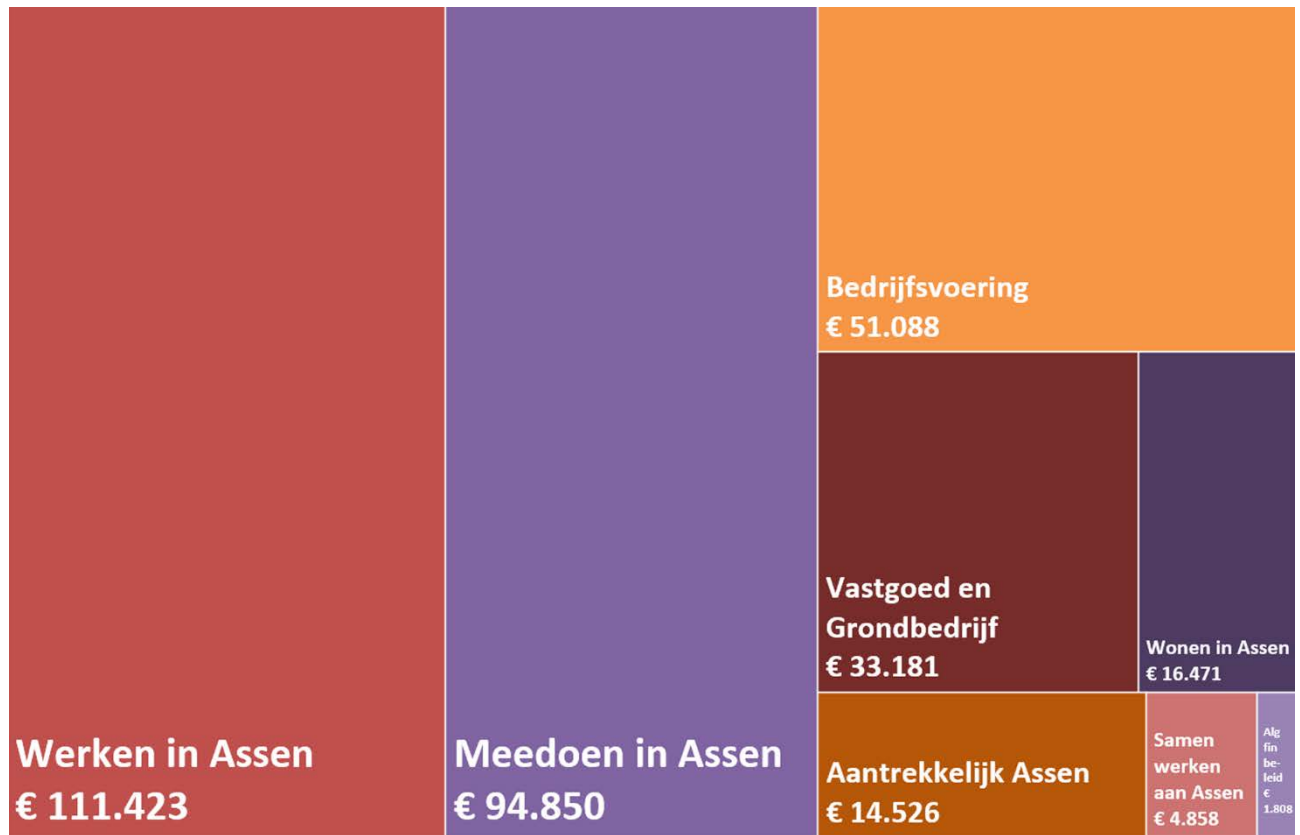
We hebben de kort voor de afronding van de begroting 2017 verschenen septembercirculaire gemeentefonds op hoofdlijnen beoordeeld en doorgerekend.

Belangrijk daarin voor de uitkomst van de begroting 2017 en de meerjarencijfers 2018-2020 is de positieve bijstelling van de accessen. Die wordt gevoed door de door het kabinet in de Miljoenennota 2017 aangekondigde beleidsintensivering en door de geactualiseerde middellange termijn cijfers van het CPB. Het gemeentefonds deelt via de 'trap op trap af' systematiek mee in deze positieve ontwikkelingen.

Voor Assen resulteren de nieuwe cijfers in een positieve bijstelling van de algemene uitkering die oploopt van € 0,5 miljoen in 2017 naar € 1,9 miljoen structureel vanaf 2020. We hebben die ontwikkeling en het dekkingsplan zichtbaar gemaakt. Voor het overige bevat de septembercirculaire geen maatregelen met directe doorwerking in de einduitkomsten van de begroting en de meerjarenprognose.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 328.205 (bedragen * € 1.000)

Baten € 328.208 (bedragen * € 1.000)

Beleidsbegroting

Programmaplan

1. Wonen in Assen
2. Werken in Assen
3. Meedoen in Assen
4. Aantrekkelijk Assen
5. Samen werken aan Assen
6. Bedrijfsvoering
7. Vastgoed en grondbedrijf
8. Algemene dekkingsmiddelen

i Programmasamenvatting

De huisvesting van statushouders blijft een grote uitdaging. We gaan concreter bezig met de voorbereiding van de implementatie van de nieuwe Omgevingswet. De inzet in de binnenstad in 2017 zal aan de hand van een programma inzichtelijk worden.

Er wordt weer flink gebouwd en we streven naar oplevering van 400 nieuwe woningen. De bouw op het Veemarktterrein start. Het beheer van de openbare ruimte is gericht op risico gestuurd beheer en op het minder of anders doen. We werken de dilemma's met oplossingsrichtingen van de Agenda Beheer openbare ruimte verder uit en komen met voorstellen.

We versnellen de verduurzaming van de openbare verlichting door extra inzet van middelen.

Het streven is de Pilot Cityline (Openbaar vervoer en doelgroepenvervoer) te continueren. In 2017 vindt er aanbesteding van het Publiek Vervoer plaats.

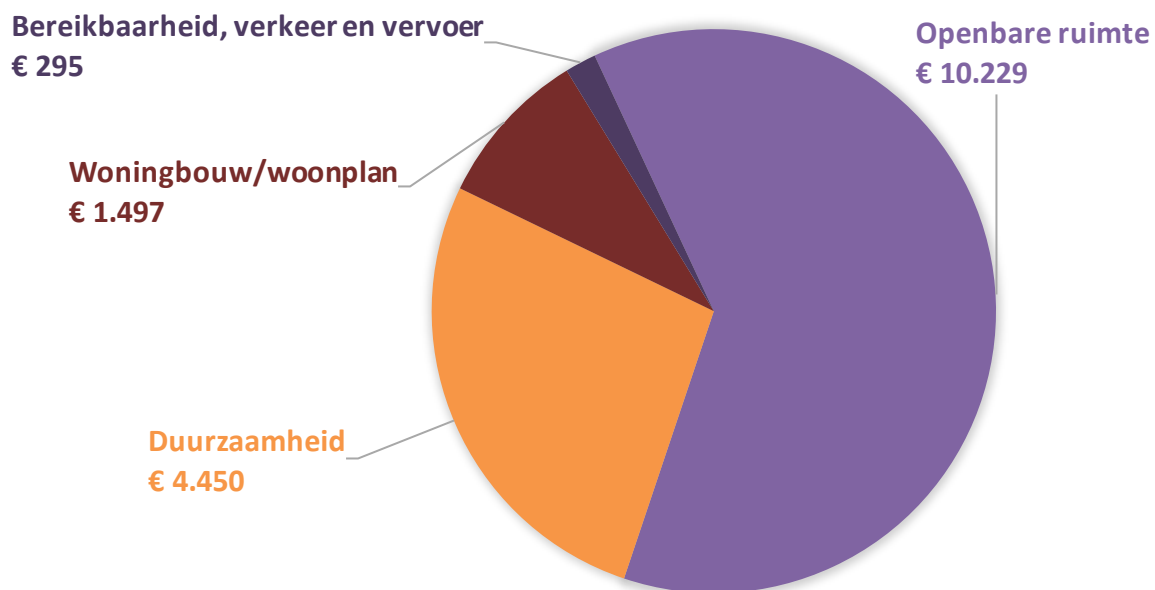
We zetten in op versnelling van energiebesparing en duurzame energie-opwekking. We gaan onze eigen gebouwen verder verduurzamen. We ontwikkelen een pilot circulair bouwen in Assen. We maken de ontwikkeling van een groot zonnepark op het bedrijvenlandschap Assen-Zuid mogelijk. We onderzoeken de mogelijkheden voor windenergie, uitfasering van gas en warmtewetten.

Highlights

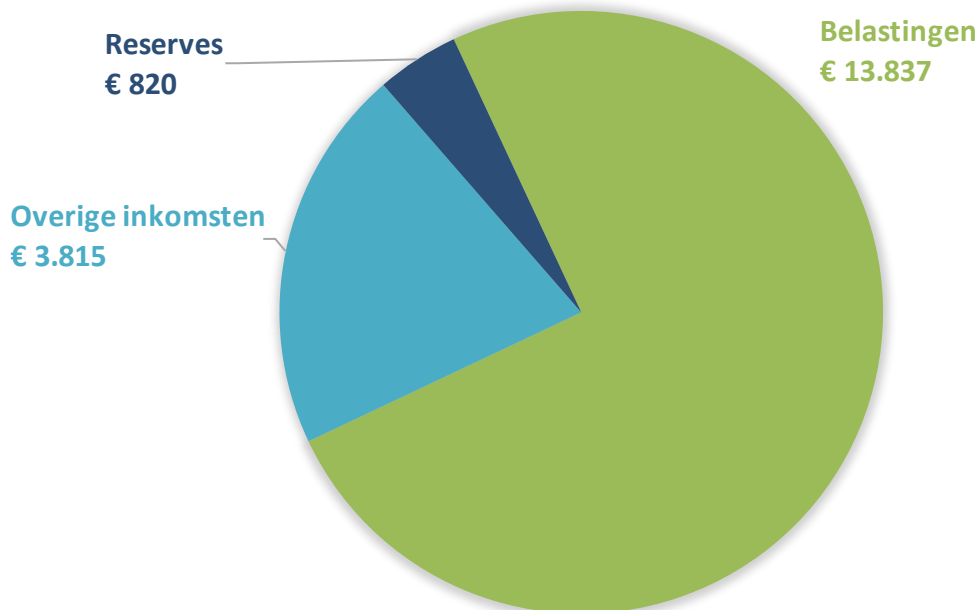
- ✓ Duurzaamheid: versnelling is ingezet.
- ✓ Aanbesteding Publiek Vervoer.
- ✓ Huisvesting circa 200 statushouders.
- ✓ Oplevering circa 400 nieuwe woningen.
- ✓ Doorontwikkeling Kloosterveen.
- ✓ Start bouw Veemarktterrein.
- ✓ Opgave binnenstad.
- ✓ Omgevingswet wordt voorbereid.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 16.471 (bedragen * € 1.000)

Baten € 18.472 (bedragen * € 1.000)

1) Woningbouw en woonplan

Wat willen we bereiken?

We willen de groei van het woningaanbod faciliteren en zetten in op stimuleren van de woonvraag.

We bieden zoveel mogelijk ruimte aan nieuwe initiatieven.

Waar nodig passen we regels aan of schaffen we ze af.

We vinden het van belang dat onze huidige en toekomstige inwoners prettig wonen in Assen. Daarom willen we een evenwichtig programma van bouwplannen op inbreidings- en uitbreidingslocaties en inzet op kwaliteitsverbeteringen in de bestaande woningvoorraad en woonomgeving.

We willen ons woonbeleid en onze afspraken met woningcorporaties actualiseren.

Om onze groeiambitie en regionale afspraken te realiseren, gaan we 300 woningen bouwen, gevarieerd in aanbod en passend bij de vraag.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Mede op basis van de nieuwe Woonvisie Assen 2016 koersen we op netto uitbreiding van de woningvoorraad met 290 woningen per jaar. Dit vereist nieuwbouw van gemiddeld circa 340 woningen per jaar, inclusief vervangende nieuwbouw. We sturen op een evenwichtige planning en programmering voor woningbouwontwikkelingen in Assen. We zorgen voor een gevarieerd aanbod, dat aansluit bij de vraag van de markt en een goede balans tussen nieuwbouw op inbreidings- en uitbreidingslocaties.

De huisvesting van statushouders blijft door de fors toegenomen taakstellingen en afgenomen beschikbaarheid van geschikte woningen een grote uitdaging, die we samen met de woningcorporaties aangaan. Voor 2017 verwachten we een taakstelling voor circa 200 te huisvesten statushouders. Er is een reële kans dat we, ondanks de inspanningen, de taakstelling niet gaan halen. We blijven daarom maatregelen en alternatieven verkennen en uitvoeren om voldoende woonruimte beschikbaar te krijgen.

We zetten in op goede begeleiding en stimulering van nieuwe kansrijke initiatieven. Hierbij zoeken we naar flexibiliteit in planvorming en waar mogelijk versoepeling van regelgeving in bestemmingsplannen.

We zetten in op nieuwe stijlen van gebiedsontwikkeling en streven daarbij naar een open planproces met ruimte voor kleine en grote partijen. Voorbeeld hiervan is het Havenkwartier. Dit pakken we op met een passieve grondpolitiek en een actieve uitnodigingsstrategie.

We komen met een voorstel voor de herprogrammering van de gemeentelijke gebiedsopgaven.

We gaan meer inhoudelijk en concreet bezig met de voorbereiding van de implementatie van de nieuwe Omgevingswet (2019) in de organisatie en de werkprocessen. Hierover zal op meerdere momenten besluitvorming plaatsvinden. Een van de vragen aan de raad zal zijn: Wat is uw ambitieniveau? Op het moment dat de ambitie duidelijk is, geven wij aan of er extra middelen nodig zijn. Wij komen hierop terug in de voorjaarsnota.

De pilot actualisatie bestemmingsplan De Haar-West (TT Circuit en omgeving) wordt ter vaststelling aangeboden. Het geactualiseerde bestemmingsplan Assen West (Bonte Wever, Schepersmaat en Baggelhuizen) wordt eveneens ter vaststelling aangeboden.

In 2016 is met de diverse stakeholders een verkenning uitgevoerd naar een uitvoeringsprogramma met investeringsopgave voor de Asser binnenstad. De inzet in de binnenstad in 2017 wordt aan de hand van dit pro-

gramma inzichtelijk. Voor de bestemmingsplannen Assen-Oost en Buitengebied wordt bekeken of deze nog opgepakt worden onder de huidige wetgeving (Wro), dan wel dat we daarmee wachten op de nieuwe Omgevingswet die gemeenten verplicht tot het opstellen van een gemeentelijk omgevingsplan.

Om de woningbouw ambitie te behalen, wordt in 2017 onder andere gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van diverse (bestuurlijk relevante) projecten.

De ontwikkeling Woonpark Diepstroeten is volop in uitvoering. Hier worden in circa tien jaar tijd 420 woningen gebouwd.

In Kloosterveen wordt in de buitenring van het centrumgebied Kloosterveste volop gebouwd. Op deze locatie verwachten we in 2017 opnieuw circa 100 woningen op te leveren. Daarmee is deze locatie voor 70% voltooid.

Voor de verdere ontwikkeling van de wijk Kloosterveen ronden we de planologische procedures voor een structuurvisie en een nieuw bestemmingsplan af. We willen de doorontwikkeling van de wijk in 2017 beginnen, in elk geval op de delen die al in bezit zijn van de gemeente. Daarnaast gaan we in gesprek met de eigenaren/ontwikkelaars van overige delen van Kloosterveen, om na te gaan hoe zij tot ontwikkeling kunnen komen.

De ontwikkeling van het Veemarkterrein voorziet in een aantrekkelijk nieuw woongebied voor stedelijk wonen nabij het centrum van Assen. In het gebied komt een mooi plein dat voldoende ruimte biedt voor evenementen. Ook voor deze ontwikkeling wordt de planologische procedure in 2017 afgerond, waarna we vlot met de uitvoering beginnen.

Voor 2017 verwachten wij oplevering van circa 400 nieuwbouwwoningen. Dit aantal is nodig om de eerdergenoemde gemiddelde ambitie te halen (inhaalslag).

2) Openbare Ruimte

Wat willen we bereiken?

We streven naar een doelmatig ingerichte en verzorgde openbare ruimte. Dit levert een grote bijdrage aan de aantrekkelijkheid van de stad.

We gaan de budgetten voor het beheer van de openbare ruimte slimmer inzetten met specifieke aandacht voor de technische kwaliteit, de beeldkwaliteit en de binnenstad.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Het beheer van de openbare ruimte is gericht op risico gestuurd beheer en op het minder of anders doen. We gaan door met het verkennen van nieuwe vormen van samenwerking, financiële arrangementen en maatschappelijk aanbesteden.

We werken de dilemma's met oplossingsrichtingen van de Agenda Beheer openbare ruimte verder uit en komen met voorstellen.

We blijven werken aan natuurontwikkeling.

Nieuwe ontwikkelingen mogen niet ten koste gaan van groene gebieden en water.

De FlorijnAs-projecten worden aangelegd met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. De uitgangspunten daarbij zijn functionaliteit en doelmatigheid.

We zetten de beperkte budgetten slim in. In het kader van de Participatiewet zetten we 'Meewerkers' in voor de meer arbeidsintensieve werkzaamheden. In de agenda BOR wordt de balans tussen kostenbesparing en werkaanbod voor 'Meewerkers' uitgewerkt.

Groot onderhoud voeren we uit op het moment dat de veiligheid niet meer gewaarborgd is, kapitaal verlies dreigt of wanneer bij de uitvoering samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten. Voor steeds meer riolen, wegen en het groen nadert het moment dat vervanging onontkoombaar is. De ingrijpende financiële consequenties hiervan zijn in de agenda BOR inzichtelijk gemaakt. We blijven werken aan bezuinigen door omvormingen van objecten (speeltoestellen en banken) die duurder zijn in onderhoud naar objecten die goedkoop kunnen worden beheerd.

Het dagelijks beheer van de openbare ruimte richt zich op de principes schoon, heel en veilig binnen de vastgestelde technische en beeldkwaliteitsniveaus. In 2017 gaan de eerste objecten van de FlorijnAs-projecten over in het dagelijks beheer. Hiervoor is budget begroot.

Wij voeren onderzoek uit naar de toekomst van de begraafplaatsen.

We versnellen de verduurzaming van de openbare verlichting door extra inzet van middelen.

3) Bereikbaarheid, verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

We garanderen de bereikbaarheid van Assen.

Met de uitvoering van het programma FlorijnAs is de grootste (toekomstige) mobiliteitsopgave in de stad opgelost.

Bij het openbaar vervoer richten wij ons op instandhouding van een goede binnenstedelijke Openbaar Vervoer-voorziening, al dan niet in combinatie met een efficiënt doelgroepenvervoer.

Het fietsnetwerk in Assen is voor een groot deel op orde. Onze inzet richt zich op het in stand houden ervan. Daarnaast willen we de fietsbereikbaarheid van Assen verbeteren.

Met de inzet van sensortechnologie kunnen we bestaande infrastructuur beter benutten en hoeven we minder nieuwe infrastructuur aan te leggen.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Het programma FlorijnAs is nog volop in uitvoering. Het zwaartepunt van de werkzaamheden ligt in 2017 op het zuidelijke deel van het stationsgebied.

Met een nieuwe aanpak, samen met inwoners en marktpartijen, geven we vorm aan de nieuwe mobiliteitsvisie. De mobiliteitsvisie wordt ter vaststelling aan de raad aangeboden. Hierin willen we bestaande voorzieningen beter benutten, meer inzetten op gedragsbeïnvloeding en nieuwe technieken en de fiets beter faciliteren.

Het streven is de Pilot Cityline (Openbaar vervoer en doelgroepenvervoer) te continueren. De actuele stand van zaken wordt meegenomen in de najaarsnota. In 2017 vindt er een al dan niet gezamenlijke aanbesteding van het Publiek Vervoer (regulier openbaar vervoer en doelgroepenvervoer) plaats.

In 2017 proberen we met behulp van subsidies ontbrekende schakels in het fietsnetwerk te realiseren. Daarnaast willen we bij een aantal verkeerslichten de door-

stroming van het fietsverkeer verbeteren.

Het verkeersmanagementsysteem wordt in 2017 onder andere met sensortechnologie verder geoptimaliseerd.

4) Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

We willen een ambitieuze, groene gemeente zijn, die duurzaam ontwikkelt en bouwt en actief de toepassing van onder andere zonne-energie stimuleert.

Energiebesparing en decentrale opwekking van energie is gericht op kwaliteitsverbetering van woningen en het betaalbaar houden van de totale woonlasten.

Bij afval gaan we niet langer uit van afval, maar van grondstoffen die steeds beter hergebruikt kunnen worden.

Wat doen we daarvoor in 2017?

We zetten in op versnelling van energiebesparing en duurzame energieopwekking. We ondersteunen bedrijven en instellingen en werken samen met bijvoorbeeld parkmanagement, stichting Assen voor Assen en Stichting Energy Challenges. We gaan met bedrijven op zoek naar mogelijkheden voor energiebesparing en opwekking van duurzame energie.

We geven zelf het goede voorbeeld door onze eigen gebouwen verder te verduurzamen. We zoeken naar mogelijkheden om de gebouwen die we verhuren ook te verduurzamen. We verwachten in 2017 10% van het gemeentelijk energieverbruik te beperken.

Naast bedrijven en instellingen willen we ook bewoners bewust maken van hun energiegebruik. Dit doen we door middel van een breed spectrum, zowel via nieuwe energieopwekking, als ook door het gebruik van energie omlaag te brengen. Zo hebben we een project op bewustwording en gedrag. Hierin zoeken we breed naar (internationale) funding en samenwerking met andere partijen om grote slagen te kunnen maken.

We werken aan het behalen van de doelstellingen zoals geformuleerd in de Woonvisie, samen met woningcorporaties, bewoners (initiatieven), bedrijven en het Drents Energieloket. We verbeteren en intensiveren hiervoor onze aanpak met energieprestatie adviezen. Een wijkgerichte en/of doelgroepgerichte aanpak heeft de voorkeur.

We streven ernaar woningrenovatie te betalen uit energiebesparingen en hebben hiervoor het Asser Servicekostenmodel ontwikkeld. Dit willen we inzetten voor energierenovatie bij flatgebouwen en grondgebonden woningen naar de Nul op de meter. We gaan ons concentreren op goedkope koopwoningen.

We ontwikkelen een pilot circulair bouwen in Assen. We richten ons daarbij op de nieuwbouwprojecten, zoals in Kloosterveen. We zien kansen om onze ambities op het gebied van sociale woningbouw en duurzaamheid te verbinden en innovatie te bevorderen. We zoeken hiervoor de samenwerking met Circulair Friesland, Europa en steden in Noord-Nederland om voldoende volume te generen voor verandering in de keten.

We continueren het duurzaamheidsfonds. We zetten extra capaciteit op het realiseren van de projecten.

In het duurzaamheidscentrum geven we verder vorm aan het beleid voor natuur- en milieueducatie en duurzaamheid door exposities, lessen voor basisschoolleerlingen, activiteiten en informatie op het gebied van duurzaamheid, natuur en milieu. We doen dit in nauwe samenwerking met maatschappelijke partners, vrijwilligers en gebruikersgroepen die inbreng leveren in het informatiecentrum en bij de lessen en activiteiten.

We maken de ontwikkeling van een groot zonnepark op het bedrijvenlandschap Assen-Zuid mogelijk. Geïnspireerd op de carports met zonnepanelen bij het TT-circuit, stimuleren we naar uitrol daarvan.

In 2016 zijn de inzamelfrequenties van het huishoudelijk afval gewijzigd en dit wordt in 2017 voortgezet. Met een communicatiecampagne worden burgers niet alleen gestimuleerd om hun afval goed te scheiden, maar ook om zoveel mogelijk afval te voorkomen (afvalpreventie). De brengvoorzieningen voor hoogbouwaansluitingen worden in 2017 verder geoptimaliseerd, zodat deze inwoners hun afval 24/7 gescheiden kunnen aanbieden.

Indicatoren Peildatum 25 juni 2016- waarstaatjegemeente.nl

	Jaar	Assen	Drenthe	Nederland
<u>Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (%)</u>	2014	4*	6	7
<u>Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (E)</u>	2014	14*	10	10
<u>Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)</u>	2014	215**	217	205
<u>Hernieuwbare elektriciteit (%)</u>	2013	1,3***	15,2 (in 2011)	10,0 (in 2011)
<u>Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)</u>	2013	11,4****	6,0	6,6

* Deze cijfers zijn niet conform de werkelijkheid aangezien de politie niet consequent registreert

** De prognose voor 2017 is 118 kg

*** De prognose voor 2017 is 4,2

**** De prognose voor 2017 is 12,9

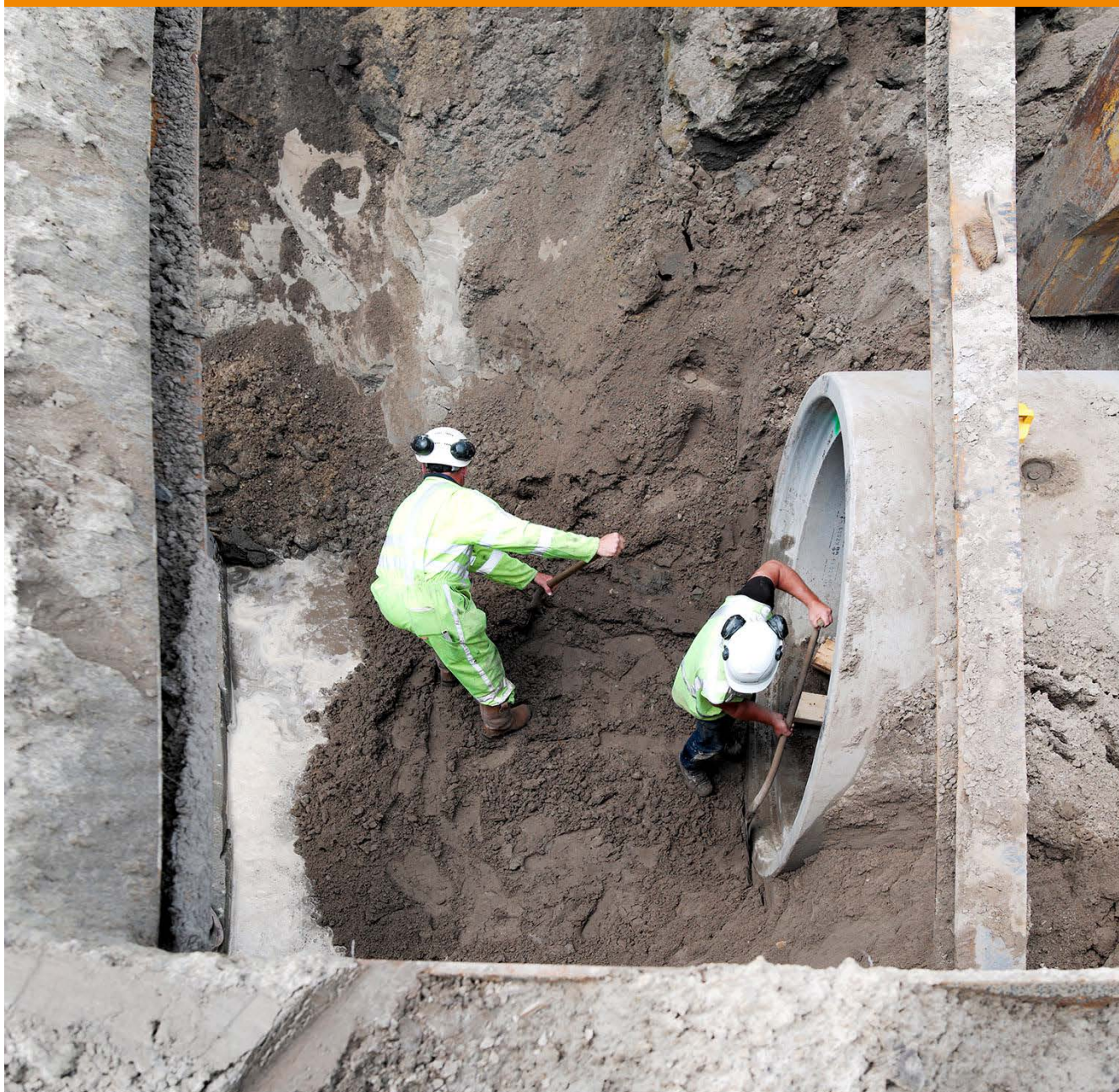
Ziekenhuisopname en overige vervoersongevallen

Een prognose 2017 voor 'Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig' en 'Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser' is niet te geven. Dit verschilt van jaar tot jaar en hangt ook af van de registraties door de politie. Daarom bij beide pro memorie.

Hernieuwbare elektriciteit

In de klimaatmonitor is aangegeven dat in 2017 op basis van de huidige bekende projecten 4,2% duurzame energie wordt opgewekt, uitgedrukt in procenten van het gehele energieverbruik, dus gas en elektra.

Wat kost het - 01 Wonen in Assen				(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten						
lasten						
Woningbouw/woonplan	1.534	1.521	1.497	1.492	1.487	1.489
Openbare ruimte	12.471	12.475	10.229	11.924	12.348	12.730
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	6.079	374	295	295	221	221
Duurzaamheid	6.147	5.012	4.337	4.424	4.557	4.560
Totaal lasten	26.231	19.382	16.358	18.135	18.613	19.000
baten						
Woningbouw/woonplan	1.607	1.424	1.424	1.424	1.424	1.424
Openbare ruimte	9.355	8.400	8.262	8.311	8.507	8.709
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	5	0	0	0	0	0
Duurzaamheid	8.030	8.698	8.571	8.660	8.790	8.790
Totaal baten	18.997	18.522	18.257	18.395	18.721	18.923
Totaal saldo van baten en lasten	-7.234	-860	1.899	260	108	-77
mutaties in reserves						
storting reserves	651	113	113	113	57	57
beschikking reserves	6.658	715	215	215	159	159
Totaal mutaties in reserves	6.006	602	102	102	102	102
Resultaat	-1.228	-258	2.001	362	210	25

i Programmasamenvatting

In 2017 investeren we in de breedte op de arbeidsmarkt. We realiseren werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking (en een geringe verdien capaciteit) en geven nieuwe prikkels aan de samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen. We verwachten een lichte groei van de werkgelegenheid, maar ook meer druk op de uitkeringen door nieuwe klanten. De financiële druk op de bekostiging van oud-SW-ers (beschut werk) zal de komende jaren toenemen.

Medio 2017 is het deel ten noorden van het stationsgebied opgeleverd (Blauwe As, Stadsboulevard noord en autotunnel noord). Vanaf dan concentreren zich de werkzaamheden op het zuidelijk deel (Overcingellaan, autotunnel zuid, stationsgebouw).

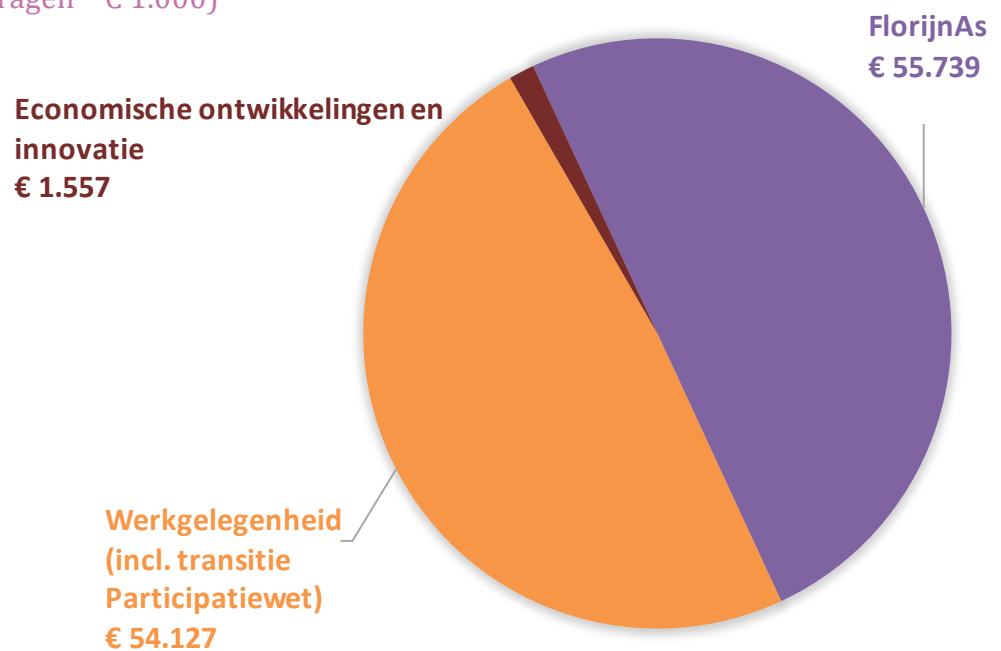
We faciliteren bedrijven om zich te vestigen op nieuwe en bestaande bedrijventerreinen.

Highlights

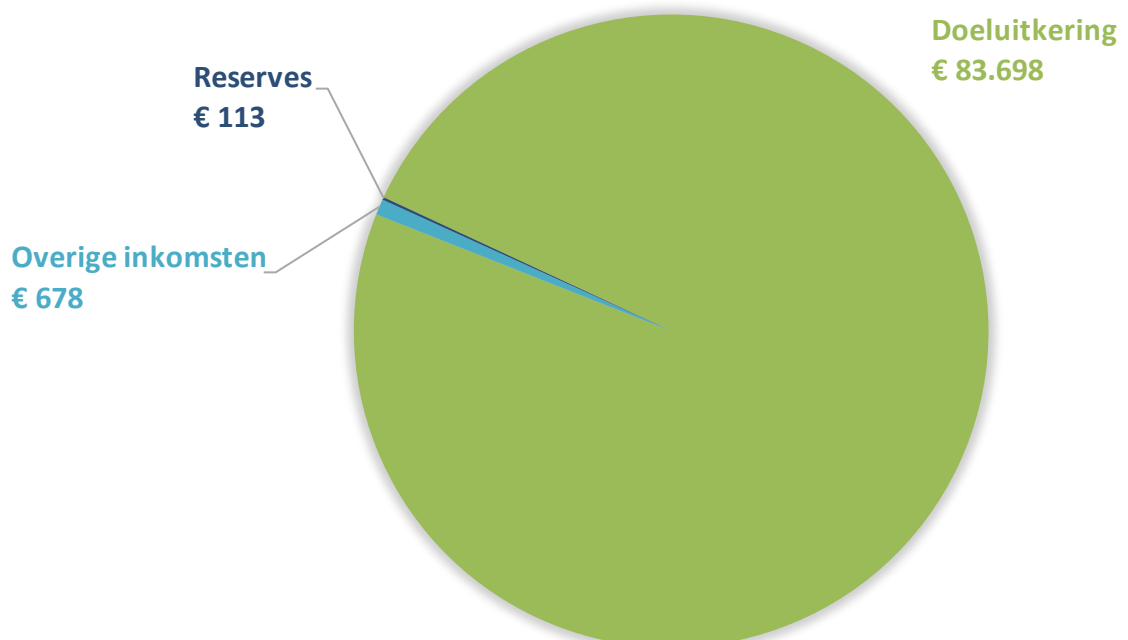
- ✓ Licht economisch herstel leidt tot meer banen; toch verwachten we meer werkzoekenden.
- ✓ Economische prikkels via netwerksamenwerking rondom sensortechnologie.
- ✓ Doelgerichte samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven.
- ✓ Uitvoering Florijn As op schema en financieel onder controle.
- ✓ Ambitie blijven richten op de vestiging van nieuwe bedrijven en faciliterend actief blijven.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 111.423 (bedragen * € 1.000)

Baten € 84.489 (bedragen * € 1.000)

1) Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken?

Werkplein Baanzicht Drentsche Aa (WPDA) is per 1 juli 2016 voor Assen de uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet. Wat we willen bereiken is vastgelegd in een prestatieovereenkomst tussen het bestuur van de WPDA en de directeur van de WPDA. De overeenkomst eindigt op 1 januari 2018. De in september 2014 door de raad vastgestelde kadernota Participatiewet (Participatie de norm, werk het doel) vormt de basis voor deze overeenkomst. Afspraken zijn opgenomen over uitstroom van jongeren tot 27 jaar en startende ondernemers met een bijstandsuitkering en ook over participatie, klanttevredenheid en werk voor mensen met een arbeidsbeperking (verdiencapaciteit < 100% waaronder afspraakbanen).

In de sub-regio Noord- en Midden-Drenthe richten we ons op circa 80 afspraakbanen in 2017, oplopend tot circa 700 in 2026. Dit is de totale taakstelling voor bedrijven en overheid in deze regio.

We willen zoveel mogelijk jongeren met en zonder een startkwalificatie duurzaam laten uitstromen naar werk. Per 1 januari 2017 hebben gemeenten ook de verantwoordelijkheid voor jongeren die met een startkwalificatie na een periode van werk alsnog terugvallen in de uitkering.

De uitvoerende taken van de WPDA moeten meer verweven worden met de opdrachten in het sociale domein, zoals schuldhelpverlening, maatschappelijk werk, onderwijs.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Werkplein Drentsche Aa (WPDA) en Alescon voorzien burgers van de juiste, passende dienstverlening. Mensen blijven niet onnodig lang klant van de WPDA. Onze klanten krijgen minimaal de basisdienstverlening. Klanten die met steun binnen twee jaar naar werk kunnen, krijgen daarnaast intensieve dienstverlening.

De prestatieovereenkomst die per 1 juli 2016 is ingegaan vergt een andere manier van sturing. Met de ervaringen die daarmee zijn opgedaan in 2016 wordt de sturing op de output (resultaten) en outcome (maatschappelijk effect) in 2017 verder vormgegeven.

Ontwikkeling BUIG: Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten

De discussie rondom de juistheid, volledigheid en houdbaarheid van het nieuwe verdeelmodel Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG-budget) is nog volop gaande. Dat geldt ook voor de omvang en samenstelling van de macrobudgetten die het Rijk naar de gemeente doorsluis. Wij blijven ons samen met andere gemeenten inzetten voor een betere en rechtvaardiger verdeling van deze gelden. In oktober 2016 wordt het voorlopig budget 2017 door het ministerie bekendgemaakt.

Afspraakbanen en beschut werk

In 2017 wordt landelijk door het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen) 'gemeten' hoeveel afspraakbanen gerealiseerd zijn. Dit zijn banen voor mensen die prima kunnen werken, maar door een arbeidsbeperking niet in staat zijn om zelfstandig 100% van het minimumloon te verdienen. Het gaat om mensen die een Wajong uitkering hebben, een Wsw-indicatie of onder de participatiewet vallen. De gemeente faciliteert werkgevers bij het realiseren van de gestelde doelen via WPDA en als werkgever gaan we ten minste één nieuwe afspraakbaan realiseren binnen de gemeentelijke organisatie.

Beschut werk is bedoeld voor inwoners die niet aan de slag kunnen bij een reguliere werkgever. WPDA heeft de regie op beschut werk (nieuw) en realiseert in nauwe samenwerking met Alescon plaatsing en ontwikkeling van mensen met een beperkte verdiencapaciteit. Vooralnog is Alescon de enige aanbieder van werkplekken beschut werk. Voor beschut werk komt er mogelijk een wettelijke verplichting. Afhankelijk van nieuwe wetgeving verandert de opdracht en/of de wijze waarop het moet worden uitgevoerd.

Afbouw Wet sociale werkvoorziening

Door de nieuwe wetgeving zal de oude Wsw-populatie met circa 5% per jaar afnemen. Alescon blijft gedifferentieerd werken aan plaatsingen voor haar werknemers: van plaatsing bij joint ventures (samengaan twee of meer ondernemingen) tot werken bij reguliere werkgevers (zogenoemde begeleid werken). In 2017 zal het aantal uitplaatsingen sterk afnemen. In samenhang met de afname van de Wsw-medewerkers krimpt ook de organisatie van Alescon. In 2017 werken we verder aan een verantwoorde afbouw van de Wsw en aan de nieuwe instrumenten voor uitvoering van de Participatiewet door Werkplein Drentsche Aa. De kennis en inzet vanuit Alescon worden hiervoor ingezet. De geleidelijke overgang van medewerkers van Alescon naar WPDA zal volgens afspraak plaatsvinden.

Aanpak jeugdwerkloosheid

Tot maart 2017 voeren we de huidige Aanpak jeugdwerkloosheid uit (start september 2015). In 2017 volgt een nieuwe projectaanvraag met de focus op de doorlopende lijn vanuit school naar werk. WPDA werkt nauw samen met scholen, het RMC (het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten), bedrijven en gemeenten in de arbeidsmarktregio. Deelprojecten zijn onder meer Route Arbeid (samenwerkingsverband in de arbeidsmarktregio om jongeren met een arbeidsbeperking toe te leiden naar werk) of Navigator (gericht werken aan de overgang van school naar werk voor jongeren op de praktijkschool of het speciaal onderwijs), het Gilde leren (binnen een bedrijf een werkplek bieden voor een klas), het Coachproject (jongeren worden gekoppeld aan een coach uit het bedrijfsleven) en de Werkcarrousel (bedrijven geven werkzoekenden de kans om zich te oriënteren op beroepen).

2) Economische ontwikkeling en innovatie

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van innovatie en het bewerkstelligen van crossovers is een economisch speerpunt. Hierbij werken wij samen in noordelijk verband; de Noordelijke Innovatieagenda (NIA) speelt in dit kader een belangrijke rol. Met betrekking tot sensortechnologie kiezen wij voor een brede aanpak, waarbij de expertise die Assen inmiddels heeft, wordt ingezet. Het bedrijfsleven neemt bij de aanpak de leiding, terwijl de overheid stimuleert en ondersteunt.

Verbetering van het ondernemingsklimaat bereiken wij vooral door het leveren van maatwerk voor bedrijven op diverse terreinen. Dit geldt zowel voor de

Wat doen we daarvoor in 2017?

In 2017 zetten wij de bestaande lijn voort om innovatie bij bedrijven te stimuleren. Dit doen wij door verbindingen te leggen, zowel tussen bedrijven onderling als met kennisinstellingen. Op die manier bouwen we waardevolle netwerken. Hierbij zoeken wij nadrukkelijk de samenwerking met de NG4-gemeenten en in het bijzonder met de gemeente Groningen en de provincie Drenthe.

Daarnaast heeft de aansluiting tussen het bedrijfsleven en onderwijs onze specifieke aandacht. In 2015 zijn wij bijvoorbeeld op het gebied van zorg gericht gestart met het faciliteren en ondersteunen van vernieuwende initiatieven voor de aansluiting tussen arbeidsmarkt en

reeds in Assen gevestigde bedrijven, als voor de bedrijven die wij nieuw proberen aan te trekken. De focus verschuift naar het opbouwen van netwerken, verbindingen leggen, makelen en schakelen.

onderwijs. Dit willen wij doorzetten voor 2017 op andere terreinen.

In september hebben wij de raad geïnformeerd over de financiële situatie van Sensor City en Incas3. De maanden oktober en november worden gebruikt door de provincie Drenthe en de gemeente Assen om te onderzoeken wat de situatie is bij beide stichtingen en na te gaan of er een structurele oplossing gevonden kan worden voor de toekomst. Wij hebben besloten hierin ook meteen de review van het sensorcluster te betrekken. In december 2016 wordt in de raad de review van het sensorcluster, evenals de uitwerking van de toekomstscenario's voor Sensor City en Incas3 geagendeerd. De besluitvorming hierover bepaalt de richting en ambities op het sensorcluster voor 2017 en de jaren daarna.

(Zie voor Sensor City ook Programma Samen werken aan Assen, 2) Regionale Samenwerking, onderdeel verkeer.)

Begin 2016 heeft de raad besloten tot het doorlopen van de bestemmingsplanprocedure om het FOC Assen te realiseren. Vervolgens hebben wij Gedeputeerde Staten van Drenthe verzocht om medewerking. De besluitvorming daarover is naar verwachting eind 2016 afgerond. Deze beoogde ontwikkeling in de toeristisch recreatieve zone heeft ook geleid tot nieuwe initiatieven en investeringsvoornemens in hetzelfde gebied: Ice World Drenthe, TT Plaza, TT World en het TT Circuit. Als het lukt om dergelijke initiatieven te realiseren dan geeft dat een belangrijke impuls aan toerisme en recreatie. Ook liggen er kansen op het gebied van duurzaamheid.

Begin 2016 besloot de raad tevens tot het opstellen en uitvoeren van een programma voor een aantrekkelijk binnenstad met bijhorend investeringsprogramma. De resultaten hiervan die de hiervoor aangestelde procesmanager met alle betrokken partijen heeft bereikt, vormen het vertrekpunt voor de noodzakelijke transformatie naar een toekomstbestendige aantrekkelijke binnenstad.

3) FlorijnAs en bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?

FlorijnAs

De uitvoering van de FlorijnAs zetten we voort. We richten ons daarbij op de bereikbaarheidsonderdelen. De betreffende projecten zullen binnen de financiële kaders en de afgesproken planning worden afgerond, met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. Functionaliteit en doelmatigheid zijn voor ons de uitgangspunten.

Bedrijventerreinen

We willen bedrijven zo goed als mogelijk faciliteren om zich te kunnen vestigen of te kunnen doorgroeien in Assen. Monitoren van de kwantitatieve en kwalitatieve vraag naar bedrijventerrein is daarbij van belang. Waar wenselijk willen we een flexibele invulling van onze bouwrijpe kavels mogelijk maken. Tevens brengen we gebieden gefaseerd in ontwikkeling in afstemming op de marktvraag. Daarbij houden we vast aan onze kwaliteitsambitie.

Wat doen we daarvoor in 2017?

In 2017 wordt de Blauwe As opgeleverd: alle bruggen en sluisen zijn dan klaar, evenals het noordelijk deel van de autotunnel bij het station en het noordelijk deel van de stadsboulevard. Medio 2017 wordt begonnen met de bouw van het zuidelijk deel van de autotunnel en het zuidelijk deel van de stadsboulevard. Tevens wordt in 2017 een start gemaakt met de bouw van het nieuwe stationsgebouw. Tijdens de uitvoering van deze werkzaamheden blijven we veel aandacht houden voor de bereikbaarheid van de stad. In 2017 gaan we op basis van een vastgestelde visie de Blauwe As in gebruik nemen. Hierin is geregeld, dat er nog aanvullende aanpassingen uitgevoerd worden en hoe het gebruik van de Blauwe As wordt gestimuleerd.

Social return on Investment (SROI) maakt standaard deel uit van ons aanbestedingsbeleid. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de bouwblokkenmethode. Het aan de slag helpen van kandidaten met meer afstand tot de arbeidsmarkt wordt in dit systeem hoger gewaardeerd dan kandidaten met minder afstand tot de arbeidsmarkt. Met deze landelijk toegepaste methode wordt de inzet van de aannemer gewaardeerd en meegenomen bij het gunnen van de opdracht. In 2016 zijn op deze manier zo'n 30 personen aan het werk gekomen, waarvan zo'n 25 in de FlorijnAs. In toenemende mate stromen deze werknemers uit naar een reguliere baan. Voor 2017 staat de opgave SROI enigszins onder druk vanwege de aantrekkende arbeidsmarkt. Evenals in 2016 wordt in 2017 contact met het onderwijs onderhouden met als doel de keuze voor een technisch beroep te stimuleren. Met het Technasium wordt onderzocht of er in 2017 en verder een meerjarige samenwerking met de FlorijnAs mogelijk is. Ook in 2017 verwachten we diverse groepen jongeren voor een rondleiding over een van de bouwplaatsen in de stad met een uitleg over de achtergrond van het project. De aannemers worden gestimuleerd hieraan mee te werken door een extra waardering in het kader van SROI.

Over de programmering van bedrijventerreinen hebben we regionaal afspraken gemaakt. Dit betreft een opgave van 85 hectare in de periode 2010-2030. In onze begroting gaan we uit van een behoudender scenario. Ondanks de uitdagende marktomstandigheden, zien we voor 2017 mogelijkheden om de verwachte kaveluitgifte te realiseren.

Bij de vestiging van bedrijvigheid in Assen ligt onze focus niet enkel bij de nieuwe (te ontwikkelen) bedrij-

venterreinen, maar ook op het faciliteren van bedrijven om zich te vestigen op de bestaande bedrijventerreinen en in de binnenstad.

De 'pionierskorting' voor woon-werk kavels in Groene Dijk zetten we in 2017 voort. Voor Messchenveld en Peelerpark worden kavels zo goed mogelijk in de markt gebracht met portfoliomanagement en het continueren van onze acquisitie. In Peelerpark en Messchenveld is een pilot om het aanbod flexibeler te kunnen laten aansluiten bij de marktvraag. Bij het werklandschap Assen-Zuid zullen we ons strikt houden aan het gefaseerd en marktgericht tot ontwikkeling brengen van bouw kavels.

Het is niet meer vanzelfsprekend om grondprijzen jaarlijks te indexeren. We zijn terughoudend bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig bij het 'inboeken' van de opbrengsten ervan.

Indicatoren Peildatum 25 juni 2016- waarstaatjegemeente.nl

	Jaar	Assen	Drenthe	Nederland
<u>Funcziemenging</u> (%)	2015	55,7	49,3	51,3
<u>Bruto Gemeentelijk Product</u> (index (verhouding tussen verwacht en gemeten product))	2013	96	103	100
<u>Vestigingen (van bedrijven)</u> (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	2015	104,1	129,5	122,4
<u>Banen</u> (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	2015	897,7	695,6	721,7
<u>Netto arbeidsparticipatie</u> (% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	2015	65,5	64,1	65,4
<u>Werkloze jongeren</u> (% 16 t/m 22 jarigen)	2012	3,24	2,13	1,21
<u>Personen met een bijstandsuitkering</u> (aantal per 10.000 inwoners 18jr en ouder)	2015	503,2	374,2	398,7
<u>Lopende re-integratievoorzieningen</u> (aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar)	2015	257,9	376,7	249,8

Toelichting

Funcziemenging

De functievermengingsindex weerspiegelt het aantal woningen tot het aantal banen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Bruto gemeentelijk product

Vestigingen van bedrijven

Het aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar in Assen ligt onder het gemiddelde in Drenthe en ook landelijk scoort de gemeente lager.

Banen

Dit getal staat voor het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Netto arbeidsparticipatie

De waarde staat voor het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de totale beroepsbevolking. Het percentage komt overeen met het percentage van steden met 50.000-100.000 inwoners. Dit percentage wordt beïnvloed door veel factoren, zoals de conjunctuur en opbouw van de beroepsbevolking in relatie tot de markt. Deze indicator is niet door gemeentelijk beleid alleen te sturen.

Werkloze jongeren

Jongeren tot 27 jaar zijn een prioritaire doelgroep binnen de dienstverlening van WPDA. Er zijn afspraken gemaakt over de uitstroom alsook over de registratie van deze doelgroep. In de bestuursrapportage, die twee keer per jaar verschijnt, wordt het bestuur van de WPDA geïnformeerd. Deze rapportage sluit niet aan op de beleidsindicator van het BBV (jongeren t/m 22 jaar).

De in dit overzicht vermelde waarde dateert van 2012 en wijkt af van het landelijk beeld. De laatste jaren is de uitstroom van bijstandsgerechtigden in Assen hoger dan het landelijk gemiddelde. Het is aannemelijk dat het percentage voor 2015 lager zal zijn. Een mogelijke verklaring voor de afwijking in Assen is het feit dat een groot deel van de bijstandsgerechtigden een inkomen heeft naast de uitkering. Zo telde Assen op 30 april 2016, 2148 bijstandsgerechtigden waarvan 24,8%

(533), waaronder jongeren, een inkomen hadden naast de uitkering.

Personen met een bijstandsuitkering

Deze waarde staat voor het aantal inwoners met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.

Dat het aantal bijstandsgerechtigden per 10.000 inwoners hoger ligt dan het Drentse en ook het landelijk gemiddelde is al heel lang het geval. De oorzaak ligt in het feit dat er, veel meer dan gemiddeld, Assenaren een (aanvullende) uitkering hebben naast hun inkomen (zie de toelichting bij de vorige indicator). Daarnaast speelt een rol dat Assen veel zorginstellingen kent; gebruikers van (langdurige) zorg hebben, meer dan gemiddeld vaak, een bijstandsuitkering.

Re-integratievoorzieningen

Dit zijn voorzieningen die de gemeente inzet om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te helpen om de afstand te verkleinen. Het uiteindelijke doel is het verkrijgen van een baan.

Dit cijfer geeft voor Assen een vertekend beeld. Anders dan bij de meeste (intergemeentelijke) Sociale Diensten verzorgt de WPDA veel re-integratietrajecten zelf. Deze worden niet in de landelijke cijfers zichtbaar. Over de trajecten die de WPDA begeleidt wordt het bestuur van de WPDA geïnformeerd in de bestuursrapportages.

€ Wat kost het - 02 Werken in Assen				(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten						
lasten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	55.742	55.146	54.127	53.116	52.356	51.709
Economische ontwikkelingen en innovatie	1.406	1.576	1.305	1.207	1.044	1.046
FlorijnAs	29.223	37.821	55.739	36.668	6.093	223
Totaal lasten	86.371	94.544	111.171	90.991	59.493	52.978
baten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	27.068	28.868	28.517	29.146	29.151	30.376
Economische ontwikkelingen en innovatie	90	120	120	120	0	0
FlorijnAs	29.223	37.821	55.739	36.668	6.093	223
Totaal baten	56.381	66.809	84.376	65.934	35.244	30.599
Totaal saldo van baten en lasten	-29.990	-27.735	-26.795	-25.057	-24.249	-22.379
mutaties in reserves						
storting reserves	333	252	252	252	196	196
beschikking reserves	56	353	113	113	57	57
Totaal mutaties in reserves	-276	101	-139	-139	-139	-139
Resultaat	-30.266	-27.634	-26.934	-25.196	-24.388	-22.518

i Programmasamenvatting

Niet zorgen voor, maar zorgen dat. De titel van het collegeprogramma vertaalt zich zowel in een veranderende rol van onze organisatie als in onze manier van werken in het sociaal domein. Dit betekent meer verantwoordelijkheid en regie bij de samenleving neerleggen. Dit betekent ook normaliseren in plaats van problematiseren.

Geld uit de bestaande budgetten sociaal domein zetten we in voor preventieve maatregelen. Denk hierbij aan de inzet van praktijkondersteuners jeugd binnen huisartsenpraktijken, schoolmaatschappelijk werk, armoede-aanpak en gezonde leefstijl.

De buurtteams krijgen een leidende rol als casusregisseur bij multi-problematiek. Ook zetten we de buurtteams in bij de intake van Wmo-voorzieningen en bij de vroegsignalering van schuldenproblematiek.

In 2017 bereiden we de Harmonisatiewet (voorschoolse opvang) voor. Dit combineren we met de ontwikkeling van alles-in1-scholen.

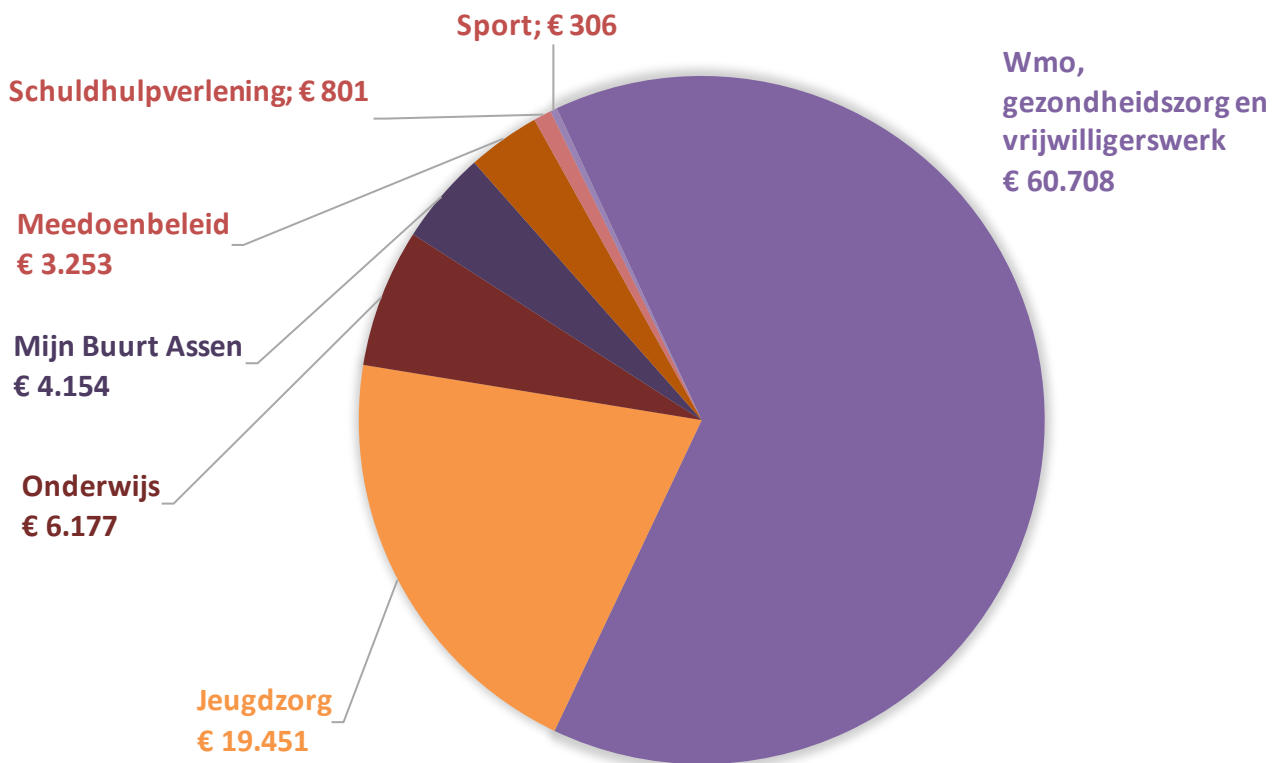
Het sociale en fysieke domein worden via het gebiedsgericht werken van Mijn Buurt Assen met elkaar verbonden. Waar Actium grootscheepse renovatie en nieuwbouw pleegt, investeren wij fors in de openbare ruimte.

Highlights

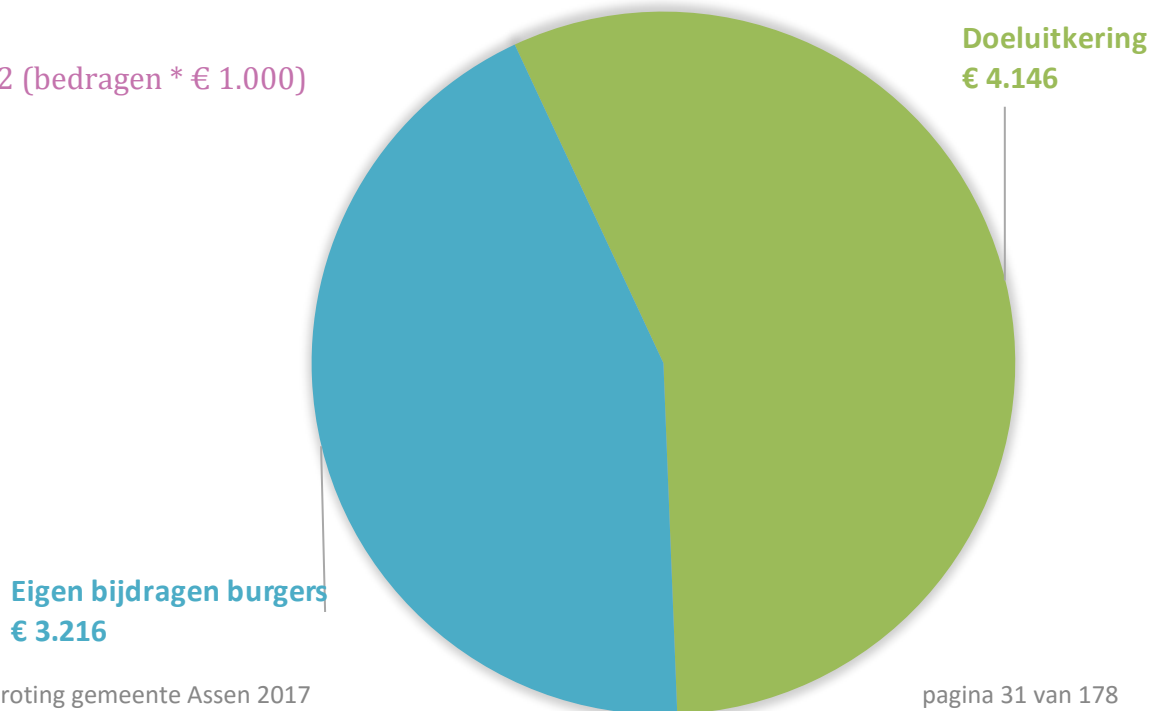
- ✓ Overheidsparticipatie: de gemeente als partner.
- ✓ Huisartsenpraktijken krijgen een praktijkondersteuner Jeugd.
- ✓ Doorontwikkeling en verankering buurtteams.
- ✓ Ontwikkeling alles-in1-scholen.
- ✓ Mijn Buurt Assen: investeringen in de openbare ruimte.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 94.850 (bedragen * € 1.000)

Baten € 7.362 (bedragen * € 1.000)

Transformatie

Wat willen we bereiken?

Niet zorgen voor, maar zorgen dat. De titel van het collegeprogramma vertaalt zich zowel in een veranderende rol van onze organisatie als in onze manier van werken in het sociaal domein.

Dit betekent meer verantwoordelijkheid en regie bij de samenleving neerleggen. Dit betekent ook normaliseren in plaats van problematiseren.

Samen met inwoners, vrijwilligers en professionals zetten we in op meer preventie en op het versterken van de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners.

Door samen te werken met partners in het sociale domein benutten we ook hun organisatiekracht om de hiervoor genoemde transformatiedoelen te bereiken. Denk hierbij aan partners als huisartsen, sportverenigingen en scholen.

Waar het nodig is, kunnen inwoners op passende ondersteuning blijven rekenen. Wij vinden het belangrijk dat inwoners deze ondersteuning eenvoudig kunnen vinden en dat deze aansluit bij hun echte vraag. In 2017 is er een toegang voor Wmo en jeugdhulp die ervoor zorgt dat inwoners op een snelle en effectieve manier de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Iedereen is in twee stappen op de juiste plaats en voor complexe situaties en multi-problematiek is er casusregie. De toegang is digitaal, telefonisch en fysiek te benaderen.

Binnen de toegang hebben de buurtteams van Vaart Welzijn vooral een taak op het gebied van preventie en het gebruik van algemene en voorliggende voorzieningen. De gemeente zorgt voor de indicatiestelling van maatwerkvoorzieningen, gespecialiseerd casemanagement jeugd en de registratie van de voorzieningenadministratie.

We willen de monitoring in het sociale domein versterken, om zo meer inzicht te krijgen in het bereiken van de hiervoor genoemde transformatiedoelen.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Overheidsparticipatie

Het afgelopen jaar is een start gemaakt met het invullen van de veranderende rol van onze organisatie. Met de maatschappelijke opgave als uitgangspunt zijn we op tal van terreinen aan het leren wat de samenleving van ons vraagt. En op welke manier wij daar als overheid in kunnen participeren. Flexibel zijn, aansluiten, verbinden en versnellen zijn hierbij belangrijke vaardigheden. In drie pilots doen we ervaring op met deze veranderende rol. We bieden ruimte in maatschappelijk vastgoed, in groenbeheer in de wijk en hebben een combinatie gemaakt in stedelijk vervoer en doelgroepenvervoer. Ook in 2017 zullen we al lerende doen en zullen er nieuwe onderwerpen bij komen waarin we als gemeente partner zijn in plaats van eigenaar. Met onze medewerkers gaan we stappen maken in de ontwikkeling van de hiervoor gevraagde vaardigheden. We starten groepen om opgedane kennis te delen, leren met elkaar in de training 'werken met netwerken' en doen dat niet alleen achter onze eigen voordeur maar juist samen met onze partners. We zijn er namelijk van overtuigd dat de verandering die gevraagd wordt in gezamenlijkheid moet gebeuren. Groepen zullen daarom divers worden samengesteld: ambtenaren, inwoners, professionals en raadsleden. Verder gaan we onderzoeken wat deze nieuwe rol van ons vraagt op het gebied van HRM en financiën. De gemeente biedt in haar nieuwe rol een inspirerende werkomgeving en doet een beroep op de competenties van haar medewerkers.

(Zie voor Overheidsparticipatie ook Programma Samen werken aan Assen, 1) Bestuur, en Programma Bedrijfsvoering, 1) Bedrijfsvoering.)

Resultaatgerichte inzet van maatwerkvoorzieningen

Per 2017 starten de nieuwe contracten met aanbieders voor jeugd, Wmo en beschermd wonen. Hiervoor hebben we een resultaatgericht inkoopmodel ontwikkeld dat betere handvatten biedt om met zorgaanbieders specifieke resultaten op cliëntniveau af te spreken en te bewaken.

Samenwerking

Er worden samenwerkingsafspraken gemaakt met de huisartsen om de zorgroutes voor jeugdhulp beter te stroomlijnen.

Preventie

We zetten geld uit de bestaande budgetten sociaal domein in voor preventieve maatregelen. Denk hierbij aan de inzet van praktijkondersteuners jeugd binnen

huisartsenpraktijken, schoolmaatschappelijk werk, armoede-aanpak en gezonde leefstijl.

Buurtteams

De buurteams zullen naast het eigen Wmo-team en team Jeugd actiever worden ingezet voor gesprekken met klanten met problemen op het gebied van begeleiding, dagbesteding, vervoer en hulp bij het huishouden.

De medewerkers van de buurteams krijgen hiervoor scholing. Vaart Welzijn en gemeente maken afspraken over de samenwerking tussen het Wmo-team, team Jeugd en de buurteams.

De buurteams krijgen een leidende rol als casusregisseur bij multi-problematiek. Het lopende project wordt in 2017 afgerond.

Met een gerichte campagne willen Vaart Welzijn en de gemeente bereiken dat het voor professionals en inwoners duidelijk is waar ze terecht kunnen met hun vragen en hoe zorg-/ondersteuningsroutes werken.

(Zie ook Programma Meedoen in Assen, Leefbaarheid en welzijn in wijk en stad.)

Toegang

Er wordt een eenduidig systeem van toegang ingericht voor de telefonische dienstverlening voor de Wmo en jeugdhulp.

De vindbaarheid van digitale informatie over het sociaal domein wordt verbeterd. Bestaande websites worden gescreend op actualiteit en doeltreffendheid. Waar nodig en mogelijk worden slimme verbindingen gemaakt.

Toezicht(jeugd/Wmo)

We starten met de uitvoering van het plan van aanpak 'Fraudepreventie en Toezicht Rechtmatigheid'. Het gaat hierbij om inzet van de toezichthouder Wmo en om scholing van de toegangsmedewerkers in hun signalerende taak.

1) Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Zorgvragers krijgen de regie meer in eigen hand en schakelen zoveel mogelijk een eigen netwerk in. In de jeugdhulp wordt daarom primair ingezet op preventie en lichte ondersteuning. Daarmee verminderen we de inzet van duurdere of specialistische zorg.

We hebben sub-regionaal en regionaal voor de komende twee jaren opnieuw individuele maatwerkvoorzieningen jeugdhulp ingekocht.

Uit de eerste betrouwbare cijfers over het aantal kinderen met jeugdhulp zien we dat we in Assen meer jeugdhulp verstrekken dan het landelijke gemiddelde percentage. We hebben afgesproken te laten onderzoeken waardoor dit wordt veroorzaakt.

Ook blijven we inzetten op het afschalen van de zwaarte van in te zetten ondersteuning.

De stroomlijning van het preventieve aanbod aan collectieve voorzieningen en lichte ondersteuning wordt verder opgepakt. Motto is dat we niet streven naar meer inzet, maar naar het verbeteren van de inzet die er al is.

We denken aan de juiste knoppen te draaien om een daling in ondersteuning en ondersteuningszwaarte te bewerkstelligen: dit door de vroegtijdige signalering goed op orde te hebben, het ingeregeld raken van de buurtteams en de toegangen en de verbinding tussen de vindplaatsen van ondersteuning door middel van heldere zorgroutes en samenwerkingsafspraken.

Wat doen we daarvoor in 2017?

In de jeugdhulp werken we in 2017 een aantal speerpunten verder uit. Deze speerpunten staan overigens niet los van elkaar, ze beïnvloeden elkaar:

- ✓ Monitoring op de verwijzing naar ondersteuning en het gebruik hiervan.
- ✓ Inrichten van het toezichhouderschap op jeugdhulpaanbieders.
- ✓ Verdere versterking van bestaande netwerken in het lokale domein.
- ✓ Ondersteunen van de huisarts en jeugdarts via de inzet van een praktijkondersteuner binnen de huisartsenpraktijken die zich verbinden met team jeugd, buurtteams en onderwijs.
- ✓ Meer inzetten op het schoolmaatschappelijk werk als belangrijke schakelfunctie naar onderwijsouders-buurtteam.
- ✓ Verbinding met het domein veiligheid (VTD, spoed4jeugd, Raad voor de Kinderbescherming en gecertificeerde instellingen) versterken door het uitwerken van de veiligheidsketen.
- ✓ Inzet op (preventieve) opvoedondersteuning en integrale vroeg hulp.

We zijn in 2016 gestart met het organiseren van zogenaamde werkplaatsen op jeugdthema's. We gaan hiermee door, omdat hiermee de verbinding met alle partijen in het lokale jeugddomein wordt gemaakt op basis van actuele thema's.

In 2017 willen we meer zicht hebben op het gebruik van de preventieve voorzieningen en lichte ondersteuning zodat we beter in staat zijn de beoogde verschuiving in ondersteuning te monitoren.

Steeds vaker worden we geconfronteerd met de gevolgen voor kinderen van complexe scheidingen. Zo'n scheiding brengt de ontwikkeling van deze kinderen ernstig in gevaar, omdat ouders niet in staat zijn het belang van hun kinderen voorop te stellen. In 2017 is het voorkomen dat kinderen door een complexe scheiding in de knel komen een belangrijk aandachtspunt.

Een belangrijke rol is weggelegd voor voorlichting en preventie. Ouders moeten zich al voor een eventuele scheiding realiseren welke gevolgen het voor hun kinderen heeft als zij strijd met elkaar voeren. Effectieve hulpverleningsprogramma's voor kinderen en ouders dienen breed en laagdrempelig beschikbaar te zijn en tijdig te worden ingezet. Met alle betrokken lokale partijen (overheid, hulpverlenende instanties, de rechtpraak, advocaten en belangenverenigingen voor gescheiden ouders) willen we in gesprek gaan en richtlij-

nen ontwikkelen hoe te handelen bij een problematische scheiding waarbij minderjarige kinderen zijn betrokken. Centrale vragen daarbij zijn hoe het belang van de kinderen steeds voorop kan blijven staan en wie de belangen van deze kinderen vertegenwoordigt.

2) Wmo

Wat willen we bereiken?

De Wet maatschappelijke ondersteuning is bedoeld om inwoners in staat te stellen mee te doen aan de samenleving en gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en participatie. Wanneer een inwoner een vraag om ondersteuning heeft, brengt de gemeente samen met deze inwoner de vraag in kaart. Daarbij komt nadrukkelijk aan de orde wat de inwoner en zijn sociaal netwerk zelf kunnen doen om de vraag op te lossen en wat er nodig is om de eigen kracht van inwoner en netwerk te versterken. De ondersteuning van de gemeente is daarbij aanvullend.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Hulp bij huishouden

Voor de algemene schoonmaakvoorziening handhaven wij het beleid om per cliënt € 10 toeslag te geven. De rijksmiddelen voor deze toeslag krijgen we vanaf 2017 niet meer als aparte financieringsstroom, maar als onderdeel van de algemene Wmo-middelen. We verwachten een toename van de vraag naar ondersteuning bij regie op het huishouden, omdat mensen langer thuis blijven wonen. Wij houden hier rekening mee binnen de bestaande Wmo-middelen.

Beschermd wonen

We zorgen dat inwoners met psychiatrische problematiek in een beschermde woonvorm, stappen kunnen zetten richting zelfstandig wonen met ambulante begeleiding en ondersteuning. Hiervoor zijn voldoende sociale huurwoningen nodig. Daarnaast is integratie in de buurt de grote uitdaging. Dit is bij uitstek een opgave waarbij zorgaanbieders, woningcorporaties en andere partijen elkaars kennis nodig hebben en moeten samenwerken. Wij faciliteren voor deze en andere woon/zorgvraagstukken een Platform Wonen & Zorg.

Het Rijk ontwikkelt vanaf 2017 een objectief verdeelmodel voor de bekostiging van beschermd wonen. We volgen de ontwikkelingen op de voet.

Crisisopname Verstandelijk Gehandicapten

We gaan de inkoop crisisopname verstandelijk gehandicapten beter regelen. Het gaat om mensen tussen wal en schip die buiten de Wet langdurige zorg en Zorgverzekeringswet vallen. Omdat dit specialistische zorg betreft, gaan wij dit in Drenthe provinciaal inkopen. Voor Assen blijven we uitgaan van maximaal € 45.000 op jaarbasis. Dit is ongeveer hetzelfde niveau als nu waarbij nu nog telkens per losse casus wordt gehandeld.

Maatschappelijke opvang

Conform het in 2015 vastgestelde Verbeterplan Maatschappelijke Opvang gaan we vanaf 2017 het aanbod van de daklozenachtopvang voor jongeren en volwassenen fysiek samenvoegen. Daarbij kijken we ook naar

mogelijkheden om de inloop en de sociale activering meer integraal te organiseren met als doel meer efficiëntie en een betere benutting van capaciteit.

Ook gaan we in 2017 een meer integrale aanpak van triage vormgeven voor maatschappelijke opvang, OGGZ, Veiligheidshuis en de ketensamenwerking acute psychiatrie inclusief de doelgroep 'verwarde personen'. We hebben deze opdracht belegd bij de GGD.

3) Leefbaarheid en welzijn in wijk en stad

Wat willen we bereiken?

Om alle Assenaren mee te laten doen is het belangrijk dat burgers zélf verantwoordelijkheid nemen en werken aan een actieve, bereidwillige samenleving. De gemeente stimuleert en faciliteert met ruimte, werkt aan het versterken van netwerken, het vernieuwen van de welzijnsaanpak en het ondersteunen van de inwoners. Hierdoor moet de gezamenlijke initiatiefkracht van inwoners in de stad toenemen.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Mijn Buurt Assen

De gemeente blijft samen met Actium, Vaart Welzijn en inwoners werken aan de verbetering van de leefomgeving van Assenaren. Daarbij verbindt zij sociale en fysieke ingrepen aan elkaar in het gebiedsgericht werken. Dit alles leidt tot een programma voor vernieuwing en upgradage van onze stad, een mooi voorbeeld waar samenwerking met externe partijen toe kan leiden. Ook de inzet van nieuwe partners wordt zichtbaar in 2017.

Mijn Buurt Assen krijgt als digitaal platform een upgradage waardoor het nog meer leidt tot netwerkvorming en kennisdeling voor inwoners van Assen.

Actium start binnenkort met grootscheepse renovatie en nieuwbouw. Dat vraagt van de gemeente de toegezegde investering in het openbaar gebied. In Lariks wordt begonnen met de samenwerking bij de renovatie van 102 woningen als begin van een grote transformatie van deze wijk in 2017 en 2018. Een in 2016 gestart groot renovatieproject in Oude Molenbuurt loopt door in 2017, waarna andere projecten zullen volgen. In Assen Oost zullen begin 2017 twee projecten in uitvoering gaan.

(Zie ook Programma Meedoen in Assen, Transformatie)

Stimuleringsregeling

Met STILA (Stichting stimuleren van leefbaarheid in Assen) is Assen landelijk koploper in de vernieuwing van instrumenten. Hier staan inwoners aan het roer voor het stimuleren en faciliteren van welzijn en leefbaarheid. Het biedt één toegang voor het ondersteunen van bewonersinitiatieven. STILA is een stichting voor en door bewoners en bevindt zich daarmee buiten de gemeentelijke organisatie. Assenaren die samen willen werken aan leefbaarheid kunnen naast een financiële bijdrage gebruik maken van elkaars kennis, netwerken en materialen. Vanuit deze aanpak worden er ook nieuwe netwerken en instrumenten ontwikkeld.

Wij laten onderzoek uitvoeren naar de aard van de stimuleringssubsidies voor Sport en cultuur.

Vaart Welzijn

Vaart Welzijn geeft in Assen vorm en inhoud aan de vernieuwing van het welzijnswerk. Uitgangspunten daarbij zijn de versterking van de eigen kracht van inwoners, ondersteuning volgens het principe licht waar het kan en intensiever waar nodig, komen van individuele naar collectieve aanpak en werken vanuit de buurtteams.

Bij collectieve aanpak wordt de verbinding gemaakt met de uitvoeringsprogramma's van Mijn Buurt Assen.

Er zijn vier buurtteams actief, waarmee een dekkende inzet voor de hele stad wordt vormgegeven.

Naast de inzet op de onderdelen zoals beschreven in de oorspronkelijke opdracht aan Vaart Welzijn zijn aanvullende opdrachten verstrekt voor sport en bewegen, opvoedondersteuning, jongerenparticipatie en schoolmaatschappelijk werk.

Met het jaarplan 2017 sturen we op de resultaten en het maatschappelijk effect van Vaart Welzijn. Door beide te monitoren en te analyseren verkrijgen we meer inzicht in de omvang en complexiteit van de ondersteuningsvraag en sturen we op de verbinding van Vaart Welzijn met ketenpartners.

Asielzoekers en nieuwkomers

Ook in 2017 zal de instroom van asielzoekers in Nederland en daarmee de taak voor gemeenten om degenen die een verblijfsvergunning krijgen (vooral Syriërs en Eritreeërs) te huisvesten naar verwachting hoog blijven. Voor de maatschappelijke begeleiding, verzorgd door Vluchtelingenwerk Noord-Nederland, ontvangen de gemeenten een vergoeding van het Rijk. Deze vergoeding dekt de kosten van de maatschappelijke begeleiding in Assen. De gemeenten hebben in 2016 een bestuursakkoord met het Rijk afgesloten over de verhoogde asielinstream. Uitvloeisel daarvan is de participatieverklaring die alle statushouders binnen een jaar na vestiging in de gemeente moeten ondertekenen. In overleg met Vaart Welzijn en Vluchtelingenwerk Noord-Nederland kijken we hoe (de voorbereiding op) deze ondertekening het beste vorm kan worden gegeven.

4 en 6) Schuldhulpverlening en armoedebestrijding

Wat willen we bereiken?

Het hebben van schulden is een blokkade voor inwoners om te kunnen participeren. Schuldhulpverlening is daardoor onmisbaar. Wij willen dat de schuldhulpverlening voor onze inwoners nabij en snel is, met een zo laag mogelijke drempel. Niet alleen het acute probleem moet worden opgelost, maar de oplossing moet ook duurzaam zijn. De GKB, de buurtteams en WPDA werken nauw samen en vullen elkaar aan. De GKB blijft sturen op de wachttijden: in 2017 is zeven werkdagen tussen melding en intake de norm.

De organisatie van de GKB is voorbereid op de toekomstige ontwikkelingen zoals de gemeentelijke herindelingen in de provincie Groningen en de veranderingen in de markt.

Bij inwoners met een laag inkomen willen wij financiële rust en zekerheid bieden en voorkomen dat ze in financiële problemen raken. Inwoners in armoede willen we meer perspectief bieden. Daarbij vinden we het vooral belangrijk dat kinderen niet worden gedupeerd door de financiële situatie van hun ouders.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Schuldhulpverlening

Het aantal mensen met problematische schulden loopt landelijk nog altijd gestaag op. Dit betekent dat de vraag naar schuldhulpverlening niet zal afnemen. Naast de GKB dingen er meerdere marktpartijen mee op de markt. Het aandeel van de GKB wordt daardoor kleiner, dit betekent ook dat de invloedssfeer van de gemeente afneemt.

In 2017 ligt de focus op kwaliteit, snelheid en samenwerking. De GKB kan daarmee onze inwoners het beste bijstaan bij het oplossen van hun schulden. De vroegsignalering verschuift naar de buurtteams die in de wijken actief zijn en de inwoners van dichtbij mee maken.

De intake vindt laagdrempelig plaats bij de mensen thuis. De GKB organiseert schuldhulpverlening naast en dicht tegen de buurtteams aan en heeft een snelle verbinding met WPDA.

We willen komen tot een betere beheersing van de inzet van middelen en schuldhulpverlening, onder andere door met de GKB vooraf prestaties af te spreken en deze te koppelen aan een taakstellend budget. Net als bij WPDA zal gestuurd worden op resultaat en maatschappelijk effect met een prestatieovereenkomst.

Armoedebestrijding

We geven uitvoering aan het in november 2015 vastgestelde armoedebeleid. We zetten in op het bieden van een financieel vangnet. De Meedoenregeling, als drager van het gemeentelijk vangnet, zetten wij voort. Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds zetten we in tegen de kinderarmoede. Verder gaan we door met het in 2014 ingezette preventieprogramma.

Armoede pakken we aan in samenhang met problemen op andere leefgebieden, zoals onderwijs en sport. We leggen actief verbinding met vrijwilligersorganisaties, maatschappelijke organisaties, kerken, ondernemers en verenigingen. De buurtteams zijn een belangrijk middel om die verbinding te leggen.

De aanpak van betalingsachterstanden bij woningbouwcorporaties, die Vaart Welzijn regisseert, wordt voortgezet en uitgebreid met de aanpak van betalingsachterstand bij zorgpremies en lokale belastingen.

5) Sport

Wat willen we bereiken?

We zetten actief in op de gezonde leefstijl, in het bijzonder die van jongeren en kwetsbare groepen.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Gezonde leefstijl en sport

De uitvoering van sportactiviteiten wordt in Assen gedaan door externe organisaties, hierbij kiest de gemeente een faciliterende rol op afstand. Er wordt vernieuwing mogelijk gemaakt in tal van preventieve projecten, bij Vaart Welzijn, in Mijn Buurt Assen en bij de vele verenigingen. Dwarsverbanden naar andere terreinen als werk en onderwijs worden gelegd, waardoor sport steeds vaker wordt ingezet als middel.

We gaan in 2017 door met het programma GIDS (gezond in de stad), een programma gefinancierd uit rijksmiddelen waarbij wordt ingezet op het verkleinen van gezondheidsachterstanden bij inwoners met een lage sociale status. Het inbedden in reguliere activiteiten van verschillende partijen moet gaan zorgen voor borging.

Bij het vormgeven van de openbare ruimte is aandacht voor inrichting die leidt tot het stimuleren van bewegen.

7) Onderwijs

Wat willen we bereiken?

In 2017 gaan we verder met de voorbereiding van de Harmonisatiewet (verwachte ingang 1 januari 2018). We willen bereiken dat er kwalitatief goede peuteropvang in Assen blijft bestaan en gaan dit borgen in de ontwikkeling van Alles-in1-scholen. Ook streven we naar een groter bereik van peuters. Voorschoolse voorzieningen zijn aantrekkelijk en dichtbij. Op alle scholen wordt in 2017 voor- en voegschoolse educatie geboden (VVE). Daarnaast borgen we de opbrengsten van de Brede School, zoals bereikbaarheid van naschoolse activiteiten en een doorgaande lijn op de schakelmomenten in de schoolloopbaan.

We hebben alle kwetsbare jongeren (16-23 jaar) die niet naar school gaan of geen werk (meer) hebben in beeld en zorgen ervoor dat ze weer naar school gaan of werk hebben. We richten ons met name op scholieren van Pro Assen en Van Liefland en op leerlingen die een MBO-2 diploma hebben.

De groep jongeren die zelfstandig de weg naar de arbeidsmarkt vindt, profiteert zo goed mogelijk van een match tussen opleiding en werkgelegenheid.

We willen dat er een goede verbinding is tussen on-

Wat doen we daarvoor in 2017?

We gaan de bestuursopdracht Harmonisatiewet uitvoeren in samenwerking met scholen en voorschoolse voorzieningen. Onderdeel hiervan is een plan voor de zorgvuldige afbouw van het peuterspeelzaalwerk. Samen met de vindplaatsen gaan we ouders benaderen om het bereik van peuters te verhogen. We geven de partners de ruimte om de doorgaande lijn te versterken en om het naschoolse aanbod te organiseren.

We actualiseren de samenwerkingsafspraken met partners als Drenthe College, WerkPlein Drentsche Aa, scholen in Groningen en bedrijven. We starten de monitoring met een nulmeting. We continueren de Navigator-aanpak. We werken nauw samen met andere gemeentes in de regio Noord/Midden-Drenthe en met de Arbeidsmarktregio Groningen. We stemmen af met de andere twee RMC-regio's in Drenthe (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor Voortijdig Schoolverlaters).

We voeren de aanpak jeugdwerkloosheid uit en maken een specifiek plan voor Asser jongeren.

We voeren samen met de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs de werkagenda Passend Onderwijs uit (regio Noord- en Midden-Drenthe) en werken lokaal

dersteuning op school en thuis. Speerpunt is preventie in de zin van: licht en collectief waar mogelijk en zwaar en individueel waar nodig.

de visie onderwijs-jeugd uit op het concept van 'de school als vind- en werkplaats'. Dit doen we samen met het onderwijs, de voorscholen, welzijn en jeugdhulpverlening.

 Indicatoren - waarstaatjegemeente.nl - peildatum 12 juli 2016				
	Jaar	Assen	Drenthe	Nederland
<u>Absoluut verzuim</u> (aantal per 1.000 leerlingen)	2014	3	1	5
<u>Relatief verzuim</u> (aantal per 1.000 leerlingen)	2014	38	39	60
<u>Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)</u> (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	2014	1,6	1,5	2,0
<u>Niet sporters</u> (%)	2014	51,6	53,7	49,9
<u>Jongeren met een delict voor de rechter</u> (% 12 t/m 21 jarigen)	2012	4,13	2,35	2,57
<u>Kinderen in uitkeringsgezin</u> (% kinderen tot 18 jaar)	2012	6,33	5,08	5,66
<u>Achterstandsleerlingen</u> (% 4 t/m 12 jarigen)	2012	6,66	9,53	11,61
<u>Jongeren met jeugdhulp</u> (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2015	14,9	12,0	10
<u>Jongeren met jeugdbescherming</u> (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2015	1,4	1,1	1,2
<u>Jongeren met jeugdreclassering</u> (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	2015	0,7	0,5	0,5
<u>Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo</u> (Aantal per 10.000 inwoners)	2015	--	--	--

Toelichting

Via de raadsmonitor sociaal domein rapporteren we halfjaarlijks over de ontwikkelingen in het sociaal domein, ook over diverse indicatoren. We nemen daarin ook bovenstaande indicatoren mee.

€ Wat kost het - 03 Meedoen in Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten						
lasten						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	23.704	21.111	19.451	19.384	19.427	19.473
Wmo, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie)	61.232	60.106	60.708	61.564	62.284	62.217
Mijn Buurt Assen	3.660	3.543	4.154	4.142	4.037	3.811
Meedoenbeleid	3.091	3.035	3.253	3.253	3.103	2.953
Sport	327	436	306	179	179	179
Schuldhelpverlening	851	770	801	803	805	807
Onderwijs	28.145	6.430	6.177	6.199	6.229	6.259
Totaal lasten	121.011	95.431	94.850	95.524	96.064	95.699
baten						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	78	0	0	0	0	0
Wmo, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie)	4.250	3.426	3.213	3.213	3.213	3.213
Mijn Buurt Assen	278	50	0	0	0	0
Sport	160	0	0	0	0	0
Schuldhelpverlening	47	0	0	0	0	0
Onderwijs	26.821	4.185	4.149	4.155	4.161	4.167
Totaal baten	31.634	7.660	7.362	7.368	7.374	7.380
Totaal saldo van baten en lasten	-89.377	-87.771	-87.488	-88.156	-88.690	-88.319
mutaties in reserves						
storting reserves	1.193	0	0	0	0	0
beschikking reserves	456	0	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	-737	0	0	0	0	0
Resultaat	-90.114	-87.771	-87.488	-88.156	-88.690	-88.319

i Programmasamenvatting

We intensiveren in 2017 de programmatische aanpak en bouwen de samenwerking met de stakeholders in de binnenstad verder uit. We gaan interactief en door middel van themagerichte werkateliers met de stakeholders aan de slag met een nieuw bestemmingsplan Binnenstad dat past binnen de kaders van de Structuurvisie Assen.

Ook in 2017 stimuleren we de instellingen van het Cultureel Hart om een verrassend aanbod van tentoonstellingen, activiteiten en programmering te organiseren. De instellingen van De Nieuwe Kolk werken verder aan de samenwerking. We blijven de exploitatie van De Nieuwe Kolk nauwgezet volgen en bijsturen.

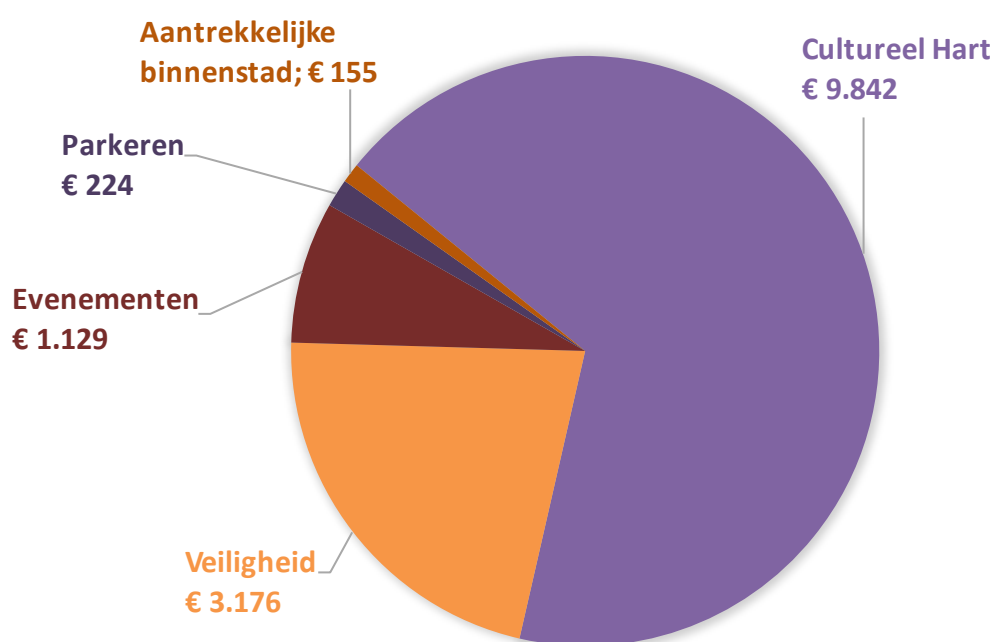
We voeren in 2017 onze plannen voor verwarde personen uit. Daarmee willen we de overlast terugdringen en de verwarde personen zorg aanbieden. We gaan op zoek naar innovatieve manieren om de criminaliteit te laten dalen. Tot slot gaan we met de Veiligheidsregio Drenthe werken aan een tweede post voor de brandweer in Assen, als vervanging voor de tijdelijke nevenpost.

Highlights

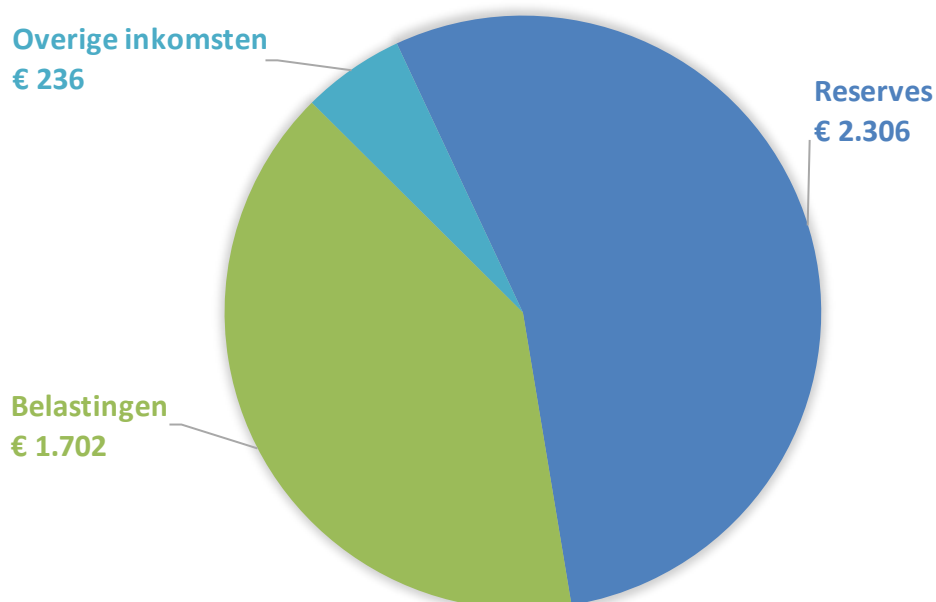
- ✓ Uitbouwen van de samenwerking met partners in de binnenstad.
- ✓ Starten met de uitvoering van de nieuwe beleidsagenda cultuur.
- ✓ Een groei naar een professionele citymarketingorganisatie in het uitvoeringsplan binnenstad.
- ✓ Invoeren van het digitaal (parkeer)vergunningensysteem.
- ✓ Uitvoering geven aan de Drentse aanpak voor verwarde personen.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 14.526 (bedragen * € 1.000)

Baten € 4.244 (bedragen * € 1.000)

1) Aantrekkelijke binnenstad

Wat willen we bereiken?

De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. Het voorzieningenpakket met museum, De Nieuwe Kolk, parkeerfaciliteiten en goede bereikbaarheid is een goede basis voor verdere ontwikkeling van een aantrekkelijke binnenstad. Samen met eigenaren, ondernemers, (culturele) instellingen en andere organisaties zetten we ons in voor behoud van kwaliteit. We werken samen met partners aan een nog aantrekkelijker binnenstad.

We hebben aandacht voor leegstand. We faciliteren een kwalitatief goede en creatieve invulling van lege plekken. Alleen een attractieve en verzorgde binnenstad met voldoende aanbod in funshoppen, cultuur en uitstraling kan de concurrentie aan met de omliggende gemeenten.

Wat doen we daarvoor in 2017?

We intensiveren in 2017 de programmatische aanpak en bouwen de samenwerking met de stakeholders in de binnenstad verder uit. We zetten in op het realiseren van het uitvoeringsprogramma, inclusief bijbehorende investeringen. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor onze ondernemers en vastgoedeigenaren. In onze samenwerking hebben we het gehad over de wenselijkheid en de noodzaak van beleidskaders. Vooralsnog kunnen we alles op een praktische manier oppakken, maar misschien dat we in een later stadium wel uitgangspunten moeten vaststellen.

We bieden daarnaast ruimte aan vernieuwende marktinitiatieven en functieveranderingen in de binnenstad. Dit om de binnenstad te verlevendigen en leegstand te verminderen. We gaan interactief en door middel van themagerichte werkateliers met de stakeholders aan de slag met een nieuw bestemmingsplan. Een binnenstad die past binnen de kaders van de Structuurvisie Assen en flexibel is van opzet en daardoor bestendiger is voor ontwikkelingen.

De nog beschikbare gemeentelijke stedelijke vernieuwingsgelden zetten we in voor de binnenstad. Basis hiervoor vormt het Uitvoeringsprogramma binnenstad met bijbehorende investeringsagenda. Hierop aansluitend willen we onderzoeken of we voor de uitvoering van de agenda middelen vanuit het Ruimtelijk Economische Programma kunnen inzetten.

2) Cultureel Hart

Wat willen we bereiken?

Belangrijk voor de aantrekkelijke binnenstad is het Cultureel Hart. Door een intensieve samenwerking in hun programmering zorgen culturele instellingen en organisaties in Assen voor een verrassend aanbod voor inwoners en gasten. Met deze programmering willen we (cultureel) Assen nog beter op de kaart zetten en de belevingskwaliteit voor bezoekers en inwoners verhogen. Daarnaast willen we hiermee meer bezoekers trekken en hun verblijf in de stad verlengen.

De instellingen in De Nieuwe Kolk krijgen tijd en ruimte om hun inhoudelijke samenwerking te laten groeien. Wij sturen op een solide financiële basis en een

Wat doen we daarvoor in 2017?

Ook in 2017 stimuleren we de instellingen van het Cultureel Hart om een verrassend aanbod van tentoonstellingen, activiteiten en programmering te organiseren. Net als voorgaande jaren doen de instellingen dit samen met de ondernemers van de binnenstad. Wij ondersteunen door middel van subsidies en het leggen van verbindingen met nieuwe en andere initiatieven of partijen.

De instellingen van De Nieuwe Kolk werken in 2017 verder aan de samenwerking. We blijven de exploitatie van De Nieuwe Kolk nauwgezet volgen en bijsturen.

De opsplitsing van het ICO in een gedeelte dat zich

gezond maatschappelijk rendement. Halverwege deze bestuursperiode volgt hiervoor een ijkmoment.

volledig richt op de cultuureducatie (ICO) en een gedeelte dat zich richt op het beheer van het gebouw aan de Zuidhaege 2 (Podium Zuidhaege) wordt afgerond en de financiën zijn inzichtelijk. Omdat de vier andere Drentse gemeenten die het ICO subsidieerden hun subsidie verlagen, respectievelijk volledig beëindigen dreigt een financieel tekort te ontstaan. Dit kan tot gevolg hebben dat er gesneden moet worden in het aanbod van cultuureducatie of het beheer van het pand.

In 2017 starten we met de uitvoering van de nieuwe beleidsagenda cultuur.

3) Evenementen

Wat willen we bereiken?

Assen is een 'sterk merk'. De ambitie is om op termijn toe te groeien naar een professionele citymarketingorganisatie in samenwerking met het bedrijfsleven en andere stakeholders. Hiervoor pakken wij samen met de stakeholders de kansen op waarbij wij vooral een faciliterende taak hebben. We vragen hiervoor een bijdrage van de stakeholders.

Evenementen maken de binnenstad extra aantrekkelijk. Wij blijven inzetten op een sterk evenementenbeleid. De MKB Binnenstadvereniging krijgt een belangrijke rol bij de planning en aansturing daarvan. Het evenementenbudget kan ook ingezet worden voor het ondersteunen van bijvoorbeeld exposities die een groot publiek trekken.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Wij verwachten dat in het uitvoeringsplan voor de binnenstad het thema citymarketing en de groei naar een professionele citymarketingorganisatie ook een belangrijk onderdeel wordt. Dit plan leggen wij nog aan de raad voor.

Ook in 2017 zetten wij ons budget vooral in voor een aantal beeldbepalende evenementen. Hierdoor dragen wij bij aan de promotie van Assen. Advisering over toekenning van subsidies aan evenementen, coördinatie van evenementen en advisering voor verdere professionalisering van evenementen en fondsenwerving wordt uitgevoerd door MKB Assen.

Voor de jaren 2015 en 2016 hebben wij de organisatiekosten voor het TT-festival uit de bedrijfsvoeringsbudgetten gedekt. Door de opeenvolgende bezuinigingen is deze ruimte er niet meer. De organisatiekosten bedragen €190.000. Met ingang van 2017 gaan wij dit bedrag weer opnemen in de begroting.

4) Parkeren

Wat willen we bereiken?

Onze parkeervoorzieningen zijn op orde, zodat bezoekers van de binnenstad goed gefaciliteerd worden.

Het afgelopen jaar zijn maatregelen ingezet die moe-

Wat doen we daarvoor in 2017?

Wij passen de parkeertarieven aan, conform de eerder genomen besluiten. Dit jaar gaan we ook het digitaal (parkeer)vergunningensysteem invoeren.

In 2017 wordt in onze parkeergarages regulier onder-

ten leiden tot een financieel gezond parkeerbedrijf.

We willen een betere bezetting van onze parkeergarages en minder auto's op straat.

Aantrekkelijkheid van de binnenstad blijft in dit kader een belangrijk speerpunt, het parkeerbeleid ontwikkelt zich verder binnen die context.

houd gepleegd.

5) Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Assen een veilige stad is en blijft. Veiligheid is kerntaak van de lokale overheid. Het algemene beeld is dat criminaliteit in de stad daalt, maar dat overlast stijgt, in het bijzonder de overlast van bijzondere doelgroepen zoals mensen in psychische nood. We willen dat de stijgende trend van overlast daalt. Daarnaast werken we structureel aan de verbetering van de veiligheid in Assen. Wij willen dat inwoners, instellingen en bedrijven hun verantwoordelijkheid blijven nemen en wij zijn hierbij voor hen een samenwerkingspartner.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Wij zullen uitvoering geven aan de Drentse aanpak voor verwarde personen. Dat betekent dat we in Assen een gezamenlijk meldpunt en triage krijgen. Daarnaast zorgen we dat de faciliteiten zoals een spoedpoli en psycholance (speciale ambulance voor verwarde personen) op orde zijn. Daarmee willen we de overlast terugdringen en de verwarde personen de zorg aanbieden die nodig is.

De verdere daling van criminaliteit is een mooi resultaat. Wij zullen zoeken naar innovatieve manieren om de criminaliteit verder te laten dalen.

Wij gaan dit jaar met de Veiligheidsregio Drenthe een nieuwe locatie geschikt maken voor een tweede post in Assen. Daarmee komt de tijdelijke nevenpost in De Werf te vervallen.

Indicatoren - waarstaatjegemeente.nl

	Jaar	Assen	Drenthe	Nederland
<u>Verwijzingen Halt</u> (aantal per 10.000 jongeren)	2012	3,07	2,59	3,23
<u>Hard kern jongeren</u> (aantal per 10.000 inwoners)	2014	2,0	1,1	1,3
<u>Winkeldiefstallen</u> (aantal per 1.000 inwoners)	2015	2,8	1,4	2,4
<u>Geweldsmisdrijven</u> (aantal per 1.000 inwoners)	2015	6,6	4,9	5,4
<u>Diefstal uit woning</u> (aantal per 1.000 inwoners)	2015	1,9	2,9	3,9
<u>Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)</u> (aantal per 1.000 inwoners)	2015	7,2	5,5	6,1

Toelichting

Wij hebben aangegeven in de kadernota Integraal Veiligheidsbeleid te kunnen sturen op onze inspannin-

gen. Daarmee willen we de veiligheid in Assen continu verbeteren. Het is daarmee geen garantie dat overlast

en misdrijven te voorkomen of te verminderen zijn. De afgelopen jaren neemt de criminaliteit af en is de overlast toegenomen.

€ Wat kost het - 04 Aantrekkelijk Assen				(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten						
lasten						
Aantrekkelijke binnenstad	113	155	155	155	155	155
Cultureel Hart	9.897	9.706	9.842	9.969	10.102	10.215
Evenementen	985	1.130	1.129	1.130	1.031	1.032
Parkeren	838	321	224	234	234	234
Veiligheid	3.448	3.216	3.176	3.174	3.197	3.221
Totaal lasten	15.282	14.528	14.526	14.662	14.719	14.857
baten						
Aantrekkelijke binnenstad	96	25	25	25	25	25
Cultureel Hart	2.421	0	0	0	0	0
Evenementen	331	194	194	194	194	194
Parkeren	1.834	1.702	1.702	1.702	1.702	1.702
Veiligheid	601	16	17	17	17	17
Totaal baten	5.283	1.937	1.938	1.938	1.938	1.938
Totaal saldo van baten en lasten	-9.998	-12.591	-12.588	-12.724	-12.781	-12.919
mutaties in reserves						
storting reserves	2.439	0	0	0	0	0
beschikking reserves	2.746	2.296	2.306	2.306	2.306	2.306
Totaal mutaties in reserves	307	2.296	2.306	2.306	2.306	2.306
Resultaat	-9.691	-10.294	-10.282	-10.418	-10.475	-10.613

Samen werken aan Assen

i Programmasamenvatting

In 2017 passen we vaker en meer overheidsparticipatie toe. We betrekken raad en inwoners bij majeure onderwerpen aan de voorkant van processen met de raad om raad en inwoners vroegtijdig betrokken te laten zijn.

We nemen een besluit over de definitieve vorm voor samenwerking met Belastingen in Aa en Hunze en Personeel- en salarisadministratie (PSA) in Tynaarlo. We gaan door met de SDA-samenwerking op de onderdelen die al lopen.

Op het regionale niveau van de Regiovisie Groningen – Assen werken we samen aan de versterking van de economie. Naar aanleiding van het Woningbehoefteonderzoek houden wij de regionale woningbouwafspraken tegen het licht. In 2017 continueren we de werkzaamheden aan de FlorijnAs.

We blijven inzetten op het versterken van ons netwerk met Duitse steden en ondernemers en we nemen deel aan bijeenkomsten en samenwerking in projecten van de Eems Dollard Regio. In onze samenwerking met Poznan leggen we de focus op evenementen en evenementenveiligheid en SMART Cities.

Onze visie op dienstverlening concretiseren we binnen het project digitale dienstverlening. Door de verdere invoering van i-Burgerzaken zorgen we ervoor, dat burgers zelf digitaal aangifte kunnen doen van onder meer geboorte, huwelijk en overlijden. Dit kan op ieder moment van de dag 24 x 7.

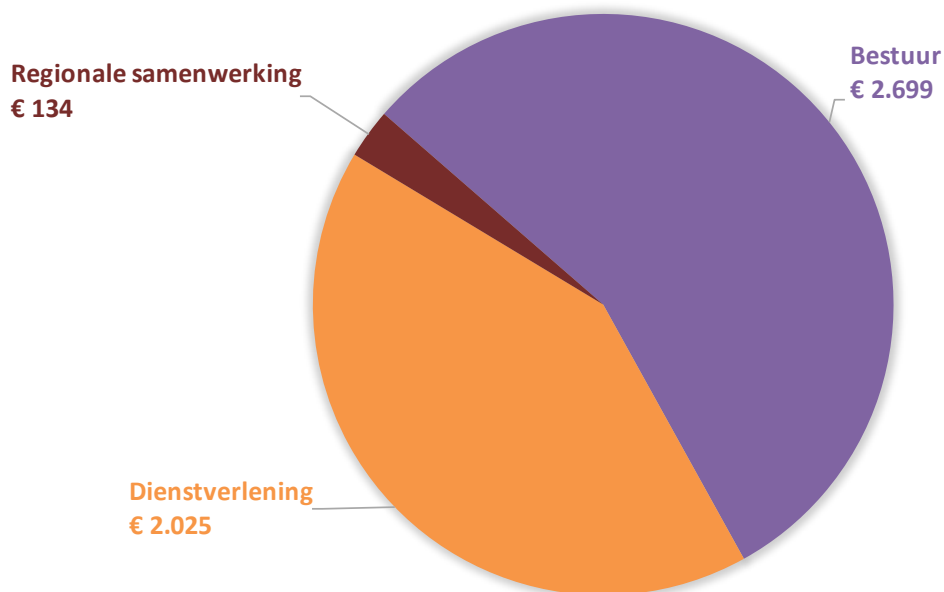
We laten binnen het informatiesysteem voor het sociale domein onderzoeken of er in overeenstemming met de afspraken over integriteit wordt gehandeld.

Highlights

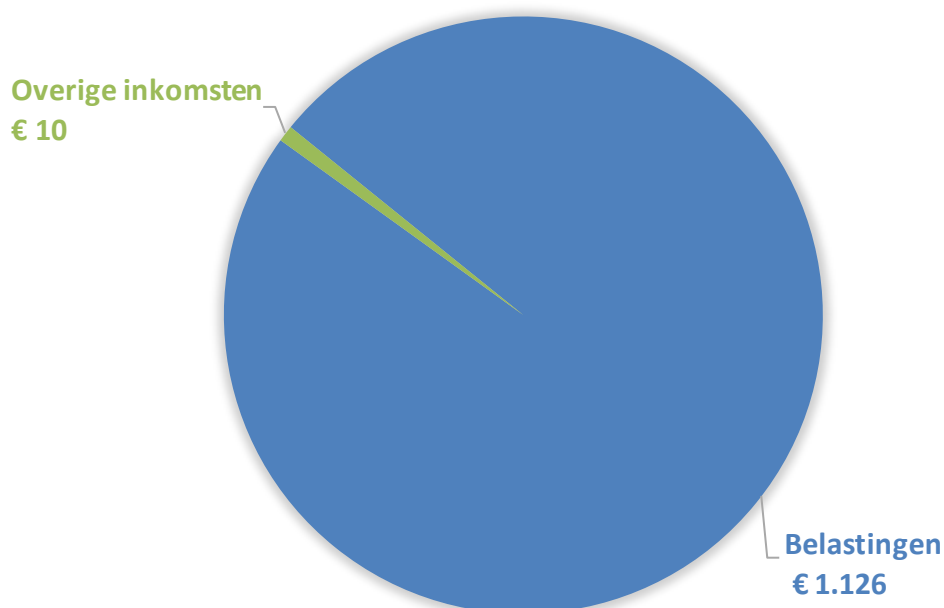
- ✓ Beter inspelen op overheidsparticipatie.
- ✓ Bestendiging en uitbreiding van de intergemeentelijke samenwerking in het kader van Samenwerking Drentsche Aa.
- ✓ In het kader van de Regiovisie Groningen - Assen samenwerking voor versterking van de economie.
- ✓ Burgers kunnen zelf digitaal aangifte gaan doen bij de burgerlijke stand.
- ✓ Onderzoek in het sociale domein naar het handelen in overeenstemming met de afspraken over integriteit.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 4.858 (bedragen * € 1.000)

Baten € 1.136 (bedragen * € 1.000)

1) Bestuur

Wat willen we bereiken?

Bestuur

De actuele ontwikkelingen vragen om een nieuwe stijl van besturen. Als college dragen wij een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te besturen en taken uit te voeren. Centraal hierbij staat het uitgangspunt dat we niet zorgen voor, maar zorgen dat. We betrekken inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden actief bij nieuwe ontwikkelingen én bij de uitvoering van bestaand beleid. Hiermee geven we concreet invulling aan de actieve, bereidwillige samenleving.

De raad heeft aangegeven regelmatig de inwoners van Assen te betrekken bij de besluiten die de raad moet nemen.

Organisatie

De ambtelijke organisatie moet in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te voeren. Vanuit het uitgangspunt 'inhoud bepaalt vorm' kunnen wijzigingen in de bestaande organisatiestructuur aan de orde zijn.

Wat doen we daarvoor in 2017?

In 2017 gaat de gemeentelijke organisatie zich meer en meer richten op overheidsparticipatie. Dat betekent een geheel andere opstelling van de overheid in de relatie met haar inwoners. Het initiatief komt vanuit de samenleving en de gemeente speelt daar zo goed mogelijk op in.

Daarnaast hebben we met de raad afgesproken, om de raad zo vroeg mogelijk te betrekken in de voorbereiding van besluitvormingsprocessen op majeure onderwerpen (zoals de implementatie van de Omgevingswet). Dat biedt ook de raad de mogelijkheid om inwoners tijdig bij zijn meningsvorming en bij de besluitvorming te betrekken.

(Zie voor Overheidsparticipatie ook Programma Mee-doen in Assen, 1) Transformatie en Programma Bedrijfsvoering, 1) Bedrijfsvoering.)

Indien nodig, werken we opgaven gestuurd. We pakken opgaven integraal aan, werken samen met andere partijen en verbinden slim mensen en middelen. Daarbij zoeken we de organisatievorm en rol die passen bij de opgave.

2) Regionale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Samenwerking Drentsche Aa

De bedrijfsvoeringsamenwerking met Aa en Hunze en Tynaarlo groeit wat ons betreft verder uit. Door lange tijd met elkaar samen te werken, worden we er beter in en bereiken we sneller samenwerkingsvoordelen. We werken daarbij niet naar een vaststaande vorm toe, maar onderzoeken per onderwerp of samenwerking loont en welke vorm daarbij past (projectmatig, samenvoeging, netwerkconstructie).

Wat doen we daarvoor in 2017?

We nemen een besluit over de definitieve vorm voor samenwerking met Belastingen in Aa en Hunze en Personeel- en salarisadministratie (PSA) in Tynaarlo (medewerkers zijn nu voor een periode van twee jaar gedetacheerd, die periode loopt in november 2017 af).

We gaan door met de samenwerking op de onderdelen die al lopen, zoals inkoop en de inzet van de gezamenlijke security officer.

We starten met het voorbereiden op de nieuwe Omgevingswet en onderzoeken welke taken we samen oppakken.

Regiovisie Groningen – Assen (RGA)

De samenwerking binnen het verband van de Regiovisie Groningen-Assen wordt voortgezet. We onderschrijven de nieuwe koers naar een netwerkorganisatie en een klein programmabureau. Daarbij zetten wij het Economisch Platform met ondernemers en kennisinstellingen voort. Wij stellen samen met de stad Groningen de economische agenda op voor de regio en zoeken aansluiting bij de Noordelijke Innovatie Agenda (NIA).

Verkeer

In de Regio Groningen - Assen wordt het programma Bereikbaarheid onveranderd voortgezet. In het kader van het (rijks)programma Beter Benutten-vervolg wordt intensief gewerkt aan ITS (intelligente transportsystemen).

In het Beter Benutten 2 heeft Assen het project Minder Hinder Assen/Assen Slim Bereikbaar lopen.

NG4

De steden Assen, Groningen, Leeuwarden en Emmen zijn als NG4 onderdeel van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). De samenwerking binnen de NG4 draagt constructief bij aan gezamenlijke standpuntbepaling. Onze agenda binnen de NG4 is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa.

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Binnen de NG4 geven wij er de voorkeur aan om op de huidige voet binnen het SNN door te gaan; de grote stedelijke kernen zijn de economische trekkers van Noord-Nederland en moeten op grond daarvan ook in

Economie

Op regionaal niveau werken we samen aan de versterking van de economie. Samen met de gemeente Groningen hebben we hierin het initiatief. Hierbij merken wij op, dat vooral ondernemers de agenda voor het Economisch Platform bepalen. De koers en strategie hiervoor worden verder aangescherpt en de samenwerking en verbinding tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden worden verder versterkt. Vanuit die samenwerking werken we aan het versterken van het economisch klimaat van de regio met concrete acties.

Woningbouw

Naar aanleiding van het Woningbehoefte-onderzoek houden wij de regionale woningbouwafspraken tegen het licht. De regio ondersteunt regionale innovatieve projecten.

Verkeer

In 2017 continueren we de werkzaamheden aan de FlorijnAs. Die wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het programma Bereikbaarheid van de RGA.

Met de uitwerking van Beter Benutten ITS proberen we een verbinding te maken met Sensor City/Living Lab. (Zie voor Sensor City ook Programma Werken in Assen, 2)Economische ontwikkeling en innovatie)

Voor de werkzaamheden aan de FlorijnAs is met een Benutten Benutten-bijdrage het project Assen Slim Bereikbaar opgezet. Met mobiliteitsmanagement proberen we de overlast van de werkzaamheden te beperken.

In 2017 zetten we de samenwerking binnen de NG4 voort. Regelmatig bepalen we op basis van de inhoud onze gemeenschappelijke standpunten en acties. Met een concreet werkprogramma als basis is de agenda binnen de NG4 gericht op het verstevigen van samenwerking, innovatie en strategische positionering in de richting van Europa.

We concretiseren als NG4 onze gezamenlijke inzet in de discussie over de toekomst van het SNN, die in de tweede helft van 2016 is gestart.

de toekomst een aparte positie binnen het SNN houden. Dit betekent ook dat de NG4 in de toekomst een grotere rol wil gaan spelen als het gaat om het agenderen van onderwerpen. Als belangrijk onderdeel hiervan willen wij vanuit de NG4 de Noordelijke Innovatieagenda verder concretiseren.

Eems Dollard Regio (EDR)

We sluiten actiever aan op de Eems Dollard Regio vanwege de kansen in dit gebied met 2,8 miljoen inwoners. Vanuit het Europese INTERREG-project Smart Regio's North ontwikkelen wij de samenwerking met Bremen en Oldenburg verder. Deze samenwerking heeft tot doel om voor het bedrijfsleven en kennisinstellingen projecten te ontwikkelen die tot nieuwe bedrijvigheid gaan leiden.

Internationale samenwerking Poznan en Oldenburg

Wij werken samen met Poznan binnen de kaders van de Samenwerkingsovereenkomst Assen - Poznan 2015-2019. Die heeft als doel om concrete activiteiten te ondersteunen, zodat wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de steden en de verbetering van levenskwaliteit.

Groningen Airport Eelde (GAE)

Wij streven ernaar onze positie af als aandeelhouder van Groningen Airport Eelde af te bouwen.

We blijven in 2017 inzetten op het versterken van ons netwerk met Duitse steden en ondernemers en we nemen deel aan bijeenkomsten en samenwerking in projecten van de Eems Dollard Regio. Voorbeelden hiervan zijn de al lopende samenwerkingen met Emden en de regio Bremen-Oldenburg.

We leggen de focus op evenementen en evenementenveiligheid en SMART Cities (steden, waarin digitalisering en verstedelijking samenkomen, waardoor de stad aantrekkelijker, duurzamer en leefbaarder wordt). Bij het laatste onderwerp gaan we ook samenwerken met de gemeente Oldenburg in Duitsland.

De financiële vertaling voor 2017 is afhankelijk van het besluit dat onze gemeenteraad neemt (zoals de raden en staten van de andere aandeelhouders dat eveneens doen). Het besluit wordt gebaseerd op de uitkomsten van het in 2016 verrichte strategisch onderzoek naar de toekomstperspectieven van de luchthaven.

3) Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

=

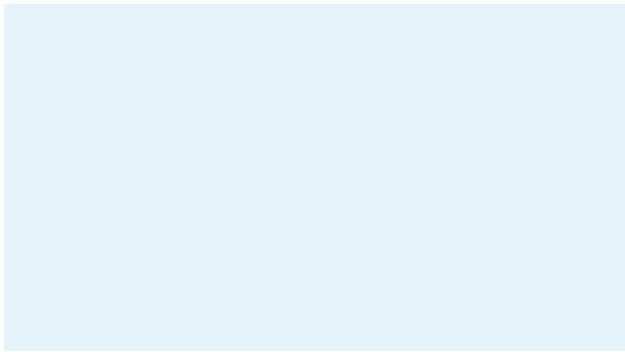
Dienstverlening

We blijven inzetten op de verdere verbetering van digitale dienstverlening. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties mogen rekenen op één toegang en één aanspreekpunt. Waar mogelijk schaffen we bestaande regels af of vereenvoudigen we ze. Door de drie decentralisaties moeten we ook nieuwe regels maken. Uitgangspunt is dat 'niet zorgen voor, maar zorgen dat' in deze regels doorklinkt.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Onze visie op dienstverlening concretiseren we binnen het project digitale dienstverlening. We gaan onderzoek doen naar het gebruik van en actief sturen op de dienstverleningskanalen digitaal, telefonie en fysiek.

Ook sluiten we aan op Berichtenbox van Overheid.nl, waar de burger zijn informatie kan vinden en ontvangen. We verbeteren en verbinden websites, waar op een eenvoudige manier informatie is te vinden, waarmee de burger zelf zaken kan regelen of duidelijkheid krijgt over het proces.

Kwaliteit en integriteit

Wij zijn aanspreekbaar op de kwaliteit en integriteit van ons eigen handelen en dat van de ambtelijke organisatie.

Informatiebeveiliging

Vanwege de drie decentralisaties, het werken met nieuwe soorten gegevens en steeds verder gaande digitalisering hechten wij groot belang aan informatiebeveiliging. Daarom voeren wij de Baseline informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten (BIG) in. Dit doen wij samen met de gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld.

Informatiebeheer/Basisregistraties

We maken een laatste kwaliteitslag waardoor onze basis op orde is en geven uitvoering aan het Nationaal Uitvoerings Programma om de elektronische overheid mogelijk te maken (dit betreft de volgende geografische informatievoorziening en basisregistraties: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Wet waardering Onroerende Zaken (WOZ), Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netwerken (WION) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT).

We zorgen ervoor, dat burgers zelf digitaal aangifte van geboorte, huwelijk, en overlijden kunnen doen en gaan de communicatie rondom onze dienstverlening optimaliseren. Burgers krijgen inzage in gegevens die op hen van toepassing zijn. In het sociaal domein wordt voor de telefonische dienstverlening zo veel mogelijk gebruik gemaakt van het gemeentelijk klantcontactcentrum.

De samenwerking tussen buurtteams en het Wmo-team wordt geïntensiveerd.

Met een audit naar het gebruik van het GWS-systeem (het Gemeentelijk Welzijn Systeem is een informatie-systeem voor het sociaal domein) laten we onderzoeken of er in overeenstemming met de afspraken over integriteit wordt gehandeld.

Onze functionaris gegevensbeveiliging ziet erop toe dat privacy geborgd is.

Na de al eerder uitgevoerde BIG-maatregelen gaan we in 2017 verder met het implementeren van de BIG. Bewustwording, meer aandacht voor informatieveiligheid en privacy zijn noodzakelijk, waarbij we voor de juiste technische maatregelen kiezen. We werken hierbij samen met Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo.

Binnen de BRP (de Basisregistratie Persoonsgegevens) wordt in 2017 de invoering van i-Burgerzaken afgerond (via i-Burgerzaken kun je met je Digi-D inloggen en een geboorte, huwelijk, overlijden of verhuizing doorgeven. Ook kun je een nieuw paspoort aanvragen). Het betreft voor Assen in ieder geval de modules i-Paspoort en i-Rijbewijs.

Indicatoren - waarstaatjegemeente.nl

	Jaar	Assen	Drenthe	Nederland
<u>Gemiddelde WOZ-waarde</u> (1.000 euro)	2015	159	182	206
<u>Demografische druk</u> (%)	2016	56,2	60,6	53,0

Gemiddelde WOZ-waarde

Onder het thema Leefklimaat staat de gemiddelde

WOZ-waarde woningen in duizenden euro's: dit betreft woningen als hoofdverblijf, woningen met praktijkruimte en recreatie- en overige woningen.

De gemiddelde WOZ-waarde ligt in Assen lager dan in de rest van Drenthe en Nederland: de gemeente Assen heeft naar verhouding namelijk veel sociale woningbouw (met veel huur- en rijwoningen).

Demografische druk

Onder het thema Gemeenteprofiel staat de demografische druk. Uitgedrukt in twee cijfers:

- ✓ Groene druk: % 0 – 15-jarigen ten opzichte van de groep 15 – 64-jarigen. Deze zijn voor Assen, Drenthe en Nederland respectievelijk 27,4; 26,0; 25,2.
- ✓ Grijs druk: % 65 jaar en ouder ten opzichte van de groep 15 – 64-jarigen. Deze zijn voor Assen, Drenthe en Nederland respectievelijk 28,8; 34,6 en 27,8.

In de begroting zijn deze cijfers opgeteld tot één getal, respectievelijk 56,2; 60,6; 53.

€ Wat kost het - 05 Samen werken aan Assen				(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten						
lasten						
Bestuur	3.514	2.799	2.699	2.600	2.600	2.600
Regionale samenwerking	180	129	134	138	142	142
Dienstverlening	1.994	2.478	2.025	2.028	2.071	1.964
Totaal lasten	5.688	5.407	4.858	4.766	4.813	4.706
baten						
Bestuur	11	0	0	0	0	0
Dienstverlening	1.189	1.042	1.136	1.136	994	994
Totaal baten	1.200	1.042	1.136	1.136	994	994
Totaal saldo van baten en lasten	-4.487	-4.365	-3.722	-3.630	-3.819	-3.712
Resultaat	-4.487	-4.365	-3.722	-3.630	-3.819	-3.712

i Programmasamenvatting

De maatschappelijke opgave realiseren we bij voorkeur samen met inwoners, ondernemers en organisaties, waarbij we als gemeente faciliteren en adviseren en veelal niet meer de trekker zijn. Dit betekent een wijziging in houding en gedrag voor (een deel van) onze medewerkers. We richten onze ambtelijke organisatie zo flexibel mogelijk in, om goed mee te kunnen bewegen met de veranderende opgaven.

Zaakgericht werken wordt in 2017 breed ingevoerd.

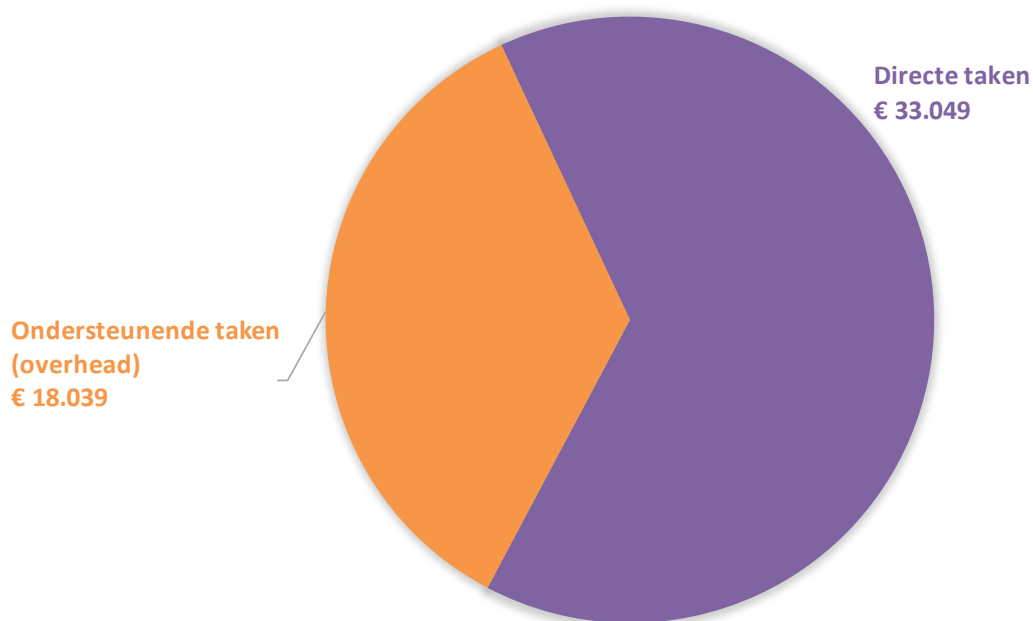
Informatiebeveiliging staat onverminderd hoog op de agenda en we gaan de administratie aanpassen, zodat we onze wettelijke verplichtingen goed kunnen nakomen en we tevens recht doen aan de belangrijkste bevindingen van de accountant.

Highlights

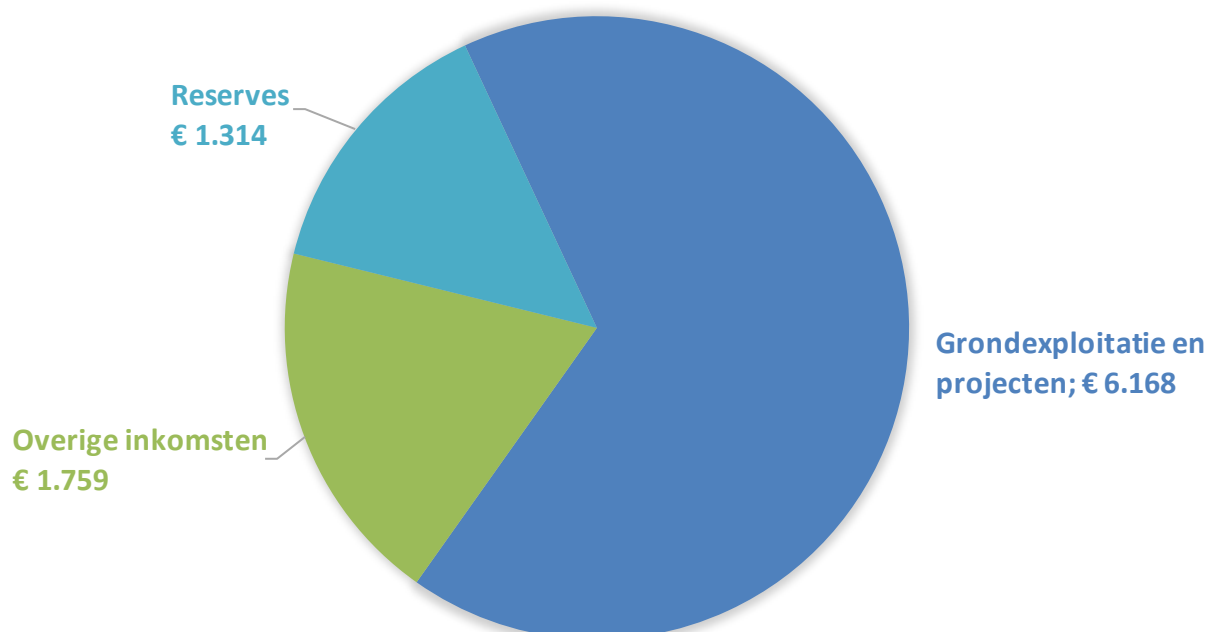
- ✓ Andere rol organisatie (overheidsparticipatie).
- ✓ Flexibiliseren organisatie.
- ✓ Implementeren zaakgericht werken.
- ✓ Verbeteren sturing en bestuurlijke-/managementinformatie (met als basis gewijzigd BBV).
- ✓ Informatiebeveiliging/integriteit.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 51.088 (bedragen * € 1.000)

Baten € 9.241 (bedragen * € 1.000)

1) Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

Samenwerking

Niet 'zorgen voor' maar 'zorgen dat'. Dat is wat ons betreft de nieuwe rol van de gemeente. Het gaat om ruimte geven, meedoen en waar nodig ondersteunen. Deze collegeperiode gaan we vorm geven aan dit nieuwe samenspel tussen gemeente en Asser samenleving.

Dit vraagt om een andere houding van inwoners en het lokale bestuur. Er is ruimte om te experimenteren en te leren. We gaan op zoek naar nieuwe financiële arrangementen met publiek en privaat geld. We geven ruimte aan de dynamiek van de Asser samenleving en sluiten hierop aan door heldere kaders te stellen en waar nodig knopen door te hakken. We zetten in op de maatschappelijke opgaven die kunnen rekenen op een stevig draagvlak in de Asser samenleving.

We werken op meerdere gebieden samen met onze buurgemeenten om kennis te delen, kwetsbaarheid te verminderen, kosten te besparen en/of de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

Ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie bestaat uit professionals die met veel inzet en loyaliteit uitvoering geven aan onze beleidsvoornemens. Wij hebben er dan ook vertrouwen in, dat zij in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. Dit vraagt om het anders organiseren van het ambtelijke werk en een andere opstelling van de ambtelijke organisatie ten opzichte van de buitenwereld. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te kunnen voeren. Hierbij staan de klant, de klantvraag

Wat doen we daarvoor in 2017?

Overheidsparticipatie

We realiseren de maatschappelijke opgave bij voorkeur samen met inwoners, ondernemers en organisaties waarbij we als gemeente faciliteren en adviseren en veelal niet meer de trekker zijn. Dit betekent een wijziging in houding en gedrag voor (een deel van) onze medewerkers.

(Zie voor Overheidsparticipatie ook Programma Samen werken aan Assen, 1) Bestuur en Programma Meedoen in Assen, 1) Transformatie).

Waardebod: ons gastheerschap

Onderzoek onder onze klanten heeft opgeleverd dat niet de 'harde normen' maar vooral de 'zachte waarden' belangrijk gevonden worden in de dienstverlening. Het gaat dan om klantgerichte houding en gedrag, duidelijkheid en betrouwbaarheid. Dit is vertaald naar een 'waardebod'. De volgende vijf waarden vormen de kernwaarden van dit waardebod, ons 'gastheerschap':

- ✓ Wij behandelen u met respect.
- ✓ Wij werken oplossingsgericht.
- ✓ Wij gebruiken begrijpelijke taal.
- ✓ Wij maken voor u het proces inzichtelijk.
- ✓ Wij komen onze afspraken na.

Deze waarden gelden zowel voor extern als intern. In 2017 gaan we deze waarden ook meten.

Samenwerking met buurgemeenten

We continueren de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering met onze buurgemeenten in SDA-verband en verbreden deze waar zinvol (bijvoorbeeld bij de voorbereiding op de Omgevingswet).

Opgavegestuurd werken

De maatschappelijke opgave staat centraal. Het gaat daarbij om het effect in de buitenwereld. Opgave gestuurd werken betekent dat we opgaven integraal aanpakken, samen werken met andere partijen en mensen en middelen slim verbinden. Daarbij zoeken we de organisatievorm en rol passend bij de opgave.

en het toevoegen van waarde voor de klant centraal.

De toenemende digitalisering, de extra gemeentelijke taken (decentralisaties), de strakker wordende wet- en regelgeving met bijpassend sanctiebeleid maken het noodzakelijk om de informatieveiligheid verder te verbeteren en te borgen (zie ook RKC-rapport informatiebeveiliging). Informatiebeveiliging is een kwestie van balans blijven zoeken, telkens risico's afwegen en daarbij bewust keuzes maken. Wetende dat 100% veiligheid niet haalbaar is.

We willen ervoor zorgen dat onze 'boekhouding' zo ingericht wordt dat deze goed aansluit op de wettelijke richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten). We willen hiermee tevens de sturing verbeteren.

We gaan zaakgericht werken in 2017 breed implementeren. Dit zorgt voor een transparante werkwijze waar zowel de organisatie in brede zin van profiteert als de klant voordeel uit kan halen.

Professioneel opdrachtgeverschap

Bij sommige opgaven past de rol van professioneel opdrachtgever. De invulling van deze rol is erg belangrijk, zeker als je ook kijkt naar de nieuwe taken (in het sociaal domein). In 2017 zetten we in op verdere doorontwikkeling van professioneel opdrachtgeverschap. Dit geldt zowel intern de organisatie als extern (sturing verbonden partijen).

Flexibiliteit

We richten onze ambtelijke organisatie zo flexibel mogelijk in om beter mee te kunnen bewegen met onze maatschappelijke opgave. Dit betekent dat we goed kijken naar de juiste verhouding vast en flexibel personeel, maar ook onze medewerkers intern en extern breder inzetbaar maken.

Informatieveiligheid en Integriteit

Door verdergaande digitalisering en de toename van cybercriminaliteit gaan we in 2017 door met het investeren in informatieveiligheid, zowel op het gebied van techniek en organisatie als dat van de mens. We implementeren en borgen iedere keer weer nieuwe technische maatregelen, maar we blijven ook investeren in bewustwordingsacties (houding en gedrag van medewerkers).

Dit laatste doen we in 2017 onder andere door voorlichting op diverse manieren (bijeenkomsten, intranet, et cetera) en met behulp van e-learning. Verder sluiten we aan bij de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten) en voeren we diverse audits uit. Tevens is in SDA-verband een functionaris gegevensbescherming aangesteld.

Integriteit blijft een belangrijk thema en wordt ook in 2017 levend gehouden. Er zal regelmatig aandacht voor zijn in de maandelijkse Doorkijk-bijeenkomsten (voor alle medewerkers) en tijdens managementochtenden.

Administratie en managementinformatie verbeteren

In 2017 willen we een grote slag slaan om verbeteringen in de gemeentelijke administratie te realiseren. Als gevolg van bevindingen van de accountant gaan we wijzigingen in de wijze van administratievoering en verslaglegging doorvoeren. Verder willen we de inrichting van onze 'boekhouding' laten aansluiten op de wettelijke richtlijnen van het BBV. De vernieuwing van deze voorschriften geldt vanaf 1 januari 2017. De implementatie van al deze aanpassingen moet leiden tot verbeteringen in de managementinformatie, hetgeen weer bijdraagt aan een betere sturing.

Zaakgericht werken

In 2017 wordt zaakgericht werken een vast onderdeel van het werken bij de gemeente Assen. Om dit voor elkaar te krijgen gaan we het systeem generiek vullen

met de klantgerichte processen en de medewerkers opleiden om hier mee te kunnen werken.

Personele zaken

Vorming en opleiding worden gericht ingezet om de opgaven waar de organisatie voor staat met onze medewerkers te bereiken. De implementatie en doorontwikkeling van talentmanagement zal in 2017 vorm gegeven worden. Samen met het Georganiseerd Overleg (GO) wordt verder invulling en uitvoering gegeven aan de Sociale agenda.

Huisvesting

De huisvesting van alle ambtenaren (met uitzondering van de eenheid Uitvoering) in het stadhuis bevalt erg goed en willen we continueren in 2017. De extra ruimte die er in het stadhuis is ontstaan door het Nieuwe Werken concept gaan we zo goed mogelijk exploiteren. In 2017 wordt Werkplein Drentse Aa (WPDA) gehuisvest in het stadhuis.

Bezuinigingen

Voor de bedrijfsvoering geldt een bezuiniging die oploopt tot € 2,6 miljoen in 2018. Deze bezuiniging is niet haalbaar zonder keuzes te maken in de uitvoering van taken of de verhoging van belastingen.

Wij hebben afspraken gemaakt over de hoogte van de bezuinigingsopgave voor de bedrijfsvoering. Voor de begroting bedrijfsvoering 2017 komt dit neer op een taakstelling van €1,66 miljoen. Voor dit bedrag is een maatregelenpakket opgesteld dat in de bedrijfsvoering wordt geëffectueerd, waarbij het tevens nodig is om nog keuzes te maken (taken verminderen/belastingen verhogen). Deze keuzes worden nog voorgelegd. Tevens zal inzichtelijk worden gemaakt welk budget benodigd is om de frictiekosten op te kunnen vangen.

Indicatoren

	Jaar 2017
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)	8,36 fte per 1000 inwoners
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners)	8,65 fte per 1000 inwoners
Apparaatskosten (Kosten per inwoner)	€ 715 per inwoner
Externe inhuur (Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	p.m.
Overhead (% van totale lasten)	35,4%

€ Wat kost het - 06 Bedrijfsvoering

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten						
lasten						
Kosten directe taken	48.061	53.230	33.049	32.953	32.984	33.471
Kosten overhead (ondersteunende taken)			18.039	17.987	18.004	18.270
Totaal lasten	48.061	53.230	51.088	50.940	50.988	51.741
baten						
Inkomsten directe taken			2.038	2.070	2.102	2.135
Inkomsten overhead (ondersteunende taken)	7.754	9.346	1.034	1.050	1.066	1.083
Toerekening aan projecten, investeringen en grondbedrijf			6.169	6.266	6.361	6.463
Totaal baten	7.754	9.346	9.241	9.387	9.529	9.681
Totaal saldo van baten en lasten	-40.307	-43.884	-41.847	-41.553	-41.459	-42.060
mutaties in reserves						
beschikking reserves	-481	0	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	-481	0	0	0	0	0
Resultaat	-40.788	-43.884	-41.847	-41.553	-41.459	-42.060

i Programmasamenvatting

We zien de ondersteunende rol van vastgoed steeds meer aansluiten bij onze beleidsuitgangspunten. Met de verdere optimalisering van de processen krijgen we meer inzicht in de lasten en baten en daarmee de interne beheersing van het vastgoed. We zien wel risico's ontstaan als we onze traditionele rol loslaten en meer aan de markt over willen laten. Externe partijen moeten soms nog wennen aan de nieuwe rolopvatting van 'niet zorgen voor, maar zorgen dat'.

Daarnaast blijkt een aantal eerder gesignaleerde risico's uit te pakken als nadelen, zodat een beroep moet worden gedaan op de algemene middelen. De bestuursopdracht Vastgoed heeft geleid tot een bijdrage aan de bezuinigingen op het programma Vastgoed en Grondbedrijf en Bedrijfsvoering. In 2017 en verder zullen deze bezuinigingen (afstoten vastgoed en anders werken) geëffectueerd worden.

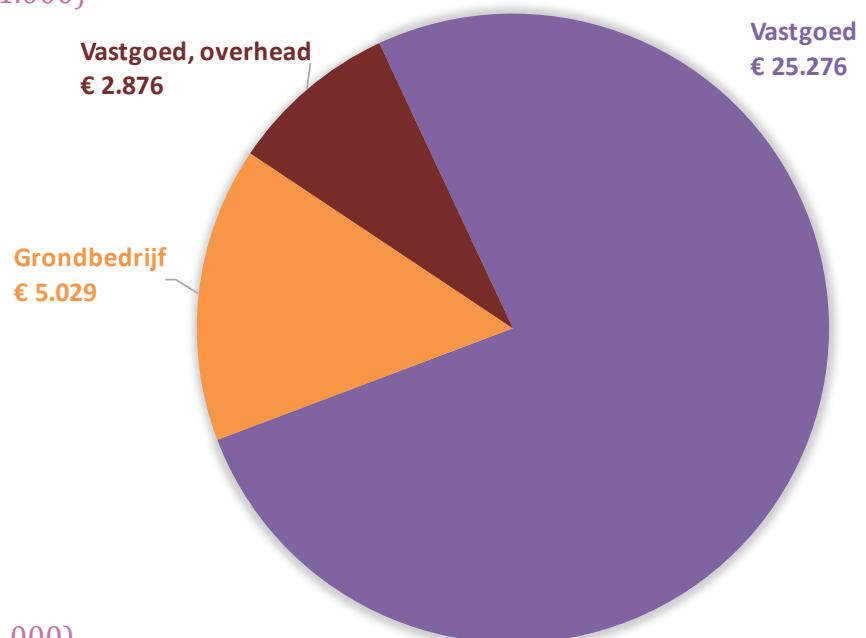
Bij nieuwe gebiedsontwikkeling leveren we maatwerk. Dat doen we door een gefaseerde aanleg van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. We houden hiervoor nauwlettend economische en marktontwikkelingen in de gaten. Waar mogelijk zullen wij inspelen op de aantrekkende woningbouwmarkt.

Highlights

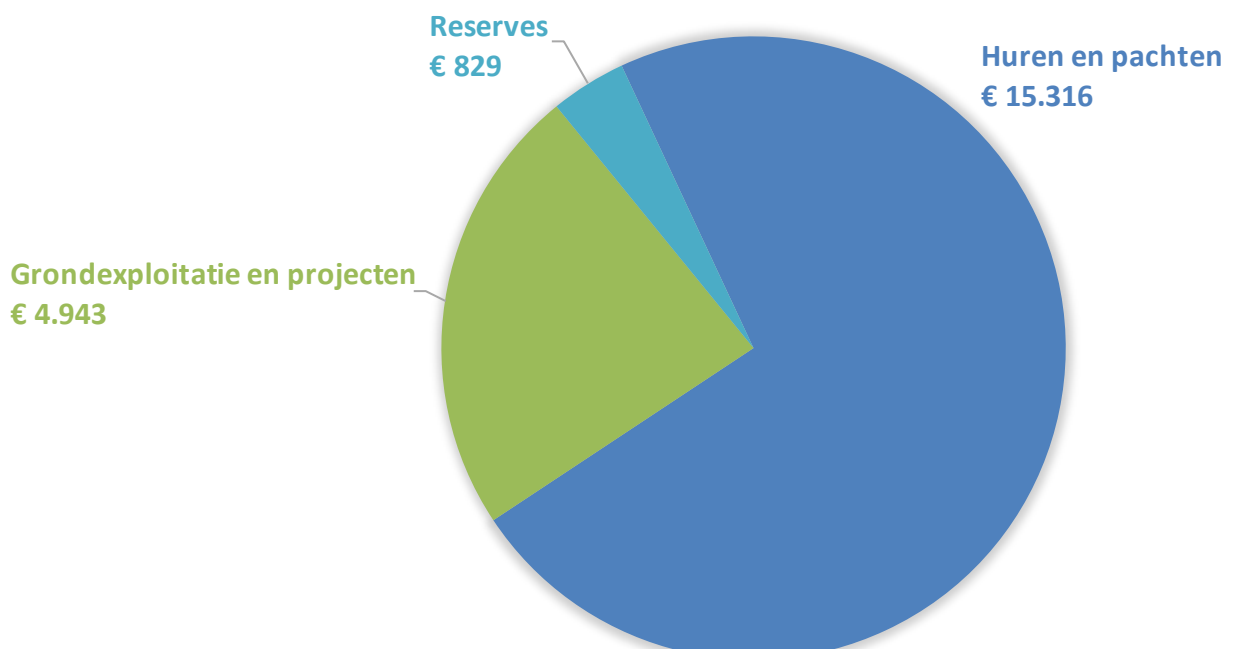
- ✓ Inzetten op het verkleinen van de vastgoedportefeuille.
- ✓ Werken aan een efficiënter gebruik en exploitatie van vastgoed.
- ✓ Gaan naar een professioneel en transparant vastgoedbeheer.
- ✓ Per situatie beoordelen of de gemeente een actief grondbeleid moet uitvoeren en een faciliterende rol moet innemen.
- ✓ Opstellen van de begroting van het grondbedrijf conform de recent uitgekomen (maart 2016) notitie Grondexploitaties van de commissie BBV. Dit houdt in dat de scope van onze grondexploitaties in principe beperkt blijft tot tien jaar. Voor Kloosterveen 2, werklandschap Assen-Zuid en Messchenveld I treffen we beheersmaatregelen, omdat deze gebiedsontwikkelingen langer lopen.
- ✓ Verwachten dat het gemeentelijk grondbedrijf niet door de ondernemerspoort gaat en daarmee voorlopig geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 33.181 (bedragen * € 1.000)

Baten € 21.088 (bedragen * € 1.000)

1) Vastgoed

Wat willen we bereiken?

De gemeente Assen bezit relatief veel vastgoed; circa 180 panden met een verzekerde waarde van € 398 miljoen. Wij zetten in op het verkleinen van de vastgoedportefeuille.

We werken aan een efficiënter, multifunctioneler gebruik en een rendabeler exploitatie van het vastgoed.

De Kadernota vastgoed vervangen we door Spelregels maatschappelijk vastgoed. Dit moet bijdragen aan een professioneel transparant vastgoedbeheer.

Voor 2017, 2018 en 2019 gaan wij de taakstellende bezuinigingen (anders werken) van respectievelijk €100.000, € 175.000 en € 250.000 per jaar op de bedrijfsvoering van Vastgoed realiseren.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Een aandeel van de vastgoedportefeuille zullen we op korte en langere termijn afstoten. Een aanzienlijk aandeel zal gesloopt worden en betrokken worden bij gebiedsontwikkelingen (onder andere woningbouw), waar tevens nieuwe functies gerealiseerd kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld de leegkomende scholen in Assen Oost na realisatie van de mfa in die wijk. Soms zijn de panden nog in een (redelijk) goede staat en zal het vastgoed verkocht worden, eventueel in combinatie met een functiewijziging. Ook wordt niet uitgesloten dat panden verkocht worden terwijl deze nog wel verhuurd en gebruikt worden. Het is niet altijd noodzakelijk dat de gemeente eigenaar blijft in dergelijke omstandigheden. In die gevallen wordt gekeken naar de kosten-baten en het publieke belang van het gemeentelijk eigendom. Met de verkoop van vastgoed zal goed ingespeeld worden op de marktomstandigheden en de ruimtelijke wensen in de betreffende gebieden. De focus in 2017 zal liggen op verkoop van leegstaande scholen, gymzalen en wijkgebouwen. Incidentele verkoopwinsten moeten bijdragen aan incidentele verkoopverliezen (afwaardering).

Waar we eigenaar blijven van vastgoed, streven we naar optimalisering van de beschikbare ruimte. Een goed voorbeeld is de betere (multifunctionele) benutting van het gebouw Podium Zuidhaege. We zoeken naar mogelijkheden waarbij de bezettingsgraad van vastgoed omhoog gaat. De pilot in het kader van overheidsparticipatie aan de Brunelstraat, waar 18 partijen gehuisvest zijn, zal verder voortgezet worden en waar mogelijk uitgebreid. Deze vorm van samenwerken maakt het mogelijk dat gebouwen optimaal gebruikt worden zodat andere gebouwen kunnen worden afgestoten. Ook zal gekeken worden naar een optimale bezetting van de mfa's in Assen. Door terugloop in aantal benodigde lokalen ontstaat ruimte die op andere wijze ingevuld moet worden.

De spelregels maatschappelijk vastgoed bieden handvaten voor meer transparantie en eenduidigheid met betrekking tot het gemeentelijk vastgoed. We gaan de spelregels toepassen en beogen dit ook in de p&c-cyclus tot uiting te brengen. Ook verwachten we het maatschappelijk en economisch rendement van het gemeentelijk vastgoed voor de gemeente te optimaliseren.

In het kader van de bezuinigingen op de bedrijfsvoering is onderzocht waar mogelijkheden liggen om efficiënter of anders te gaan werken. De bezuinigingsmogelijkheden zijn gevonden in het anders organiseren bij de wijken sportgebouwen en het verlagen van exploitatiekosten en beheer op vastgoed door verkoop. Met deze maatregelen geven we gefaseerd invulling aan de bestuursopdracht.

2) Grondbedrijf

Wat willen we bereiken?

Met het grondbedrijf worden gebiedsontwikkelingen voor woningbouw en bedrijventerreinen gefinancierd en daarmee mogelijk gemaakt. In het grondbedrijf zijn de strategische aankopen ondergebracht die zijn aangekocht voor (aanstaande) gebiedsontwikkelingen. Het gemeentelijk grondbeleid is niet leidend, maar een middel om ruimtelijke opgaven te realiseren.

Door de huidige economische omstandigheden en veranderende groeiprognoses zijn met het aantreden van ons college een aantal versoberingen, optimaliseringen en verschuivingen doorgevoerd binnen onze grondexploitaties. 'Niet zorgen voor, maar zorgen dat' betekent ruimte geven en zo nodig ondersteunen. Wanneer inwoners en ondernemers het initiatief nemen tot gebiedsontwikkeling, kan de gemeente faciliteren en hoeven we niet zelf te ontwikkelen en realiseren.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Het economisch herstel lijkt momenteel door te zetten. We blijven de actuele uitgifteprognose toetsen en waar nodig passen we onze programmering en uitgifteprijsen aan. De in de regio afgesproken groeiambitie blijft overeind en wordt op langere termijn ook als realistisch ingeschat. Het economisch herstel heeft een duidelijk effect op de woningbouw, maar bij de bedrijfslocaties is dat nog niet het geval. In de huidige markt is het niet meer vanzelfsprekend om grondprijzen jaarlijks te indexeren. We zijn terughoudend bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig bij het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. Hier is in deze begroting dan ook geen rekening mee gehouden.

Zeer recent, maart 2016, heeft de commissie BBV een nieuwe notitie voor grondexploitaties vastgesteld. Voor de looptijd van een grondexploitatie wordt tien jaar gehanteerd als richttermijn. Die moet voortschrijdend worden gezien, er kan alleen gemotiveerd van worden afgeweken. Messchenveld 1, Kloosterveen 2 en werklandschap Assen-Zuid hebben een looptijd van meer dan tien jaar. Voor deze grondexploitatie zullen beheersmaatregelen worden getroffen. Naast de wijzigingen in het BBV heeft ook de invoering van de Vennootschapsbelasting per 1 januari 2016 nadrukkelijk onze aandacht.

Snelle verandering van economische omstandigheden en groeiprognoses noodzaken ons om maatwerk te leveren bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden. De huidige tijd vraagt om een meer gefaseerde en marktgerichte ontwikkelstrategie. De ontwikkelstrategie voor Assen-Zuid is daarvan een duidelijk voorbeeld. Voor de gronden in eigendom van ontwikkelaars gaan we uit van een faciliterende rol van de gemeente met een actieve uitnodigingsstrategie. In het vervolg van Kloosterveen wordt daar rekening mee gehouden. Waar we kansen zien geven we zelf bouwkvavels uit, zoals Hoekbree, Witterstraat en de buitenring van Kloosterveen.

In controle zijn en blijven over de gemeentelijke grondexploitaties is voor ons een belangrijk speerpunt. Van belang is een adequaat weerstandsvermogen voor risicoafdekking, ook bij veranderende wetgeving en marktomstandigheden. In de paragraaf Grondbeleid is uitgewerkt hoe we hieraan ook in 2017 zullen voldoen.

€ Wat kost het - 07 Vastgoed en Grondbedrijf

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten						
lasten						
Vastgoed	30.275	34.090	25.049	25.270	25.251	25.232
Vastgoed, overhead			2.876	2.732	2.759	2.787
Grondbedrijf	-5.746	3.971	5.029	4.986	5.422	4.530
Totaal lasten	24.528	38.061	32.954	32.988	33.432	32.549
baten						
Vastgoed	13.997	15.767	15.036	15.036	15.036	15.036
Vastgoed, inkomsten overhead			280	280	280	280
Grondbedrijf	6.442	4.098	4.943	5.645	5.527	5.334
Totaal baten	20.439	19.865	20.259	20.961	20.843	20.650
Totaal saldo van baten en lasten	-4.089	-18.197	-12.695	-12.027	-12.589	-11.899
mutaties in reserves						
storting reserves	12.188	126	227	906	372	1.091
beschikking reserves	95	591	829	682	625	567
Totaal mutaties in reserves	-12.093	465	602	-224	253	-524
Resultaat	-16.182	-17.732	-12.093	-12.251	-12.336	-12.423

Algemeen financieel beleid

i Programmasamenvatting

We zijn over de helft van de bestuursperiode heen en hebben inmiddels een groot aantal van de beleidsdoelen en ambities uit het collegeprogramma 'Mijn Assen' gerealiseerd. In de programmabegroting 2017 stellen we aan de orde of en waar we ons beleid verder willen intensiveren en ook met welke nieuwe ambities we daarnaast in 2017 en 2018 nog aan de slag willen.

Uitgangspunt daarin blijft dat de gemeentelijke financiële huishouding gezond en sluitend is. Daar zijn we, ondanks de financiële tegenvallers die we als gevolg van rijksbeleid hebben moeten incasseren, tot nu toe ook elk jaar in geslaagd. Dat is mede te danken aan de bezuinigingen en de financiële spelregels die we aan het begin van deze bestuursperiode hebben vastgesteld.

We moeten ondanks de aantrekkende economie, financieel behoedzaam blijven manoeuvreren.

We hebben te maken met vernieuwde en aangescherpte begrotings- en verantwoordingsvoorschriften (BBV) en met op aandrang van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) verscherpte accountantscontroles.

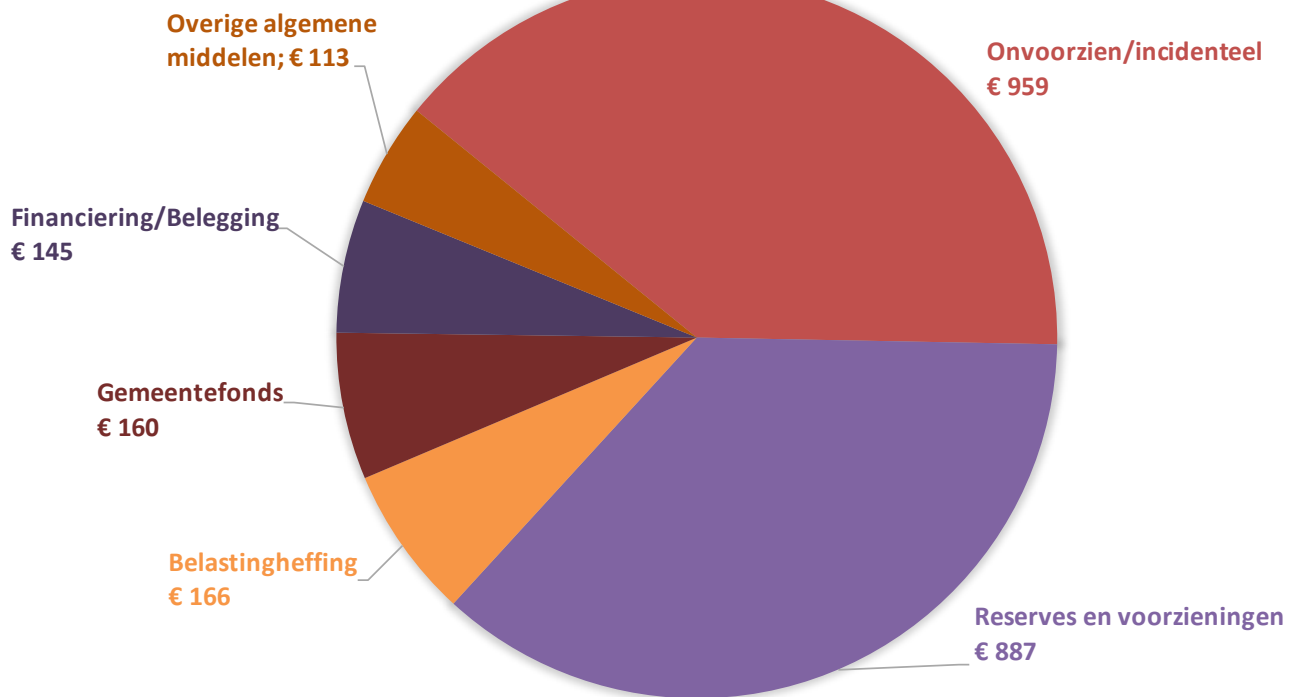
Toepassing ervan heeft invloed op de inrichting en uitkomsten van onze begrotings- en verantwoordingsdocumenten en op de inrichting, kwaliteit en borging van de interne administratieve processen. Een nieuwe uitdaging voor 2017 en 2018, die zonder twijfel extra druk op onze bedrijfsvoering zal gaan leggen.

Highlights

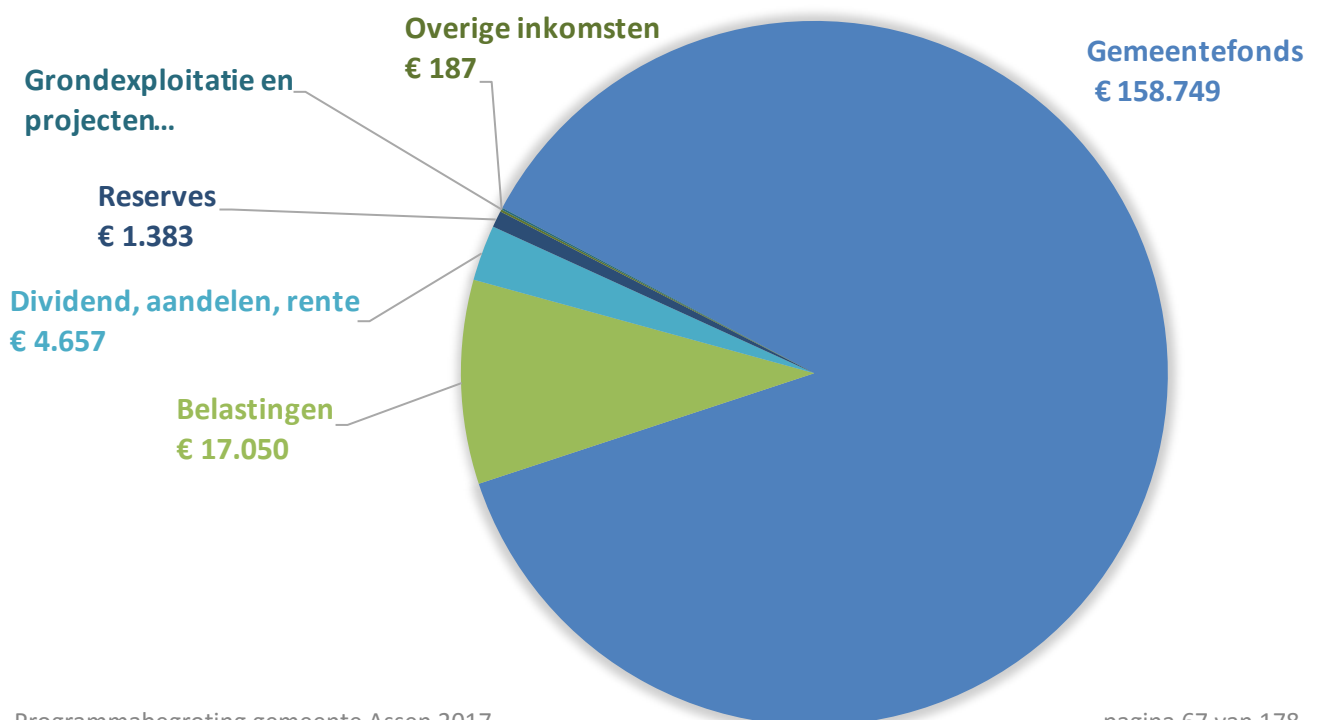
- ✓ Budgettaire ruimte voor nieuwe ambities.
- ✓ Sluitend blijvende gemeentebegroting 2017 en 2018.
- ✓ Verdere uitvoering van afgesproken bezuinigingen.
- ✓ Planning- en controlproducten zijn BBV- en accountant-proof.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 1.808 (bedragen * € 1.000)

Baten € 182.176 (bedragen * € 1.000)

Wat willen we bereiken?

Financieel gezond en in evenwicht

We zorgen dat onze financiële positie gezond blijft, de gemeentelijke begroting duurzaam in evenwicht is en het gemeentelijk weerstandsvermogen op voldoende niveau is om met de beleidsuitvoering samenhangende financiële risico's op te kunnen vangen.

We besteden de beschikbare middelen zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. De besteding van de gemeentelijke middelen is rechtmatig.

We zetten in op haalbare en betaalbare ambities.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Financieel gezond en in evenwicht

De begroting 2017 en de bijbehorende meerjarenramingen zijn, met inbegrip van de ruimte voor uitvoering van de ambities uit het collegeprogramma 'Mijn Assen', sluitend.

We geven in 2017 verder uitvoering aan het in de nota 'Minderen met Maat' vastgestelde financiële beleid en maken daarbij gebruik van de afgesproken financiële spelregels. We blijven koersen op repressief financieel toezicht.

We geven met de daarvoor in de begroting beschikbare middelen van € 1,5 miljoen verder uitvoering aan de afgesproken beleidsintensiveringen. We maken extra incidentele en structurele ruimte vrij voor de ambities, die we daarnaast in 2017 en 2018 ook willen realiseren. We zetten daarvoor een deel van onze vrij besteedbare reserves in.

We geven in 2017 verder uitvoering aan de vastgestelde bezuinigingen uit de nota 'Minderen met Maat', monitoren de voortgang en rapporteren over knelpunten. We leggen, als dat voor een sluitende begroting nodig zou zijn, aanvullende bezuinigingsmaatregelen ter afweging en besluitvorming voor aan de raad.

We blijven de risico's die de financiële positie in gevaar kunnen brengen monitoren, beoordelen de impact ervan en treffen, voor zover binnen onze mogelijkheden, maatregelen waarmee ze in control worden gebracht. Risico's als gevolg van openeindregelingen, bekostigingsmodellen in het sociaal domein en ander rijksbeleid blijven hier in 2017 onderdeel van.

We houden in 2017 vast aan het vertrekpunt dat de beleidsuitvoering in het sociaal domein budgettair neutraal moet plaatsvinden; dat wil zeggen binnen de middelen die we hiervoor van het Rijk ontvangen. De reserve sociaal domein is in 2017 als vangnet beschikbaar.

We zorgen dat de gemeentelijke grondexploitatie in control is en financieel onafhankelijk en dit blijft. We hanteren reële waarderingsgrondslagen en zorgen voor adequate risicoafdekking. Voor de realisatie en bekostiging van de FlorijnAs-projecten hanteren we vergelijkbare spelregels.

We geven uitvoering aan de vernieuwde begrotings- en verantwoordingsvoorschriften (BBV: Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten) en voldoen aan de verscherpte controle-eisen van de accountant. Aanpassing van het renteomslagstelsel naar een niveau dat aansluit op de gewijzigde marktomstandig-

Reservepositie

De omvang van onze reserves is afgestemd op het doel waarvoor ze zijn ingesteld. De gemeentelijke bestemmingsreserves en het gemeentelijk weerstandsvermogen blijven op peil.

Betere sturing en verantwoording

Een compactere en begrijpelijker presentatie van de Programmabegroting, Voor- en Najaarsnota en het Jaarverslag vergroot de sturingsmogelijkheden van de raad. Het gaat daarbij om het beleid, de besteding van de middelen en de daarmee te bereiken maatschappelijke effecten.

heden is daar onderdeel van.

Omdat we willen voldoen aan de stelselwijzigingen die vanaf 2017 als gevolg van het nieuwe BBV in werking treden werken we die in de Programmabegroting 2017 eerst op hoofdlijn uit.

Verdere verdieping en verfijning vindt plaats als voorbereiding op de Voorjaarsnota 2017. Daarin betrekken we ook de diepere liggende financiële vraagstukken die verband houden met het verplicht activeren van investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte.

Reservepositie

We zetten de algemene en bestemmingsreserves gericht en gedoseerd in voor de beleidsuitvoering en realisatie van nieuwe ambities.

De vanuit dat oogmerk in de begroting 2017 geraamde mutaties in de reserves zijn in overeenstemming met de daarover door de raad genomen besluiten. We bereiden een kadernotitie 'reserves en voorzieningen' voor, waarin bestemming en gebruik worden vastgelegd en in totaalverband door de raad worden herbevestigd.

We zien in deze bestuursperiode, behoudens een aantal uitzonderingen, af van het indexeren van de bestemmingsreserves. Hierover zijn in het kader van het financieel dekkingsplan 2014-2018 afspraken gemaakt.

De weerstandsreserves van de algemene dienst en het grondbedrijf zijn op peil; ze voldoen aan de daarvoor vastgestelde ondergrens. De reserve sociaal domein is beschikbaar als vangnet voor risico's en nieuwe initiatieven in de beleidsuitvoering in dat domein.

We zorgen dat de frictievoorziening voor kostendekking van boventallig personeel op peil is en blijft. Als dat nodig is vullen we de voorziening daartoe in 2017 verder aan.

Als zich in 2017 tekorten dreigen voor te doen in de gemeentelijke bestemmingsreserves, stellen we plannen en/of ambities bij, of we zorgen voor aanvulling uit andere bronnen. De gemeentelijke voorzieningen zijn afgestemd op de daarop rustende verplichtingen.

Betere sturing en verantwoording

We blijven werken aan de kwaliteit van de gemeentelijke planning- en controldocumenten. Dit is een continu proces. Centraal daarin staan compacte en smart geformuleerde beleidsteksten rondom de 3W-vragen, gekoppeld aan daarvoor beschikbare budgetten met heldere toelichting. De drie W-vragen zijn: Wat willen we bereiken?, Wat doen we daarvoor? en Wat kost het?

Zo ontstaat een betere basis voor het gesprek tussen

raad en college over het voorgenomen en het gerealiseerde beleid, de daarmee te bereiken en gerealiseerde maatschappelijke effecten en de daarvoor benodigde, respectievelijk ingezette middelen.

Gelijktijdig zorgen we dat het gemeentelijke planning- en control-instrumentarium, de daarbij behorende bestuurlijke kaderstellingen en onderliggende administratieve processen voldoen aan de eisen van de vernieuwde en aangescherpte wet- en regelgeving. Immers ook die hebben transparantie en verbeterde sturing voor en door de raad tot doel.

We gaan met de raad in gesprek over het in 2016 door de accountantscommissie uitgebrachte advies inzake de inrichting van de gemeentelijke planning- en controlcyclus.

Onvoorzien/incidenteel

Wat willen we bereiken?

Onvoorzien

Om ervoor te zorgen dat er financiële ruimte beschikbaar is voor dekking van lasten van niet in de begroting voorziene ontwikkelingen, bevat de programmabegroting een budget voor 'onvoorzienne uitgaven'.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Onvoorzien

Het budget voor onvoorzienne uitgaven in de programmabegroting 2017 bedraagt € 356.000.

Daarnaast voorziet de begroting 2017 in een budget voor incidentele uitgaven. De omvang hiervan bedraagt € 603.000.

Beide budgetten kunnen in de loop van het begrotingsjaar door het college van burgemeester en wethouders worden ingezet voor beleidsuitvoering en kostendekking van activiteiten die op dat moment nog niet in de betrokken begrotingsprogramma zijn geraamd.

Als het college van deze mogelijkheid gebruik heeft gemaakt, stelt het de raad daarvan in kennis.

Belastingheffing

Wat willen we bereiken?

Belastingheffing

We heffen gemeentelijke belastingen als algemeen dekkingsmiddel. Voor de heffingen en rechten (leges) geldt het uitgangspunt van kostendekkendheid. We beperken de gemeentelijke heffingen en rechten (leges) tot diensten die wij uitvoeren op grond van onze wettelijke taak.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Belastingheffing

We geven verder uitvoering aan het voor de lopende bestuursperiode vastgestelde fiscale beleid. Dat houdt onder andere in dat:

- ✓ De tarieven en de raming van de opbrengsten van de onroerende zaakbelastingen 2017 worden gebaseerd op de Woz-waarden (Woz; waardering onroerende zaken) per 1 januari 2016.
- ✓ De tarieven voor de Ozb (Ozb: onroerendezaakbe-

lasting) in 2017 de inflatie blijven volgen.

- ✓ We in 2017 uitvoering geven aan het door de raad aangenomen amendement betreffende de extra tariefverhoging van 1,5% uit de nota 'Minderen met Maat'.
- ✓ We de opbrengst van de Ozb in 2017 met inbegrip van deze aanpassingen ramen op een totaalbedrag van € 16,4 miljoen.
- ✓ We in de raming rekening houden met derving als gevolg van leegstand van winkelpanden en bedrijfsgebouwen. We onderzoeken hoe we dit effect kunnen beperken.
- ✓ We het tarief voor de toeristenbelasting voor 2017 vaststellen op € 1,20 per overnachting.
- ✓ De tarieven voor de precario in 2017 de inflatie volgen en dat we, wanneer dat met het oog op reële tariefstelling noodzakelijk is, zo nodig een inhaalslag uitvoeren.
- ✓ De tarieven van het rioolrecht en de afvalstoffenheffing in 2017 de kostenontwikkeling blijven volgen. Dat geldt waar mogelijk eveneens voor de tarieven van de overige gemeentelijke heffingen.

We zetten de samenwerking op het gebied van de heffing en invordering van de belastingen met de gemeenten Tynaarlo en Aa en Hunze in 2017 voort.

We volgen de kabinetsplannen om het gemeentelijk belastinggebied te verruimen aandachtig. Deze hebben nog een lange politieke en bestuurlijke weg te gaan voordat ze praktijk kunnen worden.

Overigens resulteert een verruiming van het belastinggebied, anders dan wellicht verwacht, niet als vanzelfsprekend in verruiming van de gemeentelijke middelen. Het kabinet zal de effecten die dit op de rijksbegroting heeft immers weer via het gemeentefonds vereffenen.

Vennootschapsbelasting

Wat willen we bereiken?

Vennootschapsbelasting

Activiteiten die de gemeente als ondernemer verricht vallen vanaf 2016 in principe onder de heffing van de vennootschapsbelasting. Indien met de uitvoering van die activiteiten (fiscale) winst wordt behaald, is daarover vennootschapsbelasting verschuldigd.

Het maken van winst is in Assen geen op zichzelf staand beleidsdoel. Het maakt geen onderdeel uit van de maatschappelijke effecten die we met ons beleid willen bereiken. Het is, als daar onverhoopt wel sprake van zou zijn, slechts een bijkomend effect van het beleid.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Vennootschapsbelasting

We voldoen in de beleidsuitvoering en in onze administratieve processen aan de vereisten, die de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht daaraan stelt.

We hebben op basis van de in de wet opgenomen criteria geïnventariseerd en vastgesteld welke ondernemersactiviteiten we als gemeente uitvoeren, en welke kosten en opbrengsten aan de uitvoering van die activiteiten zijn verbonden.

We zijn op basis van dat inzicht in staat vast te stellen

Om die reden is er in principe dan ook niet of slechts marginaal sprake van belastingdruk uit hoofde van de vennootschapsbelasting.

of en zo ja, in hoeverre die activiteiten onder de heffing van de vennootschapsbelasting vallen en welke vennootschapsbelasting we op grond daarvan in 2017 mogelijk verschuldigd zijn.

We gaan er in de begroting als vertrekpunt vanuit dat we in 2017 geen vennootschapsbelasting aan het Rijk moeten afdragen.

Financiering/Belegging

Wat willen we bereiken?

Financiering

We financieren de gemeentelijke uitgaven efficiënt en risicomijdend. Wij doen dat binnen de wettelijke kaders en met inachtneming van het eigen 'treasurystatuut'

Wat doen we daarvoor in 2017?

Financiering

We zorgen voor inzicht in lopende en toekomstige geldstromen. Het beheer van de geldstromen is gericht op kostenefficiëntie. We beperken renterisico's. We letten op de houdbaarheid van onze schuldpositie. We willen op langere termijn aan onze verplichtingen tot rente en aflossing voldoen.

We gaan door met het onderzoek naar mogelijkheden om onze schuldpositie en de rente- en aflossingsverplichtingen te verlichten.

De vertaling van het treasurybeleid in de gemeentebegroting blijft geënt op duurzaamheid en financiële stabiliteit.

Het interne rentebeleid en het daaraan gekoppelde rente-omslagstelsel zijn geactualiseerd en zowel aangepast aan de gewijzigde samenstelling van de schuldpositie, als aan gewijzigde omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt.

Tevens hebben we hierbij, voor zover mogelijk, rekening gehouden met noodzakelijke aanpassingen als gevolg van de vernieuwde begrotings- en verantwoordingsvoorschriften. Overigens worden de daarin voor wat betreft de rente opgenomen bepalingen formeel voor het eerst in 2018 van kracht.

Gemeentefonds

Wat willen we bereiken?

Financiële verhouding/Gemeentefonds

De uitkering uit het Gemeentefonds is algemeen dekingsmiddel en bestemd voor gemeentebrede kostendekking.

Wat doen we daarvoor in 2017?

Financiële verhouding/Gemeentefonds

We zetten de algemene uitkering in zijn volle omvang in voor dekking van de kosten van het gemeentelijk beleid.

We hebben de uitkering voor het jaar 2017 op basis van

de meicirculaire voorlopig bepaald op € 158,3 miljoen. De hierin begrepen integratie-uitkering sociaal domein bedraagt in totaal € 84,1 miljoen. Op basis van de rijksbegroting 2017 en de daarvan afgeleide septembercirculaire vindt zo nodig bijstelling van de raming plaats.

We hebben de tijdelijke compensatie die we in 2016 en 2017 van het Rijk ontvangen voor de verhoogde instroom van asielzoekers ingeschat op jaarlijks € 700.000. De compensatie vervalt vanaf 2018 weer.

De herijking van het gemeentefonds is, uitgezonderd het cluster VHROSV (VHROSV: Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing), afgerond. Besluitvorming over de herverdeling van dit laatste cluster is vertraagd. Als de herverdeling wordt geëffectueerd zoals door de onderzoekers beoogd zou dit voor Assen alsnog resulteren in een voordeel van € 4 per inwoner. Daarmee zou het totale nadelige effect van de herijkingsoperaties voor Assen teruglopen van € 72 naar € 68 per inwoner.

Het kabinet geeft gehoor aan de roep van de gemeenten om meer stabiliteit en continuïteit in de uitkeringen uit het gemeentefonds. Op basis van de verdeelmodellen vastgestelde uitkeringen (voor de uitvoering van Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet) worden niet tussentijds gewijzigd.

Positief voor Assen is dat het kabinet de verdeelmodellen nog op onderdelen heeft bijgeschaafd. Dat werkt met name voor het 'beschermd wonen' positief uit. Feit blijft, dat de Asser integratie-uitkering sociaal domein de komende jaren zal dalen.

Het gemeentefonds voorziet in overgangsmaatregelen die de financiële pijn voor de nadeelgemeenten tijdelijk moeten verzachten. Daardoor wordt de jaarlijkse schade tot maximaal € 15 per inwoner beperkt. Dit betekent voor Assen dat we 'pas' vanaf 2020 met dit maximale nadeel te maken krijgen. Tot die tijd ontvangen we op grond van de zogenaamde 'cumulatieregeling nadeelgemeenten' een tegemoetkoming waarmee we de financiële pijn kunnen verzachten. Voor 2017 bedraagt deze circa € 2,5 miljoen.

Het kabinet houdt, ondanks protesten van de kant van de gemeenten, vast aan op het gemeentefonds opgelegde efficiencykorting voor schaalvergroting. Deze korting loopt gefaseerd op tot bijna € 1 miljard in 2025. Voor Assen betekent dit een structurele achteruitgang in de algemene uitkering die oploopt tot uiteindelijk € 3,5 tot € 4,0 miljoen. Tot 2019 wordt hiervan in totaal € 1 miljoen gedekt door bezuinigingen op de eigen bedrijfsvoering. Voor de resterende korting van € 3 miljoen structureel dient de komende jaren nog dekking te worden gevonden.

De economie is herstellende. Dat kan voor het kabinet aanleiding zijn voor bijsturing en het geven van nieuwe

beleidsmatige en financiële impulsen. Het gemeentefonds zou daar via 'de trap op, trap af'-systematiek van mee moeten profiteren.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is een brede discussie gestart om de grondslagen van het gemeentefonds te herzien. We zullen daar, zo nodig via de geijkte kanalen, input voor leveren.

Overige algemene middelen

Wat willen we bereiken?

We besteden de beschikbare (overige) algemene middelen zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. De middelen zijn beschikbaar voor het dekken van kosten van de gemeente voor brede beleidsuitvoering.

Wat doen we daarvoor in 2017?

We geven mede met behulp van de in 2017 beschikbare overige algemene dekkingsmiddelen uitvoering aan het gemeentelijk beleid.

Indicatoren Peildatum 25 juni 2016 - waarstaatjegemeente.nl

	Jaar	Assen	Drenthe	Nederland
<u>Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in euro's)</u>	2016	639	661	643
<u>Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)</u>	2016	710	712	716

Toelichting

We hebben kennis genomen van bovenstaande fiscale indicatoren; ze kunnen dienen als achtergrondinformatie bij de invulling van het eigen fiscale beleid.

€ Wat kost het - 08 Algemeen financieel beleid

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten algemene dekkingsmiddelen						
lasten						
Belastingheffing	165	145	166	176	186	196
Financiering/Belegging	257	263	145	155	165	175
Gemeentefonds	154	200	160	170	180	190
Overige algemene middelen	104	944	113	418	1.518	2.630
Voorzieningen	1.490	660	0	0	0	0
Saldi kostenplaatsen	205	-5.937	-622	-622	-622	-622
Totaal lasten	2.375	-3.725	-38	297	1.427	2.569
baten						
Belastingheffing	16.302	16.405	17.175	17.704	17.999	18.296
Financiering/Belegging	13.040	9.925	4.657	4.657	4.657	4.657
Gemeentefonds	160.876	159.325	158.749	158.854	159.153	158.928
Overige algemene middelen	2.946	62	212	62	62	62
Totaal baten	193.164	185.716	180.793	181.277	181.871	181.943
Totaal saldo van baten en lasten algemene dekkingsmiddelen	190.790	189.441	180.831	180.980	180.444	179.374
mutaties in reserves						
storting reserves	4.156	3.660	887	4.750	598	438
beschikking reserves	5.583	6.754	1.383	5.940	1.827	1.714
Totaal mutaties in reserves	1.427	3.093	496	1.190	1.229	1.276
Resultaat algemene dekkingsmiddelen	192.217	192.535	181.327	182.170	181.673	180.650
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien/incidenteel	0	346	959	1.162	651	965
Resultaat algemeen financieel beleid	192.217	192.188	180.368	181.008	181.022	179.685

Beleidsbegroting

Paragrafen

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

Paragraaf 01

Lokale heffingen

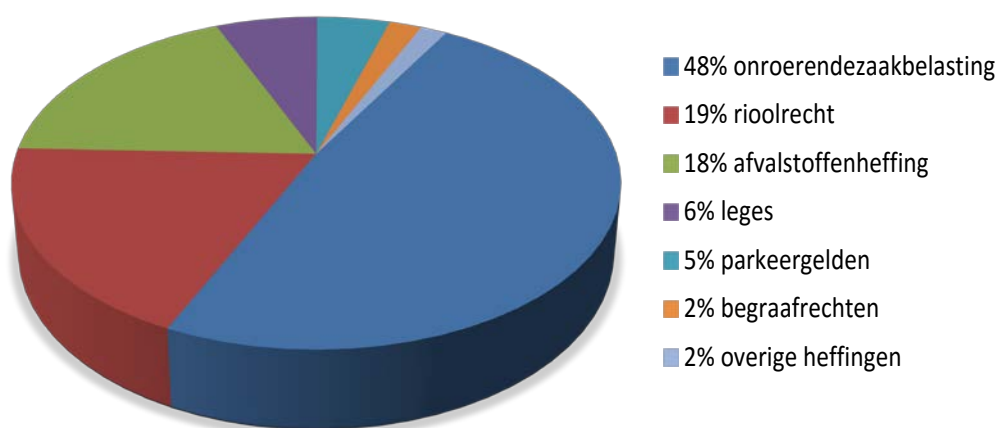
Geraamde opbrengst lokale heffingen

De raming van de totale opbrengst van lokale heffingen bedraagt € 33,0 miljoen bruto (2016: € 32,8 miljoen).

De samenstelling van de voor 2017 geraamde opbrengst en het beloop daarvan in vergelijking met de ramingen voor 2016, zien er als volgt uit.

Opbrengst gemeentelijke heffingen in cijfers			(bedragen *€ 1.000)
Omschrijving	raming 2016	raming 2017	mutatie
Onroerendezaakbelastingen	15.925	16.680	755
Toeristenbelasting	355	370	15
Precario	73	73	0
Parkeergelden (straatparkeren)	1.702	1.702	0
Afvalstoffenheffing	6.104	5.620	-484
Rioolrechten	6.445	6.235	-210
Bouwleges	1.250	1.250	0
Overige legesopbrengsten	1.032	1.126	94
Bruto totaal	32.885	33.056	-69
Af: kwijtschelding	705	701	-4
Opbrengst gemeentelijke heffingen	32.180	32.355	175

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2017 in grafiek (bedragen x € 1.000)

Geraamde opbrengsten onroerendezaakbelasting 2017					(bedragen *€ 1.000)	
Heffing	grondslag	% tarief 2016	% tarief 2017*	opbrengst 2016 In €*1.000	opbrengst 2017 In €*1.000	
ozb eigenaren woningen	woning	0,1816	p.m.*	8.763		p.m.*
ozb gebruikers niet-woningen	niet-woning	0,2853	p.m.*	2.886		p.m.*
ozb eigenaren niet-woningen	niet-woning	0,3533	p.m.*	4.513		p.m.*

* Vaststelling van het tarief vindt plaats in de decemberraad van 2016

Geraamde opbrengsten afvalstoffen- en rioolheffing 2017					(bedragen *€ 1.000)	
Heffing	grondslag	% tarief 2016	% tarief 2017*	opbrengst 2016	opbrengst 2017	verschil
Afvalstoffenheffing						
eenpersoonshuishouden	huishouden	159,85	142,01	1.674	1.562	-111
meerpersoonshuishouden	huishouden	230,42	213,74	4.432	4.125	-307
Rioolheffing	aansluiting	189,48	180,59	6.445	6.235	-210

Overzicht en beleid lokale heffingen

Onroerendezaakbelasting

Boven-trendmatige verhoging van de OZB-tarieven met 1,5 %.

Het afschaffen van de gebruikersheffing OZB voor niet woningen. Dit is een beleidswijziging naar aanleiding van de vermindering van de opbrengst bij niet woningen als gevolg van leegstand. Leegstand speelt hoofdzakelijk bij kantoren en winkelpanden. Het afschaffen van het gebruikerstarief bij niet-woningen bevordert initiatieven van eigenaren om hun gebouwen - rendabel - te gebruiken dan wel in gebruik te geven. Daarnaast voorkomt het inkomstenderving uit de gebruikersheffing als gevolg van leegstand van niet woningen.

Compensatie van generieke waardedaling door tariefstijging en van generieke waardestijging door tariefdaling. Generiek is in dit verband de totale waardestijging dan wel -daling van de alle onroerende zaken, die belastbaar zijn.

Toeristenbelasting

Verhoging van de Toeristenbelasting met € 0,05 (van € 1,15 naar € 1,20 per overnachting).

Op grond van de controles op aangiftes komen wij met voorstellen om de heffing en inning Toeristenbelasting te verbeteren. Dit geldt met name voor de overnachtingen tijdens grote evenementen in Assen.

Precario

Trendmatige verhoging van de precario met 1 %.

Parkeerbelastingen

Verhoging op basis het nieuwe parkeerbeleid en de daarbij vastgestelde tarieven voor parkeerbelastingen in 2017.

Liggelden

Trendmatige verhoging van de precario met 1 %.

Afvalstoffen- en rioolheffing

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing geldt de wettelijke eis van maximaal kostendekkend. De geraamde baten mogen zijn dan de geraamde kosten.

Het beleidsuitgangspunt is dat deze a van kostendekkendheid. De geraamde baten zijn daarbij gelijk aan de geraamde kosten.

Marktgeden

Voor de marktgeden geldt het beleidsuitgangspunt van kostendekkendheid. De geraamde baten zijn daarbij gelijk aan de geraamde kosten.

Algemene rechten (leges)

Voor de algemene rechten geldt voor de wettelijke eis van maximaal kostendekkend, tenzij er sprake is van een tarief dat door de Rijksoverheid is voorgeschreven.

Belastingvoorstellen

De voorstellen tarieven belastingen, heffingen en algemene rechten 2017 bevatten de uitwerking van deze algemene uitgangspunten van het beleid voor lokale belastingen. Deze voorstellen leggen wij nog in 2016 aan de raad voor.

Inzicht wettelijke kostendekkendheid

Wijziging Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en een groot deel van de algemene rechten (leges) geldt de wettelijke eis van kostendekkendheid.

Als gevolg van een wijziging Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV) moet de gemeente met ingang van 2017 in de paragraaf lokale heffingen aangeven hoe deze heffingen aan de wettelijke eis van kostendekkendheid voldoen.

Wijziging rekenregels algemeen

De in april 2016 gepubliceerde vernieuwde BBV-regels hebben ook op andere onderdelen in de bestaande financiële aanpak stelselwijzigingen tot gevolg.

Het gaat dan meer in het bijzonder om de verlaging en de herverdeling van de gemeentelijke rentelasten en om de uniformering, standaardisering en verdeling van de gemeentelijke overhead.

In beide gevallen is sprake van ingrijpende aanpassingen die vanaf 2017 wijzigingen in de opbouw en in de omvang van de betrokken kosten tot gevolg hebben en ook tot verschuivingen in de toerekening ervan aan de gemeentelijke producten en taakvelden leiden.

Ook de grondslagen waarop de tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn/worden gebaseerd behoren daartoe.

Ook deze beide wijzigingen van het BBV moeten met ingang van 2017 in de begroting worden verwerkt.

Wijziging rekenregels heffing met wettelijke eis kostendekkendheid

Omdat de rekenregels voor de toerekening van directe en indirecte kosten aan heffingen, waarvoor de wettelijke eis van kostendekkendheid geldt, vanaf 2017 wijzigen is het noodzakelijk om de financiële grondslagen waarop de tarieven van de gemeentelijke heffingen tot nu toe zijn gebaseerd aan die nieuwe rekenregels te toetsen, te herijken en zo nodig (op)nieuw vast te stellen. Dit proces vereist zorgvuldigheid en was op het moment van het afsluiten van de begrotingswerkzaamheden nog niet volledig afgerond.

De aandacht concentreerde zich op dat moment met name op het verkrijgen en verbeteren van inzicht in de opbouw en de samenstelling van de heffingsgrondslagen voor de gemeentelijke leges. Die stonden op dat moment nog niet vast en waren dus ook niet beschikbaar om direct vanaf 2017 in de paragraaf lokale heffingen te kunnen worden gepresenteerd. Wij komen hierop separaat, zo mogelijk gelijktijdig met de vaststelling tarieven voor belastingen, heffingen en rechten bij de raad op terug.

Voor wat betreft de afvalstoffenheffing en de rioolheffing was/is dat beeld er inmiddels wel. Opbouw en samenstelling en het inzicht in de mate van kostendekkendheid van deze beide heffingen is om die reden hierna opgenomen.

Heffing & kosten (bedragen *€ 1.000)

Afvalstoffenheffing	Afvalstoffenheffing	Riool
Kosten taakveld	2.870	3.961
Kosten taakveld Bedrijfsvoering	2.188	724
Kosten taakveld Inkomensregelingen	375	328
Inkomsten taakveld	- 1.318	- 100
Netto kosten taakvelden	4.115	4.913
Toe te rekenen kosten		
Overhead	947	795
Btw	625	527
Totale kosten	5.687	6.235
Opbrengst afvalstoffenheffingen	5.687	6.235
Dekkingspercentage	100%	100%

Lokale belastingdruk

Aanduiding belastingdruk door vergelijking

Deze paragraaf duidt de lokale belastingdruk aan door vergelijking van:

De belangrijkste tarieven met het laagste, het gemiddelde en het hoogste tarief in Nederland (tabel 1).

De tarieven die betrekking hebben op wonen, met andere Drentse gemeenten en een aantal referentie gemeenten (tabel 2).

De tarieven die betrekking hebben op wonen, met die van de voorgaande 5 jaar (tabellen 3 en 4).

Indicatief karakter

Heffingen van gemeenten zijn lastig te vergelijken en blijven daarom een indicatie. Dit heeft te maken met de volgende factoren:

Gemeente maken verschillend gebruik van hun belastinggebied. Zo heft Assen niet zoals in een aantal andere gemeenten forensen- en hondenbelasting.

Gemeente gaan verschillend om met de belastingplicht. Assen legt bijvoorbeeld de rioolrechten hoofzakelijk neer bij de gebruiker. Er zijn gemeenten die dit bij de eigenaar leggen.

Gemeenten hanteren verschillende heffingsmaatstaven. Zo verschillen de heffingsgrondslagen van gemeenten voor rioolrechten bij de grootverbruiker aanzienlijk.

Niet voor alle heffingen zijn landelijke gegevens beschikbaar. De beschikbaarheid van landelijke cijfers beperken zich overigens tot het voorafgaande belastingjaar.

Tabel vergelijking belangrijkste tarieven met het laagste, gemiddelde en hoogste tarief in Nederland

(bedragen *€)

heffng/tarief in % of € jaar	laagst 2016	gemiddeld 2016	hoogst 2016	Assen 2016	Assen 2017
OZB-woning (eigenaar)	0,0453	0,1259	0,2636	0,1843	p.m.
OZB-niet woning (eigenaar)	0,0750	0,2578	0,6895	0,3586	p.m.
OZB-niet woning (gebruiker)	000	0,1994	0,4285	0,2896	p.m.
Afvalstoffenheffing	95	263	438	230,42	213,74
Rioolheffing	85	193	385	189,48	180,59
Rioolheffing verbruik bedrijf 100 m3	0	196	764	189,48	180,59
Rioolheffing verbruik bedrijf 200 m3	0	208	764	189,48	180,59
Rioolheffing verbruik bedrijf 300 m3	0	236	873	189,48	180,59
Rioolheffing verbruik bedrijf 400 m3	0	268	1.164	189,48	180,59
Rioolheffing verbruik bedrijf 500 m3	0	307	1.455	370	355
Rioolheffing verbruik bedrijf 2.100 m3	0	1.102	6.111	1554	1.491
Rioolheffing verbruik bedrijf 2.500 m3	0	1.264	7.275	1850	1.775
Rioolheffing verbruik bedrijf 6.000 m3	0	2.864	17.460	4440	4.260
Rioolheffing verbruik bedrijf 30.000 m3	0	12.453	87.300	15.900	15.000
Toeristenbelasting	0,47	1,76	5,63	1,15	1,20
Paspoort	58,50	64,38	64,44	66,96	p.m.
Identiteitskaart	50	50,39	50,40	52,96	p.m.
Rijbewijs	30	38,70	38,99	39	p.m.
Uittreksel BRP	0	10,85	25	12,40	p.m.
Omgevingsvergunning					
dakkapel € 10.000	37	3338	790	405,56	p.m.
uitbouw € 45.000	580	1.300	2.877	1.455,56	p.m.
nieuwbouw € 140.000	2.100	3.992	7.740	4.305,56	p.m.

Tabel vergelijking belangrijkste tarieven met andere Drentse gemeenten en referentiegemeenten

(bedragen *€)

Gemeente	éénpersoons- huishouden	meerpersoons- huishouden	rangorde
Drentse gemeenten			
Aa en Hunze	615	668	82
Assen	639	710	134
Borger-Odoorn	725	781	261
Coevorden	779	830	326
De Wolden	645	710	135
Emmen	723	757	224
Hoogeveen	590	662	71
Meppel	595	595	22
Midden-Drenthe	631	676	89
Noordenveld	667	708	129
Tynaarlo	599	667	80
Westerveld	616	691	106
Referentiegemeenten*			
Enschede	741	775	253
Groningen	650	748	207
Leeuwarden	532	646	63
Zwolle	585	638	53

*Referentiegemeenten zijn gemeenten die naar aard vergelijkbaar zijn met Assen. Daarbij gaat het vooral om centrumgemeenten.

Tabel ontwikkeling belastingdruk gebruikers van woningen 2012-2017

(bedragen *€)

Heffing/jaar	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Afvalstoffenheffing	239,32	243,21	221,49	230,27	230,42	213,74
Rioolrecht	183,95	183,95	180,44	188,15	189,48	180,59
Totaal gebruikers	422,27	427,16	401,93	418,42	419,90	394,33
Totaal gebruikers	422,27	427,16	401,93	418,42	419,90	394,33

Tabel ontwikkeling belastingdruk eigenaren van woningen 2012-2017

(bedragen *€)

Waarde woning/jaar	2012	2013	2014	2015	2016	2017
100.000	550,17	562,26	570,13	593,62	604,20	p.m.
200.000	677,07	697,36	738,33	768,82	788,50	p.m.
250.000	740,52	764,91	822,43	856,42	880,65	p.m.
500.000	1.057,77	1.102,66	1.242,93	1.294,42	1.341,40	p.m.
1.000.000	1.692,27	1.778,16	2.083,93	2.170,42	2.262,90	p.m.

Paragraaf 02

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre gemeentelijke risico's kunnen worden afgedekt door weerstandscapaciteit. Voldoende weerstandsvermogen voorkomt dat een financiële tegenvaller ons

direct dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden. Daarvoor zetten we weerstandscapaciteit en risico's tegen elkaar af.

Risicobeheersing

Inleiding

In 2011 is de kadernota 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' vastgesteld.

Met het principe van integraal management is het sturen op risico's een vast onderdeel van de bedrijfsvoering en het toezicht en de sturing op verbonden partijen.

We hanteren een buffer van € 100 per inwoner in de Algemene Reserve voor het opvangen van risico's.

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit is ten minste 0,8.

Risico's met structurele gevolgen tellen twee jaar mee omdat wordt aangenomen dat het beleid in twee jaar omgevormd kan worden.

Voor het Grondbedrijf wordt de iflo-norm (inspectie financiën lagere overheden) van het ministerie gehanteerd, gecombineerd met een risicoanalyse.

Weerstandscapaciteit zijn alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Assen beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.

Activiteiten

Met de kadernota hebben we een goed fundament gelegd voor risicomanagement. We blijven continu werken aan verbeteringen als het gaat om benoemen en sturen op risico's. Met het houden van risicosessies werken we aan een verdere bewustwording in de organisatie als het gaat om risicomanagement en een aanscherping van de verschillende rollen.

Voor het houden van risicosessies is een basis-set beschikbaar om vanuit een standaardwerkwijze aan de slag te kunnen gaan. Uiteraard zijn er mogelijkheden voor maatwerk. Aan de hand van de Rismanbrillen worden risico's geïnventariseerd, met vermelding van oorzaken en gevolgen. Vervolgens worden actiehouders en beheersmaatregelen benoemd. Periodiek vindt een update van de risico's plaats en indien zich nieuwe omstandigheden voordoen worden eventuele nieuwe beheersmaatregelen benoemd.

Wij rapporteren aan de raad in ieder geval over risico's van boven de € 200.000. Daarnaast worden politiek bestuurlijke risico's gemeld. Deze risico's zijn meestal niet financieel te vertalen maar wel belangrijk voor het gemeentelijk risicoprofiel. Het melden van risico's aan de raad gebeurt via de planning- en controlcyclus en eventueel als onderdeel van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Programma Wonen

Officierswoningen

Het complex aan de Oranjestraat verkeert volgens de woningbouwcorporatie in een slechte bouwkundige staat en heeft vochtproblemen. Er is gezocht naar mogelijkheden om het complex te slopen en over te gaan tot vervangende nieuwbouw. Door het toekennen van de monumentenstatus aan de officierswoningen aan de Oranjestraat zijn deze plannen niet meer voor de hand liggend. Er wordt gezamenlijk naar een oplossing gezocht.

Programma Werken

Decentralisatie Participatie

De van het Rijk ontvangen middelen decentralisatie Participatie zijn in principe taakstellend. De eerste uitkomsten van de invoering van het objectieve verdeelmodel Participatiewet waren nog onvoldoende helder. Inmiddels is duidelijk dat een verbeteringslag zal plaatsvinden betreffende het verdeelmodel. Het zal gaan om de aanpassing van een aantal punten: toevoegen van extra arbeidsmarktindicatoren op gemeenteniveau, het maken van een nadere uitsplitsing van de woonsituatie op huishoudenniveau en het weglaten van de factoren wonen in een matig leefbare wijk, alsook netto participatie op regionaal niveau. Voor 2016 is de verdeling nog voor 50% gebaseerd op het historisch aandeel van de gemeente in de bijstandsuitgaven in jaar t-2 (namelijk 2014). Niet eerder dan voor de verdeling van 2017 kan gebruik worden gemaakt van een aangepast verdeelmodel. De vorming van één uitvoeringsorganisatie kan leiden tot frictiekosten. Als dit het geval is ontvangt de raad hierover een apart voorstel. Verder is de inrichting van de uitvoeringsorganisatie sterk afhankelijk van de conjuncturele ontwikkelingen.

Wet Buig

Voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen ontvangen wij rijksmiddelen, het BUIG-budget (Bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten). Vanaf 1 januari 2015 wordt het BUIG-budget landelijk verdeeld volgens een nieuw verdeelmodel. Hiermee kunnen volgens het Rijk de noodzakelijke kosten beter worden ingeschat. Echter, door deze nieuwe verdeel-systematiek heeft de gemeente Assen veel minder rijksmiddelen BUIG ontvangen. Voor 2015 was de verwachting circa € 3 miljoen minder, namelijk € 25,8 miljoen. Hiertegen hebben wij bezwaar en beroep aangetekend. Dit is in beide gevallen niet gehonoreerd. Het budget voor 2017 is gebaseerd op de meerjarenraming vanuit de begroting 2016 van SZW. Het

voorlopig budget 2016 is verhoogd met de procentuele wijziging in de macrobudgetten.

Sensor cluster

Voor de doorontwikkeling van het sensorcluster is in 2013 besloten tot € 2,45 miljoen investeringen. Hiervoor was op dat moment aan dekking € 1,5 miljoen beschikbaar. Voor het dekkingstekort van € 0,95 miljoen is besloten om deze bij de beleidsbepaling 2014-2018 en het hiervoor op te stellen dekkingplan te betrekken. Er is echter nog geen volledige dekking gevonden voor de doorontwikkeling.

FlorijnAs

Het risico van de FlorijnAs-projecten kan volledig worden gedekt door de risicoreserve. In april 2016 is uw raad uitgebreid geïnformeerd over de stand van de risicoreserve en de omvang van de risico's. Jaarlijks worden de risico's van het programma FlorijnAs op programmaniveau geactualiseerd. Daarnaast is binnen de afzonderlijke projecten van de FlorijnAs ook een bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven.

Programma Meedoen

Decentralisatie Sociaal Domein

De drie decentralisaties zorgen voor een taakverzwaring van de gemeente. Bovendien zijn ze alle drie een open-einde-regeling. Een deel van de nieuwe taken is overgekomen met een bezuiniging. Uitgangspunt is dat de nieuwe taken binnen het daarvoor door het rijk verstrekte budget worden uitgevoerd. Door het open-einde-karakter en de kortingen is sprake van een risico dat wij goed zullen monitoren. Daarbij heeft het eerste jaar van de decentralisaties een overschot laten zien.

Decentralisatie Jeugd

Inzicht in het interventieniveau van de verleende jeugdhulp - variërend van lichte vormen tot zwaardere vormen van ondersteuning - is van groot belang. Verschuiving naar lagere interventieniveaus is streven, maar kent wel grenzen. Dit geldt met name voor de extramurale vormen van jeugdhulp. De herbeoordelingen in 2015 en 2016 laten een lichte daling van het beroep op ondersteuning zien.

Decentralisatie WMO/Beschermd wonen

De rijksuitkering voor Beschermd wonen is op basis van de historische verdeelsleutel aangepast. Als gevolg hiervan is de uitkering voor de centrumgemeente Assen naar boven bijgesteld. De herbeoordelingen in 2015 en 2016 laten een lichte daling van het beroep op ondersteuning zien.

Schuldhelpverlening

Al een aantal jaren zijn de kosten schuldhelpverlening (via de gemeenschappelijke regeling GKB) hoger dan het bedrag dat daarvoor in de gemeentelijke begroting beschikbaar is. Inmiddels is met ingang van de begroting 2016 het budget schuldhelpverlening met € 250.000 opgehoogd. De gerealiseerde kosten zijn licht gedaald, maar de GKB heeft onvoldoende algemene reserve om tegenvallende resultaten op te kunnen vangen. Het risico van overschrijding bedraagt maximaal € 150.000.

Programma Aantrekkelijk

Exploitatie betaald parkeren

Als basis voor de investeringen in parkeervoorzieningen werd destijds een zekere groei van het aantal parkeerders verondersteld. Zoals bekend is de verwachte toename van inwonersaantallen voor Assen naar beneden bijgesteld. Ook is de keuze gemaakt het aantal straatparkeerplaatsen te verminderen. Verder is besloten om het openbaar gebied Kloosterveste toe te voegen aan dit domein. Hier staan geen opbrengsten tegenover. Ditzelfde geldt voor de in De Nieuwe Kolk aanwezige fietsenkelder waar fietsen gratis gestald kunnen worden. Bovendien zien we het koopgedrag van consumenten veranderen, onder andere door de opkomst van webwinkels. Er is vanaf dit jaar een maatregelenpakket afgesproken om de lagere inkomsten op te kunnen vangen.

Programma Vastgoed

Exploitatie vastgoed

De gemeente Assen bezit in vergelijking met andere gemeenten relatief veel vastgoed. Het gaat om circa 200 gebouwen met een verzekerde waarde van € 400 miljoen. Bij de herijking van het vastgoedbeleid onder-

zoeken wij in hoeverre het huidige vastgoed beschikbaar moet blijven voor de gemeentelijke kernactiviteiten. Aanvullende vraag daarbij is in hoeverre de gemeente in al deze gevallen eigenaar moet zijn van het vastgoed. We streven naar een efficiënter, multifunctioneler gebruik en rendabelere exploitatie van het vastgoed. Er wordt bij het onderhoud nauwkeurig gekeken of de te maken kosten noodzakelijk zijn. Op de korte termijn worden hiermee de lasten beperkt. Het risico bestaat echter dat dit achteraf leidt tot extra kosten voor onderhoud.

We zien onder andere risico's bij gebouwen voor onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur. Met de oplevering van diverse onderwijsgebouwen zal tijdelijke opvang van klassen in bestaande panden minder worden. Hier bestaat het risico dat er voor de achterblijvende panden geen andere huurders gevonden worden. Voor de sportaccommodaties, cultuur en de kinderopvang vindt onderzoek plaats om de bezettingsgraad van de accommodaties te verhogen. Dit speelt onder andere bij De Nieuwe Kolk, de MFA's en de wielerveding.

Parkeergarage Triade

Bij de oplevering van het pand is lekkage gebleken. Probleem is dat partijen allemaal privaatrechtelijk betrokken zijn. Schuldvraag wordt door iedere partij afgewezen. Verder is in de tussenliggende periode eenmalig brand geweest, waardoor de casus nog moeilijker is komen te liggen.

Grondexploitaties

Risico's op grondexploitaties moeten binnen het Grondbedrijf worden opgevangen. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting per exploitatiegebied een analyse gemaakt van kosten, opbrengsten en risico's. Risico's die cijfermatig niet zijn meegenomen in een calculatie onder onvoorzien, moeten worden afgedekt door de weerstandsreserve binnen het Grondbedrijf. De weerstandsreserve is rekenkundig bepaald op basis van de iflo-norm en wordt onderhouden door risicoanalyses.

Kengetallen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen		(bedragen * € 1.000)
Omschrijving	Begroting 2017	
Weerstandscapaciteit in reserves (A)	45.458	
Risico's (B)	34.173	
Weerstandsvermogen absoluut (A-B)	11.285	
Weerstandsvermogen ratio (A/B)	1,33	

De ratio voor het weerstandsvermogen bedraagt 1,33. Bij de vaststelling van de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement is afgesproken dat een ratio van 0,8 voldoende is en 1,0 ruim voldoende. Er

wordt dus voldaan aan de afgesproken norm. Voor het bepalen van de weerstandscapaciteit is een aantal componenten als pro memorie meegenomen waardoor de feitelijke weerstandscapaciteit hoger is.

Weerstandscapaciteit		(bedragen * € 1.000)
Omschrijving	Begroting 2017	
Algemene reserve	12.955	
Algemene reserve Grondbedrijf	15.259	
Weerstandsreserve Grondbedrijf	11.466	
Risicoreserve FlorijnAs	5.778	
Bestemmingsreserves exclusief verplichtingen	p.m.	
Stille reserves	p.m.	
Onbenutte belastingcapaciteit	p.m.	
Nieuwe beleidsruimte	p.m.	
Totaal	45.458	

Risico's		(bedragen * € 1.000)
Omschrijving	Begroting 2017	
Decentralisatie sociaaldomein	3.650	
Exploitatie vastgoed	4.160	
Overige beleidsterreinen	8.165	
Grondexploitaties en projecten	18.198	
Totaal	34.173	

Kengetallen financiële positie

Kengetallen financiële positie				(bedragen * € 1.000)
Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	
Netto schuldquote	67 %	104 %	90 %	
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	64 %	101 %	87 %	
Solvabiliteitsratio	39 %	23 %	28 %	
Structurele exploitatieruimte	2 %	0 %	-1 %	
Grondexploitatie	14 %	14 %	16 %	
Belastingcapaciteit	97 %	99 %	*)	

Met ingang van begroting 2016 en de rekening 2015 worden bovenstaande kengetallen opgenomen om inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële vermogenspositie. Het gaat om nieuwe, op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven financiële indicatoren waarvan de waarde zich de komende jaren in de praktijk zal moeten bewijzen. Het is te vroeg om in dit stadium conclusies te verbinden aan de uitkomsten.

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de netto schuldenlast ten opzichte van jaarlijkse baten.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan en wordt bepaald als verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. Structurele exploitatieruimte geeft de structurele ruimte aan om de lasten te dragen.

De ratio grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de jaarlijkse baten van de gemeente.

De belastingcapaciteit laat zien hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

*) Het actuele percentage is niet opgenomen aangezien het bedrag voor het landelijk gemiddelde bij het opstellen van dit document nog niet beschikbaar is.

paragraaf 03

Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Inleiding

De belangrijkste kapitaalgoederen van de gemeente bestaan uit wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en worden geëxploiteerd. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen.

Algemene beleidskaders

Het beheer van de openbare ruimte is gericht op een minimaal acceptabele verzorging van gemeentelijke eigendommen en risico gestuurd beheer. Groot on-

derhoud gebeurt als er sprake is van een wettelijke verplichting, er bestuurlijke nalatigheid dreigt, de veiligheid naar algemene maatschappelijke maatstaven niet meer gewaarborgd is, als er exploitatietekorten en/of kapitaalverlies dreigt of wanneer bij de uitvoering samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten.

Wij hebben in de notitie IBOR Assen (2010) de beeldkwaliteitsniveaus vastgesteld voor de verzorging van de Openbare Ruimte (IBOR). In 2016 is het niveau verlaagd vanwege de bezuinigingen.

Beeldkwaliteit per gebied

Beeldkwaliteit 2017	Centrum, Kloppend hart, oude centrum, centra	Wijken	Bedrijven-terreinen	Buitengebied	Recreatief Groot groen	Representatieve ontmoeting plekken, entree	Verbindingen hoofd routes
Groen	B	B	C	C	C	B	B
Meubilair	B	B	C	C	C	B	B
Reiniging	A	B	B	B	B	B	B
Verharding	B	B	C	C	C	B	B
Civiele Kunstwerken	B	B	C	C	C	B	B

Financiële Kaders

De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt omdat onderhoud vroeg of laat altijd moet worden uitgevoerd om kapitaalverlies te voorkomen. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan wanneer het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de budgetten is mede afhankelijk van de gekozen beeldkwaliteit. Hiervoor hebben wij diverse beheersvisies opgesteld waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Rioolbeheer en waterzuivering

Beleid

In het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan Assen (GWRP 2013-2018) hebben wij de gezamenlijke visie en ambities van de gemeente en de waterschappen vastgelegd op het gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De plannings worden afgestemd op de FlorijnAs en wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De uitgaven met betrekking tot de riolering worden gedekt door inkomsten uit rioolrechten. De kosten van vervanging van rioleringen worden geactiveerd. Daarnaast is een onderhoudsvoorziening beschikbaar. De geraamde stand van de voorziening is eind 2017 € 9,3 miljoen en is op een voldoende niveau.

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer voorzien wij geen afwijkingen in kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. De rioolheffing zal zich dan ook volgens het GWRP 2013-2018 ontwikkelen. In het beheer van de waterwegen houden wij rekening met mogelijke afwijkingen wat betreft kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's. Riolen zijn op middellange termijn aan vervanging toe. Dit kan tot een verhoging van de rioolheffing leiden.

Groenbeheer

Beleid

De Groenstructuurvisie en Het Groene Frame zijn toetsingskaders voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen. Ook is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn door de raad vastgesteld.

Ons Stedelijk Speelbeleidskader geeft de kaders en ambities weer voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. Wij hebben in 2015 in het kader van de bezuinigingen het beleid rond de vervanging van speeltoestellen gewijzigd. Bij einde levensduur wordt het speeltoestel weggehaald en niet vervangen.

Samen met burgers en instellingen houden we het

onderhoudsniveau van ons buurtgroen op peil. De uitgangspunten voor de verzorging en de verzorgingsniveaus van de openbare ruimte zijn in de nota Integraal Beheer Openbare Ruimte vastgelegd.

Financiën

Het huidig budget is toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken kwaliteitsniveaus. Binnen de beheerbudgetten is geen ruimte voor het renoveren/vervangen van verouderd groen en uitbreiding van areaal.

Afwijkingen en risico's

De uitwerking van de bezuinigingstaakstellingen heeft tot gevolg dat de verzorgingskwaliteit en technische kwaliteit van de openbare ruimte daalt. Daarnaast zijn riolen, wegen en groen op middellange termijn aan vervanging toe. In de komende jaren zal dan ook vaker een onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Begraven

Beleid

Onze doelen zijn het zorgen voor kwalitatief goed begraven op korte en lange termijn, het waarborgen van de begraafcapaciteit, het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen waar kostendekkend wordt begraven en het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteit van Assen. Het begraven moet voldoen aan de Wet op de Lijkbezorging. Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoet aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus. Er is een financiële meerjarenplanning opgesteld voor de toekomstige investeringen voor de begraafplaatsen (onder andere herinrichtings- en ruimingsplan voor De Boskamp, herinrichting en herstel Zuider- en Noorderbegraafplaats).

Afwijkingen en risico's

Het huidig budget is niet toereikend om regulier beheer van de begraafplaatsen, de opstallen, hekwerken, administratie, dienstverlening en planvorming te financieren. In 2013 is een overeenkomst met de Facultatieve Groep gesloten waaruit inkomsten naar de gemeente toe komen. Deze inkomsten zullen worden aangewend om eerder genoemd tekort aan te vullen en waar mogelijk voor de uitvoering van plannen voor de Noorder- en Zuiderbegraafplaats en De Boskamp (ruimings- en inrichtingsplan).

Maatschappelijk vastgoed

Beleid

Bij de inzet van gemeentelijke gebouwen voor beleidsdoelen kijkt de gemeentelijke organisatie kritisch naar effectiviteit en efficiëntie. Een betere bezetting van gebouwen door bijvoorbeeld multifunctioneel gebruik kan als gevolg hiervan leiden tot een kleinere vastgoedportefeuille.

Financiën

In 2014 vond een nieuwe inspectie van het vastgoed plaats. Op basis van deze inspectie en door de noodzaak om de lasten te verlagen zetten we de komende jaren in op een gedifferentieerd onderhoud van de gebouwen. Soberheid en doelmatigheid zijn daarbij het uitgangspunt. Het beheer zal meer gericht zijn op risico gestuurd onderhoud. In bepaalde gevallen wordt groot onderhoud uitgevoerd op het moment dat er kapitaalverlies dreigt of de veiligheid niet meer is gewaarborgd. Dat kan betekenen dat het vastgoed er niet altijd optimaal uitziet maar dat onderhoud nog niet strikt noodzakelijk is.

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's begroten wij per gebouw de onderhoudswerkzaamheden. Deze onderhoudsprogramma's worden regelmatig geactualiseerd. Om fluctuaties in de uitgaven te kunnen opvangen werken wij met onderhoudsvoorzieningen per thema.

De huidige stand van de voorzieningen is voldoende om de onderhoudsprogramma's te kunnen bekostigen. Wel zal in de nabije toekomst een nieuwe doorblik voor de komende tien jaar moeten worden gemaakt.

Op dit moment wordt gewerkt aan het verzamelen van gegevens om de omvang te bepalen van de onderhoudsvoorziening voor de gemeentelijke parkeergarages. De relatie met de reserve voor parkeren wordt hierin ook meegenomen.

Wegbeheer

Beleid

Uitvoering van het planmatig dagelijks onderhoud vindt plaats op basis van beeldkwaliteitsniveaus en is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien.

Het groot en constructief onderhoud vindt plaats aan de hand van structureel uitgevoerde technische inspecties, metingen, visuele weginspecties en is gebaseerd op risico gestuurd beheer, op het behoud van de verkeersveiligheid en duurzaamheid (voorkomen kapitaalvernietiging).

Bij de planning kijken wij vier jaar vooruit met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna. In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020. Deze wordt continu afgestemd op het rioolvervangingsprogramma tot 2019.

Wij maken een integrale afweging van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en functiewijzigingen. De planningen worden afgestemd op de FlorijnAs en Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De Nota wegbeheer geeft inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks en groot onderhoud van de verhardingen. De financiering van herinrichtings-

projecten door einde levensduur worden met ingang van 2017 niet meer direct ten laste gebracht van de reserve. De daarvoor beschikbare middelen zijn met ingang van 2017 opgenomen in de staat van activa (BBV-wijziging)., het meerjarenperspectief voor vervanging van rioleringen. Als er nog subsidies te verkrijgen zijn vragen we deze aan.

Afwijkingen en risico's

Een integrale planning, afweging van projecten en het wegvallen van subsidies kan leiden tot een verhoogd veiligheidsrisico voor weggebruikers en beperking van de bereikbaarheid. Om de veiligheid van de weggebruiker en de functie van de weg te kunnen waarborgen zullen maatregelen genomen moeten worden. Hierdoor neemt de druk op de middelen voor het dagelijks beheer toe. Door te werken aan het verbeteren van de efficiency willen we meer realiseren met de beperkte middelen.

Door het beperkte budget als gevolg van de bezuinigingen en de toename van het areaal aan RO-projecten moeten we grootonderhoudsprojecten heroverwegen en uitstellen. Hiernaast komen riolen en wegen en het groen aan het einde van hun levensduur waardoor vervanging op middellange termijn nodig is. In de komende jaren zal daarom vaker een onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen nodig zijn.

Overige Infrastructuur

Beleid

Onderhoud is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien. Het groot en technisch onderhoud vindt plaats aan de hand van technische metingen, visuele weginspecties en is gebaseerd op risico gestuurd beheer, op het behoud van de verkeersveiligheid en duurzaamheid (voorkomen kapitaalvernietiging).

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en functiewijzigingen. De planningen worden afgestemd op de FlorijnAs en wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De beheerplannen geven inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks onderhoud van de overige infrastructuur. In de productbegroting van overige infrastructuur zijn de vervangingsinvesteringen vanwege einde levensduur opgenomen. De stand van de voorzieningen voor groot onderhoud en vervanging van onder andere kunstwerken en verkeersregelingen is geactualiseerd en daarmee voor de komende jaren op niveau. Wij kiezen voor grootschalige vervanging van openbare verlichting. Hiervoor is budget beschikbaar gesteld.

De geraamde stand van de voorziening voor kunstwerken is eind 2017 € 2,2 miljoen.

Afwijkingen en risico's

Door het beperkte budget als gevolg van de bezuinigingen en de toename van het areaal voor RO-projecten moet groot onderhoud worden heroverwogen en/of uitgesteld. Als beheerder moeten we wel maatregelen nemen om de openbare ruimte veilig te houden. Hierdoor neemt de druk op de middelen voor het dagelijks beheer toe. Dit kan betekenen dat som-

mige werkzaamheden of vervangingsprojecten pas in een later stadium kunnen worden uitgevoerd. Tegelijkertijd werken we aan het verbeteren van de efficiency zodat we meer realiseren met de beperkte middelen. Riolen en wegen en het groen moeten op middellange termijn vervangen worden. In de komende jaren zal daarom vaker onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Budgetten onderhoud kapitaalgoederen

Tabel Budgetten onderhoud kapitaalgoederen		(bedragen * € 1.000)				
categorie	product	Begroting		Meerjarenraming		
		2016	2017	2018	2019	2020
Rioolbeheer	Riolering beheer en onderhoud	3.616	3.123	3.086	3.310	3.512
	Watergangen	818	838	914	884	884
	Waterwegen	340	194	194	194	194
	Totaal	4.774	4.155	4.194	4.388	4.590
Groenbeheer	Plantsoenen	896	1.656	1.759	1.762	1.765
	Bossen en natuurterreinen	24	24	24	24	24
	Kinderboerderijen	11	50	50	50	50
	Groenonderhoud recreatieterreinen	113	79	79	79	79
	Speelenterreinen	348	279	280	280	280
	Totaal	1.431	2.088	2.192	2.195	2.198
Begraven	Begraven	229	196	196	196	196
Maatschappelijk vastgoed		34.090	28.120	28.217	28.245	28.274
Wegen		2.979	1.060	1.324	1.548	1.722
Overige infrastructuur	Bermen	110	132	132	132	132
	Schoonhouden open- bare ruimte	745	570	594	595	595
	Verkeersregelingen	337	313	413	413	413
	Kunstwerken	662	956	1.582	1.583	1.583
	Klein Straatmeubilair	21	21	21	21	21
	Openbare verlichting	658	740	774	775	775
	Totaal	2.532	2.732	3.516	3.519	3.522

Tabel beleidsdocumenten

documentnaam	vastgesteld	wegen	overige infra	riolering	groen	begraven	gebouwen
Uitvoeringsplan verhardingen	2014	✓					
Beleidsplan openbare verlichting	2008		✓				
Beheersplan kunstwerken	2011		✓				
Beleidsplan graffiti en wildplakken	2011		✓				
Beleids- en beheersplan verkeersregelinstanties	2013		✓				
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen (GWRP 2013 2018)	2013			✓			
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen 2008 2013	2008			✓			
Groenstructuurvisie	2006				✓		
Groenbeheervisie	2008				✓		
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009				✓		
Stedelijk Speelbeleidskader	2009				✓		
Het Groene Frame					✓		
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006					✓	
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2011					✓	
Inrichtings- en beheerplan De Boskamp	2011					✓	
Beleidsnota historie en toekomst Noorder- en Zuiderbegraafplaats	2010					✓	
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009						✓

Financiering

Rentelasten en renteresultaat

Wijziging rekenregels rentebegroting (het nieuwe BBV)

De rekenregels voor de rentebegroting zijn gewijzigd. Het nieuwe Besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft voor, dat de gemeente voor de renteomslag uitgaat van het gewogen gemiddelde van de rente, die de gemeente betaalt voor de lopende geldleningen. Het gaat dan om alle geldleningen: de vaste geldleningen (een looptijd van één jaar of langer) en kasgeldleningen (looptijd van minder dan één jaar). Voor de geldleningen die de gemeente in 2017 aangaat, geldt voor de renteberekening een aanname op de renteverwachtingen (rentevisie).

Ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geld- en kapitaalmarkt beweegt zich nog steeds op een historisch laag niveau. Dit betekent een daling van de rentelasten op de begroting. In 2016 zijn weer nieuwe leningen afgesloten tegen een lager renteniveau dan het renteniveau van de afgeloste leningen. Het resultaat van deze herfinanciering be-

draagt € 1,1 miljoen en is verwerkt in de rentebegroting. Het gewogen gemiddelde van de rente op de lopende geldleningen bedraagt 2,12 %.

Renteverwachtingen (rentevisie)

De renteverwachtingen zijn bepalend voor het ramen van de rentelasten die de gemeente in 2017 aangaat, om te voorzien in de financieringsbehoefte. Het ramen van deze rentelasten en het daarbij te hanteren gewogen gemiddelde van de rente is een vraagstuk van risicobeheersing. Het inschatten van de ontwikkeling van de rente op de geld- en kapitaalmarkt is lastig. De algemene verwachting is dat als gevolg van het aantrekken van de economie in de Noord-Amerika en Europa de rente zal gaan stijgen. Maar incidentele ontwikkelingen - denk bijvoorbeeld aan gewapende conflicten - kunnen dit beeld weer drastisch wijzigen. Deze begroting gaat daarom uit van een historisch gemiddelde van ongeveer 2,1, waarmee sterke rentefluctuaties in elk geval gematigd worden.

Rente-uitgangspunten

De rente-uitgangspunten voor het jaar 2017 zijn:

Rente-uitgangspunten 2017			
omschrijving/begrotingsjaar	2015	2016	2017
calculatierente interne financiering	4,5%	4,5%	2,1
calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	-0,14%	3,0%	2,1
calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	-0,14%	4,5%	2,1
rentebijschrijving reserves Algemene Dienst	0,0%	0,0%	2,1
rente-verrekening met Grondbedrijf	4,5%	4,5%	1,5
calculatierente interne doorbelasting	5,0%	5,0%	2,2

Rentebegroting

In de rentebegroting is het effect van de wijziging van de nieuwe rekenregels in het BBV opgenomen. Voor de totale programmabegroting 2017 heeft de wijziging van het BBV geen budgettair effect. Op basis van het financieringsvolume en de renteomslag resulteert dit in de volgende rentebegroting:

Rentebegroting 2017					(bedragen x €1.000)
	resultaat 2015	begroting 2016	begroting 2017 voor BBV	begroting 2017 na BBV	effect BBV
Lasten					
Rente vaste geldleningen	4.960	7.384	4.256	4.256	0
Rente reserves en voorzieningen	9.872	7.614	8.235	3.656	-4.579
Rente kort geld financiering (financieringstekort)	38	607	873	629	-244
Rente rekening-courant Grondbedrijf	2.251	0	0	0	0
Diverse rentekosten	128	0	0	0	0
Vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	3	0	0	0	0
Voordeel renteomslag	0	5.068	7.039	622	-6.417
Totaal lasten	17.252	20.873	20.403	9.163	-11.240

Baten					
Rente geldleningen uitgezette gelden instellingen	0	36	0	0	0
Rente belegging overtollige financieringsmiddelen	0	0	0	0	0
Invorderingsrente gemeentelijke heffingen	0	0	0	0	0
Rente investeringen	16.694	20.837	20403	9163	-1124
Bouwrente	353	p.m.	0	0	0
Nadeel renteomslag	205	0	0	0	0
Totaal baten	17.252	20.873	20.403	9.163	-11.240

Rentetoerekening

Het nieuwe BBV schrijft voor dat de gemeente in de begroting de wijze van rentetoerekening opneemt. Dit onderdeel is daarom aan de financieringsparagraaf toegevoegd.

Tabel Renteschema (bedragen in €* 1.000)		
cat.	Omschrijving	Totaal
a.	Externe rentelasten voor korte en lange financiering	
	Vaste geldleningen	4.256
	Korte termijn financiering	629
	Totaal a	4.885
b.	Externe rentebaten	0
	Saldo rentelasten en baten	4.885
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-301
c2.	Rente projectfinanciering die aan betreffende taakveld moet worden toegerekend	
c3.	Rentebaten door verstrekte leningen die aan taakveld moet worden toegerekend	
	Totaal c	-301
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	4.584
d1.	Rente over eigen vermogen	3.121

cat.	Omschrijving	Rente	Totaal
d2.	Rente over voorzieningen	534	
	Totaal d		3.655
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		8.239
e.	Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		8.861
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury		622
	Renteomslagpercentage		2,2%

Financieringsbehoefte

Ook dit nieuwe onderdeel in deze paragraaf is het volgen van nieuwe voorschriften in het BBV.

Tabel Financieringsbehoefte		(bedragen in €* 1.000)	
cat.	Omschrijving	Rente	Totaal
1.	Te financieren activa		
	Algemene dienst	399.268	
	Grondexploitatie	70.881	
	Totaal		470.149
2.	Beschikbare financieringsmiddelen		
	Vaste geldelingen	200.794	
	Reserves en voorzieningen algemene dienst	182.995	
	Reserves en voorzieningen grondexploitatie	50.795	
	Totaal		-434.584
3.	Gecalculerde financieringsbehoefte 1 januari 2017		35.565

* De cijfers in de tabel financieringsbehoefte zijn gebaseerd op de situatie van juli 2016

Risicobeheer

Rentefluctuaties kunnen sterk en onverwacht zijn. Stijging van de rente betekent verzwaring van de gemeentelijke lasten. Dit nadeel zal de gemeente dan binnen haar begroting moeten opvangen. Om dit risico te beheersen zijn er voorschriften. De gemeente moet zich houden aan de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

De renterisiconorm is het bedrag dat de gemeente maximaal in een jaar mag (her)financieren. De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente maximaal mag lenen in de vorm van geldleningen met een looptijd korter dan 1 jaar. Deze normen zijn:

Renterisiconormen en kasgeldlimiet

norm	percentage	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017
renterisiconorm	20 %	57,7	71,4	67,5
kasgeldlimiet	8,50 %	25,5	30,3	28,6

Bij een zeer lage rentestand is het beleid erop gericht om rentevoordeel te behalen door het lage renteniveau zo lang mogelijk vast te houden. Dit wegen we dan af tegen de langere looptijd waarin er minder snel wordt afgelost en waardoor de te betalen rente weer toeneemt.

Kredietrisico

De begroting 2017 voorziet niet in het verstrekken van geldleningen aan derden of garanties voor geldleningen, die aan derden verstrekt zijn. De gemeente voert een zeer terughoudend beleid met betrekking tot het

verstrekken van geldleningen en garanties voor geldleningen. Dit is alleen aan de orde als met het verstrekken van een geldlening of een garantie een publiek belang gediend is en de gemeenteraad dit er-

kend heeft. Daarnaast zal de geldlening of garantie met voldoende zekerheden zoals in de vorm van hypotheek of pandrecht omgeven moeten zijn.

Paragraaf 05

Bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoeringsparagraaf geeft aanvullende informatie op het programma bedrijfsvoering.

Uitgangspunten

De loonsomraming voor 2017 is gebaseerd op de formatie die de directie voor het jaar 2017 per eenheid heeft vastgesteld. Vertrekpunt voor de loonsom is het salarispeil eind 2017. Hierbij is rekening gehouden met een stijging van 5% vanwege de cao-gemeenten. Daarnaast is rekening gehouden met de invoering van het IKB. Ook is een nominale loonontwikkeling in 2017 van +0,2% conform de inflatieverwachting 2017 van het CPB opgenomen.

Verder is rekening gehouden met de gevolgen van jaarlijkse periodieke verhogingen. Naast de loonsom zijn voor beheerskosten binnen de bedrijfsvoering een aantal normbedragen van toepassing. Zo bedraagt het budget voor vorming en opleiding 1,38% van de loonsom. Voor vergoedingen aan het personeel is een (gemiddeld) bedrag van € 57 per fte beschikbaar. Voor de overige personeelskosten is gerekend met een bedrag van € 241 per fte. De toegepaste prijsindex op de prijsgevoelige bedrijfsvoeringsbudgetten bedraagt 0,2%.

Middeleninzet bedrijfsvoering

Begroting kosten bedrijfsvoering

omschrijving	realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	mutatie 2016-2017	
				in €	in %
Personeelskosten	40.010	39.150	39.768	618	1,6%
Beheerkosten	6.694	7.356	8.349	993	13,5%
Kapitaallasten	1.723	3.175	2.970	-205	-6,5%
Inkomsten bedrijfsvoering	-1.920	-1.113	-1.758	-655	58,0%
Onttrekking frictievoorziening	-1.092	-1.500	-1.314	186	-12,4%
Mutatie reserve	-70	-	-	-	-
Totaal kosten bedrijfsvoering	46.846	47.068	48.015	947	2,0%

Personeelskosten

Bij de bepaling van de loonsom is rekening gehouden met cao, autonome en formatieve ontwikkelingen en de invulling van de bezuinigingen. De belangrijkste ontwikkelingen zijn de verschuiving van programma-budgetten in de formatie, en de verlaging van de projectformatie.

Beheerskosten

De stijging van het budget voor beheerskosten wordt grotendeels veroorzaakt door de opgenomen bezuinigingstaakstelling, besluiten die bij de voorjaarsnota 2015 zijn genomen van € 0,23 miljoen en de bijstelling van het bedrijfsvoeringsbudget voor de decentralisaties voor € 0,33 miljoen.

Daarnaast zijn er middelen opgenomen ten behoeve van de informatiebeveiliging en het verbeterplan financieel beheer voor in totaal € 0,48 miljoen.

Kapitaallasten

De kapitaallasten nemen af als gevolg van de verlaging van het gemeentelijk omslagpercentage (zie ook de paragraaf Financiering).

Inkomsten

De mutatie op de inkomsten is het gevolg van een budgettair neutrale verschuiving tussen de personeelskosten en de inkomsten in de bedrijfsvoering.

Onttrekking frictievoorziening

De geraamde onttrekking uit de frictievoorziening in verband met boventallig personeel heeft geen resultaat-effect aangezien zowel de lasten als de inzet van de voorziening begroot zijn op € 1,3 miljoen.

Wijzigingen als gevolg van de BBV

Met ingang van 2017 treedt nieuwe regelgeving in werking voor wat betreft de wijze waarop de overhead moet worden bepaald, toegerekend en moet worden gepresenteerd. Deze wijzigingen zijn integraal verwerkt in de begroting en hebben ook zijn weerslag op de paragraaf bedrijfsvoering. De kosten van de bedrijfsvoering worden nu gesplitst in de directe bedrijfsvoering en de ondersteuning (overhead).

Directe bedrijfsvoering en ondersteuning

Begroting kosten directe bedrijfsvoering					
Omschrijving	Begroting 2016	Begroting 2017	Mutatie 2016-2017		
			in €	in %	
Personeelskosten	26.944	27.137	193	0,7%	
Beheerkosten	3.607	4.876	1.269	35,2%	
Kapitaallasten	1.078	1.035	-43	-4,0%	
Inkomsten bedrijfsvoering		-723	-723	-723%	
Onttrekking frictievoorziening	-1.500	-1.314	186	12,4%	
Mutatie reserve	-	-	-	-	
Totaal kosten bedrijfsvoering	30.129	31.011	882	2,9%	

Begroting kosten ondersteuning (overhead)					
Omschrijving	Begroting 2016	Begroting 2017	Mutatie 2016-2017		
			in €	in %	
Personeelskosten	12.206	12.631	425	3,5%	
Beheerkosten	3.749	3.473	-276	-7,4%	
Kapitaallasten	2.097	1.935	-162	-7,7%	
Inkomsten ondersteuning	-1.113	-1.034	79	7,1%	
Mutatie reserve	-	-	-	-	
Totaal kosten ondersteuning	16.939	17.005	66	0,4%	

In het bedrag kostenondersteuning is de kantoorhuisvesting niet opgenomen. Deze kosten zijn opgenomen in het programma Vastgoed. Het gaat hier om een totaalbedrag van € 2,6 miljoen.

De totale lasten van de ondersteuning (overhead) ten behoeve van het primaire proces bedraagt daarmee € 19,6 miljoen.

Begroting toerekening kosten bedrijfsvoering						(bedragen * € 1.000)	
Omschrijving	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Mutatie 2016-2017			
				in €	in %		
Programma Bedrijfsvoering directe taken	40.787	25.798	27.015	1.217	4,7%		
Programma Bedrijfsvoering overhead		14.537	14.833	296	2,0%		
Programma's overig	98						
Vastgoed	115						
Inzet voorziening	46						
Projecten en investeringen	5.105	5.565	5.374	-191	-3,4%		
Grondbedrijf	695	1.168	794	-374	-32,0%		
Totaal kosten bedrijfsvoering	46.846	47.068	48.015	948	2,0%		

Afname projectmatige dekking

De verminderde projectenportefeuille (zie Personeelskosten) zorgt voor een naventante bijstelling van de toerekening van bedrijfsvoeringskosten aan projecten, investeringen en de grondexploitatie.

Effect op programma Bedrijfsvoering

Alle hiervoor genoemde ontwikkelingen leiden per saldo op het programma Bedrijfsvoering tot een beperkte uitzetting van € 532.000.

Personeelsformatie

Beloop personeelsformatie 2015 – 2017 in fte's

	jaarrekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	% mutatie 2016-
Direct	582,61	379,61	400,96	5,6%
Overhead		165,28	160,76	-2,7%
Totaal		544,89	561,72	

Ontwikkeling personeelsformatie

Ten opzichte van 2016 neemt de totale personeelsformatie toe met 17 fte. De formatie stijgt met 20,8 fte als gevolg van verschuivingen uit de programma's. Daarnaast is sprake van het vervallen van tijdelijke formatie (- 7,3 fte), verminderde projectformatie (-0,4 fte), formatie voor gedetacheerden 7,5 fte en invulling van de bezuinigingen (- 3,9 fte).

Toerekening van de formatie

In onderstaand overzicht staat de verdeling van de formatie in fte naar programma's, projecten en grondbedrijf.

Personele inzet per programma begroting 2017

Programma / Beleidsthema	uren (*1.000)	fte
Wonen in Assen		
Woningbouw/woonplan	48	34
Openbare ruimte	122	86
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	5	4
Duurzaamheid	48	34
Totaal Wonen in Assen	223	157
Werken in Assen		
Werkgelegenheid, inclusief transitie Participatiewet	5	4
Economische ontwikkelingen en innovatie	6	4
Totaal Werken in Assen	11	8
Meedoen in Assen		
Jeugdzorg, inclusief transitie Jeugdzorg	14	10
WMO, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk, inclusief transitie AWBZ/Wmo	34	24
Mijn Buurt Assen	20	14
Sport	3	2
Onderwijs	13	9
Totaal Meedoen in Assen	84	59
Aantrekkelijk Assen		
Aantrekkelijke binnenstad	2	2
Cultureel Hart	4	3
Evenementen	5	4
Parkeren	11	7
Veiligheid	17	12
Totaal Aantrekkelijk Assen	39	28
Samen werken aan Assen		
Bestuur	5	3
Regionale samenwerking	18	13
Dienstverlening	64	45
Totaal Samen werken aan Assen	87	61
Bedrijfsvoering	228	161
Vastgoed	41	29
Projecten, waaronder FlorijnAs / Investerings	61	43
Grondbedrijf	10	7
Derden	13	9
Totaal	798	562

Investerings

Investerings in bedrijfsmiddelen (bedragen * € 1.000)

Investering	2017
Automatisering hardware	129
Automatisering software	28
Vervoermiddelen	47
Kantoorinventaris	
Overige investeringen	150
Totaal investeringen bedrijfsvoering	354

Bezuinigings

Bezuinigings bedrijfsvoering in vier tranches

(bedragen * € 1.000)

	taak 2016	taak 2017	taak 2018	taak 2019
1 Uitvoeringsprogramma 2011 - 2014	5.793	5.793	5.793	5.793
2 Aanvullende bezuinigings 2012-15	3.200	3.200	3.200	3.200
3 Nota Verder Bouwen	1.480	1.730	1.980	1.980
4 Begr.2014; dekking. achterblijvende. overhead	300	450	450	450
5 Minderen met Maat	-	1.000	2.100	2.100
Correctie bij Voorjaarsnota 2016	-	-144	-582	-307
Totale bezuinigings bedrijfsvoering	10.773	12.029	12.941	13.216

Relatie programma's en bedrijfsvoering

De bezuinigings op de programma's hebben ook een relatie met de bedrijfsvoering en de wijze van uitvoering van het takenpakket van de gemeente. In die zin zijn bezuinigings op de programma's en de bedrijfsvoering onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Bezuinigings Uitvoeringsprogramma 2011-2014 en aanvullende bezuinigings 2012-2015

De bezuinigings op de bedrijfsvoering uit de eerste en tweede tranche zijn volledig structureel ingevuld en daarmee gerealiseerd.

Nota Verder bouwen, derde tranche bezuinigings bedrijfsvoering

In de nota 'Verder bouwen, ambities en bezuinigings 2014-2017' is besloten tot twee extra bezuinigings-taakstellingen op de bedrijfsvoering. Het gaat om het realiseren van een budgettair neutrale aanpassing van de gemeentelijke huisvesting en de doorvertaling van een efficiencykorting vanuit het Rijk vanwege de schaalvergroting van gemeenten.

Om de verbouwing van het stadhuis budgettair neutraal te laten verlopen gold een pakket aan maatregelen van € 1,4 miljoen. Door maximale versobering en optimalisatie van het ontwerp is hiervan direct € 475.000 structureel ingevuld. De overige maatregelen hingen samen met het vervallen van de beheerskosten van de locatie Buitenzorg en een optie voor extra baten als gevolg van inhuizing van de ISD en verhuur van werkplekken aan derden. Deze maatregelen zijn niet volledig haalbaar gebleken. De verwachte huuropbrengsten vallen € 145.000 lager uit en voor locatie Buitenzorg is in combinatie met gebouw De Werf een alternatief scenario uitgewerkt wat resulteert in een bezuiniging die per saldo € 275.000 lager uitvalt dan de oorspronkelijke taakstelling.

Verder loopt de bezuinigingsopgave voor de bedrijfsvoering in 2016 op met € 250.000 als gevolg van de doorvertaling van de extra efficiencytaakstelling. In het regeerakkoord wordt ervan uitgegaan dat als gevolg van de samenwerking gemeenten efficiency kunnen realiseren. De korting die door het Rijk is opgelegd loopt vanaf 2015 jaarlijks op met € 250.000. De bezuinigingsdruk op de bedrijfsvoering is beperkt tot € 1 miljoen structureel vanaf 2018.

Begroting 2014, dekking overhead

Als onderdeel van het dekkingsplan 2014-2017 is besloten tot een aanvullende taakstelling om de overhead van de brandweerorganisatie op te vangen. Het gaat om een taakstelling van € 150.000 in 2015 en daarna jaarlijks oplopend tot € 450.000 vanaf 2017.

Minderen met Maat, bezuinigingsopgave 2015-2018

De rol van gemeente verandert en daarmee de rol van de gemeentelijke organisatie. De omslag naar die nieuwe rol en taak verlangt een andere bestuursstijl en een organisatie die deze bestuursstijl faciliteert en

ondersteunt. De gemeentelijke organisatie is aan het veranderen naar een netwerkorganisatie. De organisatie zal er in 2018 anders uitzien en kleiner zijn. Hier is een bezuiniging aan gekoppeld oplopend naar € 2,1 miljoen in 2018. Het programma Bedrijfsvoering gaat nader in op de voorziene veranderingen.

Bij de voorjaarsnota 2016 is de bezuinigingsopgave in hoogte en tijd bijgesteld. Deze zijn apart zichtbaar in bovenstaand overzicht.

Frictievoorziening

Om nieuwe bezuinigingen te realiseren kan een aanvulling op de huidige frictievoorziening nodig worden.

Meerjarenprognose

Meerjarenprognose Bedrijfsvoering

Omschrijving	Begroting		Meerjarenprognose	
	2017	2018	2019	2020
Kosten bedrijfsvoering				
Personeelskosten	39.768	39.730	40.094	40.795
Beheerkosten	8.349	8.423	8.115	8.178
Kapitaallasten	2.970	2.784	2.776	2.766
Inkomsten bedrijfsvoering	-1.758	-1.758	-1.758	-1.758
Onttrekking frictievoorziening	-1.314	-1.314	-1.314	-1.314
Totaal kosten bedrijfsvoering	48.015	47.866	47.913	48.667
Toerekening bedrijfsvoering				
Programma Bedrijfsvoering	27.015	26.970	26.835	27.225
Programma Bedrijfsvoering overhead	14.833	14.581	14.623	14.835
Projecten en investeringen	5.374	5.518	5.647	5.787
Grondbedrijf	794	797	808	821
Totaal toerekening	48.015	47.866	47.913	48.668

Paragraaf 06

Verbonden partijen

Algemeen

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten gemeenten een paragraaf 'verbonden partijen' opstellen. Het doel van deze paragraaf is op een centrale plaats inzicht verschaffen in, en informatie verstrekken over, alle partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt.

Inzicht hierin is relevant omdat betrokken partijen direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering van beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen en daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's worden gelopen.

Beleidsuitgangspunten

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk, als een financieel belang heeft. Organisaties waarmee een subsidierelatie is aangegaan, vallen volgens de toelichting in het BBV buiten deze indeling. Beide belangen houden het volgende in.

Bestuurlijk

Gemeentelijke zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur dan wel door stemrecht.

Financieel

Gemeentelijke aansprakelijkheid ten aanzien van aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement, of ten aanzien van het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden indien de partij haar verplichtingen niet nakomt.

Algemene beleidslijn

De gemeente Assen verbindt zich in principe alleen bestuurlijk en financieel jegens een derde als deze verbintenis een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van alternatieven zoals zelf doen.

Hiervoor wordt gekozen met het oog op het realiseren van een of meer specifieke beleidsdoelstellingen:

- ✓ hetzij vanuit bestuurlijke overwegingen;
- ✓ dan wel vanuit een oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid;
- ✓ dan wel vanuit financieel-economische overwegingen.

Beleidsuitvoering aansturing

Met de notitie 'aansturing verbonden partijen' sturen we meer op activiteiten, doelen en risico's van processen die onze gemeente bij andere organisaties heeft belegd en waarvoor uw raad een financiële bijdrage beschikbaar stelt. Wij krijgen een betere informatievoorziening over verbonden partijen via de planning-en-control cyclus. Dat geeft een beter zicht op de risico's van processen die deze partijen voor ons uitvoeren.

Vooraf bepalen we welke prestaties we van de verbonden partijen vragen, welke effecten we ermee beogen en wat de kosten hiervan zijn. Achteraf kunnen we bepalen in hoeverre de beoogde effecten bereikt zijn en wat dit gekost heeft. Het accent ligt op het vooraf sturen en het daarvoor aanscherpen van de beleidskaders. Het sturen en beheersen van prestaties, effecten, doelmatigheid en doeltreffendheid vergt aanpassingen in de relaties tussen gemeente en verbonden partijen gemeente, maar ook in de eigen werkprocessen.

Een organisatie is volgens de regeling voor verbonden partijen een verbonden partij als de jaarlijkse bijdrage aan of deelname in het kapitaal van de organisatie meer dan € 50.000 is of als de gemeente deze organisatie heeft aangewezen als verbonden partij. Dit laatste gebeurt vanwege het maatschappelijk en/of publiek belang van de taken en daarmee verbonden risico's. In de regeling staan de voorwaarden waaraan verbonden partijen moeten voldoen bij het indienen van hun meerjarenbegroting en (tussentijdse) verantwoording. Uitgangspunt is dat de verbonden partij haar activiteiten en daarmee te bereiken doelstellingen SMART begroot en verantwoordt, zo veel mogelijk met behulp van objectief meetbare kengetallen. We bereiken daarmee dat wij vooraf scherper de prestaties

ties, de beoogde effecten en de benodigde subsidies kunnen bepalen.

De verantwoording moet voorzien zijn van een accountantsverklaring. In bepaalde gevallen moeten de juiste gegevens worden geleverd waarop de Single Information Single Audit (SiSa) van toepassing is.

Toezicht

Het toezicht op verbonden partijen gebeurt met name door de eenheden Beleid en Bestuurs- en Managementadvisering. De eenheid Beleid adviseert over de beleidsvorming en beleidscoördinatie vooraf en de beleidstoetsing achteraf. Het gaat dan om de doeltreffendheid. Zij adviseert over de inhoud van de processen die de gemeente bij verbonden partijen belegt oftewel het bepalen van de effecten en resultaten. De eenheid Bestuurs- en Managementadvisering adviseert over de kaders voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de processen en toetst die achteraf.

Ontwikkelingen

In 2016 en 2017 worden verdere stappen gezet inzake het risicobeheer door middel van het implementeren van het risicokompas voor verbonden partijen. Het risicokompas is een risicoanalyse die jaarlijks wordt uitgevoerd op de verbonden partijen. Het is een instrument om per verbonden partij te bepalen wat de risico's zijn en hoe de verbonden partijen zich op dat gebied tot elkaar verhouden. Hierdoor kunnen prioriteiten gesteld worden en een beheers strategie geformuleerd worden. Hoe risicovoller een verbonden partijen/ hoe meer onzekerheid, hoe strakker het beheersregime. Met dit risicokompas krijgt ook de gemeenteraad een duidelijk beeld van recente ontwikkelingen en risico's met betrekking tot verbonden partijen. Ook het verder implementeren van het zaakgerichte systeem moet ervoor zorgen dat dossiervorming eenvoudiger en doeltreffender wordt. In 2016 is ten aanzien van de jaarstukken en begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen voor de raad voor het eerst een informatiemarkt georganiseerd, welke informatiemarkt een structureel karakter moet krijgen.

Overzicht Verbonden partijen (bedragen * € 1.000)

naam	doel	bestuurlijk belang	financieel belang	ontwikkelingen	Bijdrage - ontvangst +	verwacht eigen vermogen 2017 1-jan 31-dec	verwacht vreemd vermogen 2017 1-jan 31-dec	verwacht resultaat 2017		
Alescon, GR Assen	Participatie en re-integratie werkzoekenden (WSW) voor 6 Drentse gemeenten	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	Dalende rijksmiddelen, waardoor olopende exploitatietekorten	-1.536	1.371	582	12.894	11.711	-4.144
Bank Nederlandse Gemeenten nv Den Haag	Bank, bijdragen aan maatschappelijke voorzieningen tegen zo laag mogelijke kosten	Aandeelhouder samen met de Nederlandse staat, provincies en gemeenten stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders	Dividend uit deelneming in kapitaal 58.266 aandelen (0,15%) a € 2,50	Geen	85	3.582.000	4.163.000	149.891.000	145.317.000	p.m. * 1
CBL (Cross Border Lease) Vennootschap bv *) Den Bosch	Deelneming in CBL-fonds ter afdekking van eventuele verliezen voortvloeiende uit in het verleden afgesloten CBL-overeenkomsten met Amerikaanse investeerders	Aandeelhouder samen met 6 provincies en circa 115 gemeenten	Dividend uit deelneming in kapitaal 862.169 aandelen (0,57%)	De bv wordt naar verwachting in 2016 geliquideerd.	0	0	0	0	0	0
C.S.V. Amsterdam bv *) Den Bosch	Bundeling belang in verband met potentiële schadeverdeling op de Staat met betrekking tot indirect geleden schade als gevolg van de splitsingswetgeving.	Aandeelhouder	Dividend uit deelneming in kapitaal 862.169 aandelen (0,57%)	Looptijd bv is afhankelijk van de periode dat claims (die door RECYCLECO B.V. tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld.	p.m.	9	26	36	34	p.m. * 1
Drents Archief, Regionaal Historisch Centrum, GR Assen	Behartigen gezamenlijke belangen Rijk en gemeente van archiefbeheiden, collecties, documenten in Rijksarchiefbewaarplaats in Provincie en archiefbewaarplaats gemeen-	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	Geen	-135	147	147	113	100	0

naam	doel	bestuurlijk belang	financieel belang	ontwikkelingen	Bijdrage - ontvangst +	verwacht eigen vermogen 2017 1-jan 31-dec	verwacht vreemd vermogen 2017 1-jan 31-dec	verwacht resultaat 2017
te.								
Eems Dollard Regio (EDR), GR Nieuweschans	Economische en culturele stimulering.	Lid openbaar lichaam	Jaarlijkse bijdrage	Geen	-5	473 527	1.410 1.307	p.m. * 2
Enexis Holding nv *) Den Bosch	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer.	Aandeelhouder, de Drentse gemeenten bezitten 2,41%. Assen bezit 862.169 aandelen a € 1 per aandeel	Dividend uit deelneming in kapitaal 862.169 aandelen (0,57%)	Geen	700	3.516.700 3.607.700	2.900.300 3.471.700	p.m. * 1
Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Drenthe (GGD), GR Assen	Uitvoering wettelijke taken van de gemeente op het gebied van de publieke gezondheidszorg, bijdrage leveren aan de publieke gezondheidszorg met afstemming op de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening voor 12 Drentse gemeenten	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	Extra inzet nodig op taken Veilig Thuis Drenthe, o.a. door toename aantal meldingen, waarbij begrote budgetten mogelijk niet toereikend zijn.	-2.271	2.229 2.355	2.195 2.195	0
Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe (GKB), GR Assen	Op maatschappelijke en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan o.a. geldkrediet, schuldhelpverlening, budgetbeheer, bewindvoering, wettelijke schuldsanering van natuurlijke personen	GR van 3 Drentse gemeenten, lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Handhaving kostendeckende exploitatie	Stijging vraag beschermingsbewind en marktwerking. De algemene reserve is zeer minimaal, met risico bij tegenvallende resultaten aanvulling door GR-gemeenten.	-950	745 768	17.700 17.650	20

naam	doel	bestuurlijk belang	financieel belang	ontwikkelingen	Bijdrage - ontvangst +	verwacht eigen vermogen 2017	1-jan 31-dec	verwacht vreemd vermogen 2017	1-jan 31-dec	verwacht resultaat 2017
Groningen Airport Eelde nv Eelde	Uitoefening van het luchthavenbedrijf, voornamelijk de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling, exploitatie van het luchtvaartterrein inclusief het verrichten van daaraan verbonden handelingen van commerciële of financiële aard	Aandeelhouder (10%) en lid raad van toezicht met Provincies Groningen en Drenthe en de gemeenten Tynaarlo en Groningen	Deelneming in kapitaal	Daling passagiers en vliegbewegingen, waardoor oplopende exploitatietekorten.	p.m.	15.100	14.161	29.200	3.736	p.m. * 2
PBE (Publiek Belang Elektriciteitsproductie) bv *) Den Bosch	Schuldsanering van natuurlijke personen.	Aandeelhouder	Dividend uit deelneming in kapitaal	De bv wordt naar verwachting in 2016 geliquideerd.	0	0	0	0	0	0
Recreatieschap Drenthe, GR Diever	Bevordering recreatie in de breedste zin van het woord voor 12 Drentse en 1 Friese gemeente	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Jaarlijkse exploitatiebijdrage, aandeel Assen 7,5% van de apparaatskosten	Geen	-56	562	549	500	500	0
Regio Groningen-Assen 2030, GR zonder meer Groningen	Samenwerking ten behoeve van regio-ontwikkeling	Deelname convenant; lid stuurgroep en DB	Bijdrage in fonds/investering subsidie(s)	Geen	-931	15.580	16.916	5.388	7.744	- * 1.982 1
Regionaal Uitvoeringsorgaan Drenthe (RUD), GR Assen	Uitvoeren van milieutaken ten aanzien van bedrijven. Specialistisch advies op het gebied van bodem, lucht, geluid, asbest en externe veiligheid, voor 12 Drentse gemeenten en Provincie	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	Geen	-671	-144	1.202	3.471	4.846	18 * 1
Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), GR Groningen	Versterken economische positie van Noord-Nederland, voor 12 gemeenten en 2 provincies	Adviesrol	Jaarlijkse bijdrage	Geen	-70	7.691	8.328	381.347	336.466	p.m. * 1

naam	doel	bestuurlijk belang	financieel belang	ontwikkelingen	Bijdrage - ontvangst +	verwacht eigen vermogen 2017 1-jan 31-dec	verwacht vreemd vermogen 2017 1-jan 31-dec	verwachting resultaat 2017
Veiligheidsregio Drenthe (VRD), GR Assen	Brandweezorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	Geen	-2.830	3.819 3.831	21.470 17.506	-446
Verkoop Vennootschap bv *) Den Bosch	Maximalisatie uiteindelijke verkoopopbrengst; optimalisering risicoafdekking	Aandeelhouder	Dividend uit deelneming in kapitaal 862.169 aandelen (0,57%)	De bv wordt naar verwachting in 2016 geliquideerd.	0	0 0	0 0	0
Vordering op Enexis bv *) Den Bosch	Bundeling van belangen in de bruglening aan Enexis	Aandeelhouder	Dividend uit deelneming in kapitaal 862.169 aandelen (0,57%)	Geen	p.m.	68 54	862.100 862.200	p.m. * 1
Waterleiding Maatschappij Drenthe nv Assen	Nutsvoorziening, gewaarborgde levering van water	Aandeelhouder, samen met Provincie een 11 gemeenten, stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders	Deelneming in kapitaal	Negatieve gevolgen inzake de activiteiten (drinkwater-net) in het buitenland (Indonesië) en mogelijke risico's van derivaten	1	41.203 45.598	105.017.000 109.498.000	p.m. * 2
Werkplein Drentsche Aa (WPDA), GR Assen	Uitvoering Participatiewet voor 3 Drentse gemeenten	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	Openeindregeling. Minder rijksbaten vanwege nieuw verdeelmodel Ministerie	- 10.017	189 189	6.802 6.849	0

Ad *1 De bedragen eigen en vreemd vermogen zijn rekeningcijfers per 31-12-15

Ad *2 De bedragen eigen en vreemd vermogen zijn rekeningcijfers per 31-12-14

De met een *) aangeduide partijen zijn voortgekomen uit de overeenkomst tussen Essent en RWE. De voormalige aandeelhouders van Essent nemen in dezelfde verhouding deel in deze rechtspersonen om gezamenlijk aansprakelijkheden zoveel mogelijk te beperken en de afwikkeling van de genoemde overeenkomst zo gestructureerd mogelijk te laten verlopen.

Paragraaf 07

Grondbeleid

Algemeen

Het grondbeleid ondersteunt de beleidsdoelstellingen van de gemeente Assen voor onder meer woningbouw, werken, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen. In deze paragraaf worden zowel de beleidsmatige ambities als de projectmatige keuzes behandeld in samenhang met de financiële positie van

het grondbedrijf. In het coalitieprogramma is voorgesteld om in de begroting uit te gaan van realistische ambities. Het in control hebben en houden van de gemeentelijke grondexploitaties in combinatie met een adequaat weerstandsvermogen voor risicoafdekking is voor dit college een belangrijk speerpunt.

Beleidsuitgangspunten

Financieel beleid

Ons uitgangspunt is dat het grondbedrijf geen beslag legt op de algemene middelen. De financiering van gebiedsontwikkelingen zorgen voor grote schommelingen in het eigen vermogen. Deze schommeling moeten worden opgevangen. De financiële grondslagen van het grondbedrijf zijn door de raad vastgesteld en gebaseerd op het 'Besluit begroting en verantwoording' (=BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de activa (bezittingen) vastgelegd. Ook is in het BBV bepaald dat verliezen worden genomen zodra die bekend zijn en winsten verwerkt op het moment van realisatie.

Nog zeer recent (maart 2016) heeft de commissie BBV een nieuwe notitie voor grondexploitaties vastgesteld. In deze notitie wordt voor de looptijd van grondexploitaties een richttermijn van tien jaar gehanteerd. Deze looptijd kan voortschrijdend worden gezien (het eindjaar schuift jaarlijks op) en er kan alleen gemotiveerd van worden afgeweken. In de voorliggende begroting hebben Messchenveld 1, Kloosterveen 2 en werklandschap Assen-Zuid een looptijd van meer dan 10 jaar. Voor deze grondexploitatie zijn de beheersmaatregelen benoemd bij de projectmatige uitgangspunten.

Naast de wijzigingen in het BBV heeft ook de invoering van de vennootschapsbelasting onze nadrukkelijke aandacht. Hoewel nog onzeker, is de verwachting dat het gemeentelijk grondbedrijf niet door de ondernemerspoort gaat en daarmee voorlopig geen vennootschapsbelasting is verschuldigd. Dit uitgangspunt is gehanteerd bij het opstellen van de voorliggende begroting.

Grondbeleid

De economische omstandigheden en de veranderde groeiprognozes vragen om een meer gefaseerde en marktgerichte aanpak bij gebiedsontwikkeling. Het collegeprogramma 2014-2018 stapt af van het automatisme van actief grondbeleid. Gewijzigde ontwikkelstrategieën voor Kloosterveen, werklandschap Assen-Zuid en het Havenkwartier worden voorgesteld. Faciliterend en passief grondbeleid wordt nadrukkelijk overwogen. Dit zorgt voor een beperkter investeringsniveau en een kleiner risicoprofiel voor de plandelen waar we een dergelijk grondbeleid hanteren. Tegelijkertijd vermindert dit onze zeggenschap en kunnen we minder direct sturen in de programmering en gronduitgifte. Passief grondbeleid vergt daarnaast extra aandacht voor het (bovenplans) kostenverhaal op derden en de verevening tussen financieel voordelige en nadelige ontwikkelingen.

Het grondbeleid is ondersteunend aan de programma's Wonen in Assen, Werken in Assen en in het Programma FlorijnAs. Per programma wordt de ruimtelijke opgave hieronder kort geschetst.

Programma Wonen in Assen

Binnen de Regio Groningen-Assen is een woningbouwopgave voor Assen afgesproken van ongeveer 300 woningen per jaar. In de begroting van het grondbedrijf gaan we echter uit van een behoudender scenario met gemiddeld 200 woningen per jaar.

Programma Werken in Assen

De ambitie voor de bedrijventerreinen is uitgifte van 85 hectare in de periode 2010 t/m 2030. Deze opgave stemt overeen met de gemaakte afspraken binnen de regio Groningen-Assen. In de begroting van het grondbedrijf gaan we uit van een behoudender scenario met een uitgifte van gemiddeld 2 hectare per jaar.

Programma FlorijnAs

In Assen-Zuid is de aansluiting op de A28 binnen het Programma FlorijnAs (PFA) aangelegd. Daarnaast zal de hoofdontsluiting in Assen-Zuid worden gerealiseerd binnen het PFA. In het Havenkwartier zijn de aanleg van de Stadsboulevard, autobrug Industrieweg en aanpassing Kanaal (Blauwe As) onderdeel van het PFA.

Grondprijsbeleid

Bij de bepaling van uitgifteprijsen gaan we in beginsel uit van de marktwaarde van bouwrijpe grond. Om beleidsmatige redenen wijken we hiervan af bij de gronduitgifte voor sociale woningbouw en maatschappelijke voorzieningen. Het college zal ook voor 2017 de uitgifteprijsen vaststellen en openbaar maken. Daarbij zijn we terughoudend met het verhogen van grondprijzen en voorzichtig met het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. Jaarlijkse indexatie van grondprijzen is daarbij niet vanzelfsprekend. Hiermee is in de voorliggende begroting dan ook geen rekening gehouden.

Projectmatige uitgangspunten

Grondexploitaties opgenomen in het grondbedrijf zijn langjarige projecten. Beslismomenten zijn niet gekoppeld aan de jaarcyclus van de gemeentelijke begroting. De uitgaven binnen projecten vloeien voort uit in het verleden separaat door de raad vastgestelde grondexploitaties zoals bijvoorbeeld Kloosterveen 2, werklandschap Assen-Zuid, Hoekbree. Bij deze begroting is een projectenboek gevoegd waarin per project de kerngegevens, de meest actuele kosten- en opbrengstenbegroting zijn opgenomen. In het projectenboek vindt u alleen de projecten waarin de gemeente financieel participeert en niet de projecten die volledig door marktpartijen worden gerealiseerd, zoals bijvoorbeeld Woonpark Diepstroeten en TT-World. Onze rol beperkt zich daarbij tot planologische procedures en vergunningen. De gemeente loopt hierbij dus geen financieel risico, maar kan beleidsmatig wel een belang hebben bij de realisatie ervan.

De belangrijkste wijzigingen worden toegelicht:

Kloosterveen 2

Na het afsluiten van Kloosterhout en het opnemen van Kloosterbos in het bestemmingsplan Kloosterveen 2012, bestaat dit complex volledig uit gronden die nog tot ontwikkeling worden gebracht. Deze ontwikkeling vormt het logische vervolg op het gerealiseerde deel van Kloosterveen. In de raadsbrief van 1 oktober 2015 hebben wij geschetst hoe we het vervolg van deze ontwikkeling, mede in relatie tot Kloosterveen 3, zien. De historische aanlegkosten van de tweede hoofdontsluiting zijn naar rato toebedeeld aan dit complex, conform het door de raad genomen bekostigingsbesluit op 20 februari 2003.

De voorliggende grondexploitatie heeft een looptijd van 12 jaar en wijkt, in beperkte mate, af van de richttermijn uit het BBV (= 10 jaar). Het college stelt als beheersmaatregel voor dat indien blijkt dat er na tien jaar geen markt meer is voor nieuwe woningen ook

wordt afgezien van investeringen in het bouw- en woonrijp maken van de betreffende kavels. Daarnaast kan de post onvoorzien worden aangemerkt als een beheersmaatregel voor de geprognosticeerde opbrengsten na tien jaar.

Werklandschap Assen-Zuid

Met de bijgestelde uitgifteprognose voor bedrijfskavels dreigde de looptijd van deze grondexploitatie de richtlijn van tien jaar volgens het BBV aanzienlijk te overschrijden. In de raadsbrief van 17 juli 2013 is de focus gelegd op de gronden gelegen ten westen van Graswijk. In voorliggende begroting is gekozen voor een exploitatiegebied van 17 hectare, passend bij de geprognosticeerde marktvrage voor 10 jaar. Voor de daarbuiten gelegen gronden worden voorlopig geen grondopbrengsten, maar ook geen investeringen in het bouw- en woonrijp maken voorzien. De voorgestelde beheersmaatregel is een beperking van het exploitatiegebied en daarmee de looptijd. Tevens kunnen de reeds aangekochte gronden na tien jaar worden verkocht tegen de agrarische waarde indien er dan geen marktvrage bestaat naar deze bedrijfskavels. Het daadwerkelijk te exploiteren gebied wordt jaarlijks op basis van de gerealiseerde uitgifte voortschrijdend gezien.

Messchenveld 1a

Met de verlaging van de uitgifteprognose voor bedrijfskavels is de looptijd van deze grondexploitatie opgelopen tot 25 jaar. Dit bedrijventerrein is nagenoeg volledig woonrijp gemaakt. Het verkooprisico bestaat derhalve uit het verkooptempo van de beschikbare bouw kavels. De post onvoorzien kan worden aangemerkt als een beheersmaatregel voor het uitblijven van de opbrengsten na tien jaar. Uiteraard zijn dan (beperkte) investeringen in de eventuele aanpassing van uitritten, nutsvoorzieningen (maatwerk) ook niet nodig.

Kloosterveen 2012

Deze grondexploitatie bestaat uit Kloosterbos (voorheen deelgebied van Kloosterveen 2) en de buitenring Kloosterveste (voorheen deelgebied Kloosterveen 1). Dit nieuw gevormde complex is het directe gevolg van de vaststelling van het bestemmingsplan Kloosterveen 2012, de overige deelgebieden in Kloosterveen zijn afgesloten bij de jaarrekening 2015. De planontwikkeling en gronduitgifte verlopen overigens in beide gebieden volgens prognose en er zijn verder geen (financiële) wijzigingen te melden.

De Haar

Dit complex bevat de strategische gronden voor de ontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone. De gemeente zal het gebied niet voor eigen rekening en risico in ontwikkeling brengen. Met behulp van uitnodigingsplanologie wordt het gebied gefaseerd gerealiseerd. Met de initiatieven voor onder meer een FOC en IJbaan is het gebied volop in de belangstelling. Om dergelijke initiatieven met gemeentelijk grondbeleid te kunnen ondersteunen is in de begroting een post opgenomen voor het begrotingjaar 2017.

Talmastraat

Dit complex bevat de grond van de voormalige garage welke zal worden ingezet in het kader van de sociale woningbouwopgave. De locatie Talmastraat zal in combinatie met de locatie van de Koperpershoekhal worden ontwikkeld. De voor de ontwikkeling benodigde grond zal worden overdragen aan de ontwikkelen-

de partij tegen sociale grondwaarde. Voor de hogere boekwaarde is in het verleden een voorziening getroffen die hiermee definitief wordt ingezet.

De gemeente heeft bij de verdere realisatie van het plan een faciliterende rol waarvoor in de begroting een post is opgenomen.

Havenkade

Dit complex bevat de strategische gronden voor de ontwikkeling van het Havenkwartier. Het Havenkwartier zal gefaseerd en faciliterende wijze (uitnodigingsplanologie). We nodigen daarbij marktpartijen, eigenaren en gebruikers in het gebied uit om met initiatieven te komen. Daarbij past een passieve grondpolitiek met een actieve uitnodigingsstrategie. Om toekomstige initiatieven met gemeentelijk grondbeleid te kunnen ondersteunen is in de begroting een post opgenomen voor het begrotingjaar 2017.

Veemarkt

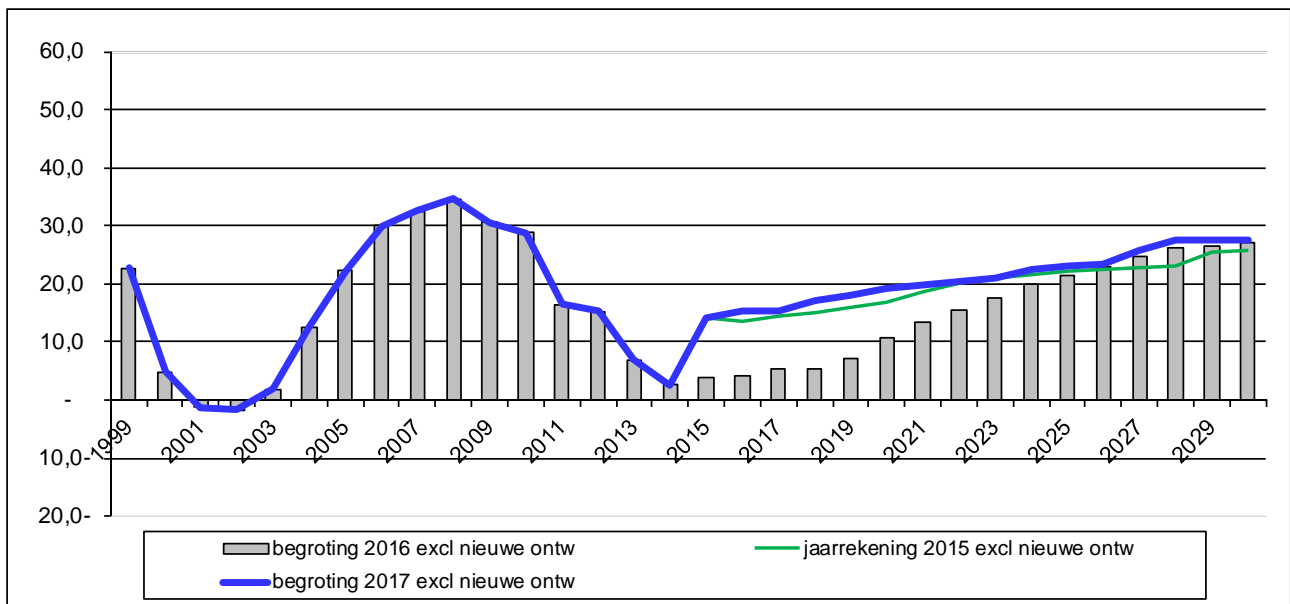
De opgenomen grondexploitatie Veemarkt in de voorliggende begroting, is nog gebaseerd op het bestemmingsplan uit 2006. In het collegeprogramma is aangekondigd om alleen de randen van het nieuwe Veemarktplein te bebouwen, waarbij het gebied tegelijkertijd beschikbaar blijft als evenemententerrein. Het college komt hiervoor met een voorstel en is in onderhandeling met een ontwikkelaar voor de woningbouw. Bij vaststelling van het nieuwe bestemmingsplan zullen ook de nieuwe financiële kaders ter goedkeuring aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Begroting 2017

De financiële positie van het grondbedrijf veranderd door de realisatie van afgelopen jaar en door wijzigingen in beleidsmatige en projectmatige uitgangspunten. Voor de beschrijving van de vermogenspositie van het grondbedrijf maken we onderscheid tussen de algemene reserve en de weerstandsreserve van het grondbedrijf. De weerstandsreserve dient voor het opvangen van risico's in de reeds vastgestelde grondexploitaties en verworven gronden voor nieuwe ontwikkelingen. Daarentegen kan de algemene reserve grondbedrijf worden benut voor nieuwe investeringen, het afdekken van onrendabele gebiedsontwikkelingen en het afdekken van de risico's van nieuw in exploitatie te nemen gebieden. Beleidsmatig gezien is het verloop van de algemene reserve het meest van belang.

Algemene reserve

De basis voor de begroting 2017 wordt gevormd door de jaarrekening 2015, actualisatie van vastgestelde grondexploitaties en nieuw genomen besluiten. De actualisatie zorgt voor een gewijzigd verloop van de algemene reserve grondbedrijf (= blauwe lijn) zoals te zien in figuur A. Het actuele beeld komt nagenoeg overeen met de situatie bij de jaarrekening 2015. Het verschil ten opzichte van de begroting 2016 wordt verklaard door de winstnemingen als gevolg van het afsluiten van diverse deelgebieden in Kloosterveen (o.a. Kloosterhout), Tussengebied Kloosterveen, Marsdijk 2, Schepersmaat 2 en Weiersstraat. Daarnaast is de rente in onze grondexploitaties verlaagd conform het BVV, maar dat voordelige effect valt weg tegen lagere verwachting voor de uitgifte van bedrijfskavels

Figuur A: Begroting grondbedrijf 2017; verloop algemene reserve

Weerstandsreserve

Voor de jaarlijkse bepaling van de weerstandsreserve grondbedrijf hanteren we de IFLO-norm van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Onderbouwing hiervan gebeurt met een risicoanalyse op projectniveau. De weerstandsreserve is een aparte reserve en maakt geen deel uit van de algemene reserve grondbedrijf.

Uitvoering kredieten

In het projectenboek is een actueel en integraal overzicht van de grondexploitaties. Het projectenboek is

vertrouwelijk en u ontvangt het jaarlijks met de begroting. Gelijktijdig met de begroting worden de kredieten in overeenstemming gebracht met het verwachte kostenniveau zoals opgenomen in de meest actuele calculaties. Dit leggen we in een apart voorstel aan de raad voor. De geactualiseerde kredieten bestaan uit alle al gemaakte kosten (inclusief strategische grondaankopen en bijgeschreven rente) en alle geprognosticeerde kosten (inclusief de geprognosticeerde prijsstijgingen en interne rekenrente). De gerealiseerde winstnemingen worden niet meegenomen in het uitvoeringskrediet.

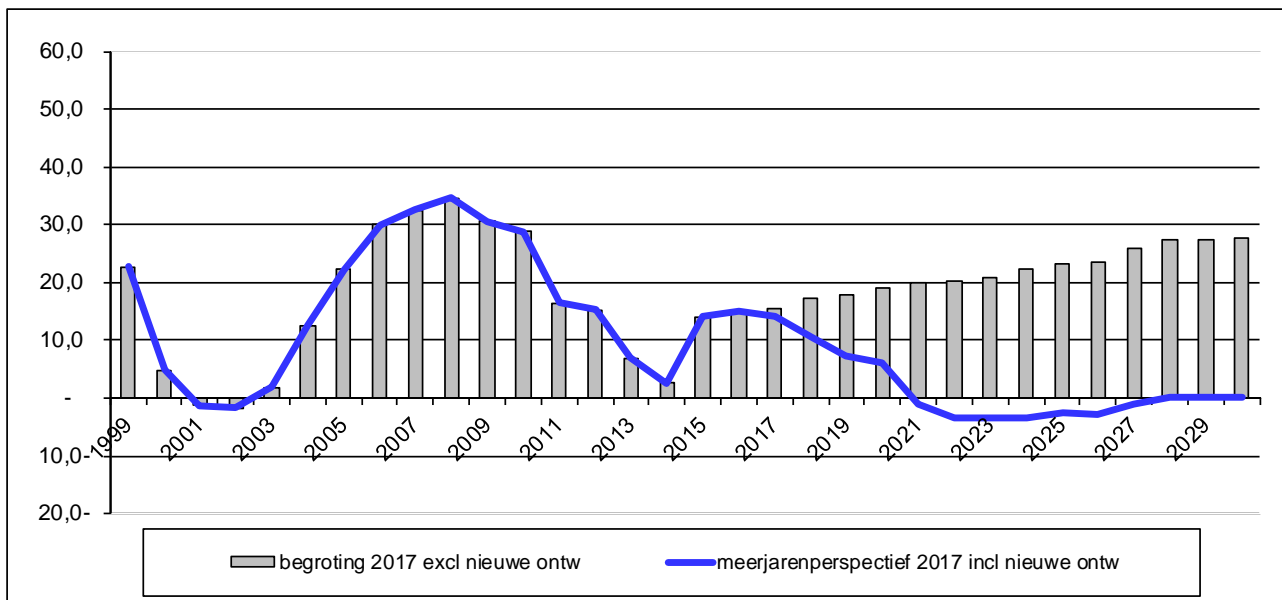
Meerjarenperspectief

Naast de begroting geven wij de raad ook inzicht in het meerjarenperspectief. Dit betreft een prognose, waarbij ook de uitgaven en inkomsten zijn verwerkt van nieuwe ontwikkelingen waarover de raad mogelijk nog een besluit gaat nemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- ✓ Scopewijziging voor de Veemarkt en het Veemarktplein.
- ✓ Havenkwartier met een beperkte ontwikkeling rondom de haven op basis van uitnodigingsplanning.

- ✓ Afronding van Kloosterveen, ten noorden van de Drentse Hoofdvaart tot aan de oostelijke gelegen Norgervaart.
- ✓ Een toegenomen opgave voor sociale woningbouw, bij een dergelijke programmering zal er sprake zijn van lagere grondopbrengsten op de betreffende locaties.

In de onderstaande figuur B geeft de blauwe lijn het verloop van de algemene reserve inclusief het effect van de hierboven genoemde ontwikkelingen.

Figuur B: Meerjarenperspectief grondbedrijf 2017; verloop algemene reserve inclusief nieuwe ontwikkelingen

De nieuwe ontwikkelingen zorgen voor een daling van de algemene reserve tot onder de nullijn. De beschikbare reserve is dus onvoldoende om tekorten en risico's van alle nieuwe genoemde ontwikkelingen te kunnen afdekken. De komende jaren zal daarom zorgvuldig onderzocht moeten worden welke ontwikkeling in welke vorm in de begroting meegenomen kan worden.

Overige 'nieuwe ontwikkelingen'

Zoals getoond biedt het meerjarenperspectief onvoldoende ruimte ter dekking van de genoemde (gebieds-)ontwikkelingen. Dit is zorgwekkend aangezien er bij

diverse ontwikkelingen in het verleden regelmatig een beroep is gedaan op het grondbedrijf. In Assen zijn er nog diverse binnenstedelijk locaties die in aanmerking kunnen komen voor upgrading, herontwikkeling of zelfs transformatie. Voorbeelden zijn winkelcentrum Peelo, achterzijde Hema, Stadsherberglocatie, Korpushoekhal en bibliotheek Marsdijk. Daarnaast vergen mogelijk ook het convenant met de provincie inzake het TT-circuit en het uitvoeringsprogramma/visie binnenstad de nodige investeringen. De genoemde overige ontwikkelingen vergen mogelijk ook een rol voor het gemeentelijke grondbedrijf, hetgeen aanleiding kan zijn voor een heroverweging.

Financiële begroting

Samenvatting resultaten

1. Programmaplan
2. Lasten en baten per programma
3. Lasten en baten per programma en beleidsthema
4. Lasten en baten per taakveld

Samenvatting resultaten 01

Programmaplan

1a. Programmaplan							(bedragen * € 1.000)
Onderdeel	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose			
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Programma's	-185.483	-195.403	-163.635	-163.499	-164.062	-161.672	
Algemene dekkingsmiddelen	190.790	189.441	180.831	180.980	180.444	179.374	
Kosten overhead	pm	pm	-19.601	-19.388	-19.417	-19.693	
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	
Onvoorzien/incidenteel	0	-346	-959	-1.162	-651	-965	
Totaal saldo van baten en lasten	5.306	-6.308	-3.364	-3.069	-3.686	-2.956	
Mutaties in reserves							
Storting reserves	20.961	4.151	1.479	6.021	1.223	1.782	
Beschikking reserves	15.113	10.708	4.846	9.256	4.974	4.803	
Totaal mutaties in reserves	-5.847	6.557	3.367	3.235	3.751	3.021	
Resultaat	-541	249	3	166	65	65	

Lasten en baten per begrotingsprogramma

2. Lasten en baten per begrotingsprogramma (bedragen * € 1.000)						
Programma	Realisatie		Begroting	Begroting	Meerjarenprognose	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo programma's						
Lasten						
Wonen in Assen	26.231	19.382	16.358	18.135	18.613	19.000
Werken in Assen	86.371	94.544	111.171	90.991	59.493	52.978
Meedoen in Assen	121.011	95.431	94.850	95.524	96.064	95.699
Aantrekkelijk Assen	15.282	14.528	14.526	14.662	14.719	14.857
Samen werken aan Assen	5.688	5.407	4.858	4.766	4.813	4.706
Bedrijfsvoering, directe taken	48.061	53.230	33.049	32.953	32.984	33.471
Vastgoed en Grondbedrijf	24.528	38.061	30.078	30.256	30.673	29.762
Totaal lasten	327.172	320.583	304.890	287.288	257.359	250.474
Baten						
Wonen in Assen	18.997	18.522	18.257	18.395	18.721	18.923
Werken in Assen	56.381	66.809	84.376	65.934	35.244	30.599
Meedoen in Assen	31.634	7.660	7.362	7.368	7.374	7.380
Aantrekkelijk Assen	5.283	1.937	1.938	1.938	1.938	1.938
Samen werken aan Assen	1.200	1.042	1.136	1.136	994	994
Bedrijfsvoering, directe taken	7.754	9.346	8.207	8.337	8.463	8.598
Vastgoed en Grondbedrijf	20.439	19.865	19.979	20.681	20.563	20.370
Totaal baten	141.689	125.180	141.255	123.789	93.297	88.802
Totaal saldo programma's	-185.483	-195.403	-163.635	-163.499	-164.062	-161.672
Algemene dekkingsmiddelen						
Lasten	2.375	-3.725	-38	297	1.427	2.569
Baten	193.164	185.716	180.793	181.277	181.871	181.943
Totaal alg. dekkingsmiddelen	190.790	189.441	180.831	180.980	180.444	179.374
Overhead						
Lasten	pm	pm	20.915	20.718	20.763	21.056
Baten	pm	pm	1.314	1.330	1.346	1.363
Totaal overhead	pm	pm	-19.601	-19.388	-19.417	-19.693
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien/incidenteel	0	-346	-959	-1.162	-651	-965
Totaal saldo van baten en lasten	5.306	-6.308	-3.364	-3.069	-3.686	-2.956
Mutaties in reserves						
Storting reserves	20.961	4.151	1.479	6.021	1.223	1.782
Beschikking reserves	15.113	10.708	4.846	9.256	4.974	4.803
Totaal mutaties in reserves	-5.847	6.557	3.367	3.235	3.751	3.021
Resultaat	-541	249	3	166	65	65

Samenvatting resultaten 03

Lasten en baten

per programma en beleidsthema

3. Lasten en baten per programma en beleidsthema (bedragen * € 1.000)						
Programma / Beleidsthema	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenprognose		
				2018	2019	2020
saldo programma's						
lasten						
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	1.534	1.521	1.497	1.492	1.487	1.489
Openbare ruimte	12.471	12.475	10.229	11.924	12.348	12.730
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	6.079	374	295	295	221	221
Duurzaamheid	6.147	5.012	4.337	4.424	4.557	4.560
Totaal Wonen in Assen	26.231	19.382	16.358	18.135	18.613	19.000
Werken in Assen						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	55.742	55.146	54.127	53.116	52.356	51.709
Economische ontwikkelingen en innovatie	1.406	1.576	1.305	1.207	1.044	1.046
FlorijnAs	29.223	37.821	55.739	36.668	6.093	223
Totaal Werken in Assen	86.371	94.544	111.171	90.991	59.493	52.978
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	23.704	21.111	19.451	19.384	19.427	19.473
Wmo, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transities)	61.232	60.106	60.708	61.564	62.284	62.217
Mijn Buurt Assen	3.660	3.543	4.154	4.142	4.037	3.811
Meedoenbeleid	3.091	3.035	3.253	3.253	3.103	2.953
Sport	327	436	306	179	179	179
Schuldhelpverlening	851	770	801	803	805	807
Onderwijs	28.145	6.430	6.177	6.199	6.229	6.259
Totaal Meedoen in Assen	121.011	95.431	94.850	95.524	96.064	95.699
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	113	155	155	155	155	155
Cultureel Hart	9.897	9.706	9.842	9.969	10.102	10.215
Evenementen	985	1.130	1.129	1.130	1.031	1.032
Parkeren	838	321	224	234	234	234
Veiligheid	3.448	3.216	3.176	3.174	3.197	3.221
Totaal Aantrekkelijk Assen	15.282	14.528	14.526	14.662	14.719	14.857
Samen werken aan Assen						
Bestuur	3.514	2.799	2.699	2.600	2.600	2.600
Regionale samenwerking	180	129	134	138	142	142
Dienstverlening	1.994	2.478	2.025	2.028	2.071	1.964
Totaal Samen werken aan Assen	5.688	5.407	4.858	4.766	4.813	4.706
Bedrijfsvoering						
Kosten directe taken	48.061	53.230	33.049	32.953	32.984	33.471
Totaal Bedrijfsvoering	48.061	53.230	33.049	32.953	32.984	33.471
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	30.275	34.090	25.049	25.270	25.251	25.232
Grondbedrijf	-5.746	3.971	5.029	4.986	5.422	4.530

Programma / Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	24.528	38.061	30.078	30.256	30.673	29.762
Totaal lasten	327.172	320.583	304.890	287.288	257.359	250.474
batens						
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	1.607	1.424	1.424	1.424	1.424	1.424
Openbare ruimte	9.355	8.400	8.262	8.311	8.507	8.709
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	5					
Duurzaamheid	8.030	8.698	8.571	8.660	8.790	8.790
Totaal Wonen in Assen	18.997	18.522	18.257	18.395	18.721	18.923
Werken in Assen						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	27.068	28.868	28.517	29.146	29.151	30.376
Economische ontwikkelingen en innovatie	90	120	120	120		
Florijnas	29.223	37.821	55.739	36.668	6.093	223
Totaal Werken in Assen	56.381	66.809	84.376	65.934	35.244	30.599
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	78					
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transities)	4.250	3.426	3.213	3.213	3.213	3.213
Mijn Buurt Assen	278	50				
Sport	160					
Schuldhelpverlening	47					
Onderwijs	26.821	4.185	4.149	4.155	4.161	4.167
Totaal Meedoen in Assen	31.634	7.660	7.362	7.368	7.374	7.380
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	96	25	25	25	25	25
Cultureel Hart	2.421					
Evenementen	331	194	194	194	194	194
Parkeren	1.834	1.702	1.702	1.702	1.702	1.702
Veiligheid	601	16	17	17	17	17
Totaal Aantrekkelijk Assen	5.283	1.937	1.938	1.938	1.938	1.938
Samen werken aan Assen						
Bestuur	11					
Dienstverlening	1.189	1.042	1.136	1.136	994	994
Totaal Samen werken aan Assen	1.200	1.042	1.136	1.136	994	994
Bedrijfsvoering						
Inkomsten directe taken			2.038	2.070	2.102	2.135
Toerekening aan projecten, invest. en grondbedrijf	7.754	9.346	6.169	6.266	6.361	6.463
Totaal Bedrijfsvoering	7.754	9.346	8.207	8.337	8.463	8.598
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	13.997	15.767	15.036	15.036	15.036	15.036
Grondbedrijf	6.442	4.098	4.943	5.645	5.527	5.334
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	20.439	19.865	19.979	20.681	20.563	20.370
Totaal baten	141.689	125.180	141.255	123.789	93.297	88.802
Totaal saldo programma's	-185.483	-195.403	-163.635	-163.499	-164.062	-161.672

Programma / Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene dekkingsmiddelen						
lasten						
Belastingheffing	165	145	166	176	186	196
Financiering/Belegging	257	263	145	155	165	175
Gemeentefonds	154	200	160	170	180	190
Overige algemene middelen	104	944	113	418	1.518	2.630
Voorzieningen	1.490	660				
Saldi kostenplaatsen	205	-5.937	-622	-622	-622	-622
Totaal lasten	2.375	-3.725	-38	297	1.427	2.569
baten						
Belastingheffing	16.302	16.405	17.175	17.704	17.999	18.296
Financiering/Belegging	13.040	9.925	4.657	4.657	4.657	4.657
Gemeentefonds	160.876	159.325	158.749	158.854	159.153	158.928
Overige algemene middelen	2.946	62	212	62	62	62
Totaal baten	193.164	185.716	180.793	181.277	181.871	181.943
Totaal saldo algemene dekkingsmiddelen	190.790	189.441	180.831	180.980	180.444	179.374
Overhead						
lasten						
Bedrijfsvoering, kosten overhead (onderst. taken)	pm	pm	18.039	17.987	18.004	18.270
Vastgoed, kosten overhead	pm	pm	2.876	2.732	2.759	2.787
Totaal lasten	pm	pm	20.915	20.718	20.763	21.056
baten						
Bedrijfsvoering, inkomsten overhead (onderst. taken)	pm	pm	1.034	1.050	1.066	1.083
Vastgoed, inkomsten overhead	pm	pm	280	280	280	280
Totaal baten	pm	pm	1.314	1.330	1.346	1.363
Totaal saldo overhead	pm	pm	-19.601	-19.388	-19.417	-19.693
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien/incidenteel	0	346	959	1.162	651	965
Totaal saldo van baten en lasten	5.306	-6.308	-3.364	-3.069	-3.686	-2.956
mutaties in reserves						
storting reserves	20.961	4.151	1.479	6.021	1.223	1.782
beschikking reserves	15.113	10.708	4.846	9.256	4.974	4.803
Totaal mutaties in reserves	-5.847	6.557	3.367	3.235	3.751	3.021
Resultaat	-541	249	3	166	65	65

Lasten en baten per taakveld

4. Programma's en taakvelden

1. Wonen in Assen

- 0.10 Mutaties reserves
- 0.2 Burgerzaken
- 0.64 Belastingen overig
- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.4 Economische havens en waterwegen
- 2.5 Openbaar vervoer
- 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
- 5.4 Musea
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Mileubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.3 Wonen en bouwen

2. Werken in Assen

- 0.10 Mutaties reserves
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie

3. Meedoen in Assen

- 0.10 Mutaties reserves
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7.1 Volksgezondheid

4. Aantrekkelijk Assen

- 0.10 Mutaties reserves
- 0.63 Parkeerbelasting

4. Aantrekkelijk Assen

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2.2 Parkeren
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 8.3 Wonen en bouwen

5. Samen werken aan Assen

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie
- 0.61 OZB woningen

6. Bedrijfsvoering

- 0.10 Mutaties reserves
- 0.8 Overige baten en lasten

7. Vastgoed en Grondbedrijf

- 0.10 Mutaties reserves
- 0.8 Overige baten en lasten
- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 2.2 Parkeren
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

8. Algemeen financieel beleid

- 0.10 Mutaties reserves
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB-woningen
- 0.62 OZB niet woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 2.1 Verkeer en vervoer

3. Lasten en baten per taakveld							(bedragen * € 1.000)
Taakvelden	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenprognose			
				2018	2019	2020	
lasten							
0. Bestuur en ondersteuning							
0.1	Bestuur	3.296	2.675	2.582	2.487	2.491	
0.10	Mutaties reserves	21.484	4.151	1.479	6.021	1.223	
0.2	Burgerzaken	1.901	2.378	1.925	1.928	1.971	
0.4	Overhead, ondersteuning organisatie	398	254	251	251	251	
0.5	Treasury	257	263	145	155	165	
0.61	OZB woningen	195	182	202	212	232	
0.63	Parkeerbelasting	101					
0.64	Belastingen overig	72	84	85	85	85	
0.8	Overige baten en lasten	53.305	52.460	54.487	54.837	55.464	
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning		81.011	62.446	61.156	65.976	61.872	
1. Veiligheid							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	4.259	4.436	4.395	4.393	4.416	
1.2	Openbare orde en veiligheid	550	336	337	317	317	
Totaal 1. Veiligheid		4.808	4.772	4.732	4.710	4.733	
2. Verkeer, vervoer en waterstaat							
2.1	Verkeer en vervoer	40.949	43.925	59.542	41.862	11.482	
2.2	Parkeren	4.116	4.295	4.198	4.208	4.208	
2.4	Economische havens en waterwegen	329	253	194	194	194	
2.5	Openbaar vervoer	146	188	109	109	67	
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		45.541	48.661	64.043	46.373	15.951	
3. Economie							
3.1	Economische ontwikkeling	1.256	1.509	1.237	1.189	1.041	
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	52	80	80	80	80	
Totaal 3. Economie		1.308	1.589	1.317	1.269	1.121	
4. Onderwijs							
4.1	Openbaar basisonderwijs	20.898					
4.2	Onderwijshuisvesting	9.732	12.433	12.941	12.955	12.977	
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6.445	5.656	5.445	5.371	5.421	
Totaal 4. Onderwijs		37.075	18.089	18.386	18.326	18.470	
5. Sport, cultuur en recreatie							
5.1	Sportbeleid en activering	327	436	306	179	179	
5.2	Sportaccommodaties	4.397	4.936	4.965	5.035	5.035	
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie	12.339	11.163	11.270	11.332	11.398	
5.4	Musea	-2	12	13	13	13	
5.6	Media	3.349	4.193	4.222	4.287	4.354	
5.7	Openbaar groen en (open)luchtrecreatie	4.451	3.750	-2.136	-1.939	-2.199	
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		24.862	24.490	18.640	18.907	18.747	
6. Sociaal domein							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	11.062	25.303	24.515	24.536	24.580	
6.2	Wijkteams	5.554	881	632	633	634	
6.3	Inkomensregelingen	39.088	39.032	40.036	40.065	39.871	
6.4	Begeleide participatie	20.597	19.919	18.145	17.107	16.393	
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.240	2.671	2.080	2.080	2.080	
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.191	5.251	5.320	5.320	5.320	
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.812					

Taakvelden		Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	51.908	50.125	51.199	52.055	52.774	52.707
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	4.812					
Totaal 6. Sociaal domein		148.263	143.183	141.927	141.796	141.652	140.718
7. Volksgezondheid en milieu							
7.1	Volksgezondheid	2.308	2.260	2.301	2.301	2.302	2.302
7.2	Riolering	3.385	4.457	3.963	4.022	4.216	4.418
7.3	Afval	4.798	3.751	3.640	3.725	3.856	3.857
7.4	Milieubeheer	1.352	1.430	871	873	875	877
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	142	270	237	237	237	237
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu		11.985	12.168	11.012	11.158	11.486	11.691
8. Volkshuisvesting, ruimt.ordering en sted.vernieuwing							
8.1	Ruimtelijke ordering	1.509	1.683	1.679	1.701	1.724	1.755
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)	-5.746	3.971	5.029	4.986	5.422	4.530
8.3	Wonen en bouwen	415	304	284	284	284	284
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimt.ordering en sted.vernieuwing		-3.823	5.958	6.992	6.971	7.430	6.569
Totaal lasten		351.031	321.356	328.205	315.486	281.423	276.846
baten							
0. Bestuur en ondersteuning							
0.1	Bestuur	-3					
0.10	Mutaties reserves	15.637	10.708	4.846	9.256	4.974	4.803
0.2	Burgerzaken	1.189	1.042	1.136	1.136	994	994
0.4	Overhead, ondersteuning organisatie	14					
0.5	Treasury	13.040	9.925	4.657	4.657	4.657	4.657
0.61	OZB woningen	12.965	15.925	16.680	17.199	17.484	17.771
0.62	OZB niet woningen	2.839					
0.63	Parkeerbelasting	1.674	1.702	1.702	1.702	1.702	1.702
0.64	Belastingen overig	719	724	739	749	759	769
0.7	Algemene uitkering en overige uitk. gemeentefonds	182.288	159.325	158.749	158.854	159.153	158.928
0.8	Overige baten en lasten	11.239	9.764	9.810	9.806	9.948	10.100
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning		241.601	209.115	198.319	203.359	199.671	199.724
1. Veiligheid							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.065	1.057	1.057	1.057	1.057	1.057
1.2	Openbare orde en veiligheid	97	1	2	2	2	2
Totaal 1. Veiligheid		1.162	1.058	1.059	1.059	1.059	1.059
2. Verkeer, vervoer en waterstaat							
2.1	Verkeer en vervoer	8.987	38.507	56.437	37.378	6.803	933
2.2	Parkeren	3.227	3.381	3.381	3.381	3.381	3.381
2.4	Economische havens en waterwegen	45	15	16	16	16	16
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		12.259	41.903	59.834	40.775	10.200	4.330
3. Economie							
3.1	Economische ontwikkeling	90	120	120	120		
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	94	116	116	116	116	116
Totaal 3. Economie		184	236	236	236	116	116
4. Onderwijs							
4.1	Openbaar basisonderwijs	20.617					
4.2	Onderwijshuisvesting	1.340	850	850	850	850	850
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.587	4.185	4.149	4.155	4.161	4.167
Totaal 4. Onderwijs		27.544	5.035	4.999	5.005	5.011	5.017

Taakvelden	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5. Sport, cultuur en recreatie						
5.1 Sportbeleid en activering	160					
5.2 Sportaccommodaties	2.072	2.252	2.251	2.251	2.251	2.251
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie	6.578	4.262	4.262	4.262	4.262	4.262
5.6 Media	764	714	714	714	714	714
5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie	909	660	610	610	610	610
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	10.483	7.888	7.837	7.837	7.837	7.837
6. Sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.799	1.996	1.546	1.546	1.546	1.546
6.2 Wijkteams	55					
6.3 Inkomensregelingen	26.415	28.756	28.517	29.146	29.151	30.376
6.4 Begeleide participatie	700	112				
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.270	1.213	1.213	1.213	1.213	1.213
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	29					
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	3.138	2.506	2.293	2.293	2.293	2.293
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	21					
Totaal 6. Sociaal domein	33.428	34.582	33.569	34.198	34.203	35.428
7. Volksgezondheid en milieu						
7.2 Riolering	6.453	6.486	6.335	6.372	6.568	6.770
7.3 Afval	7.974	8.869	8.741	8.830	8.960	8.960
7.4 Milieubeheer	56					
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	730	718	718	718	718	718
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	15.213	16.072	15.794	15.920	16.246	16.448
8. Volkshuisvesting, ruimt.ordering en sted.vernieuwing						
8.1 Ruimtelijke ordening	647	344	343	343	343	343
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)	6.442	4.098	4.943	5.645	5.527	5.334
8.3 Wonen en bouwen	1.527	1.275	1.275	1.275	1.275	1.275
Totaal 8. Volkshv., ruimt.ordering en sted.vernieuwing	8.615	5.716	6.561	7.263	7.145	6.952
Totaal baten	350.490	321.605	328.208	315.652	281.488	276.911
Resultaat	-541	249	3	166	65	65

Financiële begroting

Toelichting financiële begroting

1. Hoofdpijnen financieel beleid
2. Wijziging besluit begroting en verantwoording (BBV)
3. Kaders, richtlijnen ambities en bezuinigingen
4. Analyse begrotingsresultaat 2017 en prognoses 2018 -2020
5. Incidentele lasten en baten 2017 – 2020
6. Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 2017-2020
7. Gepronosticeerde balans
8. Overzicht EMU-saldo 2016-2020
9. Gemeentelijke reservepositie
10. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen
11. Gemeentefonds
12. Overzicht investeringen

Toelichting financiële begroting 01

Hoofdlijnen financieel beleid

In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de beleidslijnen en spelregels die we in ons financieel beleid en bij de samenstelling van de begroting en meerjarenprognose hanteren. We geven uitleg over het resultaat van de begroting 2017 en de nieuwe meerjarcijfers en over de belangrijkste achtergronden daarvan. We lichten opbouw en verloop van de gemeentelijke reservepositie toe en besteden aandacht aan de meerjarige opbouw en omvang van de uitkering uit het gemeentefonds. Verder bevat dit hoofdstuk de informatie en de financiële overzichten die op grond van het vernieuwde Besluit begroting en verantwoording (BBV) in de financiële stukken gepresenteerd moet worden, ze dienen ter verbetering van het financiële inzicht in en de transparantie voor de raad.

Beleidslijnen en spelregels

Het financiële beleid van de gemeente Assen is gericht op duurzaamheid, stabiliteit en continuïteit. We zorgen voor jaarlijkse sluitende begrotingen en een solide reservepositie. Er is ruimte om financiële tegenvallers die zich in de beleidsuitvoering voordoen op te vangen. We wegen voor beleidsuitvoering de benodigde inzet van middelen in totaalverband af.

In de verdere uitvoering van het financiële beleid staan de volgende beleidsdoelen centraal:

- ✓ Besteding en beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.
- ✓ Er is sprake van duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over de huidige en toekomstige generaties.
- ✓ De presentatie van het te voeren beleid en van de daarvoor in te zetten middelen is eenduidig en transparant.
- ✓ Er is actueel inzicht in de risico's die de financiële positie van de gemeente kunnen bedreigen.
- ✓ Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op peil en voldoet aan de vastgestelde normering.
- ✓ Niet of niet langer voor beleidsuitvoering benodigde middelen vloeien terug naar de algemene middelen dan wel de algemene reserve.
- ✓ De tarieven van de belastingen worden jaarlijks trendmatig aangepast; voor de tarieven voor de heffingen en rechten (leges) geldt 'kostendekkendheid' als uitgangspunt.
- ✓ Er is continu inzicht in de liquiditeitspositie en de financieringsbehoefte.
- ✓ De gemeentelijke grondexploitatie is financieel zelfstandig.
- ✓ Het aantrekken of uitzetten van financieringsmiddelen geschiedt efficiënt en risicomijdend.
- ✓ Er is sprake van een gezonde op de gemeentelijke opgave afgestemde schuldpositie.
- ✓ Het financieel beleid, het beheer en de administratie voldoen aan eisen die wet- en regelgeving daaraan stellen.

Toelichting financiële begroting 02

Wijziging Besluit begroting en verantwoording (BBV)

In maart 2016 heeft het kabinet het vernieuwde BBV gepubliceerd. Basis daarvoor zijn de adviezen die de commissie Depla hierover in 2015 heeft uitgebracht.

Hoofddoelen van de vernieuwde begrotings- en verantwoordingsvoorschriften zijn verdere versterking van de positie van de raad, meer transparantie en verbetering van onderlinge vergelijkbaarheid. Dit door uniformering van kostenbegrippen en kostentoe-rekeningen. Daarnaast speelt onmiskenbaar ook de bij het Rijk bestaande behoefte aan meer eenduidigheid en onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten op de achtergrond mee.

Hoofdpunten

Het voert te ver om in het kader van de begroting uitgebreid op inhoud en strekking van de nieuwe begrotings- en verantwoordingsregels in te gaan. Hieronder in het kort een overzicht van de belangrijkste wijzigingen en vernieuwingen die op grond van aangepaste regelgeving aan de orde zijn.

- ✓ Invoering van een uniforme indeling van de begroting/rekening taakvelden (als bijlage).
- ✓ Uniforme basisset beleidsindicatoren en financiële kengetallen (bron 'waarstaatjegemeente.nl').
- ✓ Verbetering van beleidsinformatie over verbonden partijen.
- ✓ Uniformering en inzicht in gemeentelijke overhead.
- ✓ Vernieuwing van de accountantscontrole.
- ✓ Aanpassingen in het stelsel van baten en lasten zoals:
 - Vereenvoudiging van het rentestelsel (vanaf 2018).
 - Verplicht activeren van investeringen met maatschappelijk nut.
 - Verbetering van het zicht in het Emu-saldo.
- ✓ Transparante berekening kostendekkende tarieven.
- ✓ Invoering van de VPB en aanscherping van regelgeving grondexploitatie.

Vrijwel gelijktijdig met de vaststelling van nieuwe begrotings- en verantwoordingsvoorschriften heeft de commissie BBV, als leidraad voor de verdere uitwerking, over een aantal specifieke onderwerpen notities

opgesteld en uitgebracht. Deze notities bevatten praktische handvaten en bestaan uit richtinggevende 'adviezen' en zogenaamde bindende 'stellige uitspraken'. Hiermee kunnen of moeten gemeenten bij de uitwerking van de stelselwijzigingen rekening houden. De notities hebben betrekking op de gemeentelijke grondexploitatie, de rentemethodiek en het omslagstelsel en de gemeentelijke overhead. De in de notities opgenomen stellige uitspraken hebben een bindend karakter.

Direct met de ingang van de begroting 2017 moet het volgende worden geeffectueerd: De op grond van het nieuwe BBV en de notities van de commissie BBV noodzakelijke stelselwijzigingen en aanvullend in de begroting op te nemen stuurinformatie. Omdat de voorbereidingstijd voor gemeenschappelijke regelingen te krap was, is het startjaar voor deze organisaties vastgesteld op 2018.

Financiële stelselwijzigingen

Een aantal financiële stelselwijzigingen wordt doorgevoerd om de met de vernieuwde begrotings- en verantwoordingsvoorschriften beoogde verbetering van stuurinformatie voor de raad tot stand te brengen. De belangrijkste daarvan zijn: De invoering (voorlopig nog als bijlage) van een uniforme set taakvelden met daaraan gekoppelde budgetten, vereenvoudiging van de rentesystematiek en het renteomslagstelsel, het verplicht activeren van investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte en het definiëren en standaardiseren van de gemeentelijke overhead.

De implementatie van het totale maatregelenpakket raakt niet alleen de opbouw en samenstelling van de programmabudgetten. Het heeft ook invloed op de tarieven van de gemeentelijke heffingen, en de samenstelling en versleuteling van de van de gemeentelijke overhead en werkt daarmee door in de uitkomst van de begroting als geheel. Inzet financieel is om de vereiste transformatie zoveel mogelijk budgettair neutraal te laten verlopen en niet wenselijke begrotingseffecten zoveel mogelijk te voorkomen. Deze zijn echter niet op voorhand uit te sluiten. Daarvoor zijn de wijzigingen te ingrijpend. Ingeval deze effecten zich voordoen zullen ze als onontkoombaar en in totaalverband moeten worden ingepast en van oplossingen voorzien.

Het implementatiejaar voor de invoering stelselwijzigingen is verschoven van 2017 naar 2018. Dit hangt samen met de door de commissie gepresenteerde 'notitie rente 2017' om de gemeenten meer tijd te geven de beleidsmatige en financiële impact ervan goed te doorgronden en te verwerken. De op de gemeentelijke grondexploitatie betrekking hebbende notities zijn reeds met ingang van 2016 in werking getreden. De gevolgen van die wijzigingen worden voor het eerst in de jaarrekening 2016 zichtbaar. Elders in dit hoofdstuk hebben we de gevolgen van die de stelselwijzigingen voor de Asser begroting en meerjarenprognose in kaart gebracht.

Omdat de voorbereidingstijd voor de uitwerking van de nieuwe regelgeving beperkt is, hebben we in de uitwerking van de verschillende stelselwijzigingen, vooreerst gekozen voor een pragmatische aanpak. Verdere verdieping en verfijning krijgen met ingang van de begroting 2018 hun beslag.

Toelichting financiële begroting 03

Kaders, richtlijnen ambities en bezuinigingen

Financiële beeld Voorjaarsnota 2016

De financiële kaders, de begrotingspositie en de meerjarenprognose zijn bij de Voorjaarsnota 2016 voor het laatst getoetst en geactualiseerd. Wij maken in het verdere verloop van dit hoofdstuk steeds de vergelijking met het beleid en de cijfers die in die nota door de raad zijn vastgesteld.

In de Voorjaarsnota 2016 hebben we gemeld voor 2017 geen grote veranderingen in de financiële positie en het begrotingsbeeld van Assen te voorzien. Tevens hebben we vastgesteld dat we, om die situatie in deze bestuursperiode te kunnen continueren, financieel behoedzaam moeten blijven manoeuvreren. Daarnaast dient de gemeentelijke weerstandscapaciteit op peil te blijven voor mogelijke tegenvallers als gevolg van boven de markt hangende financiële risico's. Kortom, de financiële positie was gezond, maar blijft ook de komende jaren kwetsbaar.

We hebben gerapporteerd dat beleidsuitvoering en de realisatie van de ambities uit het collegeprogramma op schema lagen. Dat gold eveneens voor de bezuinigingsopgave in uitvoering: de op de bedrijfsvoering rustende bezuinigingen zijn met instemming van de raad enigszins naar beneden bijgesteld. In het kader van de voorbereiding van de begroting 2017 wordt bezien of hiervoor compenserende maatregelen dienen te worden getroffen.

De financiële vooruitzichten gaven aan dat de gemeentelijke financiële huishouding tot en met 2019 vrijwel sluitend blijft. Er is echter geen vrije ruimte beschikbaar voor realisatie van nieuwe ambities. Daarvoor zal binnen de bestaande budgetten ruimte moeten worden vrij gemaakt. Een prognose voor het jaar 2020 ontbrak nog in de Voorjaarsnota. De eindresultaten van de Voorjaarsnota 2016 luiden als volgt:

Eindresultaten Voorjaarsnota 2016		(bedragen * € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2016	2017	2018	2019	
Eindresultaten begroting 2016-2019	76	72	859	379	
Actualisering programmabudgetten en prognoses	-7.577	-1.681	-2.350	-1.891	
Actualisering budgetten en prognoses Algemene dekking	4.981	758	1.268	1.218	
Actualisering inzet reserves	2.769	78	78	78	
Risico's sociaal domein en gemeentefonds	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Geactualiseerde resultaten 2016-2019	249	-773	-145	-216	

Aanpak opbouw budgetten en financiële prognoses 2017

De verbetering van de kwaliteit van de planning- en controlproducten, en de over het beleid en de financiën te presenteren informatie, is een continu proces. Naast het door de raad eind 2014 vastgestelde verbeterplan zijn de bevindingen van de accountant en de provinciale toezichthouder daarvoor input. Uitgangspunt blijft beleidspresentatie op basis van de drie W-vragen. Die luiden: Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? en Wat gaat dat kosten?

Vanaf 2015 hanteren we een sterk vereenvoudigde begrotingssystematiek. De opbouw van de programma- en productbudgetten vindt sindsdien 'top down' plaats. Het vertrekpunt is aanvaard beleid in de Voorjaarsnota met de daarbij behorende mutaties in de jaarschijven van de dan lopende meerjarenprognose.

Waar nodig vindt actualisering plaats op basis van externe ontwikkelingen en eigen besluitvorming. Ook het doorrekenen van loon-, prijs-, en volumeontwikkelingen is onderdeel van dit proces. De zo opgebouwde budgetten zijn basis voor bespreking, vaststelling, autorisatie en het afleggen van verantwoording over het gevoerde beleid. Voor het opstellen en actualiseren van de nieuwe meerjarenprognose geldt een vergelijkbare aanpak.

Hierbij houden we rekening met eisen die wet- en regelgeving aan vorm, inhoud en kwaliteit van de gemeentebegroting en aan de jaarrekening en jaarverslag stellen. Belangrijk in dat verband zijn de Gemeentewet, de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

en de jaarlijkse Kaderbrief van de financieel toezicht-
houder.

De budgetten in de programmabegroting 2017 en
financiële prognoses voor 2018-2020 zijn gebaseerd
op de financiële beleidslijnen en de spelregels uit het
collegeprogramma 'Mijn Assen'. De beleids-, bezuini-
gings- en dekkingsmaatregelen uit de beleidsnotitie
'Minderen met Maat' maken daar onderdeel vanuit.

Financiële en fiscale spelregels

Voor wat betreft de opbouw en samenstelling van de
product- en de programmabudgetten en het budget
voor de bedrijfsvoering is in de begroting 2017 uitge-
gaan van de volgende vertrekpunten:

- ✓ Sluitende begroting 2017 en meerjarenprognose
2018-2020; zo nodig vaststelling aanvullende be-
zuinigingen.
- ✓ Top down opbouw van de product-, programma-
en bedrijfsvoeringsbudgetten.
- ✓ Beschikbare ruimte voor bestaande ambities uit
collegeprogramma van € 1,55 miljoen.
- ✓ Bijgestelde bezuinigingsopgave en dekkingsmaat-
regelen 'Minderen met Maat' 2017 van € 5,8 mil-
joen.
- ✓ Financieel kader sociaal domein; budgettair neu-
traal binnen overkomende rijksmiddelen.
- ✓ Inventarisatie en aanpak acute risico's met drei-
gende financiële tegenvallers.

- ✓ Algemene uitkering en integratie-uitkering sociaal
domein conform meicirculaire 2016.
- ✓ Geactualiseerde rentevisie, -calculatie en –
omslag met inachtneming vernieuwd BBV.
- ✓ Tarieven gemeentelijke heffingen; kostendek-
kend; anders trendmatig + 1 %; (juni-raming 2016
CBP)
- ✓ Ozb boven-trendmatig + 1,5%; conform 'Minde-
ren met Maat' en eerste stap conform amende-
ment raad.
- ✓ Aannee loon- en prijsontwikkeling in 2017 res-
pectievelijk + 5,0 % en + 0,2 % (inclusief nacalcu-
latie - 0,7%).
- ✓ Reële raming van de over 2017 af te dragen ven-
nootschapsbelasting.
- ✓ Inzet van reserves overeenkomstig besluitvor-
ming en financiële spelregels.
- ✓ Beleids- reken- en spelregels vernieuwd BBV
maart 2016.

Uitwerking maatregelen vernieuwd BBV

Vanaf 2017 zijn gemeenten verplicht om uitvoering te
geven aan de in de loop van 2016 door het kabinet
vastgestelde wijzigingen van het besluit begroting en
verantwoording. In het voorafgaande hoofdstuk heb-
ben we aard en strekking daarvan reeds kort toege-
licht. Hieronder geven we in kort bestek aan hoe we
daar in de begroting 2017 praktisch invulling aan heb-
ben gegeven.

Overzicht belangrijkste maatregelen vernieuwd BBV

Maatregelen vernieuwd BBV	Wijze van invulling in de begroting
Indeling budgetten op basis van uniforme taakvelden.	De budgetverdeling op basis van voorgeschreven uniforme taakvelden is als bijlage aan de begroting toegevoegd.
Presentatie uniforme basisset beleidsindicatoren.	De voorgeschreven beleidsindicatoren uit 'waarstaatjegemeen- te' zijn per begrotingsprogramma zichtbaar gemaakt.
Presentatie uniforme set financiële indicatoren.	De verplichte financiële indicatoren maken onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen.
Verbetering van beleidsinformatie verbonden partijen.	Is in de betrokken begrotingsprogramma's eerste aanzet toe gegeven. Wordt in komende begrotingen verder invulling aan gegeven.
Uniformering en verbetering inzicht in gemeentelijke over- head.	Omvang en samenstelling van de gemeentelijke overhead zijn op basis van de definities in het BBV in de paragraaf bedrijfs- voering zichtbaar gemaakt.
Vereenvoudiging van de rentesystematiek en het omslagstel- sel (treedt vanaf 2018 in werking).	De calculatierente voor in- en externe financiering is aangepast aan de marktsituatie. Het interne rente-omslagpercentage is verlaagd naar 2,2%. Er wordt geen bespaarde rente meer berekend over voorzie-

Maatregelen vernieuwd BBV	Wijze van invulling in de begroting
Verbetering van het zicht in het Emu-saldo.	<p>ningen.</p> <p>De rentesystematiek voor de grondexploitatie is aangepast.</p> <p>Verdere uitvoering voor zover nodig vanaf 2018.</p> <p>Er is een meerjarige berekening van het verwachte gemeentelijke EMU-saldo (2016-2020) in de begroting opgenomen.</p> <p>Geprognosticeerde meerjarige begin- en eindbalans aan het financiële hoofdstuk van de begroting toegevoegd.</p>
Transparante berekening kostendekkende tarieven.	De paragraaf lokale heffingen bevat informatie over de mate van kostendekkendheid van de tarieven.
Activeren van investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte.	Voor de periode 2017-2020 geplande investeringen in de openbare ruimte worden vanaf 2017 geactiveerd. De kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting en meerjarenprognose.
Aanscherping regelgeving grondexploitatie	Bij het opmaken van de jaarrekening 2016 is rekening gehouden met de gewijzigde regelgeving.

Een aantal maatregelen uit het totaalpakket heeft direct dan wel indirect effect op de opbouw en samenstelling van de programma- en productbudgetten,

alsmede op het eindresultaat van de begroting 2017 als geheel. De effecten waar het hier om gaat zijn als volgt samen te vatten.

Gevolgen invoering vernieuwd BBV 2017-2020		(bedragen*€ 1.000)			
Omschrijving/jaar	2017	2018	2019	2020	
Bijstelling en aanpassing renteverdeling	633	725	817	888	
Mutatie afschrijving activa	-2.775	-2.775	-2.775	-2.775	
Activering maatschappelijk nut	2.171	1.340	1.122	954	
Inzet en (om)vorming amortisatiereserves	-	618	618	618	
Bijstelling grondslagen heffingen	-195	-195	-195	-195	
Overige mutaties toerekening overhead	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Totaaleffect vernieuwd BBV 2016-2019	-166	-287	-413	-510	

Ambities collegeprogramma 2015 - 2018

In de huidige bestuursperiode is jaarlijks € 1,5 miljoen beschikbaar voor uitvoering van het collegeprogramma 'Mijn Assen'. Hierover zijn bij de start afspraken

gemaakt. De betrokken programmabudgetten zijn hierop afgestemd. De verdeling van de middelen over de programma's is als volgt door de raad vastgesteld.

Ambities en beleidsintensiveringen 2016-2020					
Omschrijving / jaar (bedragen* € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020
Wonen in Assen	150	150	150	75	p.m.
Werken in Assen	100	100	100	50	p.m.
Meedoen in Assen	765	765	765	383	p.m.
Aantrekkelijk	350	350	350	175	p.m.
Bedrijfsvoering	190	190	190	20	p.m.
Totale beschikbaar in 2016-2020	1.555	1.555	1.555	703	p.m.

Het voor het collegeprogramma 'Mijn Assen' vastgestelde dekkingsplan van € 1,5 miljoen bestaat uit het niet 'indexeren' van de bestemmingsreserves, het verlagen van de zogenoemde incidentele ruimte en het schrappen van de stelpost bijzondere bijstand. Het pakket maatregelen heeft een tijdelijk karakter en loopt in 2019 af. Betreffende budgetten worden daarna weer op hun oorspronkelijke peil teruggebracht.

Jaarlijks bij de bespreking van de begroting en/of van de Voorjaarsnota wordt bezien of, en zo ja, welke beleidsknelpunten er moeten worden opgelost en welke nieuwe beleidswensen en ambities er zijn.

Zo hebben we in de begroting extra 2016 middelen vrijgemaakt voor de organisatie van de Mayatentoonstelling in het Drents Museum en voor het dekken van de kosten voor de uitbreiding van kleed- en berguimten voor sportverenigingen. Ook hebben we extra middelen in de begroting opgenomen ten behoeve van de exploitatie van sporthal Quintus en het voortzetten van de inzet van Mee-werkers in de openbare ruimte.

Recent bij de Voorjaarsnota 2016 is € 1,1 miljoen aan budgettaire ruimte vrijgemaakt om een aantal andere knelpunten in het beleid en de bedrijfsvoering op te

kunnen lossen. Ook hebben we ruimte in de jaarschijf 2017 van de meerjarenprognose opgenomen voor het toekomstig onderhoud van de FlorijnAs-projecten en voor het beheer van de openbare ruimte.

Voor de aard en strekking van de beleidsknelpunten, -wensen en ambities waarover we in de begroting 2017 afspraken met de raad willen maken verwijzen we naar het beleidsdeel van de programmabegroting.

Bezuinigingen 'Minderen met Maat'

De in deze bestuursperiode in te vullen bezuinigingsopgave is in totaal bepaald op € 7,3 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met de verlichting van de taakstelling bedrijfsvoering, waarover bij de Voorjaarsnota is besloten. De taakstelling is volledig met maatregelen belegd. In de opbouw van de taakstelling is rekening gehouden met het tijdelijke karakter van de middelen die benodigd zijn voor uitvoering van de ambities uit het collegeprogramma Minderen met Maat.

Het totaalpakket bestaat om die reden uit een structureel deel van uiteindelijk € 5,8 miljoen en een tijdgebonden deel van € 1,5 miljoen. Het tijdgebonden deel beslaat de bestuursperiode 2016-2018 met een overloop van € 0,75 miljoen in 2019.

Bezuinigingsopgave Minderen met Maat 2016-2020

Omschrijving / jaar (bedragen* € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020
Wonen in Assen					
Woningbouw	37	37	37	37	37
Beheer openbare ruimte	1.705	1.705	1.705	1.705	1.705
Meedoen in Assen					
Jeugdzorg	150	150	150	150	150
Mijn buurt Assen	50	50	50	50	50
Onderwijs	30	30	30	30	30
Sport	114	154	180	180	180
Bedrijfsvoering					
Anders organiseren	-	1.000	2.100	2.100	2.100
Vastgoed en grondbedrijf					
Verzekeringen	50	50	50	50	50
Beheer wijkgebouwen	79	79	79	79	79
Beperken schoonhouden	100	100	100	100	100
Differentiatie onderhoud	300	300	300	300	300
Verhoging huuropbrengsten	100	100	100	100	100
Algemeen financieel beleid					
Boven trendmatige verhoging Ozb	-	240	480	480	480
Afzien inflatiecorrectie	450	450	450	450	450
Vrijval kapitaallasten	300	-	-	-	-
Tijdelijke voor uitvoering Collegeprogramma					
Inzet incidentele ruimte	500	500	500	250	-
Afvoeren stelpost bijzonder bijstand	450	450	450	225	-
Afzien indexatie reserves	550	550	550	275	-
Totale opgave 2016-2020	4.965	5.945	7.311	6.561	5.811

De raad heeft bij de behandeling en vaststelling van de begroting besloten om de aanvankelijk voor 2016 en 2017 in de planning staande boven-trendmatige verhoging van de onroerendzaakbelastingen van jaarlijks 1,5% met een jaar uit te stellen en door te schuiven naar 2017 en 2018. Daarnaast is in het kader van de Voorjaarsnota besloten om de 'oude', nog uit de vorige bestuursperiode stammende taakstelling bedrijfsvoering van € 1,0 miljoen, structureel met uiteindelijk € 0,3 miljoen te verlagen.

Onvoorzien/incidenteel

De 'incidentele ruimte /veiligheidsmarge 2016' is bepaald op € 0,7 miljoen. De omvang ervan wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Dit geurt op basis van de voor het betreffende begrotingsjaar gecalculerde stand van de gemeentelijke reserves en de toerekening van 'bespaarde rente' aan het begrotingsresultaat. Hierbij houden we rekening met de als onderdeel

van de in het kader van het vernieuwde BBV doorgevoerde rentemaatregelen. Voor die toerekening geldt vanaf 2017 een bovengrens van € 1,3 miljoen. Om grote financiële schommelingen in het begrotingsbeeld te voorkomen wordt het teveel als 'incidentele ruimte' in de begroting opgenomen. Deze ruimte kan gedurende het begrotingsjaar als eenmalig dekkingsmiddel voor beleids- en begrotingsdoeleinden worden ingezet. De reguliere post 'onvoorzien' bedraagt voor het komende jaar € 0,35 miljoen.

Verlaging rentepeil en renteverdeling

Naast aanpassing in de systematiek moeten ingaande de begroting 2017 ook het rentepeil en het omslagpercentage, waarmee de rente aan de producten en projecten wordt verdeeld worden aangepast. Reden daarvoor zijn de in de afgelopen jaren sterk gewijzigde omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt en de in 2015/2016 als resultaat daarvan geëffectueerd ver-

vroegde aflossing en conversie van hoogrentende leningen. Tevens was sprake van omzetting van vlottende in vaste schuld. Door deze maatregelen zijn omvang en samenstelling van de leningenportefeuille sterk gewijzigd en is het gemiddelde rentepeil van die portefeuille sterk gedaald. Resultaat van deze ontwikkelingen is dat de gemiddelde omslagrente vanaf 2017 daalt van 5 % naar 2,2 %.

Omdat het omslagpercentage in de betrokken jaren constant is gebleven zijn de positieve effecten van de lage externe rente de afgelopen jaren op een centrale plaats in de begroting (Algemene Dekking) geraamd. Door die effecten vanaf 2017 in het omslagpercentage te verdisconteren wijzigt die situatie en verschuiven de voordelen van de lage rente naar de andere onderdelen van de begroting. Het gaat om een financieel administratieve aanpassing die in basis budgettair neutraal verloopt.

Renteverlaging en afschrijvingsmethodiek

Assen hanteert voor het tot uitdrukking brengen van waardevermindering van investeringen en de raming van kapitaallasten voor het overgrote deel (circa 80% een totale boekwaarde van € 330 miljoen) de annuïtaire afschrijvingsmethode. Binnen die methode is sprake van een causaal verband tussen de hoogte van de afschrijvingscomponent enerzijds en de rentecomponent anderzijds. Door de uitgangspunten waarop de berekening van de annuïteit is gebaseerd te wijzigen, treedt een verschuiving op in die onderlinge samenhang. Als de rentecomponent daalt, neemt het afschrijvingsdeel volgens een wiskundige reeks toe. Een verlaging van de rentecomponent resulteert binnen de annuïtaire systematiek dus niet één op één in een even grote verlaging van de annuïteit en/of in lagere kapitaallasten.

De in de begroting 2017 doorgevoerde verlaging van de interne rente leidt naast het positieve rente-effect dus ook tot een toename van de afschrijvingslasten. Omdat veel van de investeringen op annuïtaire basis worden afgeschreven en ze nog relatief nieuw zijn, is dit effect in de beginjaren aanzienlijk. De omvang ervan voor de periode 2017-2020 is bepaald op € 2,7 miljoen op jaarbasis. Op middellange termijn vlakt dit effect af en wordt een omslagpunt bereikt waarna het afschrijvingsdeel relatief sneller afneemt.

Verscherpte accountantscontrole

Gemeenten worden geconfronteerd met zowel vernieuwde en aangescherpte begrotings- en verantwoordingsvoorschriften (BBV) als met op aandrang van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) verscherpte accountantscontroles. Deze hebben financiële stelselwijzigingen en stringente toepassing van wet- en regelgeving tot gevolg.

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2015 heeft de accountant geconstateerd dat er verdere verbeteringen nodig zijn in de gemeentelijke planning- en controldocumenten. Eveneens is geconstateerd dat de kader stellende rol van de raad verder en beter ingevuld kan worden en ook dat op onderdelen aanpassingen noodzakelijk zijn in de bestaande financiële aanpak. Specifieke punten daarin zijn de classificatie van reserves en voorzieningen, de wijze van ramen en verantwoorden van reservemutaties en investeringskredieten waarvan de uitvoering zich over meerdere jaren uitstrekt.

Toepassing ervan is van invloed op de inrichting en uitkomsten van onze begrotings- en verantwoordingsdocumenten, als ook op de inrichting, kwaliteit en borging van de interne administratieve processen. Het doorvoeren van deze en mogelijk andere noodzakelijke aanpassingen van de financiële systematiek kan gevolgen hebben voor de begrotingsopbouw en de samenstelling de product- en programmabudgetten.

De werkzaamheden aan de jaarrekening van 2015 werden pas in een zeer laat stadium afgesloten en hierdoor beschikten we pas laat over de bevindingen van de accountant. Het was niet meer mogelijk om direct al bij de opstelling van Programmabegroting 2017 met relevante financiële correcties en aanpassingen in de financiële aanpak rekening te houden. Daarvoor was het begrotingsproces op dat moment al te ver gevorderd. De komende Voorjaarsnota is in dat opzicht het eerstkomende bijstellingsmoment.

Vennootschapsbelasting

Activiteiten die de gemeente als ondernemer verricht vallen vanaf 2016 in principe onder de heffing van de vennootschapsbelasting. Indien met de uitvoering van die activiteiten (fiscale) winst wordt behaald, is daarover vennootschapsbelasting verschuldigd.

Het maken van winst is in Assen geen op zichzelf staand beleidsdoel. Het maakt geen onderdeel uit van de maatschappelijke effecten die onze gemeente met het beleid wil bereiken. Als daar onverhoopt wel sprake van zou zijn, is het slechts een bijkomend effect van het gemeentelijk beleid. Om die reden is er in principe dan ook niet of in het andere geval slechts marginaal sprake van belastingdruk door van de vennootschapsbelasting.

In de Programmabegroting 2017 is er als vertrekpunt vanuit gegaan dat onze gemeente in 2017 geen vennootschapsbelasting aan het Rijk hoeft af te dragen; de betreffende raming in de begroting 2017 is om die reden dan ook op 'nihil' gesteld. Indien daartoe op basis van voortschrijdend inzicht aanleiding is, vindt bij de Voorjaarsnota zo nodig bijstelling van deze raming plaats.

Algemene uitkering 2017

De raming en prognoses voor de uitkering uit het gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2016 en daarin voor de periode 2017 tot en met 2020 opgenomen maatregelen en gepresenteerde accessen. Voor de beeldvorming hierna in het kort een overzicht:

Ontwikkeling accessen 2017-2020				
Accessen/Jaar	2017	2018	2019	2020
Stand septembercirculaire 2015 in miljoenen €	-33	230	282	324
Stand meicirculaire 2016 in miljoenen €	70	205	249	362
Nominale accessen in %	0,4%	1,3%	1,5%	2,2%
Geprognosticeerde prijsontwikkeling in %	0,9%	1,4%	1,5%	1,5%
Reële accessen in %	- 0,5 %	- 0,1 %	-	+ 0,7%

Voor Assen resulteren de accessen in de meicirculaire in een nominale stijging van de algemene uitkering oplopend van € 0,8 miljoen in 2017 tot rond € 3,0 miljoen vanaf 2020. Deze middelen zijn bestemd voor het opvangen van de gevolgen van de in de periode 2017-2020 optredende loon- en prijsontwikkelingen. Verwachting is dat er pas weer vanaf 2020 sprake is van reële groei. In de eigen ramingen van de algemene middelen is niet geanticipeerd op mogelijke positieve ontwikkelingen als gevolg van economisch herstel en positieve signalen over de rijksbegroting 2017. De Miljoenennota 2017 en de septembercirculaire 2016 zullen daar uitsluitsel over moeten geven.

Herijking gemeentefonds

Besluitvorming over de herverdeling van de middelen in het uitgavencluster volkshuisvesting ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing (VHROSV) is het sluitstuk van de herijking van het gemeentefonds. Het kabinet heeft op advies van de Raad voor de financiële verhouding en de VNG inmiddels een tweede stap in die richting gezet: door te besluiten om vanaf 2017 twee derde deel van de middelen in die binnen deze cluster beschikbaar zijn op basis van de nieuwe systematiek te gaan verdelen. Voor Assen heeft dit een positief financieel effect van per saldo € 1 per inwoner. De totale financiële pijn van de herijking bedraagt voor onze gemeente € 70 per inwoner.

Bestuursakkoord verhoogde asielinstroom

De meicirculaire bevat een eerste uitwerking van het bestuursakkoord dat in 2016 over dit thema is gesloten. Op macroniveau heeft het kabinet in overleg met VNG in totaal € 500 miljoen voor dit doel vrijgemaakt. Het aantal geplaatste statushouders bepaalt de hoogte van die uitkering. Uitgaande van de Asser huisvestingsopgave zou dat betekenen dat onze gemeente in 2016 en 2017 bij benadering € 0,7 miljoen als tege-

Ontwikkeling accessen 2017-2020

Het kabinet prognosticeert in de meicirculaire 2016 voor de periode 2017-2020 de volgende accessen:

moetkoming in de kosten zou gaan ontvangen. De regeling heeft een looptijd van twee jaar en stopt dus in 2018. In de septembercirculaire volgt informatie over de verdeling van de middelen en het Asser aandeel daarin.

Impuls voorschoolse voorziening peuters

Het kabinet stelt extra middelen beschikbaar om de instroom/toegang van peuters naar de voorschoolse opvang te stimuleren en te verruimen. Voor dit jaar gaat het landelijk om € 10 miljoen. Het bedrag loopt op tot uiteindelijk € 60 miljoen structureel in 2021. Het Asser aandeel in deze middelen neemt vanaf 2016 jaarlijks met circa € 40.000 toe tot uiteindelijk circa € 250.000 in 2021.

Decentralisatie-uitkering Huishoudelijke Hulp (HHT)

Deze kortlopende regeling, in het leven geroepen om de arbeidsmarktpositie van specifieke groepen medewerkers in de zorgsector te versterken, stopt met ingang van 2017 weer. Het kabinet heeft echter besloten om deze middelen niet uit te nemen uit het gemeentefonds maar in een aantal stappen toe te voegen aan de integratie-uitkering Wmo. Dit ter vergroting van de financiële slagkracht die bij het realiseren van de beoogde vernieuwing van de maatschappelijke ondersteuning nodig is. In 2016 ontving Assen in totaal nog € 0,7 miljoen op grond van de regeling HHT. Wat de omvang van de toevoeging aan de integratie-uitkering Wmo voor Assen wordt is, is niet rechtstreeks uit de circulaire af te lezen. Inschatting is dat het om circa € 0,4 miljoen gaat.

Bezuinigingen kabinetten Rutte I en III

Het merendeel van de op het gemeentefonds drukende rijksbezuinigingen is inmiddels geëffectueerd.

Vanaf 2017 staan 'enkel' nog in de planning: de verder oplopende korting door veronderstelde efficiencyvoordelen als gevolg van gemeentelijke schaalvergroting en het hergebruik van scootmobielen.

- ✓ De korting schaalvergroting loopt in jaarlijkse stappen van € 60,0 miljoen op tot uiteindelijk € 975 miljoen in 2025. Voor Assen resulteert deze maatregel in blijvende verlaging van de algemene uitkering die jaarlijks met € 0,25 miljoen oploopt tot uiteindelijk circa € 4,0 miljoen in 2025. Besloten is om de eerste vier tranches van deze korting van in totaal € 1,0 miljoen structureel door bezuinigingen op de eigen bedrijfsvoering op te vangen. De voor de periode 2019-2025 resterende korting bedraagt dus in totaal nog € 3,0 miljoen structureel. Hiervoor zijn geen specifieke dekkingmaatregelen afgesproken. Ze maken onderdeel uit van de meerjarenprognose en werken door in de geprognosticeerde resultaten.
- ✓ De laatste tranche van de korting hergebruik van scootmobielen start vanaf 2017 en bedraagt op macro niveau in totaal € 25,0 miljoen. Het negatief effect voor Assen komt uit op circa € 85.000 jaarlijks en is conform de financiële spelregels in het Wmo-budget door verwerkt.

Tot nu toe hebben de bezuinigingen van de kabinetten Rutte I en II voor Assen geresulteerd in een blijvende inkomstenderving van jaarlijks circa € 6,0 miljoen. De nadelige gevolgen van de invoering van de herijking van het gemeentefonds en de verdeelmodellen in het sociaal domein zijn hierin nog niet meegeteld.

Ontwikkeling uitkeringsbasis

Als gevolg van autonome ontwikkelingen (groei) in de omvang van de verdeelmaatstaven verslechtert de zgn. uitkeringsbasis in het gemeentefonds. De hierdoor optredende verschuiving in de verdeling van de middelen heeft voor onze gemeente een nadelige invloed op de hoogte uitkering die daalt met circa € 0,5 tot € 0,6 miljoen. Hier is in de meerjarenprognose rekening mee gehouden. Het optreden ervan ligt besloten in de werking van het gemeentefonds.

Zuiderzee-/Rsp-gelden

De uitbetaling via het gemeentefonds van de RSP-gelden, die zijn bestemd voor de kostendekking van de FlorijnAs-projecten, wordt in 2017 gecontinueerd. Bij het opstellen van de begroting was echter nog niet bekend wat de omvang ervan in 2017 zou gaan worden. Dit is mede afhankelijk van het (versnelde) tempo waarin de RSP-middelen in 2016 worden uitgekeerd.

Macronorm OZB

De bestaande systematiek voor de macronorm OZB wordt door het kabinet geëvalueerd. Overleg over de toekomst ervan duurt nog steeds voort. Dit houdt mede verband met het kabinetsvoornemen om het gemeentelijk belastinggebied in de nabije toekomst te verruimen. Ondertussen blijft het kabinet de oude systematiek wel hanteren. De macronorm voor 2017 bedraagt in basis 2,7%.

Overige maatregelen

Naast nieuwe thema's bevat de circulaire de uitvoeringsinformatie die hoogte en samenstelling van de algemene uitkeringen verder bepalen. Het gaat dan om:

- ✓ De jaarlijkse aanpassing van de WOZ-parameters en de WOZ-waarden.
- ✓ De uitkering op grond van de breedtesportimpuls.
- ✓ De integratie-uitkeringen voor de Wmo en maatschappelijke opvang
- ✓ Invoering van nieuwe en/of wijzigingen in bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen.
- ✓ Overgangs- en suppletiereregelingen
- ✓ De aanpassing in de verdeelmaatstaven waaronder de aantallen inwoners, woningen, minderheden, bijstandsccliënten. In combinatie daarmee zijn eigen inschattingen gemaakt van ontwikkeling van de landelijke en lokale verdeelparameters. Uitgangspunt daarin is een bescheiden gemeentelijke groei.

Integratie-uitkering en budgetten sociaal domein

Op grond van de in de meicirculaire gepresenteerde cijfers kan Assen in 2017 de volgende integratie-uitkering sociaal domein tegemoet zien.

Integratie-uitkering sociaal domein 2017							(bedragen x € 1 miljoen)
Taak	Totaal beschikbaar	Wmo		Jeugdhulp	Participatie		
		Eigen taken	Regiotaken		Wsw	Re-integratie	
Via gemeentefonds	84,1	10,4	35,9	19,7	14,6	3,5	

De macrobudgetten zijn geactualiseerd. Het kabinet heeft gehoor gegeven aan de roep van veel gemeenten om meer stabiliteit in de uitkeringen uit het gemeentefonds. Dat is een van de redenen waarom de in deze meicirculaire gepresenteerde verdeling van de macrobudgetten sociaal domein als 'definitief' worden aangemerkt. Er vindt geen tussentijdse bijstelling van de onderliggende verdeelmodellen meer plaats. De Wmo-middelen 'beschermd wonen' worden in 2017 andermaal op basis van historische gegevens verdeeld. Onderzoek naar een passend objectief model is nog gaande. Wat de mogelijke effecten hiervan voor Assen zijn is onbekend.

Een genormeerd deel van de integratie-uitkering ontvang sociaal domein is bestemd voor bekostiging van de bedrijfsvoering. Daarbij is voor wat betreft de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning uitgegaan van de landelijke richtlijn van 3 procent van de Wmo-gelden. Voor uitvoering van de Jeugdwet is de VNG-richtlijn van 4,3 procent als vertrekpunt aangehouden. Als resultaat daarvan is in 2017 in totaal € 2,2 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein. Voor uitvoering van de Participatiewet waren al eerder bedrijfsvoeringsmiddelen in de begroting beschikbaar.

Doeluitkeringen

De ramingen en prognoses van de doeluitkeringen die de gemeente naast de uitkering uit het gemeentefonds van Rijk en/of provincie ontvangt zijn geactualiseerd en waar nodig conform de financiële spelregels doorvertaald naar de budgetten in het achterliggende beleidsveld. Het gaat hierbij onder meer om de middelen die van het Rijk worden ontvangen voor uitvoering van de wet Buig, de Maatschappelijke opvang en voor andere activiteiten op het terrein van zorg, welzijn, onderwijs en sport.

Subsidieplafonds 2017

Op grond van juridische overwegingen is het noodzakelijk dat de raad jaarlijks een aantal met name genoemde subsidieplafonds vaststelt. Het doel is het betreffende jaarbudget juridisch af te grenzen en om daarmee openeind constructies en onbedoelde budgettaire bijwerkingen te voorkomen. De betreffende subsidiebudgetten maken onderdeel uit van de budgetten in de programmabegroting 2017.

Subsidieplafonds 2017		
Subsidieregeling	Bestemd voor/activiteit	In 2017 in te stellen plafond (in €)
Kunst en cultuur	Kunst en cultuur	45.000
Evenementen en sport	Evenementen	4.500
Evenementen en sport	Sportstimulering	5.000

Met de vaststelling van de begroting 2017 stelt de raad tevens de bovenstaande budgetten als bovengrens voor de in 2017 ten behoeve van de genoemde activiteiten te verstrekken subsidies vast.

Loon-, prijs- en volumeontwikkeling

In de opbouw van de producten en de programma-budgetten en in de bedrijfsvoering 2017, is rekening gehouden met de financiële gevolgen van loon-, prijs- en volumeontwikkelingen.

Als uitvloeisel daarvan is de gemeentelijke loonsom met nominaal 5 % aangepast. Deze aanpassing is het directe gevolg van de salarisafspraken in de laatst vastgestelde cao-gemeenten. Aanvullend daarop is een eigen inschatting gemaakt van in 2017 mogelijk komende salariswijzigingen. Verder is rekening gehouden met de budgettaire effecten van de invoering van het individueel keuzebudget. In de prognoses van de kostenontwikkeling van de bedrijfsvoering 2018-2020 is als aanname rekening gehouden met een jaarlijkse groei van de loonsom met 1,75%.

Voor wat de betreft de prijsontwikkeling 2017-2020 is in de product- en programmabudgetten rekening gehouden met een jaarlijks stijgingspercentage van gemiddeld 1% tot 1,5 %. Deze aanname sluit op hoofdlijn bij de uitgangspunten die het Rijk voor het gemeentefonds hanteert.

Met ingang van 2015 is het volumebeleid hervat. Dat betekent dat relevante product- en programmabudgetten worden bijgesteld op basis van in de betreffende sector verwachte volumegroei. Louter als aanname voor die groei is rekening gehouden met een jaarlijkse gemeente brede lastenuitzetting van rond € 0,3 miljoen. Daarmee is cumulatief gezien in totaal dus € 1,2 miljoen structureel aan ruimte in de meerjarenprognose ingepland om lasten van volumegroei op te kunnen vangen. De feitelijke bijstelling van de betrokken productbudgetten vindt plaats op basis van in een jaar aantoonbaar opgetreden volumegroei.

Aanpassing interne rekenrente

Het rentebeleid en de daarmee verband houdende ramingen en prognoses in begroting en meerjarenprognose zijn geactualiseerd en, voor zover voor de begroting 2017 noodzakelijk, aangepast aan de nieuwe begrotings- en verantwoordingsvoorschriften. Bijstelling van de interne rekenrente dan wel het omslagpercentage en het hanteren van een meer marktconforme calculatierente voor de eigen financieringsmiddelen (bespaarde rente) zijn daar onderdeel van.

Het omslagpercentage is vanaf de begroting 2017 verlaagd van 5 % in de bestaande situatie naar 2,2% nu. Het omslagpercentage is het gewogen gemiddelde van de rente die de gemeente betaalt en/of calculeert over de externe en de beschikbare eigen financie-

ringsmiddelen. Met behulp van dit percentage wordt het totaal van die rentelasten over de diverse producten, projecten en programma's verdeeld.

Verlaging van het omslagpercentage was noodzakelijk om aan te sluiten op de sterk gewijzigde situatie op de geld- en kapitaalmarkt. Ook om de sinds 2014/2015 als resultaat daarvan in de begroting geboekte rentevoordelen gelijkmatig over de begroting te verdelen. Tot en met 2016 werden die effecten centraal in de begroting, in dit geval binnen het programma algemeen financieel beleid geraamd en verantwoord. Door die effecten vanaf 2017 in het omslagpercentage te verwerken wijzigt die situatie en verschuiven de positieve rente-effecten naar de andere onderdelen van de begroting waardoor de rentelasten daar afnemen.

Gegeven is dat het hier om een zuiver technische, op de interne financiële huishouding gerichte operatie gaat die, om ongewenste begrotingseffecten te voorkomen, geen externe doorwerking in de zin van verlaging van huur- en grondprijzen of van andere externe tarieven mag hebben.

Dit te meer daar aanpassing van omslagrente op zich al nadelig doorwerkt in de afschrijvingsmethodiek, in de grondslagen van de gemeentelijke heffingen en in de inzet van gemeentelijke reserves. Deze nadelige effecten zijn in de uitwerking van het totaalpakket BBV-maatregelen, waar ook de stelselwijziging voor de investeringen met een maatschappelijk nut is begrepen, meegenomen en daarbinnen zo veel als mogelijk opgelost.

De in combinatie met de nieuwe BBV gepresenteerde 'notitie rente 2017' treedt vanaf 2018 in werking. In de aanloop naar de begroting 2018 onderzoeken wij of, en zo ja welke, andere aanpassingen in ons rentebeleid noodzakelijk en/of wenselijk zijn. In dit kader komt ook de vraag over het in dat geval blijven calculeren van zogenoemde 'bespaarde rente' aan de orde.

Activeren investeringen maatschappelijk nut openbare ruimte.

Gemeenten moeten op grond van het vernieuwde BBV hun maatschappelijke investeringen in de openbare ruimte (onder meer wegen, straten, pleinen parken) vanaf 2017 activeren dan wel de lasten daarvan in de tijd spreiden. Reden die het kabinet hiervoor aangeeft is dat de lasten van deze investeringen 'door die burgers en bedrijven moeten worden gedragen die daar daadwerkelijke profijt van hebben'.

Ook deze stelselwijziging heeft gevolgen voor de Asser begroting. Die hebben geen betrekking op de hoogte van de budgetten die voor het in de openbare ruimte uit te voeren werk beschikbaar komen, maar enkel op de wijze waarop deze vanaf 2017 in de begroting moeten worden verwerkt.

In Assen was het tot nu toe gebruikelijk dat het betreffende jaarbudget van € 2,5 miljoen in een keer met zijn volle omvang in de begroting werd geraamd en daarbinnen ook in een keer werd gedekt. Vanaf 2017 mag niet het jaarbudget, maar moeten de uit dat jaarbudget voortvloeiende kapitaallasten in de begroting worden verwerkt. Die bedragen jaarlijks circa € 0,2 miljoen.

Voor de korte en middellange termijn levert deze stelselwijziging voor Assen een jaarlijks afnemend budgettair voordeel op. Voor de begroting 2017 bedraagt dit voordeel circa € 2,3 miljoen. Dit voordeel loopt in de tijd gezien jaarlijks met € 0,2 miljoen terug. Verwachting is dat bij ongewijzigd beleid in 2033 het omslagpunt wordt bereikt.

Bijzonder aandachtspunt is het feit dat, als gevolg van de stelselwijzigingen ook het eigen gemeentelijk aandeel in de FlorijnAs-investeringen geactiveerd en over meerdere jaren gespreid moet gaan worden. Dat heeft tot gevolg dat binnen het fonds grote projecten voor de dekking van het gemeentelijke aandeel gereserveerde middelen moeten worden omgevormd tot amortisatiereserve. Verwachting is dat dit deel van de stelselwijziging budgettair neutraal verloopt.

Bedrijfsvoering

Het budget voor de bedrijfsvoering is geactualiseerd en bedraagt voor 2017 € 47,0 miljoen. Het budget is conform de nieuwe begroting- en rekeningvoorschriften uitgesplitst in kosten van de directe bedrijfsvoering en in kosten van de ondersteuning (overhead). Van het budget van € 47,0 miljoen is circa € 30,0 miljoen bestemd voor de uitvoering van de directe taken en € 17,0 miljoen voor de ondersteunende taken.

De bezuinigingen op de bedrijfsvoering uit de nota 'Minderen met Maat' voor de periode 2017-2020 zijn, rekening houdend met de bijstelling waartoe bij de Voorjaarsnota 2016 is besloten, in het budget verwerkt. Voor 2017 bedragen deze, na bijstelling, in totaal € 1,7 miljoen. De taakstelling loopt in de daaropvolgende jaren op tot uiteindelijk € 2,8 miljoen vanaf 2018. Invulling van taakstelling van € 0,5 miljoen die is gekoppeld aan de afvalinzameling is nog onzeker.

Binnen het totaalbudget van de bedrijfsvoering is opnieuw € 150.000 bestemd voor uitvoering van de beleidsvoorbereidende en ondersteunende taken ten behoeve van het samenwerkingsverband Drentse Aa. Verder is het budget conform planning met € 150.000 versterkt ten behoeve van het op peil brengen van de ICT-budgetten en met € 180.000 voor de noodzakelijke verbetering van de informatiebeveiliging. Voor opstellen en uitvoeren van het naar aanleiding van de bevindingen van de accountant noodzakelijke verbeterplan financieel beheer is een budget van € 300.000 in de begroting 2017 en in de jaarschijf 2018 opgenomen.

De toerekening van de kosten van de bedrijfsvoering aan de gemeentelijke grondexploitatie en aan de projecten is opnieuw geactualiseerd. Dit heeft geleid tot lichte verschuivingen. Als gevolg daarvan wordt in de begroting 2017 in totaal nog circa 13% van de kosten van de bedrijfsvoering aan deze taken toegerekend. Als gevolg van bezuinigingen, het op afstand zetten van taken en een afnemende projectportefeuille neemt de grondslag voor dekking van de gemeentelijke overhead de komende jaren geleidelijk af. Intern wordt onderzocht hoe we hier het beste mee kunnen omgaan.

Gemeentelijke overhead

Tot nu toe waren gemeenten vrij in de rubricering en de wijze van verdeling van de gemeentelijke overhead. Het nieuwe BBV schrijft nu expliciet voor welke ondersteunende taken met de daaraan verbonden kosten van 2017 tot de gemeentelijke overhead dienen te worden gerekend. Daarnaast beperken de nieuwe regels de keuzevrijheid in de toerekening ervan (op basis van omzet of uren). De wijzigingen hebben geen effect op de omvang van de kosten van de bedrijfsvoering maar leiden daarbinnen wel tot herschikking. In combinatie daarmee treden verschuiving op in de toerekening van de overhead aan de diverse gemeentelijke producten. Een hogere doorbelasting van overhead aan de heffingsgrondslagen van vooral de afvalstoffenheffing en het rioolrecht is daar onderdeel van. Het totaaleffect hiervan bedraagt circa € 0,5 miljoen.

Daarnaast resulteert de stelselwijziging in een versterkte toerekening van overheadkosten aan projecten en aan het grondbedrijf. Omvang en gevolg van dit effect moeten verder onderzocht worden tegen de achtergrond van de financiële risico's die de komende jaren aan de orde zijn als gevolg van de teruglopende project-/investeringsopgave en de onzekere dekkingsopgave van het eigen kennis- en expertisecentrum.

Gemeentelijke heffingen

De ramingen en prognoses voor de opbrengsten van de gemeentelijke heffingen zijn op basis van het aanvaarde beleid geactualiseerd. Daarnaast is rekening gehouden met de gevolgen van het vernieuwde BBV. Deze worden in de paragraaf 'lokale heffingen' verder toegelicht en voor zover in dit stadium mogelijk verder uitgewerkt.

De totale opbrengst van de gemeentelijke heffingen is geraamd op € 33,0 miljoen. Daarin is rekening gehouden met de voor 2017 en 2018 vastgestelde bovengrensmatige tariefaanpassing van 1,5% uit de nota 'Minderen met Maat'. Deze maatregel stond aanvankelijk voor 2016 en 2017 in de planning, maar is bij de beraadslagingen over de begroting 2016 door de raad met een jaar opgeschoven. Alle mutaties samen resulteren in een raming van de Ozb-opbrengst 2017 van in totaal € 16,7 miljoen. De afweging van en besluitvorming over het compenseren van verlies van Ozb- als gevolg van leegstand en waardedaling moet nog wor-

den besloten. De opbrengst van de toeristenbelasting is voor 2017 bepaald op € 0,37 miljoen.

Van verder belang voor de tariefstelling en de opbrengsten van de overige heffingen zijn de voorschriften die daarover in het nieuwe BBV zijn opgenomen. Vertrekpunt was en is dat de tarieven maximaal kostendekkend mogen zijn. Nieuw is dat vanaf 2017 ook feitelijk in de paragraaf 'lokale heffingen' inzichtelijk moet zijn.

Andere aanpassingen in het BBV die mede bepalend zijn voor hoogte en samenstelling van de heffingsgrondslagen en de tarieven zijn de met ingang van 2017 doorgevoerde aanpassingen in de rentesystematiek, het interne omslagstelsel en de standaardisatie van de gemeentelijke overhead. Deze hebben voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht, een kostprijs verlagend effect en dus een opbrengstderving van € 0,2 miljoen tot gevolg.

Onderuitputting investeringslasten

In de begroting 2017 en de meerjarenraming is rekening gehouden met investeringslasten als gevolg van reguliere vervangingsinvesteringen in de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering. Het daadwerkelijk effectueren van het geplande vergt voorbereiding en kost tijd.

Ervaring is dan ook dat de werkelijke uitgaven dikwijls pas in de loop van het jaar of in het daaropvolgende jaar plaatsvinden. Om onnodig beslag op begrotingsruimte te voorkomen is in het dekkingsplan voor de begroting 2017 rekening gehouden onderuitputting dan wel tijdelijke vrijval van investeringslasten. Deze is geraamd op € 0,5 miljoen. In de geactualiseerde meerjarencijfers voor 2018 tot en met 2020 is niet verder geanticipeerd op mogelijk nieuwe en/of verdergaande vrijval van investeringslasten. Situatie op dit punt wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld.

Inzet en actualisering amortisatiereserves

Op basis van raadsbesluiten zijn in voorafgaande bestuursperiodes voor kostendekking van een aantal specifieke investeringsdoelen middelen afgezonderd en in zogenoemde amortisatiereserves gestort. Deze reserves worden op basis van een vooraf vastgestelde systematiek en looptijd jaarlijks ten gunste van de exploitatie gebracht.

Reserves die tot deze categorie behoren zijn het bouwfonds nieuwbouw Stadhuis, de reserve BCF (btw-compensatiefonds), de reserves wielerveding en multifunctionele accommodatie Assen-oost, de reserve Weiersstraat, de reserve aftopping maatschappelijk renderende investeringen en het specifiek voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk afgezonderde deel van de Essent-reserve. Het totaal van de onttrekkingen aan deze reserves dat in 2017 vanuit deze dekkings-

bronnen ten gunste van de gemeentebegroting komt bedraagt voor 2017 in totaal € 5,0 miljoen geraamd structureel.

Omdat de betrokken reserves op den duur door tijdsverloop uitgeput raken, moeten deze vanuit een oogpunt van financiële continuïteit vanuit andere bronnen worden aangevuld. Immers op het moment dat de laatste onttrekking aan de reserves heeft plaatsgevonden ontstaat een 'gat' in de begroting.

Met ingang van de begroting 2017 is het rentepeil gemeente breed verlaagd. Dit heeft ook gevolgen voor voeding dan wel indexatie en voor de jaarlijkse onttrekkingen van deze specifieke groep bestemmingsreserves. Dit is onderdeel van de verdere uitwerking van het pakket BBV-maatregelen. De nog komende aanpassingen verlopen in principe budgettair neutraal. Ze moeten nog in detail verder in de begroting worden doorverwerkt.

Grondexploitatie en Florijn As

De budgetten voor gemeentelijke grondexploitatie en voor de uitvoering van de FlorijnAs zijn geactualiseerd en afgestemd op bij de opstelling van de begroting voor 2017 voorziene ontwikkelingen en in de planning staande werkzaamheden. De daaruit voor de begroting voortvloeiende budgetaanpassingen verlopen budgettair neutraal en hebben geen directe invloed op de einduitkomsten van de begroting en de meerjarenprognoses. Voor beide aandachtsvelden is financieel gezien sprake van een gesloten systeem.

De grondexploitatie is selfsupporting; er bestaat geen financiële afhankelijkheid met de exploitatie van de algemene dienst. De in het kader van de bezuinigingen uit de vorige bestuursperiode afgesproken inzet van middelen uit algemene reserve van het grondbedrijf van jaarlijks € 150.000 is van tijdelijke aard en stopt met ingang van 2018. Het totaal van de in begroting 2017 voor de grondexploitatie geraamde lasten en baten bedraagt € 5,1 miljoen.

Realisatie van de FlorijnAs-projecten voltrekt zich binnen de daarvoor bij aanvang van dit project vastgestelde budgettaire kaders. De voor dit doel in te zetten eigen middelen (cofinanciering) en de onder meer in de vorm van de RSP/Zuiderzeegelden beschikbaar komende externe financiering die Assen van het Rijk ontvangt, vormen een gesloten systeem. Ook de kosten van het projectbureau worden hierbinnen opgevangen. Het totaal van de voor de realisatie van de Florijn As-projecten in te zetten middelen is geraamd op € 55,7 miljoen. Realisatie en ingebruikname van de diverse projecten zullen op termijn tot een toename van de kosten van beheer en onderhoud leiden. Hierop anticiperend is bij de Voorjaarsnota 2016 ruimte in budgettaire ruimte van € 0,5 miljoen in de meerjarenprognose opgenomen.

Toelichting financiële begroting 04

Analyse begrotingsresultaat 2017 en prognoses 2018-2020

De in de begroting 2017 geraamde programmabudgetten zijn geënt op de door de raad geautoriseerde budgetten uit de programmabegroting 2016 (stand voorjaarsnota 2015) en de in combinatie daarmee geprognosticeerde bijstellingen uit de jaarschijf 2017 uit de meerjarenramingen 2017-2019. Die basis is geactualiseerd aan de hand van besluitvorming en autonome externe ontwikkelingen zoals ze in het hoofdstuk hiervoor zijn beschreven.

Analyse resultaat begroting 2017

Het overzicht hierna geeft, afgezet tegen die basis, per programma in hoofdlijnen de financiële vertaling en de uitkomsten van de gekozen aanpak weer. Het bij de Voorjaarsnota 2016 voor het jaar 2017 geprognosticeerde nadelige resultaat van € 0,8 miljoen is vertrekpunt.

Analyse verschil	Prognose 2017 Voorjaarsnota				Resultaat begroting 2017				Verschil	
	lasten	batens	resultaat	V/N	lasten	batens	resultaat	V/N	in €	V/N
Wonen in Assen	19.795	18.335	-1.460	N	16.471	18.472	2.001	V	3.461	V
Werken in Assen	92.241	66.963	-25.278	N	111.423	84.489	-26.934	N	-1.656	N
Meedoen in Assen	89.621	7.305	-82.316	N	94.850	7.362	-87.488	N	-5.172	N
Aantrekkelijk Assen	14.479	4.244	-10.235	N	14.526	4.244	-10.282	N	-47	N
Samen werken aan Assen	5.106	1.042	-4.065	N	4.858	1.136	-3.722	N	343	V
Bedrijfsvoering	50.084	9.493	-40.592	N	51.088	9.241	-41.847	N	-1.255	N
Vastgoed en Grondbedrijf	40.547	21.882	-18.664	N	33.181	21.088	-12.093	N	6.571	V
Algemeen financieel beleid	4.482	186.319	181.837	V	1.808	182.176	180.368	V	-1.469	N
Totaal	316.355	315.582	-773	N	328.205	328.208	3	V	776	V

Naast andere minder omvangrijke oorzaken is de uitkomst van de begroting 2017 voor circa € 2,0 miljoen nadelig beïnvloed door de nog voor het komende jaar door het bestuur van Werkplein Drentse Aa voorziene stijging van de kosten van de inkomensondersteunende maatregelen (bijstandsverlening en meedoen).

Verwachting van het bestuur is dat lasten als gevolg van het aantrekken van de economie pas voor het eerst vanaf 2018 zullen gaan dalen. Deze ontwikkeling is nieuw ten opzichte van de bij de Voorjaarsnota gepresenteerde meerjarencijfers.

Analyse beloop begroting 2016 - prognose begroting 2017 (stand vjn 2016)

Programma (bedragen * € 1.000)	Begroting 2016	Mutatie vjn 2016	Mutatie mjp 2017	Volume	Ambitie CP	Dekking CP	Bezuini- ging	Prognose begr.2017
Saldo van baten en lasten								
Lasten								
Wonen in Assen	19.382	-109	-34	443				19.682
Werken in Assen	94.544	-1.252	-1.302					91.989
Meedoen in Assen	95.431	-3.691	-2.145	65			-40	89.621
Aantrekkelijk Assen	14.528	-190	216		-75			14.479
Samen werken aan Assen	5.407	-271	-34	5				5.106
Bedrijfsvoering	53.230	-2.468	322				-1.000	50.084
Vastgoed en Grondbedrijf	38.061	-123	2.050		30			40.018
Algemeen financieel beleid	-3.378	490	1.347	20				-1.522
Totaal lasten	317.205	-7.614	419	533	-45		-1.040	309.458
Baten								
Wonen in Assen	18.522	-552	-70	220				18.120
Werken in Assen	66.809	-650	692					66.851
Meedoen in Assen	7.660	173	-923					6.910
Aantrekkelijk Assen	1.937							1.937
Samen werken aan Assen	1.042							1.042
Bedrijfsvoering	9.346		146					9.493
Vastgoed en Grondbedrijf	19.865	-450	1.972					21.386
Algemeen financieel beleid	185.716	-4.546	-1.559				240	179.852
Totaal baten	310.897	-6.025	259	220			240	305.591
Totaal saldo van baten en lasten	-6.308	1.589	-160	-313	45		1.280	-3.867
Mutaties in reserves								
Storting reserves	4.151	-1.572	4.317					6.896
Beschikking reserves	10.708	-4.263	3.546					9.991
Totaal mutaties in reserves	6.557	-2.691	-771					3.095
Resultaat	249	-1.102	-931	-313	45		1.280	-773

Analyse prognose begroting 2017 (stand vjn 2016) - begroting 2017

Programma (bedragen * € 1.000)	Prognose begr.2017	Prijscom- pensatie	Actua- lisatie	BBV- effecten	Ambitie- college	Begroting 2017
Lasten						
Wonen in Assen	19.682	-48	-86	-3.190		16.358
Werken in Assen	91.989	-7	19.189			111.171
Meedoen in Assen	89.621	-41	5.271	-1		94.850
Aantrekkelijk Assen	14.479	-77	134	-10		14.526
Samen werken aan Assen	5.106	-13	-206	-29		4.858
Bedrijfsvoering	50.084		1.198	-195		51.088
Vastgoed en Grondbedrijf	40.018	-70	-598	-6.396		32.954
Algemeen financieel beleid	-1.522	-16	-3.015	5.214	260	921
Totaal lasten	309.458	-271	21.887	-4.607	260	326.727
Baten						
Wonen in Assen	18.120		332	-195		18.257
Werken in Assen	66.851		17.526			84.376
Meedoen in Assen	6.910		451			7.362
Aantrekkelijk Assen	1.937		1			1.938
Samen werken aan Assen	1.042		94			1.136
Bedrijfsvoering	9.493		-252			9.241
Vastgoed en Grondbedrijf	21.386		-1.128			20.259
Algemeen financieel beleid	179.852		5.523	-4.580		180.794
Totaal baten	305.591		22.547	-4.775		323.363
Totaal saldo van baten en lasten	-3.867	271	660	-168	-260	-3.364
Mutaties in reserves						
Storting reserves	6.896		-4.258	-1.160		1.479
Beschikking reserves	9.991		-3.985	-1.160		4.846
Totaal mutaties in reserves	3.095		273			3.368
Resultaat	-773	271	933	-168	-260	3

Analyse resultaten 2018-2020

Voor het opstellen en de actualisering van de financiële prognoses voor de jaren 2018 en 2019 is uitgegaan van een vergelijkbare aanpak als bij de begroting voor 2017. Dat betekent dat de jaarschijven 2018 en 2019 uit de bestaande meerjarenprognose waar nodig zijn geactualiseerd en dat er een eerste voorlopige prognose is gemaakt van het resultaat voor het begrotingsjaar 2020. Die financiële prognoses voor de jaren 2019 en 2020 overschrijden de termijn van de lopende bestuursperiode. Ze zijn als vertrekpunt echter geba-

seerd als voortzetting van het aanvaarde beleid en geven op basis daarvan eveneens een vrijwel sluitend beeld te zien.

De prognoses voor de periode 2018-2020 zijn richtinggevend voor de route waarlangs de Asser begroting zich de komende jaren verder ontwikkelt en voor de in de betreffende jaren te verwachten begrotingsresultaten. Via de komende jaarbegrotingen en de Voor- en Najaarsnota's vindt tussentijds verdere invulling en waar nodig bijstelling en verfijning plaats.

Analyse prognose begroting 2018 (stand vjn 2016) - begroting 2018						
Programma (bedragen * € 1.000)	Prognose begr.2018	Prijscom- pensatie	Actua- lisatie	BBV- effecten	Ambitie- college	Begroting 2018
Lasten						
Wonen in Assen	20.133	-97	458	-2.359		18.135
Werken in Assen	90.952	-15	53			90.991
Meedoen in Assen	89.967	-82	5.641	-1		95.524
Aantrekkelijk Assen	14.547	-156	281	-10		14.662
Samen werken aan Assen	5.030	-27	-208	-29		4.766
Bedrijfsvoering	49.937		1.198	-195		50.940
Vastgoed en Grondbedrijf	39.458	-140	66	-6.396		32.988
Algemeen financieel beleid	-1.314	-28	-2.581	5.122	260	1.459
Totaal lasten	308.709	-545	4.908	-3.868	260	309.465
Baten						
Wonen in Assen	18.292		298	-195		18.395
Werken in Assen	67.640		-1.706			65.934
Meedoen in Assen	6.910		458			7.368
Aantrekkelijk Assen	1.937		1			1.938
Samen werken aan Assen	1.042		94			1.136
Bedrijfsvoering	9.639		-252			9.387
Vastgoed en Grondbedrijf	19.987		974			20.961
Algemeen financieel beleid	179.472		6.385	-4.580		181.276
Totaal baten	304.919		6.252	-4.775		306.396
Totaal saldo van baten en lasten	-3.790	545	1.344	-907	-260	-3.069
Mutaties in reserves						
Storting reserves	2.278		4.903	-1.160		6.021
Beschikking reserves	5.923		3.874	-542		9.256
Totaal mutaties in reserves	3.646		-1.029	618		3.235
Resultaat	-145	545	315	-289	-260	166

Analyse prognose begroting 2019 (stand vjn 2016) - begroting 2019						
Programma (bedragen * € 1.000)	Prognose begr.2019	Prijscom- pensatie	Actua- lisatie	BBV- effecten	Ambitie- college	Begroting 2019
Lasten						
Wonen in Assen	20.442	-148	459	-2.141		18.613
Werken in Assen	90.285	-22	-30.770			59.493
Meedoen in Assen	90.316	-123	5.873	-1		96.064
Aantrekkelijk Assen	14.532	-235	431	-10		14.719
Samen werken aan Assen	5.071	-41	-188	-29		4.813
Bedrijfsvoering	50.288		894	-195		50.988
Vastgoed en Grondbedrijf	40.018	-210	20	-6.396		33.432
Algemeen financieel beleid	-754	-42	-2.415	5.030	260	2.079
Totaal lasten	310.199	-820	-25.697	-3.742	260	280.200
Baten						
Wonen in Assen	18.616		300	-195		18.721
Werken in Assen	68.218		-32.974			35.244
Meedoen in Assen	6.910		464			7.374
Aantrekkelijk Assen	1.937		1			1.938
Samen werken aan Assen	900		94			994
Bedrijfsvoering	9.785		-256			9.529
Vastgoed en Grondbedrijf	21.939		-1.096			20.843
Algemeen financieel beleid	179.521		6.930	-4.580		181.870
Totaal baten	307.826		-26.537	-4.775		276.514
Totaal saldo van baten en lasten	-2.373	820	-840	-1.033	-260	-3.686
Mutaties in reserves						
Storting reserves	3.511		-1.128	-1.160		1.223
Beschikking reserves	5.668		-151	-542		4.974
Totaal mutaties in reserves	2.156		977	618		3.751
Resultaat	-217	820	137	-415	-260	65

Analyse prognose begroting 2020 (stand vjn 2016) - begroting 2020						
Programma (bedragen * € 1.000)	Prognose begr.2020	Prijscom- pensatie	Actua- lisatie	BBV- effecten	Ambitie- college	Begroting 2020
Lasten						
Wonen in Assen	20.442	-127	657	-1.973		19.000
Werken in Assen	90.285	-20	-37.288			52.978
Meedoen in Assen	90.316	-98	5.482	-1		95.699
Aantrekkelijk Assen	14.532	-207	541	-10		14.857
Samen werken aan Assen	5.071	-36	-300	-29		4.706
Bedrijfsvoering	50.288	30	1.617	-195		51.741
Vastgoed en Grondbedrijf	40.018	-181	-892	-6.396		32.549
Algemeen financieel beleid	-754	-38	-892	4.959	260	3.535
Totaal lasten	310.199	-677	-31.073	-3.645	260	275.064
Baten						
Wonen in Assen	18.616		502	-195		18.923
Werken in Assen	68.218		-37.619			30.599
Meedoen in Assen	6.910		470			7.380
Aantrekkelijk Assen	1.937		1			1.938
Samen werken aan Assen	900		94			994
Bedrijfsvoering	9.785		-104			9.681
Vastgoed en Grondbedrijf	21.939		-1.288			20.650
Algemeen financieel beleid	179.521		7.002	-4.580		181.942
Totaal baten	307.826		-30.943	-4.775		272.108
Totaal saldo van baten en lasten	-2.373	677	131	-1.130	-260	-2.956
Mutaties in reserves						
Storting reserves	3.511		-569	-1.160		1.782
Beschikking reserves	5.668		-322	-542		4.803
Totaal mutaties in reserves	2.156		247	618		3.021
Resultaat	-217	677	378	-512	-260	65

Toelichting financiële begroting 05

Incidentele lasten en baten 2017 – 2020

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dient de gemeentebegroting te voorzien in een overzicht van incidentele lasten en baten. Dit inzicht is noodzakelijk voor het financieel toezicht en de beoordeling van de soliditeit van de begroting door Gedeputeerde Staten. Uitgangspunt is dat de structurele lasten in de begroting gedekt dienen te worden door structurele baten.

Criteria

De begrotings- en verantwoordingsvoorschriften en de door de commissie BBV over dit onderwerp uitgebrachte 'notitie incidentele en structurele lasten en baten' voorzien niet in een eenduidige definitie van het begrip 'incidentele lasten en baten'. Om die reden hanteren we voor dit doel onderstaande criteria als basis van de in de begroting te presenteren inventarisatie:

- ✓ Lasten/baten die alleen in het jaar 2017, 2018, 2019 of 2020 voorkomen.

- ✓ Lasten/baten die zich maximaal gedurende drie jaar voordoen (2018-2020).
- ✓ Lasten/baten waarvan de eindigheid vastligt op basis van raadsbesluit en/of toekenningsbesluit, ook als de looptijd langer is dan drie jaar.
- ✓ Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves met een looptijd korter dan drie jaar.

Omvang

Op basis van de criteria hiervoor kan in totaal € 6,6 miljoen van de in de begroting 2017 opgenomen budgetten als 'incidenteel' worden aangemerkt. Bij de baten gaat het om een totaalbedrag van € 5,5 miljoen. In 2018 beweegt de omvang van de incidentele middelen zich ook rondom dit niveau. Vanaf 2019 treedt een daling op. Dit heeft te maken met de afloop van de bestuursperiode en het vervallen van de middelen die in die periode voor uitvoering van het collegeprogramma Mijn Assen beschikbaar waren. Het totaalbeeld ziet er als volgt uit:

Overzicht incidentele lasten en baten									(bedragen * € 1.000)
	2017		2018		2019		2020		
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
Wonen in Assen									
Verkeersveiligheid	65	-	65	-	32	-	-	-	
Stimulering OV	85	-	85	-	43	-	-	-	
Duurzaamheid	113	-	113	-	56	-	-	-	
Reserve duurzaamheid	-	113	-	113	-	56	-	-	
Afvalinzameling	-	595	-	-	-	-	-	-	
Afvalinzameling	-	-595	-	-	-	-	-	-	
Werken in Assen									
Economisch beleid	113	-	113	-	56	-	-	-	
Eu-projectverwerper NG4	140	-	140	-	-	-	-	-	
Bijdrage NG4	-	120	-	120	-	-	-	-	
Relatiebeheer	20	-	20	-	10	-	-	-	
Versterking TIP	30	-	30	-	15	-	-	-	
Reserve cofinanciering EZ	-	113	-	113	-	56	-	-	
Meedoen in Assen									
Jongerenkntank	30	-	30	-	15	-	-	-	
Peuterspeelzaalwerk	125	-	-	-	-	-	-	-	

	2017		2018		2019		2020	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Meedoenbeleid	300	-	300	-	150	-	-	-
Mijn buurt Assen	300	-	300	-	150	-	-	-
WPDA	69	-	-	-	-	-	-	-
Inzet LHTB-beleid	20	-	-	-	-	-	-	-
Vrijwilligersbeleid	135	-	135	-	68	-	-	-
Sport (Gezond in de Stad)	121	-	-	-	-	-	-	-
Aantrekkelijk Assen								
Evenementenbeleid	250	-	250	-	125	-	-	-
Marketing	100	-	100	-	50	-	-	-
Economische ontwikkeling.	50	-	50	-	25	-	-	-
Samen werken aan Assen								
Verkiezingen	110	-	110	-	220	-	110	-
Raadsexkursie	10	-	-	-	10	-	-	-
Dienstverlening	142	-	142	-	-	-	-	-
Bedrijfsvoering								
Inzet BBL-ers	150	-	150	-	-	-	-	-
Ketenregisseur	40	-	40	-	20	-	-	-
Verbeterplan financieel beheer	300	-	300	-	-	-	-	-
Frictiekosten- en voorziening	1.300	1.300	p.m.	p.m.	-	-	-	-
Zaakgericht werken	75	-	75	-	-	-	-	-
Samenwerking DCA	150	-	150	-	150	-	-	-
Algemeen financieel beleid								
Stelposten	3.200	-	1.700	-	700	-	-	-
Versterking RGP	-	-	4.000	-	-	-	-	-
Inzet Essentreserve	-	-	-	4.000	-	-	-	-
GF; cumulatierегeling	-	2.500	-	1.700	-	700	-	-
GF; LHTB-middelen	-	20	-	-	-	-	-	-
GF; Gezond in de Stad	-	121	-	-	-	-	-	-
GF; instroom asielzoekers	-	700	-	-	-	-	-	-
GF; overgangsregelingen	-	110	-	-	-	-	-	-
GF; du-peuterspeelzalen	-	125	-	-	-	-	-	-
GF; VNG-betalingen	-	-97	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve	-	226	-	113	-	-	-	-
Grondexploitatie	-	150	-	-	-	-	-	-
Dekkingsplan collegeprogramma								
Vrijval kapitaallasten	p.m.	-	p.m.	-	-	-	-	-
Budget incidenteel	-235	-	-235	-	-250	-	-	-
Stelpost bijzondere bijstand	-450	-	-450	-	-225	-	-	-
Afzien indexatie reserves	-260	-	-260	-	-275	-	-	-
Totaal	6.598	5.501	7.453	6.159	1.145	812	110	-

Toelichting financiële begroting 06

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 2017-2020

Overzicht structurele onttrekkingen en stortingen reserves 2017-2020

In de begroting 2017 en de financiële prognoses voor 2018-2020 is rekening gehouden met onderstaande structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de gemeentelijke reserves. Het gaat in vrijwel alle gevallen om de inzet en voeding van de zogenaamde amor-

tisatiereserves. Deze reserves zijn door de raad ingesteld als onderdeel van een kostendekkingsplan voor gemeentelijke investeringen. De uitputting ervan vindt plaats op basis van een vooraf vastgesteld plan en strekt zich uit over een lange periode.

Structurele mutaties in de reserves 2017-2020				
	(bedragen * € 1.000)			
Structurele onttrekkingen	2017	2018	2019	2020
Reserve Weiersstraat	2.306	2.306	2.306	2.306
Reserve voorgezet onderwijs	395	334	277	219
Reserve co-financiering economisch beleid	113	113	56	-
Reserve duurzaamheid	20	20	20	20
Reserve Sport en Spel	102	102	102	102
Bouwfonds stadhuis	759	759	759	759
Reserve MRI	891	891	891	891
Reserve Essent; DNK	528	528	528	528
Reserve wielerbaan	275	275	275	275
Reserve MFA-Assen oost	148	148	148	148
Reserve brandweerkazerne	78	78	78	78
Algemene reserve	226	226	112	-
Bijstelling inzet amortisatiereserves (BBV-effect)	-1.160	-1.160	-1.160	-1.160
Totaal structurele onttrekkingen	4.681	4.620	4.393	4.166

Structurele stortingen	2017	2018	2019	2020
Reserve duurzaamheid	-	-	-	-
Reserve cofinanciering economisch beleid	252	252	252	252
Bouwfonds stadhuis	213	233	254	275
Indexatie bestemmingsreserves (indexatie)	2.047	1.910	1.758	1.618
Bijstelling indexatie (rente-effect BBV)	-1.160	-1.160	-1.160	-1.160
Totaal structurele stortingen	1.506	1.441	1.372	1.336

De met ingang van 2017 in de begroting doorgevoerde verlaging van de omslagrente heeft zowel gevolgen voor de jaarlijkse voeding als voor de hoogte van de jaarlijkse onttrekkingen aan de amortisatiereserves. Het gaat hier om een financieel technische aanpassing

die budgettair neutraal verloopt. Het effect van beide aanpassingen bedraagt rond € 1,2 miljoen. De amortisatieplannen worden hier in de verdere uitwerking op bijgesteld.

Toelichting financiële begroting 07

Geprognosticeerde begin- en eindbalans 2017- 2020

Geprognosticeerde balans		(bedragen * € 1000, per ultimo jaar)				
	Realisatie 2015	Raming 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A Vaste activa						
1 Materiële vaste activa	367.883	414.606	414.751	404.067	394.331	389.942
2 Financiële activa	10.495	6.438	6.422	6.406	6.390	6.374
Totaal A Vaste activa	378.378	421.044	421.173	410.473	400.721	396.316
B Vlottende activa						
1 Voorraden	46.609	26.724	27.202	28.368	27.357	30.193
Vorderingen	8.326	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Liquide middelen	636	500	500	500	500	500
Overlopende activa	20.828	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal B Vlottende activa	76.399	56.224	56.702	57.868	56.857	59.693
Totaal activa	454.777	477.268	477.875	468.341	457.578	456.009
C Vaste passiva						
1 Eigen vermogen / reserves	178.466	155.665	132.562	122.259	115.609	114.934
2 Voorzieningen	23.758	23.907	25.017	24.989	25.355	25.652
3 Langlopende schulden	180.412	238.660	262.761	265.057	262.078	260.888
Totaal C Vaste passiva	382.636	418.232	420.340	412.305	403.042	401.474
D Vlottende passiva						
1 Kortlopende schulden	34.962	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
2 Overlopende passiva	37.179	24.036	22.536	21.036	19.536	19.536
Totaal D Vlottende passiva	72.141	59.036	57.536	56.036	54.536	54.536
Totaal passiva	454.777	477.268	477.876	468.341	457.578	456.010

Toelichting financiële begroting 08

Overzicht EMU-saldo 2016-2020

EMU saldo	(bedragen * € 1000, per ultimo jaar)					
	realisatie 2015	raming 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Exploitatiesaldo voor mutatie reserves	1.016	-6.308	-5.910	-4.150	-4.454	-3.140
Afschrijving tlv exploitatie	8.218	11.655	13.655	13.858	13.987	14.217
Toevoeging voorzieningen tlv exploitatie	6.789	2.833	2.184	1.931	2.143	2.143
Investerings geactiveerd	-39.216	-33.353	-13.784	-3.322	-4.235	-9.812
Desinvesteringen niet tlv exploitatie	29.052	-	-	164	-	-
Ottrekking voorzieningen tgv exploitatie	-4.858	-2.684	-1.075	-1.958	-1.777	-1.846
EMU saldo	1.001	-27.857	-4.929	6.522	5.664	1.562

Toelichting financiële begroting 09

Gemeentelijke reservepositie

Algemene beleidslijnen

Om slagvaardig te kunnen opereren en genoeg middelen te hebben om als weerstandsvermogen in te zetten bij onverwachte financiële tegenvallers beschikken we over een gezonde en effectieve reservepositie.

Er vindt geen onnodige of ongelimiteerde vastlegging van gemeentelijke middelen in reserves plaats. Niet langer voor het oorspronkelijk doel benodigde reservecapaciteit vloeit terug naar de algemene reserve. Uw raad kan deze vervolgens herbestemmen voor realisatie van andere bestuurlijke doelen.

De gemeentelijke reservepositie wordt periodiek doorgelicht op doelmatigheid en doeltreffendheid. Onnodige reserves en voorzieningen heffen we op.

Spelregels en werkafspraken

Uw raad besluit tot het instellen en/of opheffen van (bestemmings-)reserves.

Reserves worden alleen gevormd voor realisatie van vooraf vastgestelde beleidsdoelen en/of projecten.

Besteding van reservecapaciteit gebeurt op basis van vooraf door uw raad vastgestelde beleidsregels.

Het besteden en voeren van reserves gebeurt via de begroting of aparte besluitvorming door uw raad.

Er zijn geen reserves van minder dan € 25.000.

Reserves zijn niet bestemd voor dekking van structurele lasten. De raad kan hiervan afwijken.

Het indexeren van reserves met een vast percentage per jaar kan alleen door dit in een dekkings-/amortisatieplan vast te leggen. Alle andere reserves worden niet geïndexeerd.

Bij de vorming van reserves worden afspraken gemaakt over de bestuurlijke en ambtelijke beheers- en budgetbevoegdheden.

Rapportage en verantwoording over besteding, resultaten en het beheer over de reserves vindt plaats via de Planning en Controlcyclus.

Tekorten in de gemeente brede exploitatie worden vereffend via de algemene reserve. Binnen de reserve wordt daarvoor een buffer van € 100 per inwoner als ondergrens aangehouden.

De algemene reserve is daarnaast, als andere middelen daartoe ontbreken, beschikbaar voor dekking van lasten van bestuurlijke beleidsprioriteiten.

Onder- en overbesteding in de jaarbudgetten voor jeugdhulp en Wmo worden in 2015-2017 via de 'reserve sociaal domein' vereffend.

De risico's op de gemeentelijke grondexploitatie worden middels aparte voorzieningen en weerstandsvermogen afgedekt.

In 2016 wordt een beleidsnota reserves en voorzieningen aangeboden, waarin wordt ingegaan op de bevindingen uit de accountantscontrole op de jaarrekening 2015.

Overzicht reserves en voorzieningen		(stand per 1 januari, bedragen * € 1000)			
Omschrijving	werkelijk	prognose			
	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve	16.743	12.955	12.329	12.103	11.991
Algemene reserve grondbedrijf	14.085	15.259	15.440	17.155	17.936
Weerstandsreserve grondbedrijf	13.224	11.466	11.197	10.142	9.466
Bestemmingsreserves	134.414	115.985	93.595	82.859	76.215
Voorzieningen	23.758	23.907	25.017	24.989	25.355
Totaal	202.224	179.572	157.578	147.248	140.963

Omvang en samenstelling reservepositie

Het overzicht hierna geeft op hoofdlijnen inzicht in de opbouw en samenstelling van de gemeentelijke reserves en voorzieningen. Het gaat om een prognose op 1 januari 2017.

Indeling reserves en voorzieningen - prognose 1 januari 2017

(bedragen * €1.000)

Categorie	Prognose 1-1-2017	totaal per categorie	Opmerkingen
Algemene reserves			
Algemene reserve	12.955		minimale omvang € 100 per inwoner
Algemene reserve grondbedrijf	15.259		grondexploitaties
Weerstandsreserve grondbedrijf	11.466		risicobuffer op basis van IFLO –norm
		39.680	
Reserves met vaste jaarlijkse amortisatie			
Bouwfonds	4.012		kostendekking Stadhuis en Buitenzorg
BCF egalisatie	59		demping BCF-effecten
MRI	7.397		dekking maatschappelijk renderende investeringen
DNK Weiersstraat	18.669		kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
DNK opbrengst Essent	5.669		kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
Wielersbaan	3.063		kostendekking exploitatie wielersbaan
MFA-Assen oost	2.084		kostendekking MFA-Assen oost
Brandweerkazerne	799		kostendekking brandweerkazerne
		41.752	
Reserves grote investeringen			
Grote projecten	14.708		co-financiering grootschalige projecten
RSP FlorijnAs	19.605		RSP bijdragen financiering FlorijnAs
		34.313	
Reserves specifieke beleidstaken			
Verkoop Essent-aandelen	29.989		dividendcompensatie en versterking RGP
Straten en wegen	3.536		beheer en onderhoud openbare ruimte
Sociaal domein	1.754		kostenvereffening sociaal domein
Locatie gebonden subsidies	560		projecten gekoppeld afspraken Landman-gelden
Verkeersmaatregelen	86		projecten verkeersveiligheid
Bestemmingsplannen	216		actualisatie bestemmingsplannen
Onderwijs	983		voortgezet onderwijs
Sport en spel	350		bekostiging speelvoorzieningen oudere jeugd
Duurzaamheid	602		realisatie duurzaamheidsprojecten
BWS	128		afwikkeling woninggebonden subsidie
Stimulering economische beleid	219		cofinanciering economische stimulering
Beeldende kunst openbare ruimte	853		stimulering beeldende kunst
Woningbouw/stadsvernieuwing	644		cofinanciering projecten stedelijke vernieuwing
		39.920	
Totaal reserves		155.665	
Voorzieningen			
FPU, pensioen	3.304		verplichtingen vm. personeel, collegeleden
Frictiefonds personeel	1.489		dekking frictie kosten bezuinigingen
Garantstelling kapitaalverstrekking	790		risicoafdekking afwikkeling verkoop Essent
Dubieuze debiteuren	-		bijstandsuitkeringen
Rioolbeheer	10.994		uitvoering rioolbeheersplan; vervanging riool
Afvalstoffenheffing	608		egalisatie/verrekening met tarief
Onderhoud gebouwen	6.722		instandhouding gemeentelijke panden
Totaal voorzieningen		23.907	
Totaal reserves en voorzieningen		179.572	

* Exclusief de zogenoemde transitoria

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Algemene beleidslijn

Op grond van artikel 20 lid 2 van het besluit begroting en verantwoording (BBV) dient in de toelichting op de begroting afzonderlijk aandacht te worden besteed aan de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Het gaat hierbij om aanspraken op uitkeringen van huidige en voormalige bestuurders en medewerkers van de gemeente. In dit hoofdstuk bevat het overzicht daarvan voor het jaar 2017.

Wachtgelden, WW- en andere uitkeringen aan voormalige gemeenteambtenaren

Wachtgelduitkeringen

Dit zijn de wachtgeldverplichtingen voor medewerkers die voor 2003 ontslag hebben gekregen om redenen anders dan reorganisatie. Voor hun wachtgelduitkeringen is € 0,1 miljoen in de begroting 2017 opgenomen. De hiervoor noodzakelijke middeleninzet zal geleidelijk vervallen omdat de wachtgeldregeling voor ambtenaren is afgeschaft.

Werkloosheidswet

Sinds 2003 vallen gemeenten onder de Werkloosheidswet. Gemeenten zijn 'eigen risicodrager'. De voor hen optredende financiële gevolgen zijn afhankelijk van de tijdsduur en het beroep dat op de regeling wordt gedaan. Op basis van lopende verplichtingen is in de begroting een budget geraamd van € 0,18 miljoen structureel.

Frictievoorziening

Voor dekking van de kosten van personele frictie die is ontstaan als gevolg van bezuinigingen en organisatieontwikkeling in de vorige bestuursperiode is een voorziening getroffen van € 6,0 miljoen. Eind 2016 was hiervan nog € 3,0 miljoen beschikbaar. Omvang van de personele frictie en de daaruit voortvloeiende verplichtingen worden permanent gemonitord. De voorziening wordt zo nodig op de lopende verplichtingen bijgesteld. De laatste aanvulling bedroeg € 0,7 miljoen en heeft in 2016 in het kader van de Voorjaarsnota 2016 plaatsgevonden.

Gemeentelijke FPU-plus

Op basis van cao-afspraken uit voorafgaande jaren bestond voor medewerkers onder voorwaarden recht op zgn. FPU-uitkering regeling. Inmiddels zijn regelingen komen te vervallen. Nog op grond van de oude regeling bestaande financiële verplichtingen zijn inmiddels volledig afgewikkeld.

Wachtgelden/pensioenen voormalige collegeleden

Voor voormalige leden van colleges van Burgemeester en Wethouders zijn de volgende rechtspositionele regelingen en financiële verplichtingen van belang.

Wachtgeldrechten en -uitkeringen voormalige collegeleden

In de begroting 2017 is het totaal van deze wachtgelduitkeringen geraamd op ruim € 0,5 miljoen. Als omvang en samenstelling van het bestand de komende jaren gelijk blijven, dalen de financiële verplichtingen geleidelijk.

De omvang van mogelijke nieuwe wachtgeldaanspraken is niet vooraf in te schatten. Tussentijds vertrek van collegeleden, verkiezingen en resultaten van collegevorming en –wisseling kunnen daarop van invloed zijn. Zo nodig worden de budgetten in de begroting aan de veranderde omstandigheden aangepast. Voor dekking van toekomstige verplichtingen in verband met overlijden is een overlijdensrisicoverzekering afgesloten.

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Wethouders kunnen de waarde van opgebouwde pensioenaanspraken overdragen. De omvang ervan is afhankelijk van de tijd dat zij wethouder zijn geweest. De mate waarin en het moment waarop van de mogelijkheid tot waardeoverdracht gebruik wordt gemaakt, zijn niet te plannen. De omvang van de lopende pensioenaanspraken inventariseren we jaarlijks. De actuele waarde van de pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedraagt begin 2017 € 3,0 miljoen. Voor risicoafdekking hiervan is een voorziening beschikbaar.

Rechtspositionele regelingen gemeentelijk personeel

Invoering individueel keuzebudget (IKB)

In het cao-akkoord 2013-2015 zijn afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB). Het IKB biedt medewerkers de mogelijkheid om zelf te bepalen op welke momenten en voor welke doelen ze hun 'keuzebudget' willen besteden en willen laten uitbetalen. Dat kan maandelijks maar ook op andere momenten in het begrotingsjaar. Dit maakt maatwerk op individuele basis mogelijk. Het IKB is een stap in de modernisering van de arbeidsvoorwaarden. Het IKB gaat met ingang van 2017 van start.

Het IKB bedraagt voor de individuele medewerker 16,3% van het salaris. Het gaat hierbij om de optelsom

van de vakantie-uitkering van 8%, de eindejaarsuitkering van 6%, de levensloopbijdrage van 1,5% en de inzet van bovenwettelijk verlof van 0,8%. Het IKB wordt gedurende het kalenderjaar maandelijks door de medewerkers opgebouwd. Keuzes kunnen alleen worden gemaakt tot het bedrag van de opgebouwde IKB-rechten. Het in de loop van het jaar nog niet uitgekeerde deel van het keuzebudget wordt uiterlijk in december van het betreffende jaar aan de betrokken medewerkers afgewikkeld. Anders dan in de 'oude' situatie is er dus geen sprake meer van de jaargrens overschrijdende verplichtingen.

Van de totale gemeentelijke loonsom van € 39,5 miljoen valt in 2017 in totaal € 5,5 miljoen onder de termen van het IKB en is opgebouwd uit de volgende onderdelen.

Vakantiegeld

Medewerkers bouwen in de loop van het jaar 8% vakantiegeld op. Deze lasten hiervoor worden jaarlijks in de begroting opgenomen. Van de loonsom bestaat € 2,7 miljoen uit vakantiegeld.

Het vakantiegeld dat in de periode juni tot en met december 2016 door het gemeentelijk personeel is opgebouwd wordt in de maand mei van het begrotingsjaar als vakantiegeld uitgekeerd. Hiervoor is in 2016 en voorziening van € 1,7 mln. getroffen.

Eindejaarsuitkering

De eindejaarsuitkering bedraagt op dit moment 6% van de loonsom. De totale ruimte die hiervoor in de begroting 2017 is opgenomen in inzetbaar is als keuze-ruimte voor het IKB bedraagt € 2,1 miljoen.

Levensloopbijdrage

Sinds de versoering van de regelingen voor vervroegd uitdiensttreden, ontvangen medewerkers jaarlijks een financiële tegemoetkoming die zij kunnen inzetten om leeftijdsverlof op te bouwen. De regeling geldt voor het personeel dat geen rechten meer heeft op de oude FPU-regeling. De hoogte bedraagt 1,5 % van het brutoloon. De ruimte die voor in de begroting 2017 beschikbaar is bedraagt € 0,5 miljoen.

Bovenwettelijke verlof

De in het kader van het IKB beschikbaar komende keuzeruimte als gevolg van het inleveren van 2 bovenwettelijke verlofdagen bedraagt 0,8 % ofwel € 0,3 miljoen van de loonsom.

Overige personele faciliteiten

Tegemoetkoming aanvullende verzekering voormalig IZA-verzekerden

Gemeentelijk personeel dat voorheen voor ziektekosten bij het IZA was verzekerd heeft recht op een tegemoetkoming in de meerkosten van een aanvullende ziektekostenverzekering. De hoogte hiervan is afhankelijk van de inschaling van de medewerker. De tegemoetkoming wordt jaarlijks in december aan het personeel uitbetaald. Hiervoor is circa € 0,1 miljoen in de loonsom en de begroting opgenomen.

Persoonsgebonden budget

In het kader van de secundaire arbeidsvoorwaarde hebben medewerkers op dit moment recht op een zogenaamd persoonsgebonden budget (PGB). Besloten is om het PGB voorlopig nog geen onderdeel te laten uitmaken van het IKB. Het blijft daarnaast als bron voor medewerkers inzetbaar. Ter uitvoering van deze regeling is een budget is € 0,25 miljoen in de begroting beschikbaar.

Toelichting financiële begroting 11 Gemeentefonds

De raming van de algemene uitkering 2017 en de prognoses voor de periode 2018-2020 zijn bepaald op basis van de informatie ede maatregelen in de meicirculaire 2016. De uitkering die we op grond daarvan voor het jaar 2017 verwachten en in de begroting

hebben opgenomen is als resultaat daarvan voorlopig vastgesteld op € 156,2 miljoen (exclusief Rsp-gelden voor de FlorijnAs). Opbouw en verloop van die uitkering zien er als volgt uit:

Algemene uitkering 2017		(bedragen x € 1.000)
Omschrijving mutaties		
Stand Voorjaarsnota 2016 (excl. RSP-gelden)	159.325	Raming op basis van decembercirculaire 2015
Mutaties autonoom en circulaire 2016:		
Partiele inzet accres instroom asielzoekers	-731	Uitwerking bestuursakkoord asielzoekers
Reguliere ontwikkeling accessen 2015-2017	-58	Effect koppeling Rijksuitgaven (trap op trap af)
Schaalkorting	-231	Door- en oplopende efficiencykorting
Gevolgen landelijk volumegroei	-278	Ontwikkeling landelijke uitkeringsbasis
Gevolgen lokale volumegroei	131	Inwoners, woningen, bijstandsccliënten etc.
Invoering tijdelijke cumulatierregeling	1.310	Overkoepelende compensatie 3D's en herijking
Ontwikkeling IU sociaal domein	-1.141	Afloop i.v.m. vastgestelde rijksbezuinigingen
Integratie Wmo/MO	520	Verschuiving HHT-middelen naar Wmo
Afloop overgangsregelingen	-512	Afloop grootonderhoud gemeentefonds
Bijstelling DU-uitkeringen	-653	Diverse maatregelen w.o. afloop HHT-regeling
Compensatie instroom asielzoekers (aanne)me	700	Uitwerking bestuursakkoord asielzoekers
Overige maatregelen	-84	Diverse maatregelen en bijstellingen
RSP-gelden 2017 FlorijnAs	p.m.	Omvang wordt in de loop van 2017 vastgesteld
Raming algemene uitkering primaire begroting	158.298	

Prognose algemene uitkering 2018 - 2020

Op basis van de meicirculaire 2016 en eigen aannames zijn voor de algemene uitkeringen 2018-2020 de volgende inschattingen gemaakt en in de meerjarenprognose opgenomen. De algemene uitkering 2015 van € 158,3 miljoen is daarbij het uitgangspunt.

Meerjarenprognose algemene uitkering 2018-2020				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaand jaar	2018	2019	2020	
Raming/prognose voorgaand jaar	158.298	157.654	157.453	
Accressen	1.531	967	1.396	
Lokale volume-effecten	143	143	143	
Landelijke volume-effecten; ontwikkeling uitkeringsbasis	-325	-279	-326	
Integratie-uitkering sociaal deelfonds (per saldo)	-207	-25	-881	
Vervallen compensatie asielinstroom	-700	-	-	
Gevolgen aanpassing verdeelsystematiek	-945	-1.037	-746	
Bijstellingen taakmutaties en bestuurlijke afspraken	99	270	270	
Rijksbezuiniging schaalkorting	-240	-240	-280	
Prognose algemene uitkering 2018-2020	157.654	157.453	157.029	
Mutatie per jaar	-645	-201	-424	

Prognose integratie-uitkering Sociaal Domein 2016-2020

Volgens de meicirculaire 2016 ontvangt Assen van het Rijk de komende jaren de volgende budgetten voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijke ondersteuning, Jeugdhulp en Participatiewet:

Integratie-uitkering Sociaal Domein 2017-2020 meicirculaire 2015						(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/mutatie	2016	2017	2018	2019	2020	
Wmo-eigen taken: regulier	10.475	10.303	10.115	9.993	9.935	
Wmo-eigen taken: tijdelijke suppletie	1.075	67	-	-	-	
Wmo- beschermd wonen	34.392	35.913	37.023	37.866	37.862	
Jeugdzorg: regulier	20.060	19.532	19.748	19.748	19.751	
Jeugdzorg: tijdelijke suppletie	1.208	202	-	-	-	
Participatie-re-integratie	3.613	3.567	3.702	3.825	3.911	
Participatie- WSW	15.813	14.558	13.348	12.478	11.572	
Totaal integratie uitkering	86.636	84.141	83.936	83.910	83.031	
Mutatie per jaar	-3.509	-2.495	-205	-26	-879	

Cumulatieregeling nadeelgemeenten 2016-2020

De herijking van het gemeentefonds en de invoering van de objectieve verdeelmodellen in het sociaal domein hebben voor een aantal gemeenten tot forse nadelige herverdeel-effecten. Assen behoort tot die groep. Het nadeel van beide operaties voor onze gemeente bedraagt circa € 70 per inwoner. Het kabinet heeft om de financiële pijn voor de grootste nadeelgemeenten te verzachten een tijdelijke overgangs-/vangnetregeling in het leven geroepen.

Assen ontvangt op grond daarvan in de periode 2017-2020 de volgende tijdelijke financiële tegemoetkomingen. De middelen die via de cumulatieregeling beschikbaar komen zijn niet geormerkt.

Cumulatieregeling sociaal domein en heriiking gemeentefonds				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Asser aandeel cumulatie-regeling	2.500	1.687	680	-
Mutatie per jaar	+ 1.280	- 813	- 1.007	- 680

De regeling stopt met ingang van 2020. Het kabinet gaat ervan uit dat de betrokken nadeelgemeenten dan voldoende tijd hebben gehad om in hun beleid op gewijzigde financiële omstandigheden in te spelen.

Toelichting financiële begroting 12

Overzicht investeringen

Investeringsoverzicht		(bedragen * € 1.000)			
	2017	2018	2019	2020	
Bedrijfsvoering					
Materieel	47	15	846	161	
ICT	306	822	87	3.070	
Kantoorinventaris	0	48	41	155	
Overige	0	9	18	116	
Totaal Bedrijfsvoering	353	894	993	3.502	
Samen werken aan Assen					
Bestuur	33	20	0	0	
Publiek	0	152	70	0	
Basisregistraties	0	60	0	0	
Totaal Samen werken aan Assen	33	233	70	0	
Wonen in Assen					
Wegen	6.335	4.155	4.200	3.230	
Riolering	377	413	1.255	5.166	
Watergangen	148	230	194	169	
VRI	1.006	130	407	0	
Gladheid	0	110	89	0	
OV	2.130	0	0	0	
Spelen	842	0	0	0	
HHA	3.095	385	147	50	
BA	35	69	25	35	
Totaal Wonen in Assen	13.968	5.492	6.317	8.650	
Vastgoed					
Wonen	7	0	391	27	
Meedoen-binnensport	258	15	0	0	
Meedoen-buitensport	0	489	495	570	
Meedoen-onderwijs	5.499	257	62	160	
Meedoen-mfa	0	0	0	134	
Totaal Vastgoed	5.765	762	948	891	
Totaal investeringen	20.119	7.380	8.327	13.043	

Verloop overzicht activa 2017

(bedragen * € 1.000)

	Vorig dienst-jaar, oorspronkelijk bedrag investering	Vermeerderingen / Verminderingen	Oorspronkelijk bedrag investering begin dienst-jaar	Vermeerderingen / Verminderingen in dienst-jaar	Oorspronkelijk bedrag investering einde dienst-jaar	Totaal Af-schrijving Aflossing begin dienst-jaar	Af-schrijving Aflossing in dienst-jaar	Boek-waarde begin van het dienst-jaar	Boek-waarde einde van het dienst-jaar	Toege-rekende rente-lasten	Totaal van de kapi-taallas-ten
Wonen in Assen	58.186	2.916	61.102	13.968	68.735	17.237	2.123	43.865	55.710	1.239	3.362
Werken in Assen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meedoen in	9.340	-	9.340	-	9.340	8.656	-	684	684	1	1
Aantrekkelijk	1.859	-	1.859	-	1.859	1.259	76	601	525	12	88
Samen werken	823	1.177	2.000	33	2.034	328	267	1.673	1.439	35	302
Bedrijfsvoering	27.450	1.865	29.315	353	29.668	17.809	2.739	11.506	9.120	231	2.970
Vastgoed en	377.574	10.083	387.657	5.765	393.422	56.813	8.627	330.844	327.981	7.260	15.888
Algemeen finan-	21.630	-	21.630	-	21.630	15.191	16	6.438	6.422	80	96
Totaal verloop	496.862	16.041	512.904	20.119	526.687	117.293	13.848	395.611	401.881	8.858	22.706

Bijlagen

1. Productramingen 2017
2. Analyse beloop begroting
3. Overzicht subsidies tot en met € 50.000

Bijlage 1

Productramingen 2017

Wonen in Assen						
(bedragen * € 1.000)						
Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo van baten en lasten						
lasten						
Woningbouw/woonplan						
Ruimtelijke ordening	1.235	1.359	1.355	1.350	1.345	1.347
Monumentenzorg	-2	12	13	13	13	13
Wonen	190	6	6	6	6	6
Bouwzaken	111	144	123	123	123	123
Openbare ruimte						
Wegbeheer	2.737	3.100	954	1.325	1.549	1.723
Verzorging infrastructuur	3.065	2.825	2.670	3.690	3.693	3.696
Groenbeheer	2.779	1.540	2.180	2.425	2.428	2.431
Rioolbeheer en waterzuivering	3.714	4.687	4.135	4.194	4.388	4.590
Begraven	124	229	196	196	196	196
Beheer en exploitatiebuitenruimte	52	94	94	94	94	94
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer						
Verkeer	5.933	180	180	180	148	148
Openbaar vervoer	146	194	115	115	73	73
Duurzaamheid						
Milieubeleid	1.352	1.430	871	873	875	877
Huishoudelijk afval	4.202	2.972	2.896	2.977	3.104	3.104
Bedrijfsafval	592	609	570	574	578	579
Totaal lasten	26.231	19.382	16.358	18.135	18.613	19.000
baten						
Woningbouw/woonplan						
Ruimtelijke ordening	176	174	174	174	174	174
Wonen	8					
Bouwzaken	1.423	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
Openbare ruimte						
Wegbeheer	268	82	82	82	82	82
Verzorging infrastructuur	903	604	616	628	628	628
Groenbeheer	548	174	174	174	174	174
Rioolbeheer en waterzuivering	6.498	6.501	6.351	6.388	6.584	6.786
Begraven	720	679	679	679	679	679
Beheer en exploitatiebuitenruimte	417	360	360	360	360	360
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer						
Verkeer	5					
Duurzaamheid						
Milieubeleid	56					
Huishoudelijk afval	6.486	6.855	6.938	7.020	7.143	7.143
Bedrijfsafval	1.488	1.843	1.633	1.640	1.647	1.647
Totaal baten	18.997	18.522	18.257	18.395	18.721	18.923
Totaal saldo van baten en lasten	-7.234	-860	1.899	260	108	-77

Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mutaties in reserves						
storting reserves	651	113	113	113	57	57
beschikking reserves	6.658	715	215	215	159	159
Totaal mutaties in reserves	6.006	602	102	102	102	102
Resultaat	-1.228	-258	2.001	362	210	25

Werken in Assen (bedragen * € 1.000)						
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo van baten en lasten						
lasten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)						
Inkomenswaarborg	35.071	34.509	35.754	35.781	35.735	35.875
Activering en uitstroom	20.672	20.637	18.373	17.335	16.621	15.834
Economische ontwikkelingen en innovatie						
Economische ontwikkelingen	1.406	1.576	1.305	1.207	1.044	1.046
Florijnas						
Florijnas	29.223	37.821	55.739	36.668	6.093	223
Totaal lasten	86.371	94.544	111.171	90.991	59.493	52.978
baten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)						
Inkomenswaarborg	26.317	28.025	28.338	28.967	28.972	30.197
Activering en uitstroom	752	843	179	179	179	179
Economische ontwikkelingen en innovatie						
Economische ontwikkelingen	90	120	120	120		
FlorijnAs						
FlorijnAs	29.223	37.821	55.739	36.668	6.093	223
Totaal baten	56.381	66.809	84.376	65.934	35.244	30.599
Totaal saldo van baten en lasten	-29.990	-27.735	-26.795	-25.057	-24.249	-22.379
mutaties in reserves						
storting reserves	333	252	252	252	196	196
beschikking reserves	56	353	113	113	57	57
Totaal mutaties in reserves	-276	101	-139	-139	-139	-139
Resultaat	-30.266	-27.634	-26.934	-25.196	-24.388	-22.518

Meedoen in Assen (bedragen * € 1.000)						
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo van baten en lasten						
lasten						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)						
Lokaal jeugdbeleid	1.333	1.266	1.110	1.029	1.072	1.115
Transitie Jeugdzorg	22.371	19.845	18.341	18.355	18.355	18.358
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)						
Gezondheidszorg	2.310	2.255	2.301	2.301	2.302	2.302
Beleid WMO	59	120	125	125	125	125
Uitvoering WMO	18.027	17.705	16.460	16.212	16.094	16.037
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	4.652	4.713	4.696	4.696	4.696	4.696
Beschermd wonen	36.184	35.312	37.126	38.230	39.067	39.057

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mijn Buurt Assen						
Wijkzaken	346	455	326	327	178	28
Maatschappelijke dienstverlening	2.183	2.361	2.931	2.937	2.980	2.903
Asielzoekers en nieuwkomers	259	19	139	139	139	139
Minderhedenbeleid	38	45	45	25	25	25
Ouderenbeleid	1					
Welzijnswerk	719	574	648	649	650	651
Vrijwilligerswerk	114	89	65	65	65	65
Meedoenbeleid						
Meedoenbeleid	3.091	3.035	3.253	3.253	3.103	2.953
Sport						
Sport	327	436	306	179	179	179
Schuldhelpverlening						
Schuldhelpverlening	851	770	801	803	805	807
Onderwijs						
Huisvesting onderwijs	1.437	1.265	1.320	1.334	1.356	1.378
Schoolbestuurlijke taken	25.407	3.197	3.204	3.210	3.216	3.222
Lokaal onderwijsbeleid	983	1.393	1.062	1.063	1.064	1.065
Uitvoering lokaal onderwijs	317	575	591	592	593	594
Volwasseneneducatie						
Totaal lasten	121.011	95.431	94.850	95.524	96.064	95.699
baten						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)						
Lokaal jeugdbeleid	57					
Transitie Jeugdzorg	21					
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)						
Uitvoering WMO	1.299	1.213	1.213	1.213	1.213	1.213
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	-21					
Beschermd wonen	2.972	2.213	2.000	2.000	2.000	2.000
Mijn Buurt Assen						
Wijkzaken		50				
Maatschappelijke dienstverlening	22					
Asielzoekers en nieuwkomers	253					
Welzijnswerk	3					
Sport						
Sport	160					
Schuldhelpverlening						
Schuldhelpverlening	47					
Onderwijs						
Huisvesting onderwijs	617					
Schoolbestuurlijke taken	25.137	3.229	3.235	3.241	3.247	3.253
Lokaal onderwijsbeleid	512	417	405	405	405	405
Uitvoering lokaal onderwijs	472	539	509	509	509	509
Volwasseneneducatie	83					
Totaal baten	31.634	7.660	7.362	7.368	7.374	7.380
Totaal saldo van baten en lasten	-89.377	-87.771	-87.488	-88.156	-88.690	-88.319

Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mutaties in reserves						
storting reserves	1.193					
beschikking reserves	456					
Totaal mutaties in reserves	-737					
Resultaat	-90.114	-87.771	-87.488	-88.156	-88.690	-88.319

Aantrekkelijk Assen				(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo van baten en lasten						
lasten						
<i>Aantrekkelijke binnenstad</i>						
Stedelijke vernieuwing	113	155	155	155	155	155
<i>Cultureel Hart</i>						
Bibliotheekvoorziening	2.602	2.701	2.730	2.795	2.862	2.930
Schouwburg	4.292	4.284	4.370	4.413	4.461	4.487
Kunstbeoefening en bevordering	114	122	124	124	124	124
Creative en culturele vorming	2.888	2.599	2.618	2.637	2.655	2.674
<i>Evenementen</i>						
Evenementen	985	1.130	1.129	1.130	1.031	1.032
<i>Parkeren</i>						
Betaald parkeren	838	321	224	234	234	234
<i>Veiligheid</i>						
Openbare orde	443	291	292	292	292	292
Openbare veiligheid	3.005	2.925	2.884	2.882	2.905	2.929
Totaal lasten	15.282	14.528	14.526	14.662	14.719	14.857
baten						
<i>Aantrekkelijke binnenstad</i>						
Stedelijke vernieuwing	96	25	25	25	25	25
<i>Cultureel Hart</i>						
Creative en culturele vorming	2.421					
<i>Evenementen</i>						
Evenementen	331	194	194	194	194	194
<i>Parkeren</i>						
Betaald parkeren	1.834	1.702	1.702	1.702	1.702	1.702
<i>Veiligheid</i>						
Openbare orde	55	1	2	2	2	2
Openbare veiligheid	546	15	15	15	15	15
Totaal baten	5.283	1.937	1.938	1.938	1.938	1.938
Totaal saldo van baten en lasten	-9.998	-12.591	-12.588	-12.724	-12.781	-12.919
mutaties in reserves						
storting reserves	2.439					
beschikking reserves	2.746	2.296	2.306	2.306	2.306	2.306
Totaal mutaties in reserves	307	2.296	2.306	2.306	2.306	2.306
Resultaat	-9.691	-10.294	-10.282	-10.418	-10.475	-10.613

Samen werken aan Assen				(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo van baten en lasten						
lasten						
Bestuur						
Bestuursorganen	2.346	1.839	1.687	1.598	1.598	1.598
Bestuursondersteuning gemeenteraad	667	584	613	603	603	603
Bestuursondersteuning B&W	501	376	399	399	399	399
Regionale samenwerking						
Bestuurlijke samenwerking	180	129	134	138	142	142
Dienstverlening						
Publiekszaken	1.521	1.942	1.649	1.652	1.695	1.588
Informatiebeheer/basisregistraties	472	536	376	376	376	376
Totaal lasten	5.688	5.407	4.858	4.766	4.813	4.706
baten						
Bestuur						
Bestuursorganen						
Bestuursondersteuning gemeenteraad	-3					
Bestuursondersteuning B&W	14					
Dienstverlening						
Publiekszaken	1.172	1.042	1.136	1.136	994	994
Informatiebeheer/basisregistraties	17					
Totaal baten	1.201	1.042	1.136	1.136	994	994
Totaal saldo van baten en lasten	-4.487	-4.365	-3.722	-3.630	-3.819	-3.712
Resultaat	-4.487	-4.365	-3.722	-3.630	-3.819	-3.712

Bedrijfsvoering (directe en ondersteunende taken)				(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo van baten en lasten						
lasten						
Bedrijfsvoering						
Kosten directe taken	48.061	53.230	33.049	32.953	32.984	33.471
Kosten overhead (ondersteunende taken)			18.039	17.987	18.004	18.270
Totaal lasten	48.061	53.230	51.088	50.940	50.988	51.741
baten						
Bedrijfsvoering						
Inkomsten directe taken			2.038	2.070	2.102	2.135
Inkomsten overhead (ondersteunende taken)	7.754	9.346	1.034	1.050	1.066	1.083
Toerekening aan projecten, investeringen en grondbedrijf			6.169	6.266	6.361	6.463
Totaal baten	7.754	9.346	9.241	9.387	9.529	9.681
Totaal saldo van baten en lasten	-40.307	-43.884	-41.847	-41.553	-41.459	-42.060
mutaties in reserves						
beschikking reserves	-481					
Totaal mutaties in reserves	-481					
Resultaat	-40.788	-43.884	-41.847	-41.553	-41.459	-42.060

Vastgoed en Grondbedrijf				(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo van baten en lasten						
lasten						
Vastgoed						
Vastgoed	30.275	34.090	25.049	25.270	25.251	25.232
Vastgoed, kosten overhead			2.876	2.732	2.759	2.787
Grondbedrijf						
Bouwgrondexploitatie	-5.746	3.971	5.029	4.986	5.422	4.530
Totaal lasten	24.528	38.061	32.954	32.988	33.432	32.549
baten						
Vastgoed						
Vastgoed	13.997	15.767	15.036	15.036	15.036	15.036
Vastgoed, inkomsten overhead			280	280	280	280
Grondbedrijf						
Bouwgrondexploitatie	6.442	4.098	4.943	5.645	5.527	5.334
Totaal baten	20.439	19.865	20.259	20.961	20.843	20.650
Totaal saldo van baten en lasten	-4.089	-18.197	-12.695	-12.027	-12.589	-11.899
mutaties in reserves						
storting reserves	12.188	126	227	906	372	1.091
beschikking reserves	95	591	829	682	625	567
Totaal mutaties in reserves	-12.093	465	602	-224	253	-524
Resultaat	-16.182	-17.732	-12.093	-12.251	-12.336	-12.423

Algemeen financieel beleid				(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo van baten en lasten algemene dekkingsmiddelen						
lasten						
Belastingheffing						
Belastingheffing en invordering	165	145	166	176	186	196
Financiering/Belegging						
Beleggingen	11	19	8	8	8	8
Financiering en liquiditeit	246	244	137	147	157	167
Gemeentefonds						
BTW-compensatiefonds	154	200	160	170	180	190
Overige algemene middelen						
Overige alg dekkingsmiddelen	104	944	113	418	1.518	2.630
Voorzieningen						
Mutaties voorzieningen	1.490	660				
Saldi kostenplaatsen						
Resultaat rente omslag	205	-5.937	-622	-622	-622	-622
Totaal lasten	2.375	-3.725	-38	297	1.427	2.569
baten						
Belastingheffing						
Belastingheffing en invordering	16.302	16.405	17.175	17.704	17.999	18.296
Financiering/Belegging						
Beleggingen	2.776	1.982	785	785	785	785
Financiering en liquiditeit	10.264	7.943	3.872	3.872	3.872	3.872

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mutaties in reserves						
storting reserves	1.193					
beschikking reserves	456					
Totaal mutaties in reserves	-737					
Resultaat	-90.114	-87.771	-87.488	-88.156	-88.690	-88.319
Gemeentefonds						
Algemene uitkering	160.876	159.325	158.749	158.854	159.153	158.928
Overige algemene middelen						
Overige alg dekkingsmiddelen	2.946	62	212	62	62	62
Totaal baten	193.164	185.716	180.793	181.277	181.871	181.943
Totaalsaldo baten en lasten algemene dekkingsmiddelen	190.790	189.441	180.831	180.980	180.444	179.374
mutaties in reserves						
storting reserves	4.156	3.660	887	4.750	598	438
beschikking reserves	5.583	6.754	1.383	5.940	1.827	1.714
Totaal mutaties in reserves	1.427	3.093	496	1.190	1.229	1.276
Resultaat algemene dekkingsmiddelen	192.217	192.535	181.327	182.170	181.673	180.650
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien/incidenteel	0	346	959	1.162	651	965
Resultaat algemeen financieel beleid	192.217	192.188	180.368	181.008	181.022	179.685

Bijlage 2

Analyse beloop begroting

Analyse beloop begroting 2016 - prognose begroting 2017 (stand voorjaarsnota 2016)							(* € 1.000)
Programma / Beleidsthema	Begroting 2016	Mutatie vjn 2016	Mutatie mjp 2017	Volume	Ambitie CP	Bezuini- ging	Prognose begr.2017
saldo van baten en lasten							
lasten							
Wonen in Assen							
Woningbouw/woonplan	1.521	-20	4				1.505
Openbare ruimte	12.475	1.105	340	320			14.240
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	374	-80	2				296
Duurzaamheid	5.012	-1.114	-380	123			3.641
Totaal Wonen in Assen	19.382	-109	-34	443			19.682
Werken in Assen							
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	55.146	-1.077	-1.213				52.856
Economische ontwikkelingen en innovatie	1.576	-175	-89				1.312
FlorijnAs	37.821						37.821
Totaal Werken in Assen	94.544	-1.252	-1.302				91.989
Meedoen in Assen							
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	21.111	-256	-1.415				19.440
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)	60.106	-2.753	-554				56.799
Mijn Buurt Assen	3.543	-22	25				3.547
Meedoenbeleid	3.035	-376					2.659
Sport	436	-185	12			-40	223
Schuldhelpverlening	770		6				776
Onderwijs	6.430	-99	-219	65			6.178
Totaal Meedoen in Assen	95.431	-3.691	-2.145	65		-40	89.621
Aantrekkelijk Assen							
Aantrekkelijke binnenstad	155		1				156
Cultureel Hart	9.706		196		-75		9.827
Evenementen	1.130	-190	7				947
Parkeren	321		9				330
Veiligheid	3.216		2				3.219
Totaal Aantrekkelijk Assen	14.528	-190	216		-75		14.479
Samen werken aan Assen							
Bestuur	2.799		-128				2.672
Regionale samenwerking	129			5			134
Dienstverlening	2.478	-271	93				2.300
Totaal Samen werken aan Assen	5.407	-271	-34	5			5.106
Bedrijfsvoering							
Bedrijfsvoering	53.230	-2.468	322			-1.000	50.084
Totaal Bedrijfsvoering	53.230	-2.468	322			-1.000	50.084
Vastgoed en Grondbedrijf							
Vastgoed	34.090	-123	480		30		34.477

Programma / Beleidsthema	Begroting 2016	Mutatie vjn 2016	Mutatie mjp 2017	Volume	Ambitie CP	Bezuini- ging	Prognose begr.2017
Grondbedrijf	3.971		1.570				5.541
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	38.061	-123	2.050		30		40.018
Algemeen financieel beleid							
Onvoorzien/incidenteel	346	1.150	-233	10			1.273
Belastingheffing	145		1	10			156
Financiering/Belegging	263						263
Gemeentefonds	200						200
Overige algemene middelen	944		1.579				2.523
Voorzieningen	660	-660					
Saldi kostenplaatsen	-5.937						-5.937
Saldo							
Totaal Algemeen financieel beleid	-3.378	490	1.347	20			-1.522
Totaal lasten	317.205	-7.614	419	533	-45	-1.040	309.458
baten							
Wonen in Assen							
Woningbouw/woonplan	1.424						1.424
Openbare ruimte	8.400		-14	97			8.483
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer							
Duurzaamheid	8.698	-552	-56	123			8.214
Totaal Wonen in Assen	18.522	-552	-70	220			18.120
Werken in Assen							
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	28.868	-650	692				28.910
Economische ontwikkelingen en innovatie	120						120
Florijnas	37.821						37.821
Totaal Werken in Assen	66.809	-650	692				66.851
Meedoen in Assen							
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)							
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)	3.426		-700				2.726
Mijn Buurt Assen	50	-50					
Sport							
Schuldhelpverlening							
Onderwijs	4.185	223	-223				4.185
Totaal Meedoen in Assen	7.660	173	-923				6.910
Aantrekkelijk Assen							
Aantrekkelijke binnenstad	25						25
Cultureel Hart							
Evenementen	194						194
Parkeren	1.702						1.702
Veiligheid	16						16
Totaal Aantrekkelijk Assen	1.937						1.937
Samen werken aan Assen							
Bestuur							
Dienstverlening	1.042						1.042
Totaal Samen werken aan Assen	1.042						1.042
Bedrijfsvoering							

Programma / Beleidsthema	Begroting 2016	Mutatie vjn 2016	Mutatie mjp 2017	Volume	Ambitie CP	Bezuini- ging	Prognose begr.2017
Bedrijfsvoering	9.346		146				9.493
Totaal Bedrijfsvoering	9.346		146				9.493
Vastgoed en Grondbedrijf							
Vastgoed	15.767	-450					15.317
Grondbedrijf	4.098		1.972				6.069
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	19.865	-450	1.972				21.386
Algemeen financieel beleid							
Belastingheffing	16.405		626			240	17.271
Financiering/Belegging	9.925	-1.202	25				8.748
Gemeentefonds	159.325	-3.344	-2.210				153.771
Overige algemene middelen	62						62
Totaal Algemeen financieel beleid	185.716	-4.546	-1.559			240	179.852
Totaal baten	310.897	-6.025	259	220		240	305.591
Totaal saldo van baten en lasten							
	-6.308	1.589	-160	-313	45	1.280	-3.867
mutaties in reserves							
storting reserves	4.151	-1.572	4.317				6.896
beschikking reserves	10.708	-4.263	3.546				9.991
Totaal mutaties in reserves	6.557	-2.691	-771				3.095
Resultaat	249	-1.102	-931	-313	45	1.280	-773

Analyse prognose begroting 2017 (stand voorjaarsnota 2016) - begroting 2017 (bedragen * € 1.000)

Programma / Beleidsthema	Prognose begroting 2017	Prijs- compen- satie	Actuali- satie	BBV effecten	Ambitie college	Begroting 2017
saldo van baten en lasten						
lasten						
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	1.505	-8		-1		1.497
Openbare ruimte	14.240	-31	-929	-3.051		10.229
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	296	-1				295
Duurzaamheid	3.641	-7	842	-139		4.337
Totaal Wonen in Assen	19.682	-48	-87	-3.190		16.358
Werken in Assen						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	52.856		1.271			54.127
Economische ontwikkelingen en innovatie	1.312	-7				1.305
FlorijnAs	37.821		17.918			55.739
Totaal Werken in Assen	91.989	-7	19.189			111.171
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	19.440	-5	15			19.451
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)	56.799	-1	3.912	-1		60.708
Mijn Buurt Assen	3.547	-18	626			4.154
Meedoenbeleid	2.659		594			3.253
Sport	223	-1	84			306
Schuldhelpverlening	776	-4	30			801
Onderwijs	6.178	-11	11			6.177
Totaal Meedoen in Assen	89.621	-41	5.271	-1		94.850

Programma / Beleidsthema	Prognose begroting 2017	Prijs- compen- satie	Actuali- satie	BBV effecten	Ambitie college	Begroting 2017
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	156	-1				155
Cultureel Hart	9.827	-53	69	-1		9.843
Evenementen	947	-5	190	-2		1.130
Parkeren	330		-104	-2		224
Veiligheid	3.219	-18	-21	-5		3.175
Totaal Aantrekkelijk Assen	14.479	-77	134	-10		14.526
Samen werken aan Assen						
Bestuur	2.672	-3	32	-2		2.699
Regionale samenwerking	134	-1				134
Dienstverlening	2.300	-9	-238	-27		2.026
Totaal Samen werken aan Assen	5.106	-13	-206	-29		4.858
Bedrijfsvoering						
Bedrijfsvoering	50.084		1.198	-195		51.088
Totaal Bedrijfsvoering	50.084		1.198	-195		51.088
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	34.477	-70	-86	-6.396		27.925
Grondbedrijf	5.541		-512			5.029
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	40.018	-70	-598	-6.396		32.954
Algemeen financieel beleid						
Onvoorzien/incidenteel	1.273	-15	801	-1.100		959
Belastingheffing	156	-1	10			165
Financiering/Belegging	263		-15	-102		146
Gemeentefonds	200		-40			160
Overige algemene middelen	2.523		-2.670		260	113
Voorzieningen						
Saldi kostenplaatsen	-5.937		-1.101	6.416		-622
Totaal Algemeen financieel beleid	-1.522	-16	-3.015	5.214	260	921
Totaal lasten	309.458	-271	21.886	-4.607	260	326.726
baten						
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	1.424					1.424
Openbare ruimte	8.483		89	-310		8.262
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer						
Duurzaamheid	8.214		243	115		8.571
Totaal Wonen in Assen	18.120		332	-195		18.257
Werken in Assen						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	28.910		-393			28.517
Economische ontwikkelingen en innovatie	120					120
Florijnas	37.821		17.918			55.739
Totaal Werken in Assen	66.851		17.526			84.376
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)						
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)	2.726		487			3.213
Mijn Buurt Assen						
Sport						

Programma / Beleidsthema	Prognose begroting 2017	Prijs- compen- satie	Actuali- satie	BBV effecten	Ambitie college	Begroting 2017
Schuldhelpverlening						
Onderwijs	4.185		-36			4.149
Totaal Meedoen in Assen	6.910		451			7.362
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	25					25
Cultureel Hart						
Evenementen	194					194
Parkeren	1.702					1.702
Veiligheid	16		1			17
Totaal Aantrekkelijk Assen	1.937		1			1.938
Samen werken aan Assen						
Bestuur						
Dienstverlening	1.042		94			1.136
Totaal Samen werken aan Assen	1.042		94			1.136
Bedrijfsvoering						
Bedrijfsvoering	9.493		-252			9.241
Totaal Bedrijfsvoering	9.493		-252			9.241
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	15.317		-1			15.316
Grondbedrijf	6.069		-1.127			4.943
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	21.386		-1.128			20.259
Algemeen financieel beleid						
Belastingheffing	17.271		-96			17.175
Financiering/Belegging	8.748		489	-4.580		4.657
Gemeentefonds	153.771		4.979			158.750
Overige algemene middelen	62		150			212
Totaal Algemeen financieel beleid	179.852		5.522	-4.580		180.793
Totaal baten	305.591		22.546	-4.775		323.362
Totaal saldo van baten en lasten	-3.867	271	660	-168	-260	-3.365
mutaties in reserves						
storting reserves	6.896		-4.258	-1.160		1.479
beschikking reserves	9.991		-3.985	-1.160		4.846
Totaal mutaties in reserves	3.095		273			3.368
Resultaat	-773	271	933	-168	-260	3

Bijlage 3

Overzicht subsidies tot en met € 50.000

Overzicht subsidiejaar 2017: Subsidies tot en met € 50.000, meerjarig 2015 t/m 2018											
Naam*	Beleidsdoel-	Wat is het	Activiteit/wat wordt er	Subsi-	ja	20	20	20	20	Argumentatie	
	do-	doel/maatschappelijk	voor geleverd	die	*	15	16	17	18		
	mein	effect		bedrag							
				in €							
1	SC Bartje	Gezonde Leefstijl, budgetten afkomstig uit deelbegroting sport	Burgers met een fysieke beperking of chronische aandoening die minder beroep doen op de zorg.	Sportactiviteiten bestemd voor Assenaren. Drempel laag houden om mensen met een fysieke beperking of chronische aandoening (blijvend) te laten bewegen (sporten)	5.000	ja	ja	ja	ja	ja	Past binnen beleidsdoelstelling, kadernota sport en bewegen 2009-2016. Subsidies worden verstrekt vanuit de visie en missie uit de kadernota sport en bewegen 2009-2016, die respectievelijk luiden: 'Sport en bewegen maakt van Assen een vitale samenleving', dus willen wij 'Zoveel mogelijk Assenaren stimuleren om in beweging te komen en te blijven'. Met dit budget gebeurt dit vnl. door Assenaren voor Assenaren, waardoor via diverse lijnen wordt gewerkt aan de vitale samenleving.
2	Cordaad	Gezonde Leefstijl, budgetten afkomstig uit deelbegroting sport	Burgers met een fysieke beperking of chronische aandoening die minder beroep doen op de zorg.	Sportactiviteiten bestemd voor Assenaren. Drempel laag houden om mensen met een fysieke beperking of chronische aandoening (blijvend) te laten bewegen (sporten)	2.300	ja	ja	ja	ja	ja	Past binnen beleidsdoelstelling, kadernota sport en bewegen 2009-2016. Subsidies worden verstrekt vanuit de visie en missie uit de kadernota sport en bewegen 2009-2016, die respectievelijk luiden: 'Sport en bewegen maakt van Assen een vitale samenleving', dus willen wij 'Zoveel mogelijk Assenaren stimuleren om in beweging te komen en te blijven'. Met dit budget gebeurt dit vnl. door Assenaren voor Assenaren, waardoor via diverse lijnen wordt gewerkt aan de vitale samenleving.
3	Asser Boys	Gezonde Leefstijl, budgetten afkomstig uit deelbegroting sport	Burgers met een fysieke beperking of chronische aandoening die minder beroep doen op de zorg.	Sportactiviteiten bestemd voor Assenaren. Drempel laag houden om mensen met een fysieke beperking of chronische aandoening (blijvend) te laten bewegen (sporten)	1.500	ja	nee	ja	ja	ja	Past binnen beleidsdoelstelling, kadernota sport en bewegen 2009-2016. Subsidies worden verstrekt vanuit de visie en missie uit de kadernota sport en bewegen 2009-2016, die respectievelijk luiden: 'Sport en bewegen maakt van Assen een vitale samenleving', dus willen wij 'Zoveel mogelijk Assenaren stimuleren om in beweging te komen en te blijven'. Met dit budget gebeurt dit vnl. door Assenaren voor Assenaren, waardoor via diverse lijnen wordt gewerkt aan de vitale samenleving.

Naam*	Beleidsdoel	Wat is het doel/maatschappelijk effect	Activiteit/wat wordt er voor geleverd	Subsidie bedrag in €	ja *	2015	2016	2017	2018	Argumentatie
4 St Paardrijden Gehandicapten	Gezonde Leefstijl, budgetten afkomstig uit deelbegroting sport	Burgers met een fysieke beperking of chronische aandoening die minder beroep doen op de zorg.	Sportactiviteiten bestemd voor Assenaren. Drempel laag houden om mensen met een fysieke beperking of chronische aandoening (blijvend) te laten bewegen (sporten)	2.000	ja	nee	ja	ja	ja	Past binnen beleidsdoelstelling, kadernota sport en bewegen 2009-2016. Subsidies worden verstrekt vanuit de visie en missie uit de kadernota sport en bewegen 2009-2016, die respectievelijk luiden: 'Sport en bewegen maakt van Assen een vitale samenleving', dus willen wij "Zoveel mogelijk Assenaren stimuleren om in beweging te komen en te blijven'. Met dit budget gebeurt dit vnl. door Assenaren voor Assenaren, waardoor via diverse lijnen wordt gewerkt aan de vitale samenleving.
5 Aqua '68	Gezonde Leefstijl, budgetten afkomstig uit deelbegroting sport	Burgers met een fysieke beperking of chronische aandoening die minder beroep doen op de zorg.	Sportactiviteiten bestemd voor Assenaren. Drempel laag houden om mensen met een fysieke beperking of chronische aandoening (blijvend) te laten bewegen (sporten)	1.500	ja	nee	ja	ja	ja	Past binnen beleidsdoelstelling, kadernota sport en bewegen 2009-2016. Subsidies worden verstrekt vanuit de visie en missie uit de kadernota sport en bewegen 2009-2016, die respectievelijk luiden: 'Sport en bewegen maakt van Assen een vitale samenleving', dus willen wij "Zoveel mogelijk Assenaren stimuleren om in beweging te komen en te blijven'. Met dit budget gebeurt dit vnl. door Assenaren voor Assenaren, waardoor via diverse lijnen wordt gewerkt aan de vitale samenleving.
6 Speel-O-Theek	Jeugd, onderwijs	Gezonde burgers die minder beroep doen op de zorg. Stimuleren van de ontwikkeling en speelplezier onder kinderen van 0 t/m 10 jaar.	Het uitlenen van speelgoed aan een brede doelgroep met oog voor ouders met weinig middelen. Speciaal speelgoed voor motorische ontwikkeling. Voorlichting op scholen en peuterspeelzalen/kinderopvang over het belang en mogelijkheden van speelgoed voor de sociale en motorische ontwikkeling van kinderen.	11.000	ja	ja	ja	ja	ja	Bevordert ontwikkeling kinderen waarvan de ouders te weinig inkomen hebben om dit te kunnen bekostigen. (Armoedebeleid) Mogelijkheid voor speciaal kinderspeelgoed. In Assen en omstreken zijn geen andere mogelijkheden aanwezig. (mogelijke regiofunctie) Nota bene Inclusief de huisvestingskosten € 10.000 per jaar.
7 Kamerkoor Arpeggio	Kunsten cultuur	Vergroten van: Bezoek en deelname aan culturele activiteiten; Aanbod van culturele activiteiten; Actieve en passieve betrokkenheid bij cultuur. Meer bezoekers, inwoners en werkgelegenheid.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij barokmuziek en koorwerken, onder meer door het organiseren van minimaal 2 openbare optredens /concerten in Assen.	800	ja	ja	ja	ja	ja	Kamerkoor met ca. 30 leden en dirigent, zingen van barok tot koorwerken uit de 20e eeuw, past in gedifferentieerde culturele infrastructuur.
8 Assen Filmclub	Kunsten cultuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij het maken van films, onder meer door het organiseren van minimaal 2 openbare optredens/voorstellingen per week in Assen.	814	ja	ja	ja	ja	ja	Het maken van o.a. speelfilms, documentaires, het op film vastleggen van de veranderingen in Assen, alleen of in groepsverband, past in stimuleren gedifferentieerde culturele infrastructuur.

Naam*	Beleidsdoel-	Wat is het	Activiteit/wat wordt er	Subsi-	ja	20	20	20	20	Argumentatie	
	doel-	doel/maatschappelijk	voor geleverd	die	*	15	16	17	18		
	doel-	effect		bedrag							
	doel-			in €							
	doel-										
9	Huus van de Toal	Kunsten cultuur	In stand houden en stimuleren Drentse taal. Bijdragen aan de trots van Assenaren voor de Drentse taal.	Diverse publicaties, jaarlijks openbare activiteit in Assen, speciale aandacht voor een doelgroep en waar mogelijk samenwerking met lokale culturele verenigingen. Streektaol-organisatie die het actief en passief gebruik van de Drentse taal in de meest brede betekenis aanprijkt. De missie is kortweg: het stimuleren van het Drents door een hield koppel activiteiten te doen.	1.000	ja	ja	ja	ja	ja	Wij zijn de hoofdstad van Drenthe. Omdat de Drentse taal levendig en behouden moet blijven.
10	Vocaal Ensemble Arioso	Kunsten cultuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij renaissance- en barokmuziek, onder meer door het organiseren van minimaal 4 openbare optredens in Assen	1.000	ja	ja	ja	ja	ja	Koor met ca. 16 leden, repertoire bestaat vooral uit renaissance en barokmuziek. Past in gedifferentieerde culturele infrastructuur
11	Blue Note Bigband	Kunsten cultuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij jazzmuziek, onder meer door het organiseren van minimaal 3 openbare optredens/concerten in Assen waarvan 1 in het ICO	1.500	ja	ja	ja	ja	ja	Veelzijdig jazzorkest olv de bastrombonist van Koninklijke Militaire Kapel "Johan Willem Friso". Past in gedifferentieerde culturele infrastructuur.
12	Creative Club Vincent	Kunsten cultuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij cultuur, onder meer door het organiseren van schildercursussen en minimaal 4 presentaties in Assen.	1.700	ja	ja	ja	ja	ja	Een vereniging voor amateurs op het gebied van de beeldende kunst (schilderen en tekenen) die hun hobby willen ontwikkelen, past in stimuleren van gedifferentieerde culturele infrastructuur.
13	Theaterstichting Spakaat	Kunsten cultuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij theater, onder meer door het ontwikkelen en uitvoeren van verschillende theateractiviteiten aan de Zuidhaege.	1.700	ja	ja	ja	ja	ja	Spakaat ontwikkelt theaterproducties op een professioneel niveau en deze worden door amateurs uitgevoerd. De spelersgroep bestaat uit een vaste kern, telkens aangevuld met nieuwe spelers. Past in gedifferentieerde culturele infrastructuur
14	Mercurius Marching/Showband Assen	Kunsten cultuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij de taptoe, onder meer door het organiseren van minimaal 7 openbare optredens/concerten in Assen	2.000	ja	ja	ja	ja	ja	De enige taptoeband in Assen (circa 30 leden), met blokfluitgroep en opleidingsgroep, past in gedifferentieerde culturele infrastructuur.
15	Vereniging Scheepskoor Bij Nacht & Ontij	Kunsten cultuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij shanty's, scheeps- en havenliedjes, onder meer door het organiseren van minimaal 10 openbare optredens in Assen	2.500	ja	ja	ja	ja	ja	Scheepskoor van 24 mannen, met een repertoire van shanty's, scheeps- en havenliedjes, ballads en maritieme smartlappen. Past in gedifferentieerde culturele infrastructuur.

Naam*	Beleidsdo- me-in	Wat is het doel/maatschappelijk effect	Activiteit/wat wordt er voor geleverd	Subsi- die bedrag in €	ja *	20 15	20 16	20 17	20 18	Argumentatie
1 6	Stich- ting Stienstr- aband	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van verstandelijk gehandi- capten bij muziek, onder- meer door het organise- ren van minimaal 5 open- bare optredens/concerten in Assen	2.694	ja	ja	ja	ja	Orkest van ca. 40 verstandelijk gehandicapte mensen die op trommels spelen en zo'n 7 mensen die op andere instru- menten ondersteuning bieden, past in gedifferentieerde culturele infrastructuur. Unie- ke profileringsmogelijkheid van deze doelgroep en de stad.
1 7	Au Bain- Marie	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij klein- kunst en lichte muziek, onder meer door het organiseren van minimaal 2 openbare optre- dens/voorstellingen in Assen.	2.952	ja	ja	ja	ja	Koor van ca. 12 zangeressen met een dirigente/arrangeur en pianiste, lichte muziek en kleinkunst, eigen arrange- menten, past in stimuleren gediffe- rentieerde culturele infrastruc- tuur.
1 8	Harmo- nieor- kest Een- dracht	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij harmo- niemuziek, onder meer door het organiseren van minimaal 5 openbare optredens in Assen	3.350	ja	ja	ja	ja	Harmonieorkest met een A- orkest en een opleidingsor- kest, past in gedifferentieerde culturele infrastructuur.
1 9	Gospel- koor El Elohim	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij gospel- muziek, onder meer door organiseren van minimaal 5 openbare optredens in Assen	3.557	ja	ja	ja	ja	Gospelkoor van ca. 40 leden dat meewerkt aan kerkdien- sten van verschillende gezin- den en ook buiten de kerk en Assen optreedt, past in gedif- ferentieerde culturele infra- structuur.
2 0	Muziek- kamer	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij klassieke muziek, onder meer door het organiseren van tenminste 8 kamermu- ziekconcerten	2.850	ja	ja	ja	ja	Organiseert klassieke kamer- concerten op karakteristieke locaties in Assen. Topkwaliteit van musici, sfeervolle ambian- ce, gevarieerde, vernieuwende programmering en aandacht voor educatie. Past in gediffe- rentieerde culturele infrastruc- tuur.
2 1	A Bunch of Twolips	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij a capella muziek door organiseren van minimaal 6 openbare optredens/concerten in Assen, waarvan 1 in het ICO gebouw	3.830	ja	ja	ja	ja	Gemengd a capella koor met ca. 25 leden, past in stimuleren gedifferentieerde culturele infrastructuur.
2 2	Triantha Koor	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij zang, onder meer door het organiseren van minimaal 3 openbare voorstellingen in Assen	4.350	ja	ja	ja	ja	Oudste koor van Assen (voor- heen "De Volksstem), past in stimuleren gedifferentieerde culturele infrastructuur.
2 3	Christe- lijke Oratori- umver- eniging Assen	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekke- lijke stad om te wonen, te werken en te verblij- ven met een gedifferen- tieerde culturele infra- structuur. Meer bezoe- kers, inwoners, werkge- legenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij de Mat- thäus-Passion van Bach, onder meer door het organiseren van minimaal 2 openbare optre- dens/concerten in Assen.	5.000	ja	ja	ja	ja	Amateurkoor met ca. 80 leden uit Assen eo, dat de Matthäus- Passion van Bach centraal stelt, past in stimuleren van gedifferentieerde culturele infrastructuur.

Naam*	Beleidsdoelmeis	Wat is het doel/maatschappelijk effect	Activiteit/wat wordt er voor geleverd	Subsidie bedrag in €	ja *	2015	2016	2017	2018	Argumentatie	
2 4	Jeugd- circus Bombari	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van jongeren bij het circus, onder meer door het organiseren van minimaal 3 openbare optredens in Assen.	6.700	ja	ja	ja	ja	Ja	Jeugdcircus, past in gedifferentieerde culturele infrastructuur. Bevordert gezondheid jeugd en sociale cohesie.
2 5	Big band Moon- light	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij bigbandmuziek, onder meer door het organiseren van minimaal 4 openbare optredens/concerten in Assen.	7.374	ja	ja	ja	ja	Ja	In 1982 opgericht in de traditie van de Amerikaanse bigbands, past in stimuleren gedifferentieerde culturele infrastructuur.
2 6	Christe- lijke Muziek- verenig- ing Oranje	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij de fanfare, onder meer door het organiseren van minimaal 5 openbare optredens/concerten in Assen waarvan 1 in het ICO gebouw	7.500	ja	ja	ja	ja	Ja	Fanfare met ca. 50 muzikanten van 8 tot 80 jaar, past in stimuleren gedifferentieerde culturele infrastructuur.
2 7	Stich- ting Want2S- wing	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Stimuleren van actieve en passieve betrokkenheid van inwoners bij bigbandmuziek, onder meer door het organiseren van minimaal 3 openbare optredens/concerten in Assen	7.500	ja	ja	ja	ja	Ja	Want2Swing is de enige bigband in Nederland die in een unieke bezetting van trompetten, trombones, saxofoons, ritme én drie zangeressen de bühne betreedt, past in gedifferentieerde culturele infrastructuur en heeft bovenlokale uitstraling.
2 8	Garage TDI (voor- heen NiZnO)	Kunst- cul- tuur	Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven met een gedifferentieerde culturele infrastructuur. Meer bezoekers, inwoners, werkgelegenheid en onderwijs.	Organisatie van participatie- en educatieve (theater)activiteiten voor jongeren en kinderen; Leveren van een bijdrage een cultureel imago (reuring) in Havengebied en Cultureel Hart	14.528	ja	ja	ja	ja	Ja	Garage TDI speelt kwalitatief hoogwaardige en toegankelijke voorstellingen op scholen, op festivals, in recreatiegebieden en in theaterzalen, met als belangrijkste doelgroep kinderen en jongeren tussen 4 en 21 jaar.
2 9	Hospice Alteveer	Wel- zijn	Ondersteuning door vrijwilligers in het palliatieve proces voor mensen die niet thuis kunnen/willen sterven	Aantal gasten en aantal vrijwilligers	5.000	ja	ja	ja	ja	Ja	Past binnen het beleid en het collegeprogramma Informele zorg in een actieve samenwerking.
3 0	Tegen haar wil	Wel- zijn	Zorg voor kwetsbaren (<i>slachtoffers huiselijk geweld gebruik neemt toe</i>) <i>Vrijwilligers</i>	Rol en plaats nader te bepalen	6.700	ja	ja	ja	ja	Ja	Belangrijke functie voor de slachtoffers van huiselijk geweld, aantal aanmeldingen neemt toe.
3 1	Slacht- offer- hulp Noord Neder- land	Wel- zijn	Zorg voor kwetsbaren (<i>slachtoffers ongeluk, misdrijf et cetera</i>)	Slachtofferhulp is geen wettelijk taak maar de gemeenten worden geacht op basis van inwonertal x25 cent te subsidiëren.	16.845	ja	ja	ja	ja	Ja	Slachtofferhulp is geen wettelijk taak maar de gemeenten worden geacht op basis van inwonertal x25 cent te subsidiëren.
3 2	St. Assen voor Assen	Wel- zijn	Sociaal maatschappelijke cohesie gemeenschap gemeente Assen. Maatschappelijk betrokken ondernemen; Assenaren voor elkaar	Aantal maatschappelijk betrokken activiteiten. Bijvoorbeeld organiseren beursvloer bemiddelingen / aantal coachings activiteiten voor jongeren.	24.152	ja	ja	ja	ja	Ja	Vergroot participatie in de lokale samenleving.
3 3	Humani- tas	Wel- zijn	Eigen kracht voorop. Verantwoordelijk zijn voor de samenleving dmv steun voor mensen die het (even) niet red- den, veel vrijwilligers	Sociale redzaamheidsmatrix stijging aantal actieve bewoners samenwerking met zorgaanbieders en andere ketenpartners maatschappelijk veld	28.555	ja	ja	ja	ja	Ja	Thuisadministratie, maatjesproject, autistensoos, project Leef (vrijwilligersorganisatie). Past binnen het beleid en het collegeprogramma; informele zorg in een actieve samenwerking.

Naam*	Beleidsdo- mei- n	Wat is het doel/maatschappelijk effect	Activiteit/wat wordt er voor geleverd	Subsi- die bedrag in €	ja *	20 15	20 16	20 17	20 18	Argumentatie	
3 4	St. Con- tactpunt Mantel- zorg	Wel- zijn	Zorg voor kwetsbaren in een actieve, bereidwillige samenleving waarbij eigen kracht voorop staat	Hogere score zelfred- zaamheidmatrix, stijging actieve bewoners, toena- me aantal mantelzorgers	7.000	ja	ja	ja	ja	ja	Verder ontwikkelen en ver- sterken ondersteuning mantel- zorg voor Vaart Assen.
3 5	Voed- selbank Noord- en Midden Drenthe	Werk en Inko- men	Armoedebestrijding. Biedt acute (voedsel-)noodhulp aan inwoners die per week minder te besteden hebben dan de normen die de stichting en GKB/ISD hanteren.	Wekelijks een voedselpak- ket, maximaal 3 jaar lang. Samenwerking met GKB/ISD.	3.600	ja	ja	ja	ja	ja	continuïteit preventieve wer- king.
3 6	Stich- ting Leergeld	Werk en Inko- men	Bestrijding kinderarmoe- de;	1e jaar betreft startsubsi- die. Hoogte subsidie volgende jaren hangt af van fondswerving. Weg- nemen belemmering naar sport om financiële rede- nen. In casu alle voor- en naschoolse activiteiten voor kinderen.	20.000	ja	ja	ja	ja	ja	Is onderdeel van besluitvor- ming omtrent armoedebeleid d.d. oktober 2015
3 7	Stich- ting Uitke- ringsge- rechtig- den beraad (UBA)	Werk en Inko- men	Armoedebestrijding; preventie schuld- hulp- verlening. Helpt mensen met acute financiële hulpvragen. Werkt tevens aan financiële zelfredzaamheid.	Zet zich vrijwillig in voor de hulpbehoevenden: Ordent inkomsten en uitgaven; vraagt toesla- gen, kwijtschelding etc. aan voor klant; werkt nauw samen met GKB als klant traject bij GKB door- loopt (ketensamenwer- king; voorportaal); werkt samen met Budgetsupport en Humanitas.	5.000	ja	ja	ja	ja	ja	Continuïteit preventieve werking.
TOTAAL											
					225.351						

Programmabegroting Assen 2017

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van gemeente Assen,
in de openbare vergadering van _____ 2016.

_____, voorzitter

_____, griffier

- mijn Assen -